

**Національна академія наук України
Інститут історії України**

**УКРАЇНА:
ХРОНІКА XX СТОЛІТТЯ
Довідкове видання**

Роки 1944-1945

Київ - 2005

Редакційна рада

Голова ради – *В.М.Литвин*

Члени ради: *Л.В.Губерський, І.М.Дзюба, Я.Д.Ісаєвич, С.В.Кульчицький, І.Ф.Курас, О.С.Онищенко, М.В.Попович, В.А.Смолій, Ю.С.Шемшученко*

Редакційна колегія

Голова колегії – *В.А.Смолій*

Члени колегії: *В.Ф.Верстюк, С.В.Віднянський, В.О.Горбик, В.М.Даниленко, М.Ф.Дмитрієнко, О.О.Ковальчук (відповідальний секретар) Г.В.Касьянов, С.В.Кульчицький (заступник голови колегії, керівник авторського колективу), О.Є.Лисенко, Ю.А.Пінчук, О.П.Реєнт, П.Т.Тронько*

Авторський колектив

О.В.Андрошук, О.Г.Бажан, Г.Б.Басара, Н.П.Барановська, О.Д.Бойко, Н.Ф.Васильєва, В.Ф.Верстюк, Д.С.Вирський, Л.В.Гриневич, В.А.Гриневич, А.П.Гриценко, І.І.Дерейко, О.М.Донік, М.Г.Дубік, Т.В.Заболотна, О.О.Ковальчук, Л.В.Ковпак, В.О.Крупина, В.В.Левикін, О.Є.Лисенко, М.К.Лобода, О.А.Лошицький, Р.В.Маньковська, О.В.Михайлова, О.М.Мовчан, В.Б.Молчанов, Т.Г.Осташко, С.С.Падалка, Т.В.Пастушенко, О.П.Рабенчук, М.К.Смольницька, Г.В.Степаненко, І.В.Хміль, О.Й.Щусь, О.В.Юркова, Б.М.Янишин

Від 2004 р. Інститут історії України НАН України розгорнув великий дослідницький проект "Україна: хроніка ХХ століття". Підготовлені до друку рукописи виходять в світ окремими частинами, по роках або групах років. У цих книгах день за днем відтворюються події суспільно-політичного, економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя українського суспільства.

ISBN 966-02-3607-7 (серія)
ISBN 966-02-3804-5

© Інститут історії України
НАН України, 2005

ПЕРЕДМОВА

Від 2004 р. Інститут історії України НАН України розгорнув великий дослідницький проект, який реалізується у формі багатотомного видання "Україна: хроніка ХХ століття".

Хронологічні довідники завжди користуються попитом як серед науковців, так і серед студентів. Вони є своєрідним кістяком історичного процесу. Тому вони відіграють велику роль і в аналітичній роботі науковця, і в засвоєнні студентом головних закономірностей історії як науки. Найбільш популярним довідником, присвяченим вітчизняній історії, є книга В.Ф.Верстюка, О.М.Дзюби і В.Ф.Репринцева, яка витримала у "Науковій думці" три видання.

Хроніка ХХ ст. якісно відрізняється від будь-яких інших видань довідкового типу. Цю нову якість їй забезпечують неспівставно ширші кількісні показники. Ми хочемо показати кожний день століття, відобразити всі скільки-небудь важливі події політичного, громадського, економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя, а також події в сфері міжнародних відносин, фізкультури і спорту.

Чому у здійсненні цього грандіозного проекту ми зупинилися саме на ХХ ст.? Тому, мабуть, що в понад тисячолітній історії українського народу це століття займає винятково важливе місце.

На початку ХХ ст. Україна як геополітичної реальності просто не існувало. Українці жили на землі своїх предків, але не мали національної державності. Під час Першої світової війни в армії Російської імперії і Австро-Угорщини були мобілізовані мільйони українців, змушені воювати між собою за незрозумілі і чужі їм цілі. Наприкінці ХХ ст. вже існувала незалежна і соборна Україна. Вона мала договори з усіма сусідніми країнами, які проголошували недоторканність її кордонів. Влада в Україні належала народу, який на вільних виборах визначав персональний склад народних депутатів і обирав президента.

Між початком і кінцем цього століття пролягли важкі, трагічні роки. Обидві світові війни відбувалися рік за роком на українській землі. Воєнні дії викликали господарську розруху і супроводжувалися голодом

1921-1923 рр. і 1946-1947 рр. Між ними – голодомор 1932-1933 рр., викликаний терором голодом, влаштованим Й.Сталіним. Вождь прагнув "навчити уму-розуму" непокірливих українських селян, щоб змусити їх працювати у громадському господарстві колгоспів.

Після здобуття національної державності український народ несе відповідальність за своє майбутнє тільки перед самим собою. Попереду багато нерозв'язаних проблем, але серед них нема нерозв'язних.

Рік на рік не припадає, кожний з них мав різне змістове наповнення. Одні роки були наповнені подіями епохального значення, інші минали безслідно. Тому деяким рокам у “Хроніці ХХ століття” присвячуються окремі книги, а деякі роки об'єднуються у певні історичні періоди.

Друкуючи “Хроніку ХХ століття” на інститутській поліграфічній базі, ми не припиняємо роботи над нею. Наша кінцева мета - опублікувати це довідкове видання більшим накладом у професійному видавництві, щоб воно стало доступним для широкого кола читачів. Можливо, ми організуємо друкування його за передплатою. Одночасно ми підготуємо спеціальну програму, щоб “Хронікою” можна було б користуватися в Інтернеті. Колектив Інституту історії України розуміє, що цей проект має величезне значення для дальшого розвитку історичної науки. Тому він ставиться до реалізації проекту з належним почуттям відповідальності.

В.Смолій

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Фактографічний матеріал, вміщений у хронологічному довіднику, відтворює яскраві сторінки політичного, соціально-економічного та культурного життя в УРСР та українців за кордоном упродовж 1941 – 1945 років.

Кожному факту присвоєно номер тематичного розділу.

1. Політичне життя.	6. Повсякденне життя.
2. Громадське життя.	7. Персоналії.
3. Економічне життя.	8. Міжнародні відносини.
4. Культурне життя.	9. Фізкультура і спорт.
5. Релігійне життя.	10. Катаклізми, трагедії, аварії.

1. До розділу **“Політичне життя”** включено факти, які відбивають революційні і військові події, видатні події національного життя, процес державотворення, становлення й розвиток багатопартійності, виборчі кампанії, репресії, політичні страйки.

2. Факти **“Громадського життя”** відображають організацію громадських рухів та об’єднань, їх найбільш знаменні ініціативи.

3. У розділі **“Економічне життя”** підібрано факти, що відбивають проведення економічних реформ, запровадження нових форм господарювання, становище вітчизняної економіки у конкретних подіях – пуску, реконструкції або консервації чи закриття промислових об’єктів, налагодження випуску нових видів промислової продукції, зміни, які відбулися у сфері організації виробництва та регламентації трудових відносин.

4. Події **“Культурного життя”** відображають діяльність держави в сфері культури, організацію освітніх і культурних закладів, творчих спілок, їх з’їзди, найважливіші наукові відкриття, а також оприлюднення видатних творів літератури й художнього мистецтва, побудову архітектурних шедеврів.

5. Розділ **“Релігійне життя”** відображає характер стосунків держави з церквою, організацію або припинення діяльності релігійних конфесій,

знаменні події у їхньому внутрішньо- й міжконфесійному житті, зміну церковних ієрархів.

6. Факти **“Повсякденного життя”** характеризують зміни у сфері побутового обслуговування, організації дозвілля, задоволення житлових потреб населення, соціального забезпечення, охорони здоров’я, регламентації шлюбних та позашлюбних стосунків.

7. Розділ **“Персоналії”** стосується дат народження або смерті видатних державних, громадських військових діячів, представників освіти, науки й культури, відомих церковнослужителів. Діяльність згаданих персоналії відбивається у інших тематичних рубриках.

8. **“Міжнародні відносини”** констатують міжнародні угоди, укладені за участю України, найважливіші двосторонні міжурядові угоди та візити державних діячів, обмін неурядовими делегаціями.

9. У розділі **“Фізкультура й спорт”** віддзеркалено діяльність державних органів по керівництву фізкультурою й спортом, факти організації спортивних товариств, проведення спартакіад та загальнореспубліканських змагань з окремих видів спорту, світові рекорди українських спортсменів, а також факти побудови найбільших спортивних споруд, організації учбових спортивних закладів.

10. До розділу **“Катаклізми, трагедії та аварії”** відібрано факти, які констатують природні й техногенні катастрофи та аварії, державні заходи з їх ліквідації, акти геноциду, терористичні акти, факти депортації народів та ін.

ІВАН ДЕРЕЙКО
ВОЛОДИМИР ЛЕВИКІН*

ХРОНІКА 1944

1 січня (субота).

1. В ході Житомирсько-Бердичевської наступальної операції, війська 1-го Українського фронту зайняли райцентри Новоград-Волинський, Бараші, Держинськ, Володарськ-Волинський, Лугини (Житомирська обл.), Самгородок (Вінницька обл.), Людвипіль (Рівненська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Партизани з'єднання С. Маликова передали армії райцентр Мархлевськ (Житомирська обл.), який вони зайняли і утримували протягом 54 днів. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий. – К., 1985. – С. 401.*

10. Загін УПА командира „Остапа” спалив польську колонію Сераківка (Вербівський район, Рівненська обл.). *Сергійчук, В. Поляки на Волині у роки Другої світової війни. Документи з українських архівів і польські публікації. – Київ, 2003. – С. 361.*

2 січня (неділя).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентри Погребище (Вінницька обл.), Ємільчине, Троянів (Житомирська обл.), Ставище (Київська обл.). Село Довбиш Житомирської обл. до підходу РСЧА вже два місяці контролювалось партизанським з'єднанням С. Маликова. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

3 січня (понеділок).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентри Плисків (Вінницька обл.), Баранівка (Житомирська обл.), Снігурівка (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб.*

* Автори матеріалу: від 01.01.1944 р. до 31. 06. 1944 р. – І. Дерейко; від 01.07.1944 р. до 31.12.1944 р. – В. Левикін.

документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.

4. Завершився огляд художньої самодіяльності Ворошиловградської області, в якому взяли участь 21 будинок культури і бл. 400 районних, сільських та колгоспних клуби, що відновили свою діяльність після вигнання окупантів. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий.* – К., 1985. – С. 402.

4 січня (вівторок).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли місто Біла Церква та райцентри Жашків (Київська обл.) і Оратів (Вінницька обл.). У визволенні райцентру і залізничної станції Городниця (Житомирська обл.) взяли участь партизанські загони В. Андрєєва та І. Скубка. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Партизанський загін А. Одухи знищив німецький гарнізон в райцентрі Плужне (Кам'янець-Подільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Указом Президії Верховної Ради СРСР другу Золоту зірку і звання двічі Героя Радянського Союзу присвоєно С. Ковпаку та А. Федорову, звання Героя Соціалістичної Праці – академіку О. Богомольцю. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий.* – К., 1985. – С. 402-403.

5 січня (середа).

1. Почалась Кіровоградська наступальна операція військ 2-го Українського фронту, силами п'ятьох загальновійськових, однієї танкової і однієї повітряної армій. Їм протистояла 8-ма польова армія вермахту (гр.а. „Південь”). *История Второй мировой войны 1939-1945.* – Т. 8. – М., 1977. – С. 70.

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли м. Бердичів (Житомирська обл.) і райцентр Тараща (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Почався Львівсько-Варшавський рейд партизанської дивізії ім. Ковпака під проводом П. Вершигори. *Украинская ССР в годы Великой*

Отечественной войны Советского Союза: хроника событий. – К., 1985. – С. 403.

3. Стала до роботи перша турбіна Північнодонецької ДРЕС. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий. – К., 1985. – С. 403.*

10. Німецький каральний загін спалив 285 дворів села Криштопівка Дашівського району (загинуло 36 жителів), 476 дворів села Мітлинці Ситковецького району (загинуло 15 жителів), (Вінницька обл.). *Вінок безсмертя: Книга-меморіал. – К., 1987. – С.505.*

6 січня (четвер).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентри Узин (Київська обл.), Чуднів (Житомирська обл.), Рокитне (Рівненська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

7 січня (п'ятниця).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентри Буки, Кагарлик, Маньківка, Ржищів, Рокитне (Київська обл.), Комсомольське, Липовець (Вінницька обл.), Клесів (Рівненська обл.), Янушпіль, Ярунь та залізничну станцію Чуднів-Волинський (Житомирська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли райцентр Аджамка (Кіровоградська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

8 січня (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли місто Полонне (Кам'янець-Подільська обл.) та райцентри Катеринопіль (Київська обл.), Іллінці (Вінницька обл.), Любар (Житомирська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 2-го Українського фронту здобули обласний центр м. Кіровоград. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб.*

документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.

1. Партизанські з'єднання І. Шитова і М. Наумова знищили німецький гарнізон у райцентрі Березна (Рівненська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

3. Введено в дію прокатний цех Єнакіївського металургійного заводу. *Радянська Україна. – 1944. – 30 квітня.*

10. Німецький каральний загін спалив 220 дворів села Буртин Полонського району (Проскурівська обл.), загинуло 11 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С. 424.

9 січня (неділя).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентри Плужне (Кам'янець-Подільська обл.) і Березна (Рівненська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли райцентри Кам'янка та Олександрівка (Кіровоградська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

6. РНК УРСР прийняв постанову „Про підвищення заробітної платні зоотехнічним і ветеринарним працівникам.” *Українська ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий.* – К., 1985. – С. 405.

10. Німецький каральний загін спалив 316 дворів села Уладівка Літинського району (Вінницька обл.), загинуло 226 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С. 505.

10 січня (понеділок).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли місто Дубровиця (Рівненська обл.) і райцентр Немирів (Вінницька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Партизанське з'єднання під командуванням М. Наумова отримало наказ про вихід у Дрогобицьку обл. для проведення диверсій на німецьких

комунікаціях. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий.* – К., 1985. – С. 406.

1. Бій загонів УПА і АК під с. Крач, і опанування значної частини Володимир-Волинського району українськими повстанцями. *Ільюшин І. Волинська трагедія: 1943-1944 рр.* – К., 2003. – С. 236.

11 січня (понеділок).

3. В Запоріжжі відновив роботу ливарний цех паровозоремонтного заводу. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий.* – К., 1985. – С. 406.

12 січня (вівторок).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентри Сарни, Степань, та за участі партизанського з'єднання О. Сабурова здобули райцентри Висоцьк і Володимирець (Рівненська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Опубліковано звернення президії Верховної Ради УРСР і ЦК КП(б)У до населення окупованих областей України. У ній виголошено заклики до боротьби з окупантами та українськими націоналістами. *Косик В. Україна і Німеччина у Другій Світовій війні.* – Львів, 1993. – С. 619-620.

13 січня (четвер).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли місто Корець (Рівненська обл.) та райцентр Берездів (Кам'янець-Подільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Партизанський загін А. Одухи знищив німецький гарнізон у місті Острог, партизанське з'єднання І. Федорова – у райцентрі Рафалівка. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Наказом ДКО розформовано Центральний штаб партизанського руху (ЦШПР). Цей крок продиктований необхідністю уникнення дублювання функцій ЦШПР і республіканських штабів. *Русский Архив: Великая Отечественная. Партизанское движение в годы Великой*

Отечественной войны 1941-1945 гг.: Документы и материалы. – Т. 20 (9). – М., 1999. – С. 433-434.

4. До Харкова з Узбекистану повернувся Український драматичний театр ім. Т. Шевченка. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий. – К., 1985. – С. 407.*

5. З Луцька виїхав на Захід митрополит УАПЦ Полікарп. На території Великої України (поза Галичиною і Холмщиною) не залишилось жодного автокефального священика. *Власовський І. Нарис історії Української Православної Церкви. – Т. IV. – Ч. 2. – К., 1998. – С. 270.*

6. РНК УРСР і ЦК КП(б)У затвердили постанову про санітарно-протиепідемічні заходи по боротьбі з висипним та черевним тифом. Нею передбачено щонайшвидше здійснення великого масиву заходів по ліквідації та запобіганню захворювання на тиф, передусім своєчасного та ефективного лікування хворих та впорядкування санітарного стану різноманітних установ і закладів. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду Української РСР. – Т. 2. – 1942-1951 рр. – Київ, 1963. – С. 6.*

7. Помер голова галицької освітньої організації „Рідна школа”, ветеран УГА, професор Іван Галуцинський (нар. 1881). *Львівські вісті. – 1944. – 14-15 січня.*

14 січня (п'ятниця).

1. Війська 1-го Українського фронту здобули місто Славута (Кам'янець-Подільська обл.) та райцентр Межирічі (Рівненська обл.). Наступ радянських військ зупинився, Житомирсько-Бердичевська наступальна операція завершилась в основному успішно. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442; История Второй мировой войны 1939-1945. – Т. 8. – М., 1977. – С. 68-69.*

1. Внаслідок контрудару 1-ї танкової армії вермахту німецькі війська знову захопили райцентри Немирів (Вінницька обл.) та Буки (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Партизани з'єднання С. Маликова після запеклого бою зайняли м. Костопіль (Рівненська обл.) *Німецько-фашистський окупаційний*

режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.

10. Німецький каральний загін спалив повністю село Василівка Іллінського району (Вінницька обл.), загинуло 11 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал. – К., 1987. – С.506.*

15 січня (субота).

1. Продовжуючи контрнаступ, німецькі війська захопили райцентр Маньківка (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Наказом коменданта Волинського округу АК з наявних сил польських партизанів, самооборони і 107-го шуцбатальйону створено 27-му Волинську дивізію піхоти АК. Це з'єднання було створене для протистояння УПА в регіоні і проведення акції „Буря” (знищення наявного українського населення). *Льюшин І. Польське підпілля на території Західної України в роки Другої світової війни. // “І”. Волинь 1943: Боротьба за землю. – 2003. – Ч. 28 – С. 162, 166.*

16 січня (неділя).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентр Тучин (Рівненська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 2-го Українського фронту припинили наступ, завершивши Кіровоградську операцію. Німецька 8-ма армія зазнала важких втрат, але не була розбита і відступила. *История Второй мировой войны 1939-1945. – Т. 8. – М., 1977. – С. 70.*

10. Німецький каральний загін спалив 137 дворів села Комини Ізяславського району (Проскурівська обл.), загинуло 40 жителів; 200 дворів села Острінець Бабанського району Черкаської області, загинуло 134 жителі. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал. – К., 1987. – С.422, 465.*

17 січня (понеділок).

1. Партизанський загін І. Кухаренка здійснив напад на табір військовополонених в с. Мазурово (Одеська обл.), і звільнив 484 червоноармійців. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий. – К., 1985. – С. 410.*

4. У Берліні відбулася святкова вистава київського українського театру-студії „Гроно”, присвячена його дворічному ювілею. Театр заснований на базі Київської консерваторії. *Львівські вісті*. – 1944. – 30-31 січня.

18 січня (вівторок).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентр Гоща с (Рівненська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів*. – К., 1963. – С. 369-442.

20 січня (четвер).

1. Партизанський загін С. Олексенка знищив німецький гарнізон у райцентрі Ляхівці (Кам'янець-Подільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів*. – К., 1963. – С. 369-442.

10. Німецький каральний загін спалив протягом 20-21 січня 107 дворів села Голики Славутського району (Проскурівська обл.), загинуло 6 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал*. – К., 1987. – С.425.

21 січня (п'ятниця).

1. Партизанський загін О. Сабурова знищив німецький гарнізон у райцентрі Колки (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів*. – К., 1963. – С. 369-442.

2. В рамках загальносоюзного відзначення дня смерті В. Леніна в Києві відбулося урочисто-траурне засідання міської ради за участю секретарів ЦК КП(б)У М. Хрущова і Д. Коротченка, голови РНК УРСР Л. Корнійця, голови президії Верховної Ради УРСР М. Гречухи. *Радянська Україна*. – 1944. – 22 січня.

10. Німецький каральний загін спалив 240 дворів села Велика Гнійниця Плужнянського району (Проскурівська обл.), загинуло 26 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал*. – К., 1987. – С.424.

22 січня (субота).

1. За наказом УШПР в Західний похід виступило партизанське з'єднання М. Наумова. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий*. – К., 1985. – С. 411.

10. Німецький каральний загін спалив 62 двори села Білотин Плузньанського району (Проскурівська обл.), загинуло 4 жителі. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С.425.

23 січня (неділя).

1. Кораблі Чорноморського флоту висадили десант в Керченському порту. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий.* – К., 1985. – С. 412.

24 січня (понеділок).

1. Війська 1-го і 2-го Українських фронтів, силами шести загальновійськових, трьох танкових і двох повітряних армій, розпочали Корсунь-Шевченківську операцію, спрямовану на оточення і знищення частин 1-ї танкової і 8-ї польової армій противника (гр.а. „Південь”). *История Второй мировой войны 1939-1945.* – Т. 8. – М., 1977. – С. 71-72.

2. У Станіславові (Івано-Франківськ) відбулася урочиста зустріч населення міста із групою добровольців дивізії військ СС „Галичина”. У ній взяли участь місцеві посадовці, представники Військової управи і делегації українських організацій краю. *Львівські вісті.* – 1944. – 25 січня.

10. Німецький каральний загін спалив 52 двори села Воробіївка Полонського району (загинуло 247 жителів), 132 двори села Канівка Волочиського району (загинуло 80 жителів), (Проскурівська обл.); 225 дворів села Шестеринці Лисянського району (загинуло 86 жителів), (Черкаська обл.). *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С.422, 465.

25 січня (вівторок).

6. Поліційна влада Генеральної Губернії видала розпорядження, яке зобов'язувало населення міст „усунути з помешкань і горищ все непотрібне і легкозапальне барахло”. Цей крок здійснено, щоб запобігти поширенню пожеж при радянських бомбардуваннях. *Львівські вісті.* – 1944. – 23 червня.

26 січня (середа).

1. Партизанське з'єднання В. Бегми знищило німецький гарнізон у

райцентрі і на залізничній станції Цумань (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

4. Оpubліковано постанову РНК УРСР і ЦК КП(б)У про повернення евакуйованих на схід українських театрів на місця їх постійної роботи. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий.* – К., 1985. – С. 413.

10. Німецький каральний загін спалив 232 двори села Білецьке Полонського району (Проскурівська обл.), загинуло 53 жителі. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С.422.

27 січня (четвер).

1. Війська правого флангу 1-го Українського фронту, силами двох загальновійськових армій, розпочали Рівне-Луцьку наступальну операцію проти лівого флангу німецької 4-ї танкової армії (гр. а. „Південь”). *История Второй мировой войны 1939-1945.* – Т. 8. – М., 1977. – С. 76.

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли м. Шпола (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Німецькі війська зайняли райцентр Оратів (Вінницька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

28 січня (п'ятниця).

1. Війська 1-го і 2-го Українських фронтів зайняли райцентри Звенигородка та Лисянка (Київська обл.), замкнувши кільце оточення. В котлі опинились 58 тис. німецьких вояків. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442; *Мюллер-Гиллебранд Б. Сухопутная армия Германии 1939-1945 гг.* – М., 2002 – С. 408.

4. Київський державний академічний театр опери та балету ім. Т. Шевченка провів День культурного обслуговування поранених бійців. 294 працівники театру дали 102 концерти в госпіталях. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий.* – К., 1985. – С. 414.

10. Німецький каральний загін спалив 128 дворів села Кустівці Полонського району (Проскурівська обл.), загинуло 14 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С.424.

29 січня (субота).

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли м. Сміла (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

10. Бої загонів УПА і сільської самооборони проти наступу підрозділів 27-ї Волинської дивізії АК біля сіл Бабе і Щурин. Українське село Бабе спалене поляками. *Льюшин І. Волинська трагедія: 1943-1944 рр.* – К., 2003. – С. 237.

30 січня (неділя).

1. Війська 3-го і 4-го Українських фронтів, силами шести загально-військових, однієї ударної і двох повітряних армій, розпочали Нікопольсько-Криворізьку наступальну операцію. *Історія Другої світової війни 1939-1945.* – Т. 8. – М., 1977. – С. 77.

31 січня (понеділок).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли м. Костопіль і райцентр Олександрія (Рівненська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли райцентр і залізничну станцію Лошкарівка (Дніпропетровська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

2. Війська 2-го Українського фронту зайняли райцентр Ротмистрівка (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

10. Німецький каральний загін спалив у січні 120 дворів села Онацьківці Полонського району (Проскурівська обл.), загинуло 29 жителів; 350 дворів села Павлівка (загинуло 66 жителів) Ободівського району, 507 дворів села Пеньківка (загинуло 90 жителів) Літинського району (Вінницька обл.). *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С.424, 505.

10. У Львові радянський агент Микола Кузнецов застрелив підполковника люфтваффе Г. Петерса. *Гладков Т. Легенда советской разведки.* – М., 2001. – С. 424-425.

1 лютого (вівторок).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентр і залізничний вузол Ківерці (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Партизанське з'єднання М. Наумова знищило німецький гарнізон у райцентрі Острожець (Рівненська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

3. В Києві та приміських районах відновили роботу Білицький, Мотовилівський і Броварський лісопильні заводи. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий.* – К., 1985. – С. 416.

10. Початок спільного наступу радянських і польських партизанських загонів проти УПА в Ковельському і Володимирському районах. Репресії проти українського населення. *Ільюшин І. Волинська трагедія: 1943-1944 рр.* – К., 2003. – С. 237-238.

2 лютого (середа).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентри Олика, Маневичі, Рожище, Теремне (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

10. Німецький каральний загін спалив село Ремель Олександрівського району (Рівненська обл.), загинуло 346 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С.392.

3 лютого (четвер).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентри Колки та Цумань (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли міста і залізничні

станції Канів та Богуслав (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

10. Німецький каральний загін спалив 222 двори села Сошне Ізяславського району (Проскурівська обл.), загинуло 4 жителі. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С.425.

4 лютого (п'ятниця).

10. Загін УПА „Сіроманці” спалив польське село Ганачів (Перемишлянський район, Львівська обл.). Загинуло більше 180 жителів, бл. 200 були поранені. *Мотика Г. Антипольська акція ОУН-УПА // “І”. Волинь 1943: Боротьба за землю.* – 2003. – Ч. 28 – С. 42.

5 лютого (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли обл. центри Волині м. Луцьк і Рівне, а також райцентри Острог, Здолбунів, Деражне, Клевань, Рафалівка (Рівненська обл.). Після восьмиденного штурму здобуто райцентр Вільшана (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Партизанський загін П. Вершигори знищив німецький гарнізон у місті і на залізничній станції Горохів (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

6 лютого (неділя).

1. Війська правого флангу 1-го Українського фронту зайняли райцентри Мізоч та Млинів (Рівненська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли райцентри Апостолове і Софіївка (Дніпропетровська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

4. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову про переїзд Академії наук УРСР до Києва, включно з тими установами, які до війни знаходилися в Харкові та Дніпропетровську. *Украинская ССР в годы Великой*

Отечественной войны Советского Союза: хроника событий. – К., 1985. – С. 419.

7 лютого (понеділок).

1. Партизанський загін М. Наумова знищив німецький каральний загін в місті Горохів (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

10. Загони 27-ї Волинської дивізії АК знищили кількасот жителів українського села Людмипіль (Волинська обл.). При спробі здійснення аналогічного нападу на село Гнійне (Красностав) були розбиті організованою УПА місцевою самообороною. *Спогади українців про польсько-український конфлікт на Волині. // "І". Волинь 1943: Боротьба за землю.* – 2003. – Ч. 28 – С. 166-168. За польськими даними це відбулось 19 січня. *Ільюшин І. Волинська трагедія: 1943-1944 рр.* – К., 2003. – С. 236.

8 лютого (вівторок).

1. Війська 4-го Українського фронту ліквідували важливий плацдарм німецьких військ на лівому березі Дніпра і визволили м. Нікополь (Дніпропетровська обл.), райцентри Велика Лепетиха і Верхній Рогачик (Запорізька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442; *Радянська Україна. – 1944. – 9 лютого.*

1. В результаті контрнаступу, спрямованого на деблокування Корсунь-Шевченківського котла, німецькі війська здобули м. Звенигородка (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

10. Невдалий напад загонів УПА на польську самооборону і загін АК в с. Едвардполе. Відплатна атака поляків на українські села Верів, Ворчин і Пузів Володимир-Волинського району. *Ільюшин І. Волинська трагедія: 1943-1944 рр.* – К., 2003. – С. 238.

9 лютого (середа).

1. Війська 2-го Українського фронту здобули райцентр Городище (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 3-го і 4-го Українських фронтів зайняли райцентр Чкалове (Дніпропетровська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

10. У Львові радянський диверсант Микола Кузнецов застрелив німецького віце-губернатора О. Бауера і посадовця Г. Шнайдера. *Львівські вісті.* – 1944. – 13 лютого; *Радянська Україна.* – 1944. – 11 березня; *Гладков Т. Легенда советской разведки.* – М., 2001. – С. 422-424.

10 лютого (четвер).

1. Продовжуючи контрнаступ для деблокування Корсунського котла, німецькі війська здобули райцентр Катеринопіль (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

2. Голова РНК УРСР і секретар ЦК КП(б)У М. Хрущов прийняв командира партизанського з'єднання генерал-майора С. Ковпака. *Радянська Україна.* – 1944. – 13 лютого.

11 лютого (п'ятниця).

1. Війська правого флангу 1-го Українського фронту заволоділи залізничним вузлом і опорним пунктом оборони вермахту містом Шепетівка (Кам'янець-Подільська обл.). Рівне-Луцька наступальна операція завершилась відтісненням лівого флангу 4-ї танкової армії в Галичину і створенням передумов для наступу на Львів. *Радянська Україна.* – 1944. – 13 лютого; *История Второй мировой войны 1939-1945.* – Т. 8. – М., 1977. – С. 77.

4. У Львові відбувся ювілейний вечір з приводу 65-ліття з дня народження визначного поета Олександра Олеся. Вечір був організований Спілкою українських письменників. *Львівські вісті.* – 1944. – 17 лютого.

12 лютого (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту заволоділи райцентром Острожець (Рівненська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 4-го Українського фронту здобули райцентр Велика Олександрівка (Миколаївська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний*

режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.

1. Партизанський загін М. Володимирова знищив німецький гарнізон у райцентрі Чернівці (Вінницька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

10. Загін польської поліції на німецькій службі знищив бл. 80 жителів с. Охнівка (Володимир-Волинський район, Волинська обл.). *Спогади українців про польсько-український конфлікт на Волині. // "І". Волинь 1943: Боротьба за землю. – 2003. – Ч. 28 – С. 42.*

14 лютого (понеділок).

1. В ході операції по знищенню оточеного угруповання німецьких військ, з'єднання 1-го і 2-го Українських фронтів заволоділи опорним пунктом ворога м. Корсунь-Шевченківський (Київська обл.). *Радянська Україна. – 1944. – 15 лютого.*

2. Указом президії Верховної Ради УРСР вибори в обласні, районні, міські, сільські і селищні Ради депутатів відкладено до грудня 1944 року, а повноваження існуючих подовжено на той же термін. *Радянська Україна. – 1944. – 15 лютого.*

3. В Єнакієвому закінчено відбудову першої з часу визволення Донбасу мартенівської печі. *Радянська Україна. – 1944. – 15 лютого.*

4. У Львові проголошено результати конкурсу на релігійну й світську літературу для дошкільнят, проведеного відділом шкільних справ Українського Центрального Комітету. Перемогу здобула збірка дитячих віршів львівської поетеси Перелісної. *Львівські вісті. – 1944. – 27/28 лютого.*

16 лютого 1944 р. середа.

1. Партизанські загони А. Одухи і С. Олексенка знищили німецький гарнізон у місті і на залізничній станції Ізяслав (Кам'янець-Подільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

17 лютого (четвер).

1. Вночі оточені під Корсунем німецькі війська здійснили прорив з

котла в напрямі на Лисянку, через який вирвалось до 32 тис. чоловік. В котлі залишилась вся важка техніка і бл. 11 тис. поранених, бл. 15 тис. загинули. *Львівські вісті*. – 1944. – 23 лютого; *Operations of Encircled Forces. German Experiences in Russia*. – Washington, DC, 1952. – P. 40-41.

19 лютого (субота).

4. В Києві вперше з часу визволення міста відбулась мистецька акція: чільні українські поети та прозаїки провели літературний вечір для київських студентів. Свої твори читали Павло Тичина, Максим Рильський, Андрій Малишко, Петро Панч, та інші. *Радянська Україна*. – 1944. – 19 лютого.

20 лютого (неділя).

2. В Києві відбувся IV антифашистський мітинг представників українського народу, за участю голови РНК УРСР і секретаря ЦК КП(б)У М. Хрущова, голови президії Верховної Ради УРСР М. Гречухи, командира партизанського з'єднання генерал-майора С. Ковпака та ін. Ухвалено чергове звернення до українського населення на окупованих Німеччиною територіях, спрямоване передусім проти ОУН і УПА. *Радянська Україна*. – 1944. – 22 лютого.

22 лютого (вівторок).

1. Війська 3-го Українського фронту розпочали штурм міста Кривий Ріг. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів*. – К., 1963. – С. 369-442; *Радянська Україна*. – 1944. – 23 лютого.

2. Голова президії Верховної Ради УРСР М. Гречуха вручив ордени та медалі групі українських партизанів. Зокрема, званнями Героїв Радянського Союзу нагороджено Г. Збанацького та І. Цимбаліста, другу Золоту Зірку отримав С. Ковпак. *Радянська Україна*. – 1944. – 23 лютого.

5. В Києві відбулася зустріч М. Хрущова з представниками православних церковних громад та духовництва міста. Віруючі передали 150 000 крб. у фонд РСЧА. *Радянська Україна*. – 1944. – 23 лютого.

10. Німецький каральний загін спалив 68 дворів села Васьківці Ізяславського району (Проскурівська обл.), загинуло 49 жителів. *Вінок*

безсмертя: Книга-меморіал. – К., 1987. – С.422.

23 лютого (середа).

1. Німецькі війська відтіснили з'єднання 1-го Українського фронту з райцентру і залізничної станції Рожище (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

2. В Києві відбулося святкування 26-ї річниці ЧА. Прогримів салют із двадцяти гарматних залпів. *Радянська Україна. – 1944. – 26 лютого.*

8. В Москві розпочався дводенний мітинг слов'ян-воїнів, в якому взяли участь представники слов'янських республік СРСР, а також сформованих на території Радянського Союзу польських, чехословацьких та югославських військових частин. Україну представляла делегація на чолі з двічі Героєм Радянського Союзу О. Молодчим. *Радянська Україна. – 1944. – 26 лютого.*

10. Німецький каральний загін спалив 150 дворів села Синютки Білогірського району (Проскурівська обл.), загинуло 25 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал. – К., 1987. – С.424.*

24 лютого (четвер).

1. Після напружених 3-денних боїв, війська 3-го Українського фронту заволодили містом і залізничною станцією Кривий Ріг (Дніпропетровська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Партизанський загін М. Рудича знищив німецький гарнізон в райцентрі Ратне (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

4. В Москві розпочалось засідання лютневої сесії АН УРСР під головуванням академіка О. Богомольця. Це друга сесія Академії за час її перебування в Москві. *Радянська Україна. – 1944. – 27 лютого; Радянська Україна. – 1944. – 4 березня.*

10. Німецький каральний загін спалив 600 дворів села Клембівка Ізяславського району (Проскурівська обл.), загинуло 76 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал. – К., 1987. – С.422.*

25 лютого (п'ятниця).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентр Торчин (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

26 лютого (субота).

3. В Харкові відбулась нарада активу передовиків сільського господарства Харківщини (бл. 600 учасників). Обговорено питання, пов'язані з весняною сівбою 1944 року і відбудовою господарств колгоспів, МТС та радгоспів області. *Радянська Україна.* – 1944. – 27 лютого.

3. Відновив роботу коксохімічний завод у місті Сталіно (Донецьк). Першу партію коксу відправлено на феросплавний завод в Грузію. *Радянська Україна.* – 1944. – 27 лютого.

10. Німецький каральний загін спалив 320 дворів села Двірець (загинуло 29 жителів), 63 двори села Білижинці (загинуло 35 жителів), та 135 дворів села Лютарка (загинуло 8 жителів), (Ізяславський район, Проскурівська обл.). *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С.424, 425.

27 лютого (неділя).

1. Війська 4-го Українського фронту зайняли райцентр Нововоронцовка (Миколаївська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

10. Німецький каральний загін спалив 147 дворів села Михнів (загинуло 34 жителі) та 90 дворів села Покощівка (загинуло 13 жителів) (Ізяславський район, Проскурівська обл.). *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С.424.

28 лютого (понеділок).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли місто Ізяслав (Кам'янець-Подільська обл.) і райцентр Шумське (Тернопільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 4-го Українського фронту зайняли райцентр Високопілля (Запорізька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

2. Указом президії Верховної Ради СРСР Київське військово-училище зв'язку ім. М.І. Калініна, на відзнаку 25-ліття і видатних успіхів у підготовці офіцерів-зв'язківців, нагороджене орденом „Червоного Прапора”. *Радянська Україна. – 1944. – 3 березня.*

29 лютого (вівторок).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентр Ляхівці (Кам'янець-Подільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли райцентр Широке (Дніпропетровська обл.). Нікопольсько-Криворізька операція завершилась загальною перемогою 3-го і 4-го Українського фронтів, і створенням передумов для визволення Криму. Однак німецька 6-та армія уникла оточення і з боями відступила за Інгулець. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442; История Второй мировой войны 1939-1945. – Т. 8. – М., 1977. – С. 78.*

1. Загін УПА відбив напад трьох загонів АК на с. Озютичі Горохівського району. *Ільюшин І. Волинська трагедія: 1943-1944 рр. – К., 2003. – С. 237.*

7. На дорозі Рівне-Славута, поблизу Милятина, загін УПА командира „Енея” (П. Олійник) зробив засідку на радянську штабну колону. Під час бою був важко поранений командувач 1-го Українського фронту генерал армії М. Ватутін. Тимчасовим командувачем фронту став маршал Г. Жуков. *Косик В. Україна і Німеччина у Другій Світовій війні. – Львів, 1993. – С. 423.*

10. Німецький каральний загін спалив у лютому повністю село Дубове Ратнівського району (Волинська обл.), загинуло 6 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал. – К., 1987. – С.216.*

1 березня (середа).

2. В Києві відкрито шосту сесію Верховної Ради УРСР. Головними затвердженими до розгляду питаннями стали: завдання відбудови народного господарства, державний бюджет республіки на 1944 рік, та утворення наркоматів оборони та закордонних справ УРСР. *Радянська*

Україна. – 1944. – 3 березня.

3. Видала перший кокс відбудована третя батарея Макіївського коксо-хімічного заводу. *Радянська Україна. – 1944. – 4 березня.*

3. Вступив в дію указ рейхсміністра окупованих східних територій А. Розенберга про запровадження додаткового 30-відсоткового тарифного збору на транспортні перевезення у тилівій зоні діючої армії і Рейхскомісаріаті Україна. *Львівські вісті. – 1944. – 25 лютого.*

5. Розпочав свою роботу перший на еміграції собор єпископів УАПЦ. *Власовський І. Нарис історії Української Православної Церкви. – Т. IV. – Ч. 2. – К., 1998. – С. 272-273.*

2 березня (четвер).

2. На сесії Верховної Ради УРСР виступив голова РНК УРСР М. Хрущов з доповіддю „Про визволення українських земель від німецьких загартбників і чергові завдання відбудови народного господарства”. Він заявив: „Український народ добиватиметься включення до складу Української Радянської держави одвічних українських земель, якими є Холмщина, Грубешів, Замостя, Томашів, Ярослав”. *Радянська Україна. – 1944. – 3 березня; Радянська Україна. – 1944. – 30 квітня; Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду Української РСР. – Т. 2. – 1942-1951 рр. – Київ, 1963. – С. 7-8.*

3. В м. Сталіно (Донецьк) на металургійному заводі ім. Сталіна здійснено першу плавку сталі. *Радянська Україна. – 1944. – 3 березня.*

7. Поблизу с. Білгородки (Вербівський район, Рівненська обл.) загін УПА знищив радянського диверсанта Миколу Кузнецова. Знайдені при ньому документи повстанці згодом обміняли на дружину і дітей провідника ОУН М. Лебеда, що утримувались як закладники в концтаборі Равенсбрук. *Гладков Т. Легенда советской разведки. – М., 2001. – С. 435.*

3 березня (п'ятниця).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентр Зарічне (Рівненська обл.) та, за участю партизанського загону А. Одухи, райцентр Ямпіль (Кам'янець-Подільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

2. На черговому засіданні шостої сесії Верховної Ради УРСР заслухано доповіді наркома фінансів УРСР Г. Сахновського та голови бюджетної комісії ВР І. Дрофи. Одноголосно затверджено бюджет республіки на 1944 рік. *Радянська Україна. – 1944. – 3 березня.*

4. В Житомирі відновила діяльність обласна бібліотека. *Радянська Україна. – 1944. – 4 березня.*

4 березня (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту, силами п'яти загальновійськових, трьох танкових і однієї повітряної армій розпочали Проскурівсько-Чернівецьку наступальну операцію. Її метою було відрізати шляхи відступу групи армій „Південь”, розгромити 1-шу і 4-ту танкові армії вермахту та вийти до передгір'їв Карпат. В перший день наступу визволено райцентри Антоніни і Базалія (Кам'янець-Подільська обл.). *Русский Архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944-1945. – Т. 16 (5-4). – М., 1999. – С. 9, 47; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

2. На засіданні шостої сесії Верховної Ради УРСР серед іншого затверджено закони про створення республіканських наркоматів оборони і закордонних справ. Наркомом закордонних справ призначено О. Корнійчука. *Радянська Україна. – 1944. – 5 березня.*

3. В Чернігівському обкомі КП(б)У відбулась нарада партійно-господарського активу з питань відбудови промисловості області. *Радянська Україна. – 1944. – 5 березня.*

10. Німецький каральний загін спалив 80 дворів села Караїна Теофіпольського району (Проскурівська обл.), загинуло 92 жителі. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал. – К., 1987. – С.422.*

5 березня (неділя).

1. Війська 1-го Українського фронту ЧА, розвиваючи наступ, зайняли м. Збараж і райцентри Ланівці, Нове Село (Тернопільська обл.), Остропіль, Теофіполь (Кам'янець-Подільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 2-го Українського фронту, силами п'яти загальновійськових, трьох танкових і однієї повітряної армій, розпочали Умансько-Ботошанську наступальну операцію. Її метою був вихід до Дністра та розгром 1-ї танкової і 8-ї польової армій вермахту. *Русский Архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944-1945.* – Т. 16 (5-4). – М., 1999. – С. 9, 47; *История Второй мировой войны 1939-1945.* – Т. 8. – М., 1977. – С. 84-85.

6 березня (понеділок).

1. Війська 1-го Українського фронту, розвиваючи наступ, зайняли райцентри Гриців, Фрідріхівка (Кам'янець-Подільська обл.), Вишнівець (Тернопільська обл.). *Радянська Україна.* – 1944. – 7 березня; *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли райцентр Буки (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 3-го Українського фронту, силами семи загальновійськових і однієї повітряної армій, розпочали Березнегувато-Снігурівську наступальну операцію. Метою операції була очистка Південної України від противника і розгром групи армій „А” (6-та, 17-та (нім.) і 3-тя (рум.) армії). *Русский Архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944-1945.* – Т. 16 (5-4). – М., 1999. – С. 9, 54; *Мюллер-Гиллебранд Б. Сухопутная армия Германии 1939-1945 гг.* – М., 2002 – С. 732-736.

4. В Києві відбувся літературно-художній вечір за участю Павла Тичини, Максима Рильського, Андрія Малишка та інших. Кількість присутніх сягала 2000 чоловік. *Радянська Україна.* – 1944. – 7 березня.

10. Німецький каральний загін спалив село Завоне Сокальського району (Львівської обл.), загинуло 53 жителі та 22 партизани Рава-Руського загону. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С.551.

7 березня (вівторок).

1. Війська 1-го Українського фронту заволоділи залізничним вузлом Підволочиськ і райцентром Заложці (Тернопільська обл.). *Німецько-*

фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442; Радянська Україна. – 1944. – 8 березня.

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли райцентр Маньківка (Київська обл.). Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.

8 березня (середа).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентри Уланів (Вінницька обл.), Стара Синява, Чорний Острів (Кам'янець-Подільська обл.). Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го Українського фронту вдруге заволоділи м. Звенигородка (Київська обл.). Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.

9 березня (четвер).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли місто Старокостянтинів, залізничну станцію Антонини (після 3-денних боїв) (Кам'янець-Подільська обл.), та частину райцентру Хмільник на лівому березі р. Південний Буг (Вінницька обл.). Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли райцентри Тальне і Катеринопіль (Київська обл.). Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 3-го Українського фронту заволоділи райцентрами Баштанка, Казанка (Миколаївська обл.). Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.

1. Партизанський загін В. Чепіги знищив німецький гарнізон в райцентрі Ратне (Волинська обл.). Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.

10 березня (п'ятниця).

1. Війська 1-го Українського фронту розпочали штурм Тернополя. Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів

і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442; Радянська Україна. – 1944. – 11 березня.

1. Війська 2-го Українського фронту, здійснивши глибокий прорив німецької оборони на Уманському напрямі, зайняли м. Умань і райцентри Бабанка, Ладизинка (Київська обл.), Монастирище, Теплик (Вінницька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442; Радянська Україна. – 1944. – 11 березня.*

1. Війська 3-го Українського фронту заволоділи райцентрами Велика Виска, Кам'янка, Новгородка (Кіровоградська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442; Радянська Україна. – 1944. – 11 березня.*

4. В Києві відбулися урочисті збори на честь 130-річчя з дня народження Тараса Шевченка. Збори відвідали українські радянські поети і прозаїки, члени президії Верховної Ради та РНК республіки. *Радянська Україна. – 1944. – 11 березня.*

11 березня (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту заволоділи райцентрами Оратів (Вінницька обл.) і Красилів (Кам'янець-Подільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли м. Берислав (Миколаївська обл.) і райцентри Златопіль та Новомиргород (Кіровоградська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

6. РНК УРСР прийняв постанову про розширення сітки і поліпшення роботи дитячих садків, згідно якого передбачалось повернути у відання Наркомату освіти дитячі садки, які використовуються не за призначенням, відбудувати і забезпечити всім необхідним зруйновані під час війни, встановити медичний догляд за дітьми. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду Української РСР. – Т. 2. – 1942-1951 рр. – Київ, 1963. – С. 8-9.*

12 березня (неділя).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентр Джулинка (Вінницька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го Українського фронту здобули райцентр Мокра Калигірка (Київська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли райцентри Долинське (Кіровоградська обл.), Привільне (Миколаївська обл.), Грушка (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

10. Німецький каральний загін спалив 120 дворів села Стара Ягільниця Чортківського району (Тернопільська обл.), загинуло 140 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С.535.

13 березня (понеділок).

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли м. Гайсин і райцентр Тростянець (Вінницька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли місто і порт Херсон, та райцентри Володимирівка (Миколаївська обл.) Компаніївка, Мала Виска, Новоархангельськ (Кіровоградська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

14 березня (вівторок).

1. Війська 1-го та 2-го Українських фронтів, здійснюючи спробу оточити 1-шу танкову армію вермахту, зайняли райцентри Калинівка, Бершадь, Ободівка, Турбів (Вінницька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли райцентри Снігурівка, Березнегувате, Білозерка, Калінінське (Миколаївська обл.), Підвисоке, Устинівка, Хмелеве (Кіровоградська обл.). Німецька бта польова армія зазнала важких втрат, але зуміла уникнути оточення і організовано

відійти за р. Пд. Буг. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

10. Німецький каральний загін спалив 87 дворів села Пархомівка Дашівського району (Вінницька обл.), загинуло 47 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С.505.

15 березня (середа).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли м. Тульчин і райцентр Немирів (Вінницька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли райцентр Тишківка (Кіровоградська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го Білоруського фронту, силами чотирьох загальновійськових армій, розпочали Поліську наступальну операцію. Метою операції було вклинитись у стик 2-ї армії гр. а. „Центр” і 4-ї танкової армії гр. а. „Південь”, і зайняти важливі залізничні вузли Ковель, Брест і вийти на рубіж р. Зх. Буг. *Русский Архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944-1945.* – Т. 16 (5-4). – М., 1999. – С. 10, 55; *История Второй мировой войны 1939-1945.* – Т. 8. – М., 1977. – С. 90.

3. На металургійному заводі в м. Сталіно (Донецьк) відбудовано і пущено в роботу прокатний стан „400”. В наступні дні отримано перші тони високоякісного прокату. *Радянська Україна.* – 1944. – 18 березня.

16 березня (четвер).

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли райцентри Крижопіль, Тиврів, Томашпіль (Вінницька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли м. Бобринець, райцентри Рівне (Кіровоградська обл.), Нова Одеса (Миколаївська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

10. Німецький каральний загін спалив повністю село Кричевичі Любомльського району (Волинська обл.), загинуло 87 жителів. *Вінок*

безсмертя: Книга-меморіал. – К., 1987. – С.216.

17 березня (п'ятниця).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли м. Дубно і райцентр Козин (Рівненська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 1 та 2-го Українського фронту зайняли райцентри Брацлав, Ямпіль, Чернівці, Чечельник (Вінницька обл.), і вийшли на рубіж р. Дністер. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли м. Новоукраїнка та райцентри Витязівка, Добровеличківка (Кіровоградська обл.), Піщана, Голованівськ (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442; *Радянська Україна. – 1944. – 18 березня.*

3. Світові ЗМІ поширили інформацію шведської газети „Морген тіднінген” про закриття і розграбування нацистами промислових підприємств міста Львова. *Радянська Україна. – 1944. – 19 березня.*

18 березня (субота).

1. Війська 1-го і 2-го Українських фронтів, в результаті запеклих боїв заволоділи важливим залізничним вузлом м. Жмеринка, закінчили визволення м. Хмільник, а також райцентрів Піщанка, Станіславчик, Шпиків (Вінницька обл.), Демидівка (Рівненська обл.), Коропець (Тернопільська обл.), Піщаний Брід (Кіровоградська обл.). *Радянська Україна. – 1944. – 19 березня.*

1. Наступ військ 3-го Українського фронту був зупинений на рубежі р. Пд. Буг. Війська гр. армій „А” уникли оточення і створили тут новий оборонний рубіж. *Русский Архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944-1945. – Т. 16 (5-4). – М., 1999. – С. 10, 57-61; История Второй мировой войны 1939-1945. – Т. 8. – М., 1977. – С. 91.*

3. В Києві розпочала роботу республіканська нарада з питань бурякосяння в колгоспах і радгоспах України, за участю агрономів, наукових працівників, представників Наркомземів Союзу і України. *Радянська Україна. – 1944. – 19 березня.*

6. Колективу Дніпровського військового відбудовчого управління вручена премія за друге місце у всесоюзному змаганні по відновленню зруйнованого річкового господарства. Премія включала перехідний червоний прапор Наркомату річфлоту і ЦК спілки річковиків, та грошову винагороду в сумі 60 000 крб. *Радянська Україна. – 1944. – 19 березня.*

10. Німецький каральний загін спалив 250 дворів села Супрунів Літинського району (Вінницька обл.), загинуло 23 жителі. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал. – К., 1987. – С.505.*

19 березня (неділя).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли м. Кременець і райцентри Почаїв (Тернопільська обл.), Верба (Рівненська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли м. Могилів-Подільський і райцентри Джурин (Вінницька обл.), Братське, Єланець (Миколаївська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

10. Німецький каральний загін спалив 290 дворів села Яцківці Літинського району (Вінницька обл.), загинуло 34 жителі. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал. – К., 1987. – С.505.*

20 березня (понеділок).

1. Війська 1-го Українського фронту після напружених боїв взяли обласний центр м. Вінниця, а також райцентри Літин, Шаргород (Вінницька обл.), Радзівилів (Рівненська обл.) Великі Бірки (Тернопільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли райцентри Лиса Гора (Миколаївська обл.) і Миколаївка (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 2-го Білоруського фронту здобули райцентр Рожище (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

21 березня (вівторок).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентри Підкамінь (Львівська обл.), Яришів, та залізничну станцію Бар (Вінницька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли райцентри Арбузинка, Благодатне (Миколаївська обл.), Вільшанка (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

22 березня (середа).

1. Після 8-денних боїв війська 1-го Українського фронту взяли райцентр Ольгопіль, а також Копайгород (Вінницька обл.), Ратне (Волинська обл.), Кізілів (Тернопільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го Білоруського фронту взяли райцентр Ратне (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Видано директиву Головного політуправління РСЧА „Про організацію виховної роботи серед воїнів, призваних з західних районів України”. Основну увагу звернено на необхідність нейтралізації довготривалої дії на них німецької та „буржуазно-націоналістичної” пропаганди. *Русский Архив: Великая Отечественная. Главные политические органы Вооруженных Сил СССР в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.: Документы и материалы.* – Т. 17-18 (1-2). – М., 1996. – С. 263-264.

23 березня (четвер).

1. Війська 1-го Українського фронту різким маневром танковими силами здобули міста Чортків, Терехів, Заліщики та райцентри Великий Глибочок, Буданів, Гримайлів, Гусятин, Пробіжна, Золотники (Тернопільська обл.), Фельштин (Кам'янець-Подільська обл.), і перерізули шлях відступу основних сил 1-ї танкової армії вермахту на захід. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли райцентри Жовтневе (Миколаївська обл.) і Кодима (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

24 березня (п'ятниця).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли міста Копичинці, Борщів, райцентри Микулинці, Білобожниця, Товсте (Тернопільська обл.), Муровані Курилівці (Вінницька обл.), Сокиряни (Чернівецька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го Українського фронту зайняли м. Вознесенськ (Миколаївська обл.), Меджибіж (Кам'янець-Подільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Дивізійна бойова група „Прюцман”, сформована з семи українських охоронних батальйонів, вступила в бій з танковими частинами РСЧА під Кам'янцем-Подільським. Група зазнала важких втрат, і була відведена з фронту під Броди. *ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 975.*

25 березня (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту, розширюючи зовнішнє кільце оточення 1-ї танкової армії вермахту під Кам'янцем-Подільським, здобули облцентр м. Проскурів (Хмельницький), і райцентри Вовковинці, Городок, Деражня, Летичів, Оринин, Сатанів, Чемерівці (Кам'янець-Подільська обл.), Бучач, Струсів, Скала-Подільська (Тернопільська обл.), Бар (Вінницька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

26 березня (неділя).

1. Війська 2-го Українського фронту, форсувавши Дністер, першими вийшли до кордону СРСР на р. Прут. *Радянська Україна. – 1944. – 29 березня.*

1. Війська 3-го Українського фронту, силами шести загальновійськових і однієї повітряної армій, у взаємодії з Чорноморським флотом і 2

Українським фронтом, розпочали Одеську наступальну операцію. Метою операції було оточити і розгромити угруповання гр.а. „А” між р. Пд. Бугом і Дністром, та звільнити місто і порт Одесу. *Русский Архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944-1945. – Т. 16 (5-4). – М., 1999. – С. 10; История Второй мировой войны 1939-1945. – Т. 8. – М., 1977. – С. 93.*

1. Війська 2-го Білоруського фронту здобули райцентр Затурці (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська німецької 2-ї армії гр.а. „Центр” вибили частини 2-го Білоруського фронту з райцентру Ратне (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

27 березня (понеділок).

1. Війська 1-го Українського фронту здобули м. Кам'янець-Подільський, райцентри Михалпіль, Нова Ушиця, Смотрич, Ярмолинці (Кам'янець-Подільська обл.), Городенка (Станіславська обл.), Великі Дедеркали, Золотий Потік, Монастирська (Тернопільська обл.), Заставна, Садгора (Чернівецька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли райцентри Первомайськ, Саврань (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 2-го Білоруського фронту зайняли райцентр Турійськ (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

28 березня (вівторок).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентр Миньківці (Кам'янець-Подільська обл.), Кіцмань, Кельменці (Чернівецька обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 3-го Українського фронту після запеклих боїв взяли опорний пункт німецької оборони м. Миколаїв, форсували р. Пд. Буг, та

заволоділи райцентрами Широколанівка (Миколаївська обл.), Чорна, Миколаївка, Доманівка (Одеська обл.). *Радянська Україна. – 1944. – 29 березня; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

4. В Болехові відкрито першу в Генеральній губернії лісничу школу з українською мовою викладання. *Львівські вісті. – 1944. – 29 березня.*

29 березня (середа).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли м. Коломия (Станіславська обл.), райцентри Солобківці, Стара Ушиця (Кам'янець-Подільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 2-го і 3-го Українських фронтів, притискаючи угруповання гр. а. „А” до моря, здобули райцентри Балта, Криве Озеро, Велика Владіївка (Одеська обл.), Веселинове (Миколаївська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

8. Жандармерія польської армії у Великобританії заарештувала групу вояків західноукраїнського походження, за небажання служити у цій армії. В наступні дні з польських частин на знак протесту проти приниження національної гідності дезертирувало 30 українців і понад 200 євреїв. *Радянська Україна. – 1944. – 2 квітня.*

30 березня (четвер).

1. З'єднання німецької 1-ї танкової армії, прориваючись з оточення, здобули райцентри Борщів, Золотий Потік (Тернопільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли облцентр м. Чернівці, та райцентри Сторожинець (Чернівецька обл.), Снятин, Товмач, Надвірна, Заболотів, Обертин, Тисмениця, Ланчин (Станіславська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 2-го і 3-го Українських фронтів зайняли райцентри Варварівка, Тилігуло-Березанка (Миколаївська обл.), Любашівка, Мостове

(Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Указом президії Верховної Ради СРСР з 19 районів Миколаївської, Запорізької та Одеської областей було створено Херсонську область. *Радянська Україна.* – 1944. – 22 квітня.

31 березня (п'ятниця).

1. Війська 1-го Українського фронту ЧА, продовжуючи наступ, зайняли м. Дунаєвці (Кам'янець-Подільська обл.). *Радянська Україна.* – 1944. – 1 квітня; *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го і 3-го Українського фронту заволоділи опорним пунктом оборони противника містом Очаків (Миколаївська обл.), а також райцентрами Котовськ, Ананьїв, Ширяєве, Троїцьке, Березівка. *Радянська Україна.* – 1944. – 1 квітня; *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

3. Постановою РНК УРСР запроваджено збір податків за максимальними ставками з власників транспортних засобів і власників худоби у визволених від німецької окупації місцевостях. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду Української РСР.* – Т. 2. – 1942-1951 рр. – Київ, 1963. – С. 9-10.

4. Президія АН УРСР вперше за майже три роки провела засідання в столиці України. *Радянська Україна.* – 1944. – 2 квітня.

10. Підписано розпорядження генерального комісара державної безпеки СРСР Л. Берія „Про висилку сімей оунівців і активних повстанців у віддалені райони СРСР”. Висилці підлягали сім'ї всіх членів руху опору, як вбитих, так і заарештованих чи діючих, в тому числі і неповнолітні діти. Все їх майно підлягало конфіскації. *Винниченко І. Україна 1920-1980-х: депортації, заслання, вислання.* – К., 1994. – С. 114-120.

1 квітня (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли міста Підгайці (Тернопільська обл.), Новоселиця, Герца (Чернівецька обл.). *Радянська Україна.* – 1944. – 2 квітня; *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го Білоруського фронту здобули райцентри Берестечко і Сенкевичівка (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

3. На Київській електростанції закінчено монтаж і пущено в дію турбіну №4. Постачання міста електроенергією зросло в чотири рази. *Радянська Україна.* – 1944. – 1 квітня.

2 квітня (неділя).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентри Косів і Кути (Станіславська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го і 3-го Українських фронтів зайняли райцентри Жовтень, Валегоцулове (Долинське), Андрієво-Іванівка (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

3 квітня (понеділок).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентр Коршів (Станіславська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го і 3-го Українських фронтів зайняли райцентри Цебрикове і Красні Окни (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го Білоруського фронту здобули райцентр Лопатин с (Львівська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

4 квітня (вівторок).

1. Війська 1-го і 2-го Українських фронтів здобули опорний пункт оборони німців на Дністрі м. Хотин (Чернівецька обл.), щоб унеможливити оточеній 1-ій танковій армії вермахту вихід з оточення у південному напрямку. *Радянська Україна.* – 1944. – 5 квітня; *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. 2-й танковий корпус СС, пробиваючи коридор для виходу 1-ї танкової

армії з котла, зайняв райцентри Підгайці і Товсте; ударом зсередини котла німці здобули райцентр Скала-Подільська (Тернопільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 2-го Білоруського фронту здобули м. Горохів (Волинська обл.), але контрударом частин вермахту були відкинуті від Ковеля. Поліська наступальна операція була припинена, командувач фронту ген.-полк. П.А. Курочкін знятий з посади, а фронт – розформований. *Русский Архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944-1945.* – Т. 16 (5-4). – М., 1999. – С. 10, 68-70.

1. Війська 3-го Українського фронту з важкими боями зайняли райцентри Іванівка (Янівка), Фрунзівка, Роздільна (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Видано директиву Головного політуправління РСЧА „Про покращення ідейно-політичного змісту газет, виданих мовами народів СРСР”. Вказано на такі недоліки газет мовами радянських народів, як поверховість, крикливість, військову неграмотність, а іноді – слабке висвітлення провідної ролі російського народу у війні. Крім того, колективам газет запропоновано не тільки перекладати статті центральних видань, але й створювати власні матеріали. *Русский Архив: Великая Отечественная. Главные политические органы Вооруженных Сил СССР в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.: Документы и материалы.* – Т. 17-18 (1-2). – М., 1996. – С. 266-267.

10. Німецький каральний загін спалив 100 дворів села Стара Гута Шумського району (Тернопільська обл.), загинуло 200 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал.* – К., 1987. – С.535.

5 квітня (середа).

1. Війська 1-го Українського фронту з важкими боями здобули залізничну станцію Скала-Подільська (Тернопільська обл.), і продовжили штурм райцентру. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли райцентр Комінтернівське (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на*

Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.

10. Згідно розпорядження генерального комісара держбезпеки СРСР Л. Берія „Про висилку сімей оунівців і активних повстанців у віддалені райони СРСР” від 31.03.44 р., видано детальну інструкцію НКВС УРСР щодо методів здійснення депортацій. *Винниченко І. Україна 1920-1980-х: депортації, заслання, вислання.* – К., 1994. – С. 114-120.

6 квітня (четвер).

1. Війська 1-го Українського фронту ЧА, завдаючи безперервних ударів по оточеній 1-й танковій армії вермахту, здобули райцентри Борщів, Скала-Подільська, Мельниця-Подільська (Тернопільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. 1-ша танкова армія Вермахту, просуваючись в західному напрямку, зайняли райцентр Золотники (Тернопільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли райцентр Гросулове (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

4. В Києві розпочались гастролі Харківського українського драматичного театру ім. Тараса Шевченка. *Радянська Україна.* – 1944. – 8 квітня.

7 квітня (п'ятниця).

1. Передові загони 2-го танкового корпусу СС і 1-ї танкової армії вермахту зайняли м. Монастирська в р-ні Бучача (Тернопільська обл.), пробивши таким чином коридор в зовнішньому і внутрішньому фронтах оточення. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442; *Operations of Encircled Forces: German Experiences in Russia.* – Washington, DC, 1952. – P. 51.

1. Війська 3-го Українського фронту здобули райцентр Біляївка (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442; *Радянська Україна.* – 1944. – 8 квітня.

2. В Києві проведено нагородження українських партизанів, залізничників та працівників НКДБ. Найвищу відзнаку, звання Героя Радянського Союзу, отримав партизанський командир Іван Бовкун. *Радянська Україна. – 1944. – 12 квітня.*

8 квітня (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентри Жаб'є, Печеніжин, Яблунів (Станіславська обл.), Вашківці, Вижниця, Глибока, Путила (Чернівецька обл.). Разом з військами 2-го Українського фронту вони вийшли за територіальні межі СРСР і захопили ряд населених пунктів в Румунії. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442; Радянська Україна. – 1944. – 9 квітня.*

1. Німецькі війська, розширюючи прорив радянського кільця оточення довкола 1-ї танкової армії, зайняли райцентр Білобожниця (Тернопільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

5. Завершив свою роботу перший на еміграції собор єпископів УАПЦ. На ньому ухвалено „Тимчасове положення про управління святої Української Автокефальної Церкви”. *Власовський І. Нарис історії Української Православної Церкви. – Т. IV. – Ч. 2. – К., 1998. – С. 272-273.*

9 квітня (неділя).

2. У Вінніпезі (Канада) відбувся масовий мітинг канадських українців, присвячений визволенню України від німецьких загарбників. *Радянська Україна. – 1944. – 20 квітня.*

10 квітня (понеділок).

1. Війська 3-го Українського фронту з боєм взяли м. Одесу. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442; Радянська Україна. – 1944. – 11 квітня.*

1. З'єднання 4-го Українського фронту, силами двох загальновійськових і однієї повітряної армій, Окрема Приморська армія, Чорноморський флот і Азовська військова флотилія розпочали Кримську операцію. Її метою було здобуття півострова через Перекоп і Сиваш, і

розгром наявної там німецької 17-ї армії. В ході перших боїв зайнято Армянськ (Красний Перекоп) (Кримська обл.). *Русский Архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944-1945.* – Т. 16 (5-4). – М., 1999. – С. 11; *Радянська Україна.* – 1944. – 11 квітня.

1. Війська 1-го і 2-го Українських фронтів продовжили наступ вглиб Румунії. *Радянська Україна.* – 1944. – 11 квітня.

10. Вночі радянська авіація далекої дії бомбардувала Львів. Найбільших руйнувань зазнав центральний залізничний вокзал і прилеглі території. В місті спалахнули пожежі. *Радянська Україна.* – 1944. – 12 квітня.

10. Боївка СБ ОУН спалила польське село Зади (Дрогобицька обл.). Вбито 30 чоловіків і 5 жінок. *Мотика Г. Антипольська акція ОУН-УПА // "І". Волинь 1943: Боротьба за землю.* – 2003. – Ч. 28 – С. 42-43.

11 квітня (вівторок).

1. Німецькі війська зайняли райцентри Бучач і Коропець (Тернопільська обл.). Основні сили 1-ї танкової армії успішно вирвались з Кам'янець-Подільського котла. *Русский Архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944-1945.* – Т. 16 (5-4). – М., 1999. – С. 11; *Operations of Encircled Forces: German Experiences in Russia.* – Washington, DC, 1952. – P. 51.

1. Війська 4-го Українського фронту зайняли райцентри Джанкой, Маяк-Салинь (Приморське) (Кримська обл.), а з'єднання Окремої Приморської армії штурмом взяли фортецю м. Керч. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442; *Радянська Україна.* – 1944. – 12 квітня.

12 квітня (середа).

1. Війська 3-го Українського фронту зайняли райцентр Гайворон (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442; *Радянська Україна.* – 1944. – 13 квітня.

1. З'єднання 4-го Українського фронту і Окремої Приморської армії зайняли райцентри Біюк-Онлар (Октябрське), Колай (Азовське), Лариндорф (Первомайське), Леніне, Сейтлер (Нижньогорське) (Кримська

обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442; *Радянська Україна.* – 1944. – 13 квітня.

13 квітня (четвер).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентр Товсте (Тернопільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442; *Радянська Україна.* – 1944. – 13 квітня.

1. Війська 3-го Українського фронту в результаті затиких боїв зайняли райцентр Овідіополь (Одеська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442; *Радянська Україна.* – 1944. – 13 квітня.

1. З'єднання 4-го Українського фронту і Окремої Приморської Армії зайняли міста Сімферополь, Євпаторія, Феодосія, Старий Крим, Саки, та райцентри Ак-Шейх (Роздольнянське), Іслам-Терек (Кіровське), Кіровське (Кримська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442; *Радянська Україна.* – 1944. – 13 квітня.

3. У Ворошиловграді почали працювати макаронна і кондитерська фабрики. *Радянська Україна.* – 1944. – 14 квітня.

14 квітня (п'ятниця).

1. Війська 3-го Українського фронту перейшли до оборони, завершивши Одеську операцію. Її наслідком стало остаточне звільнення Миколаївської і Одеської областей, та вихід до Дністра. Німецьке угруповання гр. армій „А” (з 5.4.1944 – гр. а. „Південна Україна”) зазнало важких втрат, але уникло оточення і відступило на територію Молдавії. *Русский Архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944-1945.* – Т. 16 (5-4). – М., 1999. – С. 10; *История Второй мировой войны 1939-1945.* – Т. 8. – М., 1977. – С. 94-96.

1. Війська 4-го Українського фронту з'єдналися з Окремою Приморською армією, і здобули райцентри Криму Бахчисарай, Карасубазар (Білогорськ), Алушта, Ак-Мечеть (Чорноморське), Зуя, Ічки (Советське), Судак. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб.*

документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442; *Радянська Україна. – 1944. – 15 квітня.*

3. В Дніпропетровську на заводі ім. Петровського достроково відбудовано мартенівський цех №1. *Радянська Україна. – 1944. – 15 квітня.*

4. В Києві відбувся вечір пам'яті В.В. Маяковського. *Радянська Україна. – 1944. – 15 квітня.*

6. В Сталіно відновлено роботу автоматичної телефонної станції на 2000 абонентів. *Радянська Україна. – 1944. – 15 квітня.*

6. Секретар ЦК КП(б)У М.С. Хрущов виніс суворі догани голові міськради Києва Лебедю і секретарю міськкому партії Мокієнку за допущену вирубку каштанів при прокладенні ліній зв'язку в центрі міста. *Радянська Україна. – 1944. – 14 квітня.*

15 квітня (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту ЧА, після запеклого 36-денного штурму, здобули опорний пункт оборони противника „фортецю” Тернопіль. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442; Радянська Україна. – 1944. – 16 квітня.*

1. Війська 4-го Українського фронту просунулися на Севастопольському напрямку, та зайняли райцентр Албат (Куйбишевське). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442; Радянська Україна. – 1944. – 16 квітня.*

1. Німецькі війська після 3-денних боїв здобули місто і залізничну станцію Горохів (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Вночі радянська фронтова авіація піддала масованому бомбардуванню залізничний вузол і порт Севастополя (Південна бухта), в місті спалахнули пожежі. *Радянська Україна. – 1944. – 16 квітня.*

4. До Києва на гастролі приїхала співачка, засужена артистка РРФСР Ірма Яунзем. *Радянська Україна. – 1944. – 16 квітня.*

7. В Києві, вночі після операції помер колишній командувач 1-го Українського фронту генерал армії М.Ф. Ватутін. Він був поранений ще півтора місяці тому, під час нападу загону УПА на радянську колону.

Радянська Україна. – 1944. – 15 квітня.

10. НКВС УРСР видав нову „Інструкцію-вказівку” щодо виконання розпорядження генерального комісара держбезпеки СРСР Л. Берія „Про висилку сімей оунівців і активних повстанців у віддалені райони СРСР”. У ній особливо відзначено необхідність створення боездатних резервів у місцях проведення депортацій, для відбиття нападів загонів УПА, здійснених з метою порятунку сімей своїх вояків. *Винниченко І. Україна 1920-1980-х: депортації, заслання, вислання. – К., 1994. – С. 114-120.*

16 квітня (неділя).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли райцентр Камінь-Каширський (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 3-го Українського фронту, ведучи бої місцевого значення в Одеській обл., здобули залізничну станцію Овідіополь. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Війська 4-го Українського фронту, просуваючись на Севастопольському напрямі, зайняли м. Ялта. *Радянська Україна. – 1944. – 17 квітня.*

1. Вночі радянська фронтова авіація знову бомбардувала Севастополь. Основною ціллю атаки була Південна бухта, через яку здійснювалась евакуація німецьких військ з Криму. *Радянська Україна. – 1944. – 17 квітня.*

1. В Білорусі розпочалась антипартизанська операція німецьких військ і поліції „Свято весни”, спрямована на знищення Полоцько-Лепельської партизанської зони. У ній взяли участь 57, 115 (62) українські батальйони та 56 українська артилерійська батарея шуцманшафту. *Минопоз А., Романко О. Hitler's White Russians: Collaboration, Extermination and Anti-Partisan Warfare in Byelorussia, 1941-1944. – Bayside, 2003. – С. 394-395; Дерейко І. Від колаборації до резистансу: діяльність 115/62 батальйону шуцманшафту на теренах Білорусі і Франції в 1942-1944 рр. // З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. – 2003 р. – № 1. – С. 186.*

5. Великодне послання до мирян оприлюднили митрополит УГКЦ Андрей Шептицький та митрополит УАПЦ Полікарп. *Львівські вісті.*

– 1944. – 16 квітня; Власовський І. *Нарис історії Української Православної Церкви*. – Т. IV. – Ч. 2. – К., 1998. – С. 274.

7. Указом Президії Верховної Ради УРСР голова РНК УРСР і секретар КП(б)У М.С. Хрущов нагороджений орденом Леніна, „в зв'язку з 50-річчям і приймаючи до уваги видатні заслуги”. *Радянська Україна*. – 1944. – 17 квітня.

17 квітня (понеділок).

1. 1-а танкова армія Вермахту розпочала контрнаступ проти військ 1-го Українського фронту у Прикарпатті. Німецькі війська здобули райцентри Товмач і Тисмениця (Станіславська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів*. – К., 1963. – С. 369-442.

1. Війська 1-го і 2-го Українських фронтів перейшли до оборони і завершили Проскурівсько-Чернівецьку та Умансько-Ботошанську операції. Їх результатом стало завершення визволення від окупантів Правобережної України, та створення передумов для наступу в Галичину та Румунію. Німецькі гр. а. „Південь” („Північна Україна”) та гр. а. „А” („Південна Україна”) уникли повного розгрому, але зазнали важких втрат в людях і техніці. *Русский Архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944-1945*. – Т. 16 (5-4). – М., 1999. – С. 9-10, 47; *История Второй мировой войны 1939-1945*. – Т. 8. – М., 1977. – С. 90-96.

7. В Києві відбувся урочистий похорон генерала армії М.Ф. Ватутіна. *Радянська Україна*. – 1944. – 20 квітня.

10. Німецький каральний загін спалив 520 дворів села Великий Ходачків Козівського району (Тернопільська обл.), загинуло 275 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал*. – К., 1987. – С.535.

18 квітня (вівторок).

1. На Севастопольському напрямі радянські війська заволоділи райцентром Балаклава. Авіація Чорноморського флоту піддавала безперервним атакам конвої із евакуйовуваними з Криму німецькими військами. *Радянська Україна*. – 1944. – 20 квітня, *Радянська Україна*. – 1944. – 23 квітня.

1. Продовжуючи контрнаступ, з'єднання 1-ї танкової армії вермахту зайняли райцентри Надвірна, Жаб'є (Станіславська обл.), Білобожниця (Тернопільська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. В ході боїв місцевого значення війська 1-го Українського фронту здобули райцентр Овадне (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

19 квітня (середа).

3. На Ворошиловградщині на місяць раніше строку здано в експлуатацію шахти №4 і №6 тресту „Сергівугілля” (Кадіївка). *Радянська Україна.* – 1944. – 20 квітня.

3. Колгоспи п'яти лівобережних областей України почали сівбу каучуконосної рослини кок-сагізу. *Радянська Україна.* – 1944. – 20 квітня.

4. Відновив роботу Макіївський державний український музично-драматичний театр. *Радянська Україна.* – 1944. – 20 квітня.

10. Радянська авіація далекої дії зробила черговий наліт на залізничний вузол Львова. В результаті бомбардувань виникло до сорока пожеж. *Радянська Україна.* – 1944. – 20 квітня.

20 квітня (четвер).

1. Продовжуючи контрнаступ, з'єднання 1-ї танкової армії вермахту зайняли райцентр Ланчин (Станіславська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

1. В Галичині оголошено новий набір українських добровольців до охоронних частин СС. *Львівські вісті.* – 1944. – 23-24 квітня.

21 квітня (п'ятниця).

1. Завершуючи контрнаступ, з'єднання 1-ї танкової армії вермахту зайняли райцентр Коршів (Станіславська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 369-442.

3. В Кадіївці відновив роботу коксохімічний завод. *Радянська Україна.* – 1944. – 22 квітня.

7. В авіакатастрофі загинув командувач 1-ї танкової армії вермахту генерал-полковник Ганс Валентин Хубе. *Радянська Україна. – 1944. – 28 квітня; Митчем С., Мюллер Дж. Командири Третього рейха. – Смоленск, 1995. – С. 168.*

22 квітня (субота).

1. Авіація Чорноморського флоту продовжила атакувати німецькі війська, що евакуювались морем з Севастополя. *Радянська Україна. – 1944. – 23 квітня.*

1. В трикутнику Шепетівка-Рівне-Збараж війська НКВС (5 бригад, бл. 30000 чол.) оточили основні сили групи УПА-Південь (8 куренів, бл. 5000 чол.). *Мірчук, П. Українська Повстанська Армія: 1942-1952. Документи і матеріали. – Львів, 1991. – С. 73-74.*

3. Відбулися збори партактиву Сталінської обл., присвячені відбудові промисловості регіону. *Радянська Україна. – 1944. – 23 квітня.*

23 квітня (неділя).

1. В ході боїв місцевого значення, німецькі війська знову здобули райцентр Овадне (Волинська обл.). *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 369-442.*

1. Радянські війська розпочинають бої з групою УПА-Захід в Чорному лісі (великий лісовий масив в Станіславській обл.), які з перемінним успіхом тривали до кінця травня. Проти повстанців діяв партизанський загін М. Шукаєва і фронтові частини. *Мірчук, П. Українська Повстанська Армія: 1942-1952. Документи і матеріали. – Львів, 1991. – С. 78.*

6. В Києві відбулась нарада провідних українських архітекторів, художників та письменників з приводу відбудови і реконструкції Хрещатика. *Радянська Україна. – 1944. – 25 квітня.*

10. Радянська авіація далекої дії знову бомбардувала німецькі ешелони на залізничному вузлі м. Львова. *Радянська Україна. – 1944. – 25 квітня.*

24 квітня (понеділок).

3. В Дніпропетровську відбулась обласна нарада ланкових та дослідників з питань одержання високих врожаїв кукурудзи і проса. В нараді взяли участь науковці, агрономи і керівні працівники. *Радянська*

Україна. – 1944. – 25 квітня.

25 квітня (вівторок).

1. Протягом всього дня і наступної ночі радянська фронтова авіація здійснювала масовані авіанальоти на Севастопольський порт. *Радянська Україна. – 1944. – 28 квітня.*

1. Курені УПА-Південь вирвалися з радянського оточення в напрямку на Полісся, втративши щонайменше 440 бійців вбитими. Втрати військ НКВС склали більше 800 вбитих. *Мірчук, П. Українська Повстанська Армія: 1942-1952. Документи і матеріали. – Львів, 1991. – С. 74.*

3. Стала до роботи перша черга Лисичанського скляного механізованого заводу. *Радянська Україна. – 1944. – 28 квітня.*

27 квітня (четвер).

4. В Харкові організовано виставку робіт молодих художників міста. *Радянська Україна. – 1944. – 28 квітня.*

29 квітня (субота).

1. Кораблі Чорноморського флоту атакували німецькі конвої на виході з бухти Козача в Севастополі. *Радянська Україна. – 1944. – 30 квітня.*

3. За результатами соцзмагання перехідний Червоний прапор РНК УРСР і грошову премію в розмірі 100 000 крб. отримав виконком Сталінської облрайдепутатів трудящих. *Радянська Україна. – 1944. – 30 квітня.*

7. В Свердловську помер народний артист УРСР, колишній керівник Одеської консерваторії, професор П.С.Столярський. *Радянська Україна. – 1944. – 5 травня.*

30 квітня (неділя).

1. На захід від Севастополя кораблі Чорноморського флоту виявили і атакували черговий німецький конвой. *Радянська Україна. – 1944. – 1 травня.*

9. В Одесі, на стадіоні Центрального парку культури та відпочинку ім Т. Шевченка відбувся перший футбольний матч. Збірна команда міста перемогла місцеве „Динамо” з рахунком 4:0. *Радянська Україна. – 1944. – 30 квітня.*

1 травня (понеділок).

2. У всіх містах і підприємствах України відбулись святкові мітинги на честь свята 1 травня. В Києві, Харкові та Одесі прогрімали салюти. *Радянська Україна. – 1944. – 4 травня.*

3. Відновлено роботу двох турбін Штерівської ГРЕС (Донбас). *Радянська Україна. – 1944. – 30 квітня.*

3. В Лисичанську запрацював на повну потужність найбільший в СРСР содовий завод ім. Леніна. Тут введено в дію заводські електростанції, водокачку, дві вапнякові печі. *Радянська Україна. – 1944. – 1 травня.*

3. У Ворошиловграді введено в дію першу чергу заводу ім. Жовтневої революції. *Радянська Україна. – 1944. – 4 травня.*

3. В Одесі відновив свою роботу паровозоремонтний завод ім. Січневого повстання. *Радянська Україна. – 1944. – 4 червня.*

4. Прем'єрою вистави „Сорочинський ярмарок” відкрив свою роботу Київський театр музичної комедії. *Радянська Україна. – 1944. – 28 квітня.*

6. В м. Сталіно до свята відновлено рух тролейбусів і газифіковано 300 квартир. *Радянська Україна. – 1944. – 1 травня.*

2 травня (вівторок).

9. В Києві на стадіоні „Динамо” відбулися змагання легкоатлетів та товариський футбольний матч. Київське „Динамо” зіграло внічию з московським „Спартаком” з рахунком 1:1. *Радянська Україна. – 1944. – 4 травня.*

10. Радянська авіація далекої дії (АДД) піддала масованому бомбардуванню Львів. На залізничному вузлі і в місті виникло до 30 пожеж. *Радянська Україна. – 1944. – 4 травня.*

3 травня (середа).

1. Радянська фронтова авіація піддала бомбардуванню аеродроми противника в районах Львова і Станіслава. *Радянська Україна. – 1944. – 4 травня.*

4. В Києві відкрився V пленум Спілки радянських художників України. У роботі пленуму взяли участь зав. відділом пропаганди і агітації

ЦК КП(б)У К. Литвин та заст. голови РНК УРСР М. Бажан. *Радянська Україна*. – 1944. – 4 травня.

10. Радянська авіація далекої дії (АДД) піддала масованому бомбардуванню залізничні вузли Львова і Самбора. Зафіксовано до 20 пожеж. *Радянська Україна*. – 1944. – 4 травня.

4 травня (четвер).

1. Радянська фронтова авіація бомбардувала німецькі позиції в районі Севастополя, залізничний вузол та військові склади. *Радянська Україна*. – 1944. – 5 травня.

6. Випущено облігації Третьої Державної Воєнної Позики на загальну суму 25 мільярдів крб. До передплати на позику передбачено „добровільно” залучити через профспілки всіх трудящих СРСР, кожен з яких повинен був внести суму в розмірі 3-4 тижневого заробітку. *Радянська Україна*. – 1944. – 5 травня.

9 травня (вівторок).

1. Війська 4-го Українського фронту здобули місто і порт Севастополь. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні//Зб. документів і матеріалів*. – К., 1963. – С. 369-442.

10 травня (середа).

8. В Білорусі завершилась антипартизанська операція „Свято весни”, яка проводилась за участі 57 і 115 (62) українських батальйонів та 56 української артилерійської батареї шуцманшафту. Полоцько-Лепельська партизанська зона перестала існувати. *Munoz A., Romanko O. Hitler's White Russians: Collaboration, Extermination and Anti-Partisan Warfare in Byelorussia, 1941-1944. – Bayside, 2003. – С. 394-395; Дерейко І. Від колаборації до резистансу: діяльність 115/62 батальйону шуцманшафту на теренах Білорусі і Франції в 1942-1944 рр. // З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. – 2003 р. – № 1. – С. 186..*

11 травня (четвер).

1. У Львові оголошено про створення нової допоміжної воєнізованої структури з українських добровольців – Горожанської Сторожі. *Львів-*

ські вісті. – 1944. – 12 травня.

4. У Відні Український Станиславівський театр розпочав турне Німеччиною з виставами для українських робітників-„остарбайтерів”. *Львівські вісті. – 1944. – 12 травня.*

10. Й. Сталін підписав наказ ДКО про депортацію всіх татар з території Криму і відправку їх на спецпоселення до Узбекистану. Орієнтовне число депортованих, вказане в наказі, становило 140-160 тис. чол. *Винниченко І. Україна 1920-1980-х: депортації, заслання, вислання. – К., 1994. – С. 57-59; Иосиф Сталин - Лаврентию Берии: „Их надо депортировать ...”: Документы, факты, комментарии. – М., 1992. – С. 134-137.*

12 травня (п'ятниця).

1. Війська 4-го Українського фронту остаточно звільнили Крим. Німецька 17-та армія, яка обороняла півострів, зазнала важких втрат і залишила всю важку зброю, але зберегла організаційну цілісність і більшу частину особового складу (130 тис. з 200 тис. чол.), що був евакуйований морем в Румунію. *Русский Архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944-1945. – Т. 16 (5-4). – М., 1999. – С. 11; Шапталов Б. Испытание войной. – М., 2002. – С. 361.*

13 травня (субота).

1. РНК УРСР затвердила постанову „Про розвиток птахівництва в колгоспах і заходи по вирощуванню та переробці птиці на м'ясо”. В ній збільшено норми обов'язкових поставок птиці з колгоспних ферм і особистих господарств селян. *Радянська Україна. – 1944. – 16 травня.*

4. В Київському будинку вчених відбулося урочисте відкриття університету марксизму-ленінізму для наукових працівників. У програмі університету – лекції з історії ВКП(б), діалектичного та історичного матеріалізму, історії народів СРСР, історії Вітчизняної війни, міжнародних відносин. *Радянська Україна. – 1944. – 16 травня.*

14 травня (неділя).

7. В Чернігові відбулось урочисте перепоховання керівника партизанського загону ім. Сталіна Героя Радянського Союзу М. Попудренка.

Він загинув у бою з окупантами 6 липня 1943 року. *Радянська Україна. – 1944. – 16 травня.*

9. В Києві на стадіоні Динамо вперше з часу окупації відбувся масовий профспілково-комсомольський крос легкоатлетів. В ньому взяло участь до 500 спортсменів. *Радянська Україна. – 1944. – 16 травня.*

15 травня (понеділок).

2. В Оттаві оприлюднено заклик „Українсько-канадської асоціації”, звернений до всіх канадців українського походження, незалежно від їх політичних чи релігійних переконань, про збирання коштів і устаткування для організації госпіталів у Чернівцях та Львові. За місячну кампанію (починаючи з 20 травня) заплановано зібрати до 50 тис. доларів. *Радянська Україна. – 1944. – 19 травня.*

4. В зв’язку з браком достатньої кількості газет для інформаційного забезпечення населення, РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову про встановлення та відновлення газетних вітрин у всіх людних місцях, а також пересувних вітрин в полі під час сільськогосподарських робіт. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду Української РСР. – Т. 2. – 1942-1951 рр. – Київ, 1963. – С. 10.*

6. Прийнято постанову РНК УРСР про заходи боротьби з венеричними захворюваннями. Серед першочергових визначено повну і своєчасну госпіталізацію хворих, розгортання і відновлення лікувальних закладів, санітарно-освітня робота серед населення. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду Української РСР. – Т. 2. – 1942-1951 рр. – Київ, 1963. – С. 11.*

6. В Генеральній Губернії видано наказ про „Засади ощадности паперу в кореспонденції”. В ньому населення закликалось до уникання зайвого листування для економії паперу. *Львівські вісті. – 1944. – 10 червня.*

10. Вночі радянська авіація далекої дії (АДД) бомбардувала залізничні вузли Рава-Руська і Стрий. В місцях бомбардувань вибухнули пожежі. *Радянська Україна. – 1944. – 16 травня.*

18 травня (четвер).

10. В Криму розпочалась операція по депортації кримсько-татарського народу, силами 23 тис. солдатів військ НКВС і 9 тис. оперативних працівників НКВС-НКДБ, у взаємодії з армійськими, транспортними та господарчими органами на місцях. *Винниченко І. Україна 1920-1980-х: депортації, заслання, вислання. – К., 1994. – С. 57-59; Йосиф Сталин - Лаврентію Беріи: „Их надо депортировать ...”: Документы, факты, комментарии. – М., 1992. – С. 134-137.*

20 травня (субота).

1. В Президії Верховної Ради УРСР відбулося урочисте вручення почесного Червоного Прапора Президії Верховної Ради УРСР, Раднаркому УРСР і ЦК КП(б)У Першій Українській партизанській дивізії ім. двічі Героя Радянського Союзу Ковпака під командуванням П. Вершигори. *Радянська Україна. – 1944. – 24 травня.*

4. В Перемишлі відбувся концерт з нагоди роковин Тараса Шевченка. У ньому взяли участь провідні українські співаки та музиканти краю. *Львівські вісті. – 1944. – 26 травня.*

10. Завершено депортацію кримсько-татарського народу. Згідно звіту І. Серова і Б. Кобулова, депортовано 180014 чол., ще 6000 направлено в розпорядження НКО, а 5000 – в розпорядження тресту „Московугілля” (всього – 191044 чол.). Крім того, за час операції заарештовано 5989 татар, як „антирадянського елементу”. *Винниченко І. Україна 1920-1980-х: депортації, заслання, вислання. – К., 1994. – С. 57-59; Йосиф Сталин - Лаврентію Беріи: „Их надо депортировать ...”: Документы, факты, комментарии. – М., 1992. – С. 138-139.*

21 травня (неділя).

1. За наказом Ставки ВГК розформовано 4 Український фронт. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий. – К., 1985. – С. 480.*

2. В Москві відбувся третій антифашистський мітинг радянської молоді. Україну представляла Герой Радянського Союзу Марія Щербаченко. *Радянська Україна. – 1944. – 24 травня.*

2. В Торонто відбувся мітинг і збір коштів серед канадських українців для допомоги у відновленні зруйнованого господарства УРСР.

Акцію організувала Українська Канадська Асоціація. У ній взяли участь бл. 3000 чоловік, які зібрали перші 10000 доларів. *Радянська Україна. – 1944. – 2 червня; Там же. – 4 червня.*

4. Вперше після двох років окупації в Каневі відбулось урочисте покладання квітів до могили Тараса Шевченка. *Радянська Україна. – 1944. – 23 травня.*

22 травня (понеділок).

3. В Дніпродзержинську, на заводі ім. Дзержинського, введено в дію першу мартенівську піч і зроблено першу плавку сталі. *Радянська Україна. – 1944. – 24 травня.*

3. У м. Серго (Кадіївка) відновлено роботу чергової батареї коксохімічного заводу. *Радянська Україна. – 1944. – 23 травня.*

23 травня (вівторок).

6. Зі Львова до Кракова від'їхав перший евакуаційний поїзд з жителями міста, що виїжджали на Захід перед наближенням фронту. *Львівські вісті. – 1944. – 24 травня.*

24 травня (середа).

1. В Києві розпочався пленум ЦК КП(б)У. До розгляду учасників пленуму запропоновано передусім питання про результати весняної сівби і підготовку до збору урожаю 1944 року і підготовку та проведення заготівлі продуктів. *Радянська Україна. – 1944. – 27 травня.*

7. Указом президії Верховної Ради УРСР Д. Жилу звільнено з посади заступника РНК УРСР. *Радянська Україна. – 1944. – 22 червня.*

25 травня (четвер).

3. В Дніпропетровську відбудовано першу чергу міської електростанції. *Радянська Україна. – 1944. – 26 травня.*

4. До Києва повернувся Російський драматичний театр ім. Лесі Українки. *Радянська Україна. – 1944. – 26 травня.*

26 травня (п'ятниця).

6. В Генеральній губернії розширено список мідних предметів

щоденного вжитку, які підлягали реквізиції. Населення зобов'язали зда-ти котли і предмети, схожі на котли. *Львівські вісті*. – 1944. – 8 червня.

28 травня (неділя).

2. У Вінніпезі відбувся мітинг і збір коштів канадських українців для допомоги у відновленні зруйнованого господарства УРСР. Захід організувала Українська канадська асоціація. *Радянська Україна*. – 1944. – 2 червня.

10. Німецька авіація піддала потужному бомбардуванню залізничні вузли Рівне та Сарни. *Львівські вісті*. – 1944. – 30 травня.

29 травня (понеділок).

10. Л. Берія подав Й. Сталіну „обґрунтування доцільності виселення з Криму всіх болгарів, греків, вірменів”, що базувалось на окремих прикладах їх співробітництва з нацистами. Їх врахована кількість на той час становила: болгарів - 12075, греків - 14300, вірменів - 9919 чол. *Винниченко І. Україна 1920-1980-х: депортації, заслання, вислання*. – К., 1994. – С. 57-59; *Иосиф Сталин - Лаврентию Берии: „Их надо депортировать ...”*: Документы, факты, комментарии. – М., 1992. – С. 140-142.

30 травня (вівторок).

3. В м. Сталіно відкрилась Всесоюзна конференція з обміну досвідом відбудовних робіт. *Радянська Україна*. – 1944. – 30 травня.

4. Постановою РНК УРСР відновлено роботу Державного історико-культурного заповідника „Кієво-Печерська лавра”. Його статус піднято до рівня першої категорії республіканського значення. Вселення на територію заповідника установ, організацій та сторонніх мешканців заборонено. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду Української РСР*. – Т. 2. – 1942-1951 рр. – Київ, 1963. – С. 11-12.

31 травня (середа).

1. В районі Чорного лісу (Станіславська обл.), внаслідок контрнаступу німецької 7-ї танкової дивізії, розгорнулися бої між трьома силами –

вермахтом, куреннями УПА-Захід та радянськими військами і партизанами. Партизанський загін М. Шукаєва, затиснутий між німцями і повстанцями, зазнав важких втрат. *Мірчук, П. Українська Повстанська Армія: 1942-1952. Документи і матеріали. – Львів, 1991. – С. 75.*

1 червня (четвер).

2. У Львові відбулися вербувальні збори українського населення міста, організовані Військовою управою. Українців агітували вступати в дивізію військ СС „Галичина”. *Львівські вісті. – 1944. – 3 червня.*

3. В Кривому Розі стала до роботи відбудована шахта №9 рудоуправління ім. Жовтневої революції. *Радянська Україна. – 1944. – 3 червня.*

2 червня (п'ятниця).

10. Й. Сталін підписав наказ ДКО про виселення з Криму всіх болгарів, греків, вірменів і осіб іноземного підданства. Загальна кількість виселених з півострова (включно з заарештованими) сягнула 228392 чол. *Винниченко І. Україна 1920-1980-х: депортації, заслання, вислання. – К., 1994. – С. 57-59; Іосиф Сталін - Лаврентію Беріш: „Их надо депортировать ...”: Документы, факты, комментарии. – М., 1992. – С. 140-144.*

10. Німецька авіація бомбардувала залізничні вузли Козятин і Фастів. *Львівські вісті. – 1944. – 3 червня.*

3 червня (субота).

3. На Костянтинівському металургійному заводі ім. Фрунзе на 4 місяці раніше строку завершено відбудову доменної печі №1. *Радянська Україна. – 1944. – 7 червня.*

9. В Одесі відбулось урочите відкриття стадіону „Динамо”. Відбулись показові виступи боксерів, легкоатлетів та товариська зустріч між місцевим „Динамо” і Першою збірною міста (2:1). *Радянська Україна. – 1944. – 4 червня.*

4 червня (неділя).

4. В Києві велика група інтелігенції міста відвідала могили діячів української культури на Байковому кладовищі. Кобзар Володимир Перепелюк проспівав українські пісні та думи. *Радянська Україна. – 1944. – 4 червня.*

4. До Києва з концертами прибула заслужена артистка РРФСР Лідія Русланова. *Радянська Україна*. – 1944. – 4 червня.

5 червня (понеділок).

3. В Дніпропетровську, на металургійному заводі ім. Петровського, стала до роботи відновлена доменна піч №5. *Радянська Україна*. – 1944. – 6 червня.

6 червня (вівторок).

1. В Генеральній губернії розпочато вербування української молоді 15-20 років до СС-Юнаків (SS-Zoglinge). Їх використовували, як помічників протиповітряної оборони Німеччини. *Львівські вісті*. – 1944. – 6 червня.

3. В Кривому Розі відновила роботу шахта №11 рудника ім. Ілліча. *Радянська Україна*. – 1944. – 7 червня.

6. РНК УРСР затвердила постанову про створення будинків матері і дитини в областях республіки. Наркомати і виконкоми облрад зобов'язано вирішити проблему розміщення і забезпечення будинків, а також працевлаштування матерів. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду Української РСР*. – Т. 2. – 1942-1951 рр. – Київ, 1963. – С. 12.

8 червня (четвер).

3. В Києві відбулась нарада працівників цукрової промисловості УРСР. Вирішувались поточні питання відновлення виробництва цукру у довоєнному обсязі. *Радянська Україна*. – 1944. – 13 червня.

6. В Дніпродзержинську відновлено трамвайний рух. *Радянська Україна*. – 1944. – 9 червня.

10 червня (субота).

1. В Генеральній губернії розпочався новий набір українських добровольців до окремих частин СС і українських батальйонів вермахту. *Львівські вісті*. – 1944. – 14 червня.

3. В Києві вперше після трирічної перерви із звітним концертом виступив Державний симфонічний оркестр УРСР. *Радянська Україна*. – 1944. – 11 червня.

6. В Галичині розпочато обов'язкову реєстрацію всіх чоловіків 1909-1930 років народження. Уникнення від реєстрації каралось за воєнними законами. *Львівські вісті*. – 1944. – 21 червня.

7. В боях з військами НКВС бл. с. Микулинці (Вінницька обл.) загинув командир УПА-Південь полк. „Батько” (Омелян Грабець). *Мірчук, П. Українська Повстанська Армія: 1942-1952. Документи і матеріали*. – Львів, 1991. – С. 75.

11 червня (неділя).

8. В кількох містах Канади відбулись мітинги-концерти канадських українців на честь визволення України Червоною армією. Ці заходи організовані Українсько-канадською асоціацією для збору коштів на будову госпіталів у визволених містах Західної України. *Радянська Україна*. – 1944. – 13 червня.

13 червня (вівторок).

3. В Києві відбулась нарада працівників річкового транспорту Дніпровського, Дніпро-Двинського і Доно-Кубанського басейнів. *Радянська Україна*. – 1944. – 14 червня.

14 червня (середа).

1. В Києві завершився чотириденний пленум ЦК ЛКСМУ за участі секретаря ЦК ЛКСМУ В. Костенка і секретаря ЦК ВЛКСМ М. Романова. *Радянська Україна*. – 1944. – 20 червня.

9. В Києві відбувся товариський футбольний матч між найсильнішими командами України „Динамо” (Київ) і „Динамо” (Одеса). Кияни здобули перемогу з рахунком 6:1. *Радянська Україна*. – 1944. – 16 червня.

15 червня (четвер).

3. В Києві відбулась нарада працівників поштового зв'язку УРСР. *Радянська Україна*. – 1944. – 16 червня.

7. В бою з окупантами загинув командир українського партизанського з'єднання В. Чепіга. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий*. – К., 1985. – С. 490.

16 червня (п'ятниця).

1. Штадтгауптман Львова д-р Геллер провів мітинг чоловічого населення міста, яке проходило чергову реєстрацію, для пропаганди вступу українців до дивізії військ СС „Галичина” і інших добровольчих формувань німецького війська. *Львівські вісті*. – 1944. – 18-19 червня.

3. В Києві відбулась дводенна республіканська нарада з питань сівби, обробітку, збирання і заготівлі кок-сагізу. *Радянська Україна*. – 1944. – 17 червня.

4. До Києва повернувся Державний академічний театр опери і балету ім. Т. Шевченка. *Радянська Україна*. – 1944. – 17 червня.

17 червня (субота).

4. В Києві розпочала роботу Українська філія Академії архітектури СРСР під керівництвом В. Заболотного. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: хроника событий*. – К., 1985. – С. 491.

18 червня (неділя).

4. У Відні розпочалося турне театру малих форм „Веселий Львів” по містах Австрії, де існують українські громади чи табори остарбайтерів. Турне було організоване керівництвом УЦК. *Львівські вісті*. – 1944. – 24 червня.

9. В Києві відбувся товариський футбольний матч команд „Динамо” (Київ) і „Динамо” (Тбілісі). Грузини перемогли з рахунком 2:4. *Радянська Україна*. – 1944. – 20 червня.

19 червня (понеділок).

2. Працівники Літературно-мистецького клубу і Спілки українських письменників організували участь евакуйованих зі Львова митців і письменників у громадських роботах в м. Турка, де вони тимчасово перебували. *Львівські вісті*. – 1944. – 20 червня.

7. До Києва з Москви повернувся президент Академії наук УРСР Олександр Богомолець. *Радянська Україна*. – 1944. – 20 червня.

9. У Львові відбувся футбольний матч між командами СК „Україна” та збірною німецьких вояків. Українці здобули рішучу перемогу з

рахунком 6:1. *Львівські вісті*. – 1944. – 21 червня.

21 червня (середа).

6. В Генеральній губернії оголошено про обов'язкову реєстрацію евакуйованих і втікачів з східних земель, для їх подальшого трудового використання. *Львівські вісті*. – 1944. – 22 червня.

22 червня (четвер).

2. В Харкові на базі Державної наукової бібліотеки ім. Короленка відкрито велику виставку „Три роки Великої Вітчизняної війни Радянського Союзу проти німецько-фашистських загарбників”. *Радянська Україна*. – 1944. – 22 червня.

23 червня (п'ятниця).

4. В Києві відбулось перше з часу визволення міста пленарне засідання президії АН УРСР під головуванням О. Богомольця. *Радянська Україна*. – 1944. – 25 червня.

24 червня (субота).

3. Раднарком УРСР та ВЦРПС, розглянувши підсумки соцзмагання підприємств місцевої промисловості України, вручили перехідний Червоний Прапор і першу премію Київській міськраді. *Радянська Україна*. – 1944. – 25 червня.

25 червня (неділя).

2. У Львові відбувся мітинг і урочистий концерт української музики для добровольців дивізії військ СС „Галичина”. Акція організована Військовою управою і Українським концертним бюро. *Львівські вісті*. – 1944. – 27 червня.

9. В Києві урочисто відкрито республіканський стадіон ім. М. Хрущова. Після парадів спортсменів і фізкультурників відбувся футбольний матч між командами київського „Динамо” і московського Центрального будинку Червоної армії. Росіяни перемогли з рахунком 0:4. *Радянська Україна*. – 1944. – 26 червня.

9. У Львові розпочалась першість краю з футболу. У першому матчі

туру між львівським клубом „Україна” і командою німецьких ВПС „Люфтваффе” перемогу здобули українці з рахунком 5:2. *Львівські вісті.* – 1944. – 27 червня.

9. В Києві відбулись змагання найсильніших штангістів Союзу на особисту першість СРСР. У важкій вазі чемпіонський титул здобув український спортсмен Я. Куценко. *Радянська Україна.* – 1944. – 27 червня.

26 червня (понеділок).

1. Указом президії Верховної Ради СРСР ЛКСМУ нагороджено орденом Червоного Прапора на відзначення її 25-ліття. *Радянська Україна.* – 1944. – 27 червня.

4. В Одеській науковій бібліотеці відкрито виставку, присвячену 150-річчю з дня заснування і 3-річчю оборони міста. *Радянська Україна.* – 1944. – 27 червня.

27 червня (вівторок).

3. РНК УРСР затвердила постанову про відновлення і дальший розвиток виноградарства і виноробства в республіці. Попередню практику вирощування низькоякісних сортів-гібридів засуджено, натомість основну увагу вирішено звернути на створення сировинної бази для одержання марочних столових вин, шампанського та коньяків. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду Української РСР.* – Т. 2. – 1942-1951 рр. – Київ, 1963. – С. 12-22.

3. За результатами всесоюзного соцзмагання перехідний Червоний Прапор Наркомшляхів отримали залізничники м. Сталіно (Донецьк). *Радянська Україна.* – 1944. – 29 червня.

4. В Києві розпочав роботу пленум Спілки радянських письменників України. *Радянська Україна.* – 1944. – 27 червня.

28 червня (середа).

4. До Харкова з евакуації повернувся театр російської драми. *Радянська Україна.* – 1944. – 29 червня.

9. В Києві на республіканському стадіоні відбувся футбольний матч між командами ЦБЧА (Москва) і „Динамо” (Тбілісі). Росіяни перемогли з рахунком 4:0. *Радянська Україна.* – 1944. – 29 червня.

29 червня (четвер).

2. У Львові відбулось урочисте святкування 40-ліття української кооперації в Галичині, під гаслом „Через кооперацію – до господарської і національної незалежності”. В урочистостях взяли участь, серед інших, німецькі та українські посадовці міста і краю, а також духовий оркестр дивізії „Галичина”. *Львівські вісті*. – 1944. – 1 липня.

1 липня (субота).

4. З Києва в Донбас виїхала група художників для підготовки матеріалу на виставку “Відродження визволеного Донбасу”. *Радянська Україна*. – 1944. – 2 липня.

2 липня (неділя).

4. У Києві розпочав роботу Київський драматичний театр ім. Лесі Українки. *Радянська Україна*. – 1944. – 2 липня.

5. Постановою Ради народних комісарів СРСР при Раднаркомі СРСР організована Рада в справах релігійних культів для здійснення зв’язку між урядом СРСР і керівниками релігійних об’єднань: вірмено-григоріанської, старообрядницької, католицької, греко-католицької, лютеранської церкви; мусульманського, іудейського, буддійського віросповідань і сектантських організацій. *Радянська Україна*. – 1944. – 2 липня.

9. В Києві на республіканському стадіоні ім. М. С. Хрушова відбувся футбольний матч між сталінградською командою “Трактор” і київським “Динамо”. Матч виграли кияни з рахунком 1:0. *Радянська Україна*. – 1944. – 4 липня.

3 липня (понеділок).

1. Завершилася боротьба у ворожому тилу 1-ої партизанської дивізії ім. С. Ковпака. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий*. – К., 1985. – С.499.

4 липня (вівторок).

3. На комбінаті “Ворошиловградвугілля” в експлуатацію здано чотири

нових шахти. *Радянська Україна. – 1944. – 5 липня.*

4. В Києві рішенням уряду УРСР створено Українське театральне товариство. Воно мало проводити дослідну роботу, видавати літературу з життя театрів та їх майстрів. *Радянська Україна. – 1944. – 4 липня.*

4. Вийшла в світ книга двічі Героя Радянського Союзу генерал-майора С. Ковпака “Похід у Карпати”. *Радянська Україна. – 1944. – 4 липня.*

4. Указом президії Верховної Ради УРСР за успіхи у розвитку радянської театральної культури Харківській державній українській драматичний театр ім. Шевченка нагороджено Почесною Грамотою президії Верховної Ради УРСР. *Радянська Україна. – 1944. – 5 липня.*

5 липня (середа).

2. Утворено Управління в справах вищої школи при Раді Народних Комісарів УРСР. *Радянська Україна. – 1944. – 7 липня.; Культурне будівництво в Українській РСР (червень 1941-1950). Збірник документів і матеріалів. – К., 1989. – С. 127.*

4. В м. Одеса до третіх роковин оборони міста створено постійну виставку, яка згодом має стати музеєм оборони. *Радянська Україна. – 1944. – 5 липня.*

6 липня (четвер).

1. Розпочалось визволення Дрогобицької області. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 444.*

1. Радянські війська оволоділи районним центром Волинської області містом Ковель. *Радянська Україна. – 1944. – 8 липня; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 372.*

7 липня (п'ятниця).

1. На територію Польщі вийшло українське партизанське з'єднання під командуванням М. Шукаєва. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С.500.*

7. Наказом Прокурора Союзу РСР Р. Руденка призначено Прокурором Української РСР. *Радянська Україна. – 1944. – 7 липня.*

8 липня (субота).

3. Відновлено роботу електростанції в м. Черкаси. *Киевщина в годы Великой Отечественной войны 1941-1945. Сборник документов. – К., 1963. – С. 622.*

4. При Народному комісаріаті охорони здоров'я СРСР створено вищий науковий заклад в галузі медицини – Академію медичних наук СРСР. *Радянська Україна. – 1944. – 8 липня.*

6. Підписано Указ Президії Верховної Ради СРСР про збільшення державної допомоги вагітним жінкам, багатодітним і самотнім матерям, посилення охорони материнства і дитинства, про встановлення почесного звання “Мати-героїня” і заснування ордену “Материнська слава” і медалі “Медаль материнства”. *Радянська Україна. – 1944. – 9 липня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 378.*

9. На стадіоні “Динамо” відбулись зустрічі баскетболістів спортивних товариств “Спартак” Києва і Ленінграда, які розігрували всесоюзну першість. Жіноча команда киянок перемогла з рахунком 37:19. Також виграла матч чоловіча команда Києва з рахунком 33:26. *Радянська Україна. – 1944. – 8 липня.*

9 липня (неділя).

1. УШПР (Український штаб партизанського руху) відправив до Закарпаття для організації партизанської боротьби частину десантної групи під командуванням А. Тканко. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С.500.*

4. Уряд УРСР ухвалив спеціальне рішення про відбудову і реконструкцію Київського зоопарку, на що було асигновано 13,5 млн. крб. *Радянська Україна. – 1944. – 9 липня.*

3. Відбувся перший рейс швидкого показового поїзда № 5-6 Київ-Москва. *Радянська Україна. – 1944. – 9 липня.*

10 липня (понеділок).

3. Введено в дію першу домну на Костянтинівському металургійному заводі в Сталінській обл. *Радянська Україна. – 1944. – 11 липня.*

11 липня (вівторок).

4. РНК СРСР ухвалила постанову про організацію вечірніх шкіл сільської молоді. *Радянська Україна. – 1944. – 11 липня.*

2. “На відзнаку 25-ї річниці і за заслуги у справі організації молоді Радянської України в період Вітчизняної війни на активну боротьбу проти німецько-фашистських загарбників” ЛКСМУ вручено орден Червоного Прапора. *Радянська Україна. – 1944. – 12 липня.*

12 липня (середа).

4. З 12 по 14 липня в приміщенні Київського театру опери та балету відбувалися концерти балерини Г. Уланової. *Радянська Україна. – 1944. – 12 липня.*

4. Народний комісаріат освіти УРСР поновив при всіх педагогічних навчальних закладах України роботу заочних відділів. *Радянська Україна. – 1944. – 12 липня.*

13 липня (четвер).

1. 13 – 29 липня. Початок Львівсько-Сандомирської операції, яку проводили війська 1-го Українського фронту. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 378.*

4. У Києві відбулося урочисте засідання відділу суспільних наук Академії Наук УРСР присвячене сороковій річниці з дня смерті А. Чехова. *Радянська Україна. – 1944. – 15 липня.*

4. Прийнято постанову РНК УРСР про святкування 25 - річчя Академії наук УРСР. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С.502.*

14 липня (п'ятниця).

7. Указом Президії Верховної Ради УРСР Д. Мануїльський призначений

народним комісаром закордонних справ УРСР та заступником голови Ради народних комісарів УРСР, О. Корнійчук призначений начальником управління в справах мистецтва при Раді народних комісарів УРСР. *Радянська Україна. – 1944. – 14 липня.*

3. Закінчено монтаж Київської автоматичної телефонної станції. *Киевщина в годы Великой Отечественной войны 1941-1945. Сборник документов. – К., 1963. – С. 622.*

4. За рішенням Раднаркому УРСР і ЦК КП(б)У в складі Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка утворено філософський факультет. *Радянська Україна. – 1944. – 14 липня.*

15 липня (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту визволили місто Радехов. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 378.*

3. Вийшла постанова ЦК КП(б)У і РНК УРСР “Про першочергові заходи по відбудові портів і суднобудівних заводів Наркомфлоту у містах Одесі, Миколаєві і Херсоні”. *Історія Української РСР. Том 7. Українська РСР у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу (1941-1945). – К., 1977. – С. 520.*

4. В приміщенні Київського академічного театру опери та балету відбулися збори, присвячені 40-річчю з дня смерті А. Чехова. *Радянська Україна. – 1944. – 16 липня.*

7. До Києва приїхав академік Є. О. Патон для продовження наукової і практичної діяльності в інституті електродозварювання АН УРСР. *Радянська Україна. – 1944. – 15 липня.*

16 липня (неділя).

1. Радянські війська оволоділи районним центром Львівської області Лопатин. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 411.*

9. По Україні відбулося святкування Всесоюзного дня фізкультурника. *Радянська Україна. – 1944. – 16 липня.*

17 липня (понеділок).

1. Вступ військ 1-го Українського фронту на територію Польщі. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор.* – К., 1990. – С. 372.

4. Прийнято постанову Ради народних комісарів “Про структуру Академії наук Української РСР” на підставі якої проводилося розширення і відновлення її інститутів, і поновлялась самостійна діяльність організацій, що існували до війни. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий.* – К., 1985. – С. 503.

18 липня (вівторок).

1. Радянські війська визволили районний центр Стара Виживка Волинської області. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 374.

1. Розпочалося визволення Львівської області. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 444.

1. Війська 1-го Українського фронту перейшли в наступ і просунулися в глибину на 50 км., розширивши прорив по фронту до 200 км., війська оволоділи районними центрами Волинської обл. містами Порицьк, Горохів, Локачі, а також районними центрами Львівської обл. містами Радзехів, Броди, Золочів, Буськ, Кам’янка, населеними пунктами Красне і Новий Милятин і звільнили понад 600 інших населених пунктів. *Радянська Україна. – 1944. – 19 липня; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 373-374, 409-411.

1. 18 – 22 липня. На захід від м. Броди було оточено і розбито велике угруповання німецьких військ. *История Украинской РСР. Том 7. Украинская РСР у Великой Вітчизняній війні Радянського Союзу (1941-1945).* – К., 1977. – С. 520.

3. На заводі ім. Петровського в м. Дніпропетровську видано перший

з початку відбудови заводу витою сталі. *Радянська Україна. – 1944. – 18 липня.*

3. На Харківському паровозоремонтному заводі закінчено відбудову першої черги. *Радянська Україна. – 1944. – 18 липня.*

3. Вийшла постанова Державного Комітету Оборони “Про дальші заходи по відбудові вугільної промисловості Донбасу для забезпечення вугіллям чорної металургії, залізничного транспорту, електростанцій і воєнної промисловості Півдня.” *Історія Української РСР. Том 7. Українська РСР у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу (1941-1945). – К., 1977. – С. 520.*

4. Постановою Ради народних комісарів УРСР Київський індустріальний інститут перетворено у Київський політехнічний інститут (КПІ). *Радянська Україна. – 1944. – 18 липня.*

19 липня (середа).

1. Радянські війська оволоділи районними центрами Львівської обл. містами Заболотці, Сокаль, Мости Великі і зайняли понад 100 інших населених пунктів. *Радянська Україна. – 1944. – 21 липня; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 409, 410, 412.*

20 липня (четвер).

1. Радянські війська визволили районні центри Верба, Іваничі, Луків, Овадне Волинської області і районні центри Львівської області Олесько, Куликів. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 373-374, 410, 411.*

1. Війська 1-го Білоруського фронту оволоділи районними центрами Волинської обл. містами Любомль, Ратно, Турійськ, Мацеєв, Заболоття, Головно і зайняли понад 400 інших населених пунктів. Війська 1-го Українського фронту штурмом зайняли міста і важливі залізничні вузли Володимир-Волинський і Рава Руська, також оволоділи районними центрами Львівської обл. містами Глиняни, Перемишляни і зайняли понад 300 інших населених пунктів. *Радянська Україна. – 1944. – 21 липня; Кто*

был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 380.

21 липня (п'ятниця).

1. Радянські війська визволили районний центр Шацьк Волинської області і районні центри Тернопільської області міста Бучач і Зборів, населені пункти Золотники, Козова. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 375, 426-427.*

1. На захід від міста Любомль радянські війська форсували р. Західний Буг і зайняли понад 50 населених пунктів, оволоділи районним центром Волинської обл. Устилуг. На Львівському напрямі звільнено понад 100 населених пунктів. *Радянська Україна. – 1944. – 22 липня.*

3. На Краматорському заводі важкого машинобудування відновлено виробництво верстатів. *Радянська Україна. – 1944. – 21 липня.*

3. Введено в дію домну №2 Макіївського металургійного заводу ім. С. Кірова. *Радянська Україна. – 1944. – 22 липня.*

4. В Києві з Інституту історії та археології АН УРСР утворено два самостійних інститути: Інститут історії України АН УРСР та Інститут археології АН УРСР. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 372.*

22 липня (субота).

1. Закінчилось визволення Волинської області. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 444.*

1. На 22 липня радянські війська оволоділи районними центрами Львівської обл. містом Любачів і селищами міського типу Магерів, Поморяни, Немирів; районними центрами Тернопільської обл. містами Бережани, Підгайці, Монастирська, Коропець, Золотий Потік, а також з боями зайняли понад 230 інших населених пунктів. *Радянська Україна. – 1944. – 23 липня; Німецько-фашистський окупаційний режим на*

Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 411, 426-428.

23 липня (неділя).

1. На 23 липня радянські війська оволоділи районними центрами Львівської обл. містами Синява, Ляшки, Довгі, Жолкев; районним центром і залізничною станцією Дрогобицької обл. Судова Вишня, а також з боями зайняли понад 210 інших населених пунктів. *Радянська Україна. – 1944. – 25 липня.*

1. Радянські війська оволоділи районним центром Львівської області Краковець; районним центром Станіславської області Коршів. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 410, 421.*

4. 23 липня з евакуації в Київ повернувся Академічний драматичний театр ім. І. Франка. *Радянська Україна. – 1944. – 25 липня.*

24 липня (понеділок).

1. На 24 липня радянські війська оволоділи районними центрами Львівської обл. містами Синява, Ляшки, Довгі, Жовква, Яворів; районними центрами і залізничними станціями Дрогобицької обл. Судова Вишня, Мостиська; районними центрами Станіславської обл. містом Рогатин; містом і залізничною станцією Галич, а також з боями зайняли понад 210 інших населених пунктів. *Радянська Україна. – 1944. – 25 липня; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 385-386, 410, 421-422.*

6. Рада народних комісарів УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про хід розмінування об’єктів і збір трофеїв і вітчизняного майна в районах УРСР, звільнених від німецької окупації”. *Українська ССР в го-ды Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 506.*

25 липня (вівторок).

1. Постановою Держаного Комітету Оборони реорганізовано штаб партизанського руху Польщі. Українські партизанські загони, що діяли

на території Польщі передано в оперативне підпорядкування Верховного командування Війська Польського. *Русский архив: Великая Отечественная война. Партизанское движение в годы Великой Отечественной войны 1941-1945 гг. : Документы и материалы. Т. 20 (9).* – М. 1999. – С. 489.

1. На 25 липня радянські війська оволоділи районними центрами Львівської обл. містами Янів, Городок, Сокольники, населеними пунктами Пустомити, Новий Яричів; районними центрами Станіславської обл. містами Більшівці, Жовтень, Отинія; районним центром Дрогобицької обл. містом Рудки, а також з боями зайняли понад 230 інших населених пунктів. *Радянська Україна. – 1944. – 26 липня; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 386, 410-412, 420-422.

4. 25-28 липня в Києві відбулася республіканська нарада працівників народної освіти. Розглядалися підсумки роботи за 1943-1944 навчальний рік. *Радянська Україна. – 1944. – 30 липня.*

26 липня (середа).

1. Підписано угоду між урядом Радянського Союзу і Польським комітетом національного визволення про відносини між Радянським головнокомандуючим і Польською адміністрацією після вступу радянських військ на територію Польщі. *Радянська Україна. – 1944. – 28 липня.*

1. Радянські війська оволоділи районним центром Дрогобицької області Нові Стрілища. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 385.

1. На 26 липня радянські війська оволоділи районними центрами Станіславської обл. містами Бурштин, Товмач, Тисмениця, Надвірна, Делятин, селищами міського типу Ланчин і Яремча, а також з боями зайняли понад 100 інших населених пунктів. *Радянська Україна. – 1944. – 28 липня; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 421-423.

3. Вийшла постанова Ради народних комісарів УРСР “Про заходи до

піднесення льонарства в колгоспах УРСР і поліпшення заготівель льонопродукції”. *Радянська Україна*. – 1944. – 28 липня.

4. Народний комісаріат освіти УРСР оголошує набір студентів на перший курс Державних університетів, педагогічних і учительських інститутів. *Радянська Україна*. – 1944. – 26 липня.

27 липня (четвер).

1. На 27 липня радянські війська оволоділи обласними містами Львів і Станіслав, районними центрами Львівської обл. містами Вінники і Бобрка; Станіславської обл. – містами Букачівці, Лисець, Богородчани і Калуш, населеними пунктами Софіївка, Войнилів, а також з боями зайняли понад 200 інших населених пунктів. *Радянська Україна*. – 1944. – 28 липня; *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів*. – К., 1963. – С. 409-410, 420-423.

28 липня (п'ятниця).

1. На 28 липня радянські війська оволоділи районними центрами Станіславської обл. містом Перегінське, містом Солотвин, а також з боями зайняли понад 50 інших населених пунктів. *Радянська Україна*. – 1944. – 29 липня; *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник*. – Москва, 2000. – С. 381.

1. Війська 1-го Українського фронту оволоділи містами Перемишль і Ярослав. *Радянська Україна*. – 1944. – 29 липня.

1. В Бистриці Дрогобицької області сотня УПА прийняла бій з німцями, в якому загинуло близько 150 гітлерівців. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I*. – Київ – Торонто, 1995. – С. 161.

4. До Києва на запрошення Української державної філармонії прибув Червонопрапорний ансамбль пісні і танцю під керівництвом О. Олександрова. *Радянська Україна*. – 1944. – 28 липня.

4. Вийшов перший номер львівської обласної газети “Вільна Україна”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий*. – К., 1985. – С. 508.

29 липня (субота).

1. На 29 липня радянські війська оволоділи районним центром Львівської обл. містом і залізничною станцією Щирець, районними центрами Дрогобицької обл. містами і залізничними станціями Миколаїв і Ходарів; районним центром Станіславської області Рожнятів, а також з боями зайняли понад 100 інших населених пунктів. *Радянська Україна. – 1944. – 30 липня; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 385, 412, 423.*

3. В Кривбасі на руднику ім. Держинського до ладу стала шахта середньої потужності “Первомайка”. *Радянська Україна. – 1944. – 2 серпня.*

6. 29-30 липня у Києві відбулося святкування Всесоюзного дня залізничника. *Радянська Україна. – 1944. – 1 серпня.*

30 липня (неділя).

1. Радянські війська заволоділи районними центрами Дрогобицької обл. містами Комарно і Крукеничі і звільнили понад 70 інших населених пунктів, а також заволоділи районними центрами Станіславської обл. містом Долина, населеним пунктом Вигода і зайняли понад 30 інших населених пунктів. *Радянська Україна. – 1944. – 1 серпня; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 385, 421.*

3. Відбудовано і запущено в експлуатацію Чугуївський обробувальний завод. *Радянська Україна. – 1944. – 30 липня.*

6. РНК УРСР та ЦК КП(б)У було прийнято постанову про боротьбу з дитячою безпритульністю та безнадзорністю в УРСР. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 373.*

31 липня (понеділок).

1. Радянські війська оволоділи районним центром Дрогобицької області Нижанковичі. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 385.*

5.10. Окупантами спалено у липні 290 дворів села Підгородне Любомльського району Волинської області, загинуло 50 жителів. *Вінок безсмертя: Книга-меморіал / Редкол.: О. Ф. Федоров та ін. – К., 1987. – С.216.*

1 серпня (вівторок).

1. Радянські війська оволоділи районним центром і залізничною станцією Дрогобицької області містом Жидачів. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 385.*

1. За період з 1 травня по 1 серпня УНКВС по Ровенській обл. було проведено 478 операцій, при яких був забитий 4501 повстанець, поранено 41, взято в полон 3801. *Літопис УПА. Нова серія, том 4. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС – МВС, МДБ – КДБ. 1943 – 1959. Книга перша: 1943 – 1945. – Київ – Торонто, 2002. – С.255-256.*

3. В Кривбасі на руднику ім. Артема до ладу стала шахта “Південна”. *Радянська Україна. – 1944. – 2 серпня.*

3. Промислові підприємства м. Павлограда почали отримувати електроенергію. *Радянська Україна. – 1944. – 2 серпня.*

4. Прийнято постанову Ради народних комісарів УРСР, що передбачала відновлення роботи Державної наукової бібліотеки при Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка, Одеського історико-краєзнавчого музею, Чернівецького державного історико-краєзнавчого музею. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 510.*

2 серпня (середа).

3. До Києва повернувся Інститут електрозварювання АН УРСР. *Радянська Україна. – 1944. – 2 серпня.*

3 серпня (четвер).

4. Відбулося урочисте засідання відділу суспільних наук Академії

наук УРСР, присвячене 100-річчю з дня народження І. Рєпіна. *Радянська Україна. – 1944. – 4 серпня.*

4 серпня (п'ятниця).

1. Опубліковано повідомлення Надзвичайної комісії з встановлення і розслідування злочинів німецько-фашистських загарбників та їх спільників у “Гросс-лазареті” Славути Кам'янець-Подільської області. *Радянська Україна. – 1944. – 4 серпня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 382.*

6. ВЦРПС прийняла постанову “Про роботу профспілкових організацій з обслуговування сімей військовослужбовців”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 512.*

5 серпня (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту форсували річку Стрий і звільнили районний центр Дрогобицької області місто Стрий. *Радянська Україна. – 1944. – 5 серпня; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 386.*

1. Ставка Верховного Головнокомандуючого знову утворила 4-й Український фронт для ведення бойових дій у Карпатах. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 382.*

3. Костянтинівський коксохімічний завод (Краматорськ) почав давати першу продукцію. *Радянська Україна. – 1944. – 5 серпня.*

4. У Львові на загальні збори працівників мистецтв зібралося понад 1000 чоловік. *Радянська Україна. – 1944. – 5 серпня.*

4. У Києві відбувся урочистий вечір, присвячений 100-річчю з дня народження І. Рєпіна. *Радянська Україна. – 1944. – 6 серпня.*

6 серпня (неділя).

1. Війська 4-го Українського фронту оволоділи містом Дрогобич, а також ще 50-ма населеними пунктами, серед них м. Медениця Дрогобицької

обл., районним центром Станіславської обл. м. Болехів. *Радянська Україна. – 1944. – 8 серпня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 382; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 385, 420.*

1. Сотня УПА у Ясінці Масьовій (Турчанщина) прийняла бій з німцями, в якому було вбито 15 і взято в полон 120 німецьких солдат. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 161.*

3. Ворошиловградський завод ім. Артема, використовуючи відходи виробництва інших підприємств, налагодив масовий випуск емальованого посуду. *Радянська Україна. – 1944. – 6 серпня.*

7 серпня (понеділок).

1. Війська 1-го Українського фронту оволоділи районним центром містом Самбор Дрогобицької області. Війська 4-го Українського фронту оволоділи містом Борислав Дрогобицької області. *Радянська Україна. – 1944. – 8 серпня; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 386.*

7. Указом Президії Верховної Ради СРСР звання Героя Радянського Союзу присвоєно командирам і партизанам Української РСР: Бакрадзе Д., Брайко П., Буйко П., Вершигора П., Войцеховичу В., Іванову О., Кульбака П., Ленкіну О., Одуха А., Петрову М., Тутученкові С. *Радянська Україна. – 1944. – 8 серпня.*

4. На Буковині відзначають 110 років з дня народження Юрія Федьковича. *Радянська Україна. – 1944. 8 серпня.*

4. Вийшла постанова Ради народних комісарів УРСР і ЦК КП(б)У про реєвакацію Чернівецького обласного українського драматичного театру з м. Ставрополь в м. Чернівці. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. - К., 1985. - С. 514.*

8 серпня (вівторок).

1. Радянські війська оволоділи районними центрами Дрогобицької

області Журавне і Хирів. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 385-386.

1. Війська Червоної армії оволоділи районними центрами Дрогобицької обл. містами Доброміль, Дубляни, а також зайняли ще понад 40 населених пунктів, серед яких Городище, Чуків, Ольшаник, Нагуйовице, Ясениця, Солька і залізничні станції Дубляни і Кульчиці. *Радянська Україна. – 1944. – 9 серпня.*

1. В Закарпатті для розгорнення партизанської боротьби висадилося організаторська група на чолі з Дюлою Уста. Групу було сформовано УШПР спільно з представниками ЦК Компартії Угорщини з числа угорських солдат, що добровільно перейшли на сторону радянських військ. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий.* – К., 1985. – С. 514-515.

9 серпня (середа).

1. Війська Червоної армії оволоділи районними центрами Дрогобицької області містами Старий Самбор, Сколе, а також населеними пунктами Стар'ява, Горний і Дольний Білич, Стрілки, Тершуво, Звур, Опака, Сходніца, Старий і Новий Кропівник, Рибнік, Бжаза, залізничними станціями Конюхів, Любеньце, Сколе. *Радянська Україна. – 1944. – 11 серпня.*

1. Указом Президії Верховної Ради СРСР місту Акерман Ізмаїльської обл. повернуто історичну назву Білгород і постановлено надалі іменувати його Білгород-Дністровський. *Радянська Україна. – 1944. – 19 серпня.*

1. Указом Президії Верховної Ради СРСР затверджено подання Президії Верховної Ради УРСР про уточнення назви деяких міст України, надалі іменувати: місто Тарнопіль – Тернопіль, місто Черновіци – Чернівці, місто Кам'янець-Подільськ – Кам'янець-Подільський, Володимир-Волинськ, Волинської області – Володимир-Волинський, місто Чертков, Тарнопільської області – Чортків. Тарнопільській області надати іменування Тернопільська. *Радянська Україна. – 1944. – 19 серпня.*

1. 9-11 серпня 1944 року біля с. Головська Дрогобицької області сотня УПА у боях з частинами НКВС знищила кілька десятків радянських

військовослужбовців. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I.* – Київ – Торонто, 1995. – С. 161.

3. Харківський завод “Серп і молот” почав випускати молотарки. *Радянська Україна.* – 1944. – 9 серпня.

4. Відновив роботу Чернігівський музей М. Коцюбинського. *Радянська Україна.* – 1944. – 9 серпня.

4. Відновив роботу Рубіжанський хіміко-технологічний інститут. *Радянська Україна.* – 1944. – 9 серпня.

4. Прийнято постанову Ради народних комісарів УРСР про організацію вечірніх шкіл сільської молоді. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий.* – К., 1985. – С. 515.

9. У Києві на стадіоні “Динамо” завершилися Всесоюзні змагання легкоатлетів спортивного ордена Леніна товариства “Спартак”. *Радянська Україна.* – 1944. – 9 серпня.

10 серпня (четвер).

1. Війська Червоної армії оволоділи районним центром Дрогобицької обл. Підбуж, а також зайняли населенні пункти Лісковате, Кростенко, Волошиново, Лаврів, Топільниця, Туже, Ластувки. *Радянська Україна.* – 1944. – 11 серпня.

1. Вийшов Указ Президії Верховної Ради СРСР “Про надання амністії польським громадянам, засуджених за вчинення злочинів на території СРСР. *Радянська Україна.* – 1944. 11 серпня.

3. В Чернівцях поновила роботу трикотажна фабрика “Тринако”. *Радянська Україна.* – 1944. – 12 серпня.

11 серпня (п'ятниця).

3. Рада народних комісарів СРСР прийняла постанову “Про першочергові заходи по відбудові підприємств легкої промисловості у визволених районах УРСР у 1944 р.” *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий.* – К., 1985. – С. 516.

4. Президія Академії наук УРСР ухвалила постанову про відновлення роботи відділів інститутів і установ АН УРСР в м. Львові. *Культурне будівництво в Українській РСР (червень 1941-1950). Збірник документів і матеріалів.* – К., 1989. – С. 138.

4. Відбувся VIII пленум Всеслов'янського комітету, що підбив підсумки роботи комітету за три роки і намітив шляхи його подальшої діяльності. Серед інших доповідей було заслухано інформацію про діяльність Польського комітету національного визволення. *Радянська Україна.* – 1944. – 15 серпня.

4. Прийнято постанову Ради народних комісарів УРСР про збір фольклору, утвореного за час Вітчизняної війни і проведенні республіканської наради практиків – збирачів фольклору. *Українська ССР в го-ды Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий.* – К., 1985. – С. 516.

12 серпня (субота).

4. У Києві розпочалися (до 20 серпня) гастролі ансамблю пісні і танцю НКВС СРСР. *Радянська Україна.* – 1944. – 12 серпня.

13 серпня (неділя).

1. В с. Тучапи (Городеччина) відділ УПА прийняв бій з 50 співробітниками НКВС, було вбито 8 військовослужбовців, у тому числі один підполковник, один майор, два лейтенанти і один сержант НКВС. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I.* – Київ – Торонто, 1995. – С. 162.

3. Народний комісаріат харчової промисловості України почав створювати в республіці підприємства по виробництву вітамінів. В Києві закладено вітамінний комбінат. При наркоматі створено спеціальне управління Укрвітамінпром. *Радянська Україна.* – 1944. – 13 серпня.

3. У Ворошиловградській обл. став до дії Кадіївський ливарно-механічний завод. *Радянська Україна.* – 1944. – 13 серпня.

4. При Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка відкрився економічний факультет. *Радянська Україна.* – 1944. – 13 серпня.

4. Розпочав свою діяльність Львівський філіал Академії наук УРСР з відділеннями інститутів економіки, історії України, української літератури ім. Т.Г. Шевченка, мовознавства. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий.* – К., 1985. – С. 517.

14 серпня (понеділок).

3. Розпочали роботу Бориславські нафтопромисли. *Радянська Україна.* – 1944. 15 серпня.

4. Відбулися збори вчених м. Києва. З доповіддю “Вчені України у Вітчизняній війні” виступив віце-президент Академії наук УРСР О. Палладін. В рішеннях, прийнятих на зборах, вчені Києва накреслили найближчі завдання допомоги фронту та подальшої відбудови народного господарства. *Радянська Україна.* – 1944. – 15 серпня.

4. 11 і 14 серпня відбулась республіканська нарада керівних працівників концертних організацій України. Було заслухано доповіді “Про перспективи концертної діяльності”, “Про підсумки роботи за перше півріччя і подальші перспективи”, “Про концертну роботу серед дітей і пропаганду кращих зразків музичної культури”. *Радянська Україна.* – 1944. – 16 серпня.

15 серпня (вівторок).

1. Прийнято Указ Президії Верховної Ради УРСР про перейменування, уточнення та внесення змін в найменування деяких міст, районних центрів і районів Української РСР. *Радянська Україна.* – 1944. – 20 серпня.

16 серпня (середа).

1. Центральними вулицями Києва пройшла колона німецьких військовополонених в кількості 36740 чоловік. *Радянська Україна.* – 1944. – 18 серпня.

17 серпня (четвер).

3. За постановою Раднаркому СРСР комбайнери за збирання насінників

трав можуть зверх оплати праці від МТС одержувати додаткову плату зерном від колгоспів. *Радянська Україна. – 1944. – 18 серпня.*

4. Артисти Одеського театру опери та балету повернулися з евакуації до рідного міста. *Радянська Україна. – 1944. – 18 серпня.*

18 серпня (п'ятниця).

1. Розпочалося визволення Ізмаїльської області. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 444.*

1. Війська 1-го Українського фронту штурмом оволоділи важливим опорним пунктом оборони німців на лівому березі Вісли містом Сандомир. (Радянська Україна. – 1944. – 19 серпня.) *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 378)*

1. Партизанська дивізія ім. С. Ковпака, згідно з постановою Політбюро ЦК КП(б)У, передана в повному складі НКВС для використання її переважно для боротьби з націоналістичними збройними формуваннями. *Літопис УПА. Нова серія, том 3. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: директивні документи ЦК Компартії України. 1943 – 1959. – Київ – Торонто, 2001. – С. 87-88.*

6. Указом Президії Верховної Ради СРСР затверджено Положення про почесне звання “Мати-героїня”, Положення і опис ордена “Материнська слава” I, II і III ступеня і медалі “Медаль материнства” I і II ступеня. *Радянська Україна. – 1944. – 20 серпня.*

6. Рада народних комісарів затвердила Положення про порядок призначення і виплати державної допомоги і надання пільг вагітним жінкам, багатодітним і самотнім матерям. *Радянська Україна. – 1944. – 20 серпня.*

19 серпня (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту завершили з'єднання плацдармів на західному березі Вісли у районі Сандомира в один плацдарм шириною більше 75 км і глибиною 55 км. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 383.*

1. В результаті одногодинного бою самооборонний відділ УПА заволонів в'язницю у Комарні (Городеччина) і визволив 25 в'язнів. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 162.*

3. Закінчено установку прямого телефонного зв'язку Київ – Львів. *Радянська Україна. – 1944. – 20 серпня.*

20 серпня (неділя).

1. 20 – 29 серпня. Яско-Кишенівська стратегічна наступальна операція військ 2-го і 3-го Українських фронтів разом з Чорноморським флотом і Дунайською флотилею, наслідками якої стали звільнення Молдавії, Ізмаїльської обл. і вихід Румунії з війни на боці Німеччини. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 373.*

6. В Києві відзначається Всесоюзний день авіації. *Радянська Україна. – 1944. – 20 серпня; Радянська Україна. – 1944. – 22 серпня.*

21 серпня (понеділок).

1. Біля с. Піски (Щиреччина) самооборонний відділ УПА атакував колонну заарештованих, яку супроводжували 27 співробітників НКВС. В результаті акції всіх співробітників НКВС було вбито, в'язнів було звільнено. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 162.*

22 серпня (вівторок).

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи містами Ясси, Тиргу-Фрумос, Унгень, а також зайняли понад 200 населених пунктів, серед яких Генешті, Круча, Доршкані, Войнешті, Могошештій, Сокола, Мироняса. *Радянська Україна. – 1944. – 23 серпня.*

1. Війська 3-го Українського фронту прорвали оборону противника на південь від міста Бендери і у ході наступу оволоділи 150 населеними пунктами, у тому числі районними центрами Молдавської РСР Каушани, Чімішлія, Волонтіровка, районними центрами Ізмаїльської

області Манзир, Тарутіно, великими населеними пунктами Кіркашті, Урсойя, Заїм, Тараклія, Стурзень, Лейпціг, Березіна, Красна, Фараонь, Слобозія, Пуркар. *Радянська Україна. – 1944. – 23 серпня.*

4. Рада народних комісарів УРСР прийняла постанову про відновлення діяльності художніх музеїв у Львові. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 373.*

4. Рада народних комісарів і ЦК КП(б)У прийняли постанову про відновлення роботи Ровенського музично-драматичного театру. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 521.*

4. Рада народних комісарів УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову, яка передбачала відновлення роботи учбових закладів системи управління у справах мистецтв при РНК УРСР, філармонії і театрів в місті Львові. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 521.*

23 серпня (середа).

1. Війська 1-го Українського фронту оволоділи містом Дембиця, а також з боями зайняли понад 70 інших населених пунктів, серед них Осталенж, Вампежув, Радомисль, Вельки, Журавка, Ружа, Кендзеж, Кавенчин, Завада, Лопухова. *Радянська Україна. – 1944. – 25 серпня.*

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи важливим пунктом оборони противника між річками Серет і Прут – містом Васлуй і зайняли понад 150 інших населених пунктів, серед яких районний центр Молдавської РСР Корнешті, великі населені пункти Кузаводе, Бутя, Негрешті, Гирченій, Озештій, Кетрештій, Зеподені, Ферештій, Добровецій, Присеканій, Костулени, Макарешти, Мілешти, Бахмут, Паланка, Миндра. *Радянська Україна. – 1944. – 25 серпня.*

1. Війська 3-го Українського фронту штурмом оволоділи містами Бендери і Білгород-Дністровський (Акерман), а також з боями зайняли понад 200 інших населених пунктів, серед яких районні центри Молдавської РСР місто Комрат, Романовка, районні центри Ізмаїльської

області Староказаче, Шаба, Сарата, Арциз, великі населені пункти Персічна, Загайка, Балабанешть, Чімішені, Бульбоки, Гіска, Золотянка, Кашкалія, та інші. *Радянська Україна. – 1944. – 25 серпня.*

б. В Одесі відкрито піонерський табір ВЦРПС. *Радянська Україна. – 1944. – 23 серпня.*

24 серпня (четвер).

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи містами Роман, Бакеу, Бирлад, Хуші, Тиргу-Няму, районним центром Молдавської РСР містом Калараш, великими населеними пунктами Мунчель, Сабоани, Дулчешть, Тріфешть, Кирліжій, Валя-Матей, Гергешті, Костешті, Траян, Дагиця та інші. *Радянська Україна. – 1944. 25 серпня.*

1. Звільнено м. Кишенев. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 373.*

3. У Києві закінчено монтаж автоматичної телефонної станції першої черги, розрахованої на 4000 номерів. *Радянська Україна. – 1944. – 25 серпня.*

25 серпня (п'ятниця).

1. Розформовано штаб Кримського партизанського руху. *Русский архив: Великая Отечественная война. Партизанское движение в годы Великой Отечественной войны 1941-1945 гг. : Документы и материалы. Т. 20 (9). – М., 1999. – С. 596.*

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи містом Текучі і зайняли понад 350 інших населених пунктів, в тому числі великі населені пункти Сербешть, Будештькіка, Нанешті, Опришешті, Стоешешті, Додешті, Хурдуджій, Белтянул, Саратені, Бужор, Богічани, Младинешти. *Радянська Україна. – 1944. – 26 серпня.*

1. Війська 3-го Українського фронту оволоділи містами Леово, Кагул і з боями зайняли понад 200 населених пунктів, у тому числі районний центр Молдавської РСР місто Котовське (Ганчешти), районні центри Ізмаїльської області Кілія, Нова Івіанівка, Татарбунари, великі населені

пункти Томай, Готешти, Зернешти, Гасан Батир. *Радянська Україна. – 1944. – 26 серпня.*

26 серпня (субота).

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи містами Бухус, Онешті і з боями зайняли понад 150 інших населених пунктів, в тому числі Негрешть, Слобозія, Занешть, Борлешті, Редіу, Скорцені, Мойнешті, Букшешті, Берзуні. На північ від міста Фокшани війська фронту, продовжуючи наступ, оволоділи містом Аджуд Ноу і з боями зайняли понад 200 інших населених пунктів, серед них великі населені пункти Пояна, Фантині, Тиргул Нікорешті, Пуцені. *Радянська Україна. – 1944. – 27 серпня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 384.*

1. Війська 3-го Українського фронту оволоділи містом Ізмаїл, районними центрами Ізмаїльської обл. містами Рені і Болград. *Радянська Україна. – 1944. – 27 серпня; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 394-395.*

1. В Закарпатті десантувалася сформована УШПР сумісно з представниками Компартії Угорщини організаторська група на чолі з І. Прищепою. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 523.*

1. Для надання допомоги у розвитку партизанського руху на території Чехословаччини польсько-словацький кордон перейшло велике українське партизанське з'єднання під командуванням М. Шукаєва і І. Іваннікова. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 523.*

4. В Ізмаїльській обл. вийшов перший номер обласної газети “Придунайська правда”. *Радянська Україна. – 1944. – 27 серпня.*

4. В конференц-залі Академії наук УРСР відбувся урочистий вечір, присвячений 125-річчю з дня народження письменника П. Куліша. *Радянська Україна. – 1944. – 27 серпня.*

4. В Києві відбулося засідання Київської філії Всесоюзного хімічного товариства ім. Д. Менделєєва, присвячене 75-річчю періодичного

закону. *Радянська Україна. – 1944. – 27 серпня.*

4. У Львові відкрився новий учбовий заклад – інститут радянської торгівлі. *Вільна Україна. – 1944. – 26 серпня.*

27 серпня (неділя).

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи містами Фокшани і Римнікул Серат (Римнік) і з боями зайняли понад 150 інших населених пунктів, у тому числі великі населені пункти Коменешті, Дарманешті, Тиргул Окна, Паунешті, Панчу, Одобешті, Голешті. *Радянська Україна. – 1944. – 29 серпня.*

1. Війська 3-го Українського фронту оволоділи великим залізничним вузлом і портом на Дунаї містом Галац і зайняли районний центр Молдавської РСР Вулканешті і населені пункти Кіргани, Вадилуй Ісакі, Колибаш, Валени, Слободзея Марє, Кісліца. *Радянська Україна. – 1944. – 29 серпня.*

6. Рада народних комісарів УРСР прийняла постанову про утворення спеціальних дитячих будинків для дітей воїнів Червоної армії і партизан. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 374.*

28 серпня (понеділок).

1. Війська 3-го Українського фронту визволили місто Браїлов. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 384.*

1. Біля села Соколе (Сокальщина) відбувся шестигодинний бій між частинами НКВС і частинами УПА. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 162.*

6. Президія Верховної Ради СРСР видала Наказ “ Про нагородження орденами і медалями робітників, колгоспників, інженерно-технічних працівників, працівників науки і культури і партійно-радянського активу міста Харкова і Харківської області УРСР” за досягнення в справі відбудови народного господарства, зруйнованого фашистськими завойовниками.

Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 524.

6. Рада народних комісарів УРСР прийняла постанову про організацію спеціальних дитячих будинків у звільнених областях республіки. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 524.*

29 серпня (вівторок).

1. Завершилась Львівсько-Сандомирська операція: війська 1-го Українського фронту перейшли до оборони на рубежі Юзефув, Лагув, Дембіца; розгромили групу армій “Північна Україна”, спільно з військами 4-го Українського фронту завершили визволення України, спільно з військами 1-го Білоруського фронту визволили південно-східні райони Польщі, захопили плацдарм на західному березі Вісли. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 384-385.*

1. Завершилась Яско-Кишинівська операція: війська 2-го і 3-го Українського фронтів у взаємодії з Чорноморським флотом і Дунайською воєнною флотилією розгромили групу армій “Південна Україна”, визволили Молдавію і Ізмаїльську область. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 385.*

30 серпня (середа).

1. Війська 2-го Українського фронту спільно з румунськими патріотами визволили місто Плоешти. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 385.*

31 серпня (четвер).

1. Радянські війська вступили в м. Бухарест. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 374; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 385.*

4. Рада народних комісарів УРСР прийняла постанову про створення документальної бази з історії України та історії Великої Вітчизняної війни та упорядкуванню архівів УРСР. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 374.*

1 вересня (п'ятниця).

1. Відбувся останній бій УПА з нацистами. *Даниленко В.М., Кокін С.А. Всесвітня історія. Хронологія основних подій. – К., 1997. – С. 217.*

3. Став до ладу Алчевський коксохімзавод. *Радянська Україна. – 1944. – 2 вересня.*

6. В Києві відкрилася (до 3 вересня) республіканська нарада керівників трестів і підприємств Наркомату по житловому і цивільному будівництву УРСР. Перед обласними трестами і підприємствами Наркомату поставлено завдання широко і високоякісно відбудовувати зруйновані житлові будинки, комунальні, культурні та громадські установи в містах і селах України. *Радянська Україна. – 1944. – 2 вересня.*

2 вересня (субота).

1. Виходить Директива Ставки Верховного Головнокомандування командуючому військами 1-го Українського фронту про підготовку наступу в Східних Карпатах з метою надання допомоги Словацькому народному повстанню. *История Украинской ССР. Т.7. Украинская ССР в Великой Отечественной войне Советского Союза (1941-1945). – К., 1977. – С. 520.*

1. Біля Войнилова відбувся бій між частинами НКВС і відділом УПА. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 162.*

4. 63 школи м. Львів розпочали новий навчальний рік. *Львівщина у Великій Вітчизняній війні (1941-1945 рр.) Збірка документів і матеріалів. – Львів, 1968. – С. 309.*

6. Виходить постанова Ради Народних Комісарів України про заборону колгоспам і одноосібним господарствам продажу і обміну зерна,

борошна та печеного хліба до виконання плану здачі зерна державі з урожаю 1944 року. *Радянська Україна. – 1944. – 6 вересня.*

6. У Києві відбулася республіканська нарада начальників обласних управлінь Народного комісаріату юстиції та голів обласних судів. Нарада обговорила підсумки роботи і завдання судів та органів юстиції. *Радянська Україна. – 1944. – 2 вересня.*

6. В Одесі відбулося урочисте засідання сесії Одеської міської Ради, присвячене 150-річчю з дня заснування міста Одеси. *Радянська Україна. – 1944. – 3 вересня.*

3 вересня (неділя).

1. Війська 2-го Українського фронту визволили румунське місто Брашов. Просуваючись вперед, війська фронту визволили міста Сіная, Кимпіна, Тирговіште, Геешті, Тіту і понад 150 інших населених пунктів, в тому числі великі населені пункти Дойчешті, Валя Марє, Вішина, Мирша, Гімпаці, Петру Рареш, Чолану. *Радянська Україна. – 1944. – 5 вересня.*

5 вересня (вівторок).

1. Війська 2-го Українського фронту вийшли на румуно-югославський кордон. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 385.*

1. Війська 3-го Українського фронту при взаємодії з Чорноморським флотом вийшли до румуно-болгарського кордону. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 385.*

6 вересня (середа).

1. Війська 3-го Українського фронту вийшли до румуно-югославського кордону. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 385.*

3. Конотопський електромеханічний завод “Червоний металіст” почав виготовляти електромотори та електросвердла для шахт Донбаса. *Радянська Україна. – 1944. – 6 вересня.*

4. Українське Державне видавництво випускає великим тиражем серію плакатів і лозунгів, присвячених визволенню України від німецько-фашистських загарбників. *Радянська Україна. – 1944. – 6 вересня.*

8 вересня (п'ятниця).

1. Радянські війська вступили на територію Болгарії. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 374.*

1. 8 вересня – 28 жовтня. Східно-Карпатська стратегічна наступальна операція військ 1-го і 4-го Українських фронтів внаслідок якої було звільнено Закарпатську Україну і частину Східної Словаччини. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 374.*

1. В Романівських лісах Бібречького району відбулися великі бої між частинами НКВС і відділами УПА. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 189.*

9 вересня (субота).

1. 9 вересня – 28 жовтня. Карпатсько-Ужгородська наступальна операція військ 4-го Українського фронту внаслідок якої було звільнено Закарпатську Україну і частина Словаччини. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 386*

1. Війська 3-го Українського фронту визволили на території Болгарії місто Разград і у взаємодії з Чорноморським флотом оволоділи містом і портом на Чорному морі Бургас. *Радянська Україна. – 1944. – 10 вересня.*

1. Біля с. Стоки (Бібреччина) відбулися два великих бої з застосуванням танків та гармат між відділами УПА і частинами НКВС. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 162*

4. Поновив свою діяльність Вінницький обласний історико-краєзнавчий музей. *Вінниччина у Великій Вітчизняній війні (1941-1945 рр.).*

Збірник документів і матеріалів. – Одеса, 1971. – С. 257.

10 вересня (неділя).

4. У приміщенні Київського державного академічного театру опери та балету ім. Т.Г. Шевченка розпочав свої виступи російський народний хор ім. Пятницького. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 530.*

8. Підписано Угоду між Польським комітетом національного визволення і Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки про евакуацію польських громадян з території Української РСР і українського населення з території Польщі. *Радянська Україна. – 1944. – 10 вересня.*

12 вересня (вівторок).

1. Наказом начальника УШПР Строкача розформовано штаб партизанського руху при Военній раді 3-го Українського фронту. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 530.*

1. Відділ УПА здійснив напад на міста Лисець і Богородчани Станіславської області. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 162-163.*

13 вересня (середа).

4. Спілка радянських письменників України та відділ суспільних наук Академії наук УРСР влаштували урочистий вечір, присвячений 175-річчю з дня народження класика української літератури І. Котляревського. *Радянська Україна. – 1944. – 15 вересня.*

6. У Києві відбулася Республіканська нарада по забезпеченню сімей військовослужбовців. *Радянська Україна. – 1944. – 13 вересня.*

15 вересня (п'ятниця).

1. Радянські війська зайняли столицю Болгарії місто Софія. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк,*

Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 386.

4. В Києві відновив роботу Музей західного і східного мистецтва. *Радянська Україна. – 1944. – 15 серпня; История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 374.*

17 вересня (неділя).

4. У Київському державному університеті ім. Т.Г. Шевченка засновано факультет міжнародних відносин. *Радянська Україна. – 1944. – 17 вересня.*

4. В Чернігові відкрився будинок-музей ім. Коцюбинського. *Радянська Україна. – 1944. – 19 вересня.*

18 вересня (понеділок).

1. Радянські війська оволоділи районним центром Дрогобицької області містом Нижні Устрики. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 385.*

3. Здано в експлуатацію Вінницький цукровий завод ім. Молотова. *Радянська Україна. – 1944. – 19 вересня.*

19 вересня (вівторок).

1. В Бережанському районі Тернопільської області відбувся великий бій між відділами УПА і частинами НКВС. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 163.*

1. На Коломийщині відбулися два бої віділу УПА ім. Богуна з прикордонними частинами НКВС. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 189.*

3. Державний Комітет Оборони прийняв постанову “Про заходи по відбудові Криворізького залізничного басейну Наркомчормету”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 533.*

4. Постановою РНК УРСР і ЦК КП(б)У відновилася діяльність видавництва “Мистецтво”. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 374.*

20 вересня (середа).

1. Війська 1-го Українського фронту сумісно з чехословацькими частинами оволоділи укріпленим пунктом Дукля. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 386.*

1. Війська 4-го Українського фронту вступили на територію Словачії. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 386.*

4. В Києві відновлює роботу інститут фізичної культури України. *Радянська Україна. – 1944. – 20 серпня.*

9. ЦК КП(б)У і Рада народних комісарів УРСР прийняли постанову “Про заходи з покращення і розвитку масової фізкультурної роботи в Українській РСР”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 533.*

9. У Києві розпочався Всесоюзний шаховий турнір на першість Центральної ради добровільного спортивного товариства “Більшовик”. *Радянська Україна. – 1944. – 15 вересня.*

22 вересня (п'ятниця).

1. Війська 2-го Українського фронту сумісно з румунськими військами визволили місто Арад, у районі Кладова перейшли румуно-югославський кордон. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 387.*

3. В Києві організується завод друкарських машинок. *Радянська Україна. – 1944. – 22 вересня.*

4. В Києві відкрилася Державна вечірня консерваторія. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 374.*

23 вересня (субота).

1. Війська 2-го Українського фронту вступили на територію Угорщини в районі Баттонья. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 387.

1. У Львівській області, в Сокальському районі відбувся трьохгодинний бій відділу УПА з загonom НКВС. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I.* – Київ – Торонто, 1995. – С. 163.

24 вересня (неділя).

3. Державний Комітет Оборони прийняв постанову “Про заходи по відновленню добування і переробки нафти на підприємствах “Укрнаф-такомбінату”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий.* – К., 1985. – С. 535.

25 вересня (понеділок).

4. Розпочався республіканський огляд художньої самодіяльності ремісничих, залізничних училищ та шкіл фабрично-заводського навчання УРСР. *Радянська Україна. – 1944. – 26 вересня.*

26 вересня (вівторок).

1. Радянські війська звільнили районний центр Дрогобицької області місто Турка. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – Київ, 1963. – С. 386.

3. Введено в дію першу чергу Ново-Краматорського машинобудівельного заводу ім. Сталіна. *Радянська Україна. – 1944. – 27 вересня.*

4. Президія Верховної Ради УРСР прийняла указ про затвердження почесних звань: заслуженого діяча науки і техніки УРСР, народного художника УРСР, народного артиста УРСР, заслуженого вчителя школи УРСР, заслуженого лікаря УРСР і т.д. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор.* – К., 1990. – С. 375.

4. Відбулося урочисте засідання, присвячене 25 річчю Академії наук

УРСР. *История Украинской ССР: Хронологический справочник* / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев. – К., 1990. – С. 375.

4. Науковими працівниками інституту геології Академії наук України складено карту мінеральних вод України. *Радянська Україна. – 1944. – 26 вересня.*

9. В Києві відбулася легкоатлетична першість України. *Радянська Україна. – 1944. – 26 вересня.*

27 вересня (середа).

1. ЦК ВКП(б) прийняв постанову “Про недоліки в політичній роботі серед населення західних областей УРСР”, в якій перед НКВС-НКДБ ставились завдання остаточної ліквідації національно-визвольного руху. *Винниченко І. Україна 1920 – 1980-х: депортації, заслання, вислання. – К. 1994. – С. 51.*

4. В Києві розпочалася ювілейна сесія Академії наук УРСР. *Радянська Україна. – 1944. – 29 вересня.*

4. Рада народних комісарів УРСР прийняла постанову про організацію архітектурно-планувальної роботи в управлінні у справах архітектури Києва. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 536.*

28 вересня (четвер).

1. Радянські війська визволили районний центр Бориня Дрогобицької області. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 385.*

1. Війська 3-го Українського фронту вступили на територію Югославії. *История Украинской ССР: Хронологический справочник* / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 375.; *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 387.*

3. В м. Дніпропетровську на заводі ім. Петровського задуюто першу домну. *Радянська Україна. – 1944. – 29 вересня.*

4. За рішенням Комітету в справах мистецтв при Раднаркомі СРСР

відновлюється діяльність Української державної естради. Для підготовки кадрів естради вирішено відкрити в Києві студію естрадного мистецтва. *Радянська Україна. – 1944. – 29 вересня.*

30 вересня (субота).

1. В Перемишлянському районі Львівської області відбувся великий бій між загonom НКВС і підрозділом УПА. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 164.*

1 жовтня (неділя).

1. Радянські війська оволоділи районним центром і залізничною станцією Дрогобицької області Славське. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 386.*

1. Війська 1-го Українського фронту перейшли радянсько-чехословацький кордон в 5 км на північ від Дукельського перевалу. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 388.*

4. У вищих навчальних закладах України почався навчальний рік. *Радянська Україна. – 1944. – 1 жовтня.*

4. Президія Верховної Ради СРСР видала Наказ “Про нагородження орденами і медалями працівників Академії наук УРСР” у зв’язку з 25-річчям з дня заснування. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 538.*

4. Відновив свою роботу Миколаївський державний педагогічний інститут ім. В. Г. Белінського у складі факультетів: мови та літератури, фізико-математичного та природознавства. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 539.*

2 жовтня (понеділок).

3. В Ворошиловграді почав діяти завод високотривкого гіпсу. *Радянська Україна. – 1944. – 6 жовтня.*

4. Почалися заняття у Вінницькому педагогічному інституті. *Вінниччина у Великій Вітчизняній війні (1941-1945 рр.). Збірник документів і матеріалів. – Одеса, 1971. – С. 260-261.*

4. У Львівському медичному інституті почався новий навчальний рік. *Радянський Львів. – 1939-1955. – Документи і матеріали. – Львів, 1956. – С. 236.*

9. Відкрилась республіканська нарада голів обласних та міських комітетів у справах фізкультури і спорту, голів рад добровільних і спортивних товариств. *Радянська Україна. – 1944. – 3 жовтня.*

3 жовтня (вівторок).

1. Закінчилося визволення Дрогобицької області. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 444.*

1. Війська 2-го Українського фронту перейшли румуно-югославський кордон на південь і південний захід від м. Тимишоара і визволили місто Петровград. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 388.*

4 жовтня (середа).

1. Розпочалося визволення Закарпатської області. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 444.*

6 жовтня (п'ятниця).

1. Радянські війська разом з 1-м Чехословацьким армійським корпусом зайняли Дуклинський перевал і вступили на територію Чехословаччини. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 375.; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 388.*

3. У Дніпропетровську на заводі ім. Петровського запущено в дію тонколистий прокатний стан. Відтепер завод здійснює повний металургійний цикл. *Радянська Україна. – 1944. – 7 жовтня.*

7 жовтня (субота).

4. Закінчився Всесоюзний конкурс на одноактну п'єсу-комедію, оголошений Всесоюзним будинком народної творчості ім. Крупської. Першу і другу премію нікому не присуджено, за рішенням журі третю премію присуджено українському драматургу Юрію Мокреєву за одноактну комедію "Знатні гості". *Радянська Україна. – 1944. – 7 жовтня.*

8 жовтня (неділя).

1. Радянські війська зайняли село Лавочне (Львівська обл.), тим самим завершивши повне звільнення УРСР. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 375.*

4. Видано наказ Головного управління трудових резервів при Раді Народних Комісарів СРСР про запровадження в ремісничих, залізничних училищах і школах фабрично-заводського навчання (ФЗН) роздільних навчально-виробничих груп для юнаків і дівчат. *Радянська Україна. – 1944. – 8 жовтня.*

9 жовтня (понеділок).

1. Радянські війська оволоділи окружним центром Закарпатської області Воловець. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 391.*

4. Сто років виповнилося Київській астрономічній обсерваторії. *Радянська Україна. – 1944. – 16 серпня.*

11 жовтня (середа).

1. Війська 2-го Українського фронту штурмом оволоділи столицею Трансильванії містом Клуж. Одночасно війська фронту, форсувавши ріку Тісса, оволоділи великим господарсько-політичним і адміністративним

центром Угорщини – містом Сегед. *Радянська Україна. – 1944. – 13 жовтня.*

1. Війська 3-го Українського фронту спільно з Національною Визвольною Армією Югославії (НВАЮ) визволили місто Княжевець. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 388.*

1. На Коломийщині відбувся великий бій частин НКВС з відділом УПА. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 190.*

4. Прийнято постанову Ради народних комісарів УРСР та ЦК КП(б)У про покращення роботи сільських кіноустановок. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 542.*

12 жовтня (четвер).

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи великим адміністративно-господарським центром Трансільванії містом Орадеа-Маре (Гроссвардейн). *Радянська Україна. – 1944. – 13 жовтня) Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 388.*

3. Відновив роботу в Житомирській обл. Андрушівський цукровий завод. *Житомирщина у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр. Збірник документів та матеріалів. – К., 1968. – С. 225.*

6. Відкрилась перша республіканська нарада працівників охорони здоров'я. З доповіддю про роботу медичних закладів і перспективи їх розвитку виступив народний комісар охорони здоров'я УРСР Кононенко. *Радянська Україна. – 1944. – 13 жовтня.*

13 жовтня (п'ятниця).

3. У Львові розпочалося будівництво першої в країні газонаповнювальної станції. *Радянська Україна. – 1944. – 14 жовтня.*

3. У Харкові поновила роботу єдина в Україні фабрика первинної обробки вовни. *Радянська Україна. – 1944. – 14 жовтня.*

4. В Києві розпочала роботу республіканська конференція фольклористів, скликана Інститутом фольклору та етнографії АН. УРСР Центральним будинком народної творчості. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий.* – К., 1985. – С. 543.

14 жовтня (субота).

1. У Києві відбулося урочисте засідання партійних, радянських і громадських організацій м. Києва, присвячене визволенню Української РСР від німецько-фашистських загарбників. *История Украинской ССР. Т.7. Украинская ССР в Великой Отечественной войне Советского Союза (1941-1945).* – К., 1977. – С. 520.

1. Війська 3-го Українського фронту сумісно з частинами НВАЮ і болгарськими військами визволили югославське місто Ниш. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 389.

1. Президія Верховної Ради УРСР, Рада народних комісарів УРСР і ЦК КП(б)У поздоровили український народ з завершенням визволення України від німецько-фашистських загарбників. *Радянська Україна. – 1944 – 15 жовтня.*

9. У Києві закінчився показовий турнір шахових майстрів. Третє місце здобув чемпіон України Болеславський. *Радянська Україна. – 1944 – 14 жовтня.*

15 жовтня (неділя).

1. Війська 2-го Українського фронту сумісно з румунськими частинами визволили міста Деж і Несеуд. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 389.

1. Війська 3-го Українського фронту визволили югославське місто Пожаревац і досягли південної околиці Белграда. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 389.

16 жовтня (понеділок).

1. Війська 2-го Українського фронту сумісно з частинами Румунської армії визволили місто Боршу. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 389.

1. Війська 4-го Українського фронту при взаємодії з військами 2-го Українського фронту визволили місто Сигет. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 389.

4. Відновив свою діяльність Львівський державний університет ім. І. Франка. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор.* – К., 1990. – С. 375.

17 жовтня (вівторок).

4. Постанова про створення братського кладовища воїнів, які загинули в боях за визволення м. Броди. *Львівщина у Великій Вітчизняній війні (1941-1945 рр.) Збірка документів і матеріалів.* – Львів, 1968. – С. 327.

18 жовтня (середа).

1. Радянські війська оволоділи окружним центром Закарпатської області Рахів. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 392.

1. Війська 4-го Українського фронту подолали Карпатський хребет, заволідали перевалами і гірськими шляхами і широким фронтом вступили на територію Чехословаччини. *Радянська Україна.* – 1944. – 20 жовтня.

1. Війська 4-го Українського фронту визволили місто Керешмезе (Ясина). *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 389.

19 жовтня (четвер).

1. 35800 кв. км. Київської обл. було звільнено мінерами-добровольцями від мін. Знешкоджено 220730 мін та зібрано 199134 снаряди.

Киевщина в годы Великой Отечественной войны 1941-1945. Сборник документов. – К., 1963. – С. 636.

1. Війська 3-го Українського фронту ліквідували оточене угруповання німців на південний схід від Белграда. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 389.*

4. Наркомат будівництва СРСР організує у Львові будівельний технікум. *Радянська Україна. – 1944. – 29 жовтня.*

20 жовтня (п'ятниця).

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи великим промисловим центром Угорщини містом Дебрецен. *Радянська Україна. – 1944. – 21 жовтня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 389.*

1. Війська 3-го Українського фронту спільно з військами Народно-визвольної армії Югославії визволили столицю Югославії місто Белград. *Радянська Україна. – 1944. – 21 жовтня.; История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 375.; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 389.*

1. Згідно до постанови Політбюро ЦК КП(б)У, у зв'язку з повним звільненням території УРСР від німецько-фашистських завоювників, був скорочений Український Штаб партизанського руху. З загальної кількості особистого складу Українського Штабу партизанського руху і його підрозділів 919 осіб скоротити 747. *Літопис УПА. Нова серія, том 3. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: директивні документи ЦК Компартії України. 1943 – 1959. – Київ – Торонто, 2001. – С. 88.*

4. Розпочалось навчання у Львівській державній консерваторії. *Львівщина у Великій Вітчизняній війні (1941-1945 рр.) Збірка документів і матеріалів. – Львів, 1968. – С. 330.*

21 жовтня (субота).

1. Війська 3-го Українського фронту сумісно з частинами НВАЮ і

болгарськими військами визволили в Югославії місто Кралево. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 389.

1. Війська 3-го Українського фронту визволили югославське місто Самобор, форсували р. Саву. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 389.

2. Вийшов Указ Президії Верховної Ради СРСР про встановлення щорічного свята “Дня артилерії” 19 листопада. *Радянська Україна.* – 1944. – 22 жовтня.

22 жовтня (неділя).

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи на території Угорщини містами Ньиредьхаза, Хайду-Бесермень, Балмаз-Уйварош і населеними пунктами Ньір-Лугош, Напкор, Демечер, Кемече, Котай. *Радянська Україна.* – 1944. – 24 жовтня.

1. В Бірчанському районі (Перемищина) відбувся великий бій з застосуванням танків між частинами НКВС і відділом УПА. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I.* – Київ – Торонто, 1995. – С. 191.

23 жовтня (понеділок).

1. Радянські війська оволоділи окружним центром Закарпатської області Тячів. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 392.

24 жовтня (вівторок).

1. Радянські війська оволоділи окружними центрами Закарпатської області Волове, Свалява, Хуст. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 391-392.

1. Війська 4-го Українського фронту визволили місто Густе. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 389.

4. Рада народних комісарів УРСР прийняла постанову про організацію річних сільськогосподарських шкіл з підготовки кадрів для сільського

господарства республіки. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий.* – К., 1985. – С. 546.

25 жовтня (середа).

1. Радянські війська оволоділи окружним центром Закарпатської області Іршава. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 391.

1. Війська 2-го Українського фронту в Північній Трансильванії штурмом оволоділи містами Сату-Маре і Карей і тим самим завершили визволення Трансильванії від противника. *Радянська Україна. – 1944. – 27 жовтня.*

4. Київський державний академічний театр ім. Івана Франка відкриває ювілейний п'ятидесятий сезон. *Радянська Україна. – 1944. – 25 жовтня.*

26 жовтня (четвер).

1. Радянські війська оволоділи окружними центрами Закарпатської області містом Виноградів і Велике Березне. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 391.

1. Війська 4-го Українського фронту оволоділи на території Чехословацької республіки центром Закарпатської України містом Мукачево. *Радянська Україна. – 1944. – 27 жовтня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 389.; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 392.

27 жовтня (п'ятниця).

1. Радянські війська визволили окружні центри Закарпатської області місто Берегове і населений пункт Перечин. *Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1963. – С. 391-392.

1. Війська 3-го Українського фронту сумісно з частинами НВАЮ визволили міста Новисад і Кула. *Кто был кто в Великой Отечественной*

войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 389.

1. Війська 4-го Українського фронту оволоділи головним містом Закарпатської України містом Ужгород. *Радянська Україна. – 1944. – 28 жовтня; История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 376.; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 389.*

28 жовтня (субота).

1. Завершення визволення військами 4-го Українського фронту Закарпатської України. *Історія Української РСР. Том 7. Українська РСР у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу (1941-1945). – К., 1977. – С. 520; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963. – С. 444.*

1. 28 жовтня – 3 листопада у Чорному Лісі Станіславської області відбулися великі бої з застосуванням танків та гармат відділів УПА з частинами НКВС. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 191.*

4. Відкрився сезон у Київському оперному театрі ім. Т.Г. Шевченка. *Радянська Україна. – 1944. – 29 жовтня.*

4. Прийнято постанову Ради народних комісарів УРСР і ЦК КП(б)У про проведення республіканської олімпіади художньої самодіяльності. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 548.*

7. Вручено орден Леніна і медаль “Золота зірка” В. О. Войцеховичу за особливі заслуги в справі розвитку партизанського руху на Україні. *Радянська Україна. – 1944. – 31 жовтня.*

29 жовтня (неділя).

1. 29 жовтня 1944 р. – 13 лютого 1945 р. Будапештська стратегічна наступальна операція військ 2-го і частини сил 3-го Українських фронтів, внаслідок якої було нанесено поразку німецько-фашистській групі військ “Південь” і звільнено м. Будапешт. *Радянська Україна. –*

1944. – 28 жовтня.; *История Украинской ССР: Хронологический справочник* / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 376.

1. В Прикарпатті відбувся великий бій загонів НКВС з бійцями табору УПА “Верховина”. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I.* – Київ – Торонто, 1995. – С. 192.

3. У Дніпропетровську відкрилася мала Сталінська залізниця. *Радянська Україна.* – 1944. – 31 жовтня.

31 жовтня (вівторок).

3. Електростанцію заводу “Азовсталь” у Маріуполі введено в експлуатацію. *Радянська Україна.* – 1944. – 1 листопада.

4. Відновив свою діяльність Львівський державний педагогічний інститут. *Вільна Україна.* – 1944. – 31 жовтня.

4. Прийнято постанову Ради народних комісарів УРСР про виділення додаткових коштів для відбудови закладів АН УРСР. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий.* – К., 1985. – С. 549.

1 листопада (середа).

4. У Києві на Печерську розпочалися роботи по створенню Ботанічного саду Академії наук УРСР. *Радянська Україна.* – 1944. – 1 листопада.

4. У Львівському політехнічному інституті почався новий навчальний рік. *Радянський Львів. – 1939-1955. – Документи і матеріали.* – Львів. – 1956. С. 242.

4. РАТАУ повідомило про організаційні збори Львівської філії Спільки радянських письменників України. *Радянський Львів. – 1939-1955. – Документи і матеріали.* – Львів, 1956. – С. 243-244.

2 листопада (четвер).

1. Рухомі частини 2-го Українського фронту з півдня вийшли на підступи до м. Будапешт. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 390.

4. Рішенням Сумського облвиконкому відновлюється діяльність се-

редніх медичних шкіл області. *Сумская область в период Великой Отечественной войны. 1941-1945. Сборник материалов и документов.* – К., 1988. – С. 359.

3 листопада (п'ятниця).

4. Розпочалися заняття у Львівському державному університеті. *Радянська Україна.* – 1944. – 4 листопада.

4. До Києва повернувся колектив Київської кіностудії художніх фільмів. *Радянська Україна.* – 1944. – 3 листопада.

4. Організовано медичний інститут у Чернівцях. *Радянська Україна.* – 1944. – 3 листопада.

4 листопада (субота).

1. 4 листопада – 7 грудня відділ УПА силою півтори чоти здійснив пропагандистський рейд по тьох областях Правобережної України. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I.* – Київ – Торонто, 1995. – С. 227.

5 листопада (неділя).

1. Президія Верховної Ради СРСР видала Наказ про затвердження представлення Президії Верховної Ради Російської РФСР і Президії Верховної Ради Української РСР про передачу території Дар'їно - Єрмаковської сільської Ради Червоногвардійського району Ростовської області РРФСР до складу Свердловського району Ворошиловградської області УРСР і про часткову зміну у зв'язку з цим кордону між УРСР і РРФСР. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий.* – К., 1985. – С. 551.

6 листопада (понеділок).

1. В Києві відбулося урочисте засідання, присвячене 27-й річниці Великої Жовтневої соціалістичної революції і першій річниці визволення Києва від німецько-фашистських загарбників. *Радянська Україна.* – 1944. – 7 листопада.

3. Горлівський азотно-туковий комбінат дав першу продукцію. *Радянська Україна. – 1944. – 6 жовтня.*

4. Відбудована і відновила свою роботу Київська радіостанція. *Культурне будівництво в Українській РСР (червень 1941-1950). Збірник документів і матеріалів. – К., 1989. – С. 165.*

9 листопада (четвер).

1. Війська 3-го Українського фронту форсували Дунай і захопили плацдарм у районі Батина і Апатина. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 390.*

10 листопада (п'ятниця).

1. 10-18 листопада відділ УПА “Трикутник смерті” зробив пропагандистський рейд з Галичини на Закарпаття. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 192.*

4. Рада народних комісарів УРСР видала постанову про повернення музеям України всіх експонатів, втрачених під час війни. *Радянська Україна. – 1944. – 17 листопада.*

11 листопада (субота).

4. В Києві відкрила концертний сезон Українська державна філармонія. *Радянська Україна. – 1944. – 11 листопада*

4. ЦК КП(б)У та Рада народних комісарів УРСР прийняла постанову “Про покращення роботи Київської кіностудії художніх фільмів”. *Українська ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 553.*

4. В Києві відбулося урочисте відкриття Державного музею українського мистецтва. *Українська ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 553.*

12 листопада (неділя).

1. Війська 2-го Українського фронту визволили угорські міста Мезекешд і Монор. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-*

1945. *Справочник*. – Москва, 2000. – С. 390.

4. В Києві відновив роботу Державний інститут театрального мистецтва УРСР. *Радянська Україна*. – 1944. – 12 листопада.

14 листопада (вівторок).

1. Війська 2-го Українського фронту визволили угорські міста Надьката і Шольт. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник*. – Москва, 2000. – С. 390.

4. Відкрився Державний музей українського мистецтва. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор*. – К., 1990. – С. 376.

4. В м. Феодосія з евакуації до м. Єреван повернулася галерея Айвазовського. *Крым в период Великой Отечественной войны. 1941-1945. Сборник документов и материалов*. – Симферополь, 1973. – С. 410.

15 листопада (середа).

1. Війська 2-го Українського фронту визволили угорські міста Ясбєрень і Ясароксаллаш. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник*. – Москва, 2000. – С. 391.

4. Вийшла постанова Ради народних комісарів УРСР і ЦК КП(б)У про видання Української Радянської Енциклопедії. *Радянська Україна*. – 1944. – 15 листопада.

17 листопада (п'ятниця).

3. Київський завод “Укркабель” освоїв виробництво калош з гумових відходів. *Радянська Україна*. – 1944. – 17 листопада.

3. Завершено відбудову Старо-Макиївського коксохімічного заводу. *Радянська Україна*. – 1944. – 18 листопада.

18 листопада (субота).

1. У Києві відбулося урочисте засідання, присвячене Всесоюзному Дню артилерії. *Радянська Україна*. – 1944. – 19 листопада.

3. В Кадіївці відбудовано центральну електростанцію. *Радянська Ук-*

раїна. – 1944. – 19 листопада.

4. До Львова переїхав на постійну роботу Український драматичний театр ім. Заньковецької. *Радянська Україна. – 1944. – 18 листопада.*

19 листопада (неділя).

1. Війська 2-го Українського фронту визволили угорське місто Дьендєш. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 391.*

4. В Києві в приміщенні Київського музею російського мистецтва відкривається виставка картин московських та ленінградських художників. *Радянська Україна. – 1944. – 19 листопада.*

9. У Харкові закінчилися змагання на особисту першість СРСР 1944 року з фехтування. *Радянська Україна. – 1944. – 22 листопада.*

21 листопада (вівторок).

4. В Києві відбулося урочисте засідання Урядової комісії по відзначенню 100-річчя з дня смерті російського байкаря І. Крилова. *Радянська Україна. – 1944. – 21 листопада.*

4. Рада народних комісарів УРСР прийняла постанову про підготовку шкіл західних областей УРСР до навчального року. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 376.*

22 листопада (середа).

1. 22-24 листопада відбувся пленум Центрального Комітету КП(б)У, присвячений виконанню постанови ЦК ВКП(б) “Про недоліки у політичній роботі серед населення західних областей УРСР”. *Радянська Україна. – 1944. – 25 листопада; История Украинской ССР. Т.7. Украинская ССР в Великой Отечественной войне Советского Союза (1941-1945). – К., 1977. – С. 520.*

3. Видав першу продукцію Запорізький кисневий завод. *Радянська Україна. – 1944. – 22 листопада.*

24 листопада (п'ятниця).

1. Сотня УПА ім. Гамалії здійснила напад на м. Лисець Станіславської області. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 195.*

1. Сотня УПА “Месники” здійснила напад на м. Богородчани Станіславської області. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 195.*

4. Вийшов перший номер журналу “Дніпро” – органу ЦК ЛКСМУ. *Радянська Україна. – 1944. – 24 листопада.*

26 листопада (неділя).

1. В Мукачеві відбувся Перший З’їзд Народних Комітетів Закарпатської України. На З’їзді було прийнято Маніфест про возз’єднання Закарпатської України з Радянською Україною і вихід зі складу Чехословаччини. *Радянська Україна. – 1944. – 23 грудня; История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 376; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 391.*

1. Війська 4-го Українського фронту оволоділи на території Чехословаччини містами Міхальовець і Гуменне. *Радянська Україна. – 1944. – 28 листопада.*

4. У Києві відновив роботу Український інститут клінічної медицини. *Радянська Україна. – 1944. – 26 листопада.*

4. У Києві відкрився університет музичної культури при Українській державній філармонії. *Радянська Україна. – 1944. – 28 листопада.*

4. В державній бібліотеці ім. Леніна створено спеціальний фонд, в якому мають зберігатися захищені дисертації. *Радянська Україна. – 1944. – 26 листопада.*

9. ЦК ЛКСМУ і Республіканський комітет в справах фізкультури і спорту при Раді народних комісарів УРСР прийняли рішення про проведення лижних змагань колгоспної і селянської молоді Радянської України. *Радянська Україна. – 1944. – 26 листопада.*

27 листопада (понеділок).

1. Підписано звернення Верховної Ради, Ради Народних Комісарів

УРСР та ЦК КП(б)У “До населення західних областей України”. *Літопис УПА. Нова серія, том 3. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: директивні документи ЦК Компартії України. 1943 – 1959.* – Київ – Торонто, 2001. – С. 104-116.

1. 27 – 29 листопада відділ УПА “Сірі Вовки” здійснив пропагандистський рейд на Буковину. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I.* – Київ – Торонто, 1995. – С. 197.

28 листопада (вівторок).

4. Рада народних комісарів України прийняла постанову про відбудову Сумського державного художнього музею. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза. Хроника событий.* – К., 1985. – С. 557.

29 листопада (середа).

1. Війська 3-го Українського фронту оволоділи містами Печ, Ботажек, Мохач. *Радянська Україна.* – 1944. – 1 грудня.

3. У Львові відновив роботу миловарний завод. *Львівщина у Великій Вітчизняній війні (1941-1945 рр.) Збірка документів і матеріалів.* – Львів, 1968. – С. 337.

3. В Вінницькій обл. було відбудовано і підготовлено до роботи 26 цукрових заводів. *Вінниччина у Великій Вітчизняній війні (1941-1945 рр.). Збірник документів і матеріалів.* – Одеса, 1971. – С. 277.

30 листопада (четвер).

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи містами Угорщини Егер і Сіксо, населеними пунктами Бекеч, Медьасо, Кіш-Добса, Арнот, Вараші, Кач, Носвай. *Радянська Україна.* – 1944. – 1 грудня.

1 грудня (п'ятниця).

1. Війська 3-го Українського фронту почали наступ з району між озером Балатон і Дунаєм. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 391.

1. Війська 4-го Українського фронту у Чехословачії форсували р. Ондаву і визволили місто Требішов. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 391.*

3. Виходить постанова Державного Комітету Оборони “Про заходи допомоги на відбудові Дніпровської гідроелектростанції ім. В. І. Леніна. *Історія Української РСР. Том 7. Українська РСР у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу (1941-1945). – К., 1977. – С. 521.*

2 грудня (субота).

1. Війська 3-го Українського фронту оволоділи населеними пунктами Угорщини містами Сексард, Капошвар, Пакш, Боньхад, Домбовар. *Радянська Україна. – 1944. – 3 грудня.*

3 грудня (неділя).

1. Війська 4-го Українського фронту, при сприянні військ 2-го Українського фронту оволоділи окружним центром Угорщини містом Шаторалья-Уйхель і населеними пунктами Челевце, Станча, Міхаліяни, Велика і Мала Торонья. *Радянська Україна. – 1944. – 5 грудня.*

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи населеним пунктом Угорщини містом Мішколц і населеними пунктами Алшо-Вадас, Хомрогд, Янчо, Ніомар, Фелше-Шашкаш, Шало-Палфала, Бюккжерц. *Радянська Україна. – 1944. – 5 грудня.*

4 грудня (понеділок).

1. Сотня УПА “Орли” здійснила напад на районний центр Станіславської області Тисьменниця. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 196.*

5 грудня (вівторок).

1. Війська 3-го Українського фронту визволили угорське місто Сигетвар. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 391.*

2. Вийшов Указ Президії Верховної Ради СРСР про встановлення медалі “За оборону Радянського Заполяр’я”. *Радянська Україна. – 1944. – 7 грудня; Кто был*

кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С.391.

8 грудня (п'ятниця).

6. Секретаріат ВЦРПС запропонував профспілковим організаціям провести під час зимових шкільних канікул новорічні ялинки та свята. *Радянська Україна. – 1944. – 8 грудня.*

9 грудня (субота).

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи населеними пунктами Угорщини містами Балашшадьярмат, Ноград, Вац, Асод, Ерчі. *Радянська Україна. – 1944. – 10 грудня.*

10 грудня (неділя).

4. При Українській державній філармонії відкрито музичний лекторій для дітей. *Радянська Україна. – 1944. – 10 грудня.*

11 грудня (понеділок).

1. Відділ УПА атакував районний центр Яремча Станіславської області. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 197.*

12 грудня (вівторок).

3. У Одесі почала працювати міська телефонна станція на тисячу номерів. *Радянська Україна. – 1944. – 12 грудня.*

9. У Києві відбувся шашковий турнір на першість України. *Радянська Україна. – 1944. – 12 грудня.*

13 грудня (середа).

3. У Львові почала випускати продукцію фабрика мармеладу. *Радянська Україна. – 1944. – 13 грудня.*

3. Карпатський науково-дослідний інститут геології відновив свою роботу у м. Борислав Дрогобичської обл. *Радянська Україна. – 1944. – 13 грудня.*

14 грудня (четвер).

1. Війська 2-го Українського фронту визволили угорське місто Серенч. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 391.

1. В с. Брустури (Коломийщина) дві сотні УПА ім. Б.Хмельницького вели п'ятигодинний бій з загоном НКВС. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I.* – Київ – Торонто, 1995. – С. 198.

1. Вийшов Указ Президії Верховної Ради СРСР про відстрочку виборів до Верховної Ради СРСР до грудня 1945 року у зв'язку з воєнними обставинами. *Радянська Україна.* – 1944. – 16 грудня.

4. В Чернівцях відкрилася обласна дитяча бібліотека. *Радянська Україна.* – 1944. – 14 грудня.

15 грудня (п'ятниця).

1. Війська 2-го Українського фронту визволили міста Сендрьо (Угорщина) і Шахи (Чехословакія). *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 391.

16 грудня (субота).

4. В Києві у приміщенні Державного театру опери та балету ім. Т.Г. Шевченка відбулося урочисте засідання, присвячене 150-річчю з дня смерті українського філософа і письменника Григорія Сковороди. *Радянська Україна.* – 1944. – 17 грудня.

17 грудня (неділя).

1. Війська 2-го Українського фронту визволили угорські міста Путнок і Пасто. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник.* – Москва, 2000. – С. 391.

1. Відділ УПА “Верховинці” здійснив напад на районий центр Дрогобицької області Стрілиська Нові. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I.* – Київ – Торонто, 1995. – С. 199.

2. В Мукачеві відбувся I з'їзд Спілки молоді Закарпатської України. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского*

Союза. Хроника событий. – К., 1985. – С. 563.

19 грудня (вівторок).

9. В Києві розпочався шаховий турнір – чемпіонат республіки. *Радянська Україна. – 1944. – 19 грудня.*

20 грудня (середа).

1. Війська 2-го і 3-го Українського фронтів прорвали оборону супротивника на північ і південний захід від Будапешта. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 391.*

1. Сотня УПА “Змії” здійснила напад на районний центр Дрогобицької області Товмач. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 199.*

4. У Харкові відкрився Палац піонерів та жовтенят. *Радянська Україна. – 1944. – 20 грудня.*

21 грудня (четвер).

1. Війська 2-го Українського фронту визволили міста Феледінце, Римауска-Собота (Чехословакія), Озд (Угорщина). *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 391.*

1. У складі уряду УРСР утворена Рада допомоги західним областям республіки. *История Украинской ССР: Хронологический справочник / В. Ф. Верстюк, Е. Н. Дзюба, В. Ф. Репринцев: Отв. Ред. Ю. Ю. Кондуфор. – К., 1990. – С. 377.*

22 грудня (п'ятниця).

3. Народний комісаріат цивільного і житлового будівництва розпочав організацію комбінату стандартного житлобудівництва у Ровенській області. *Радянська Україна. – 1944. – 22 грудня.*

4. Комітет у справах мистецтв при Раднаркомі СРСР ухвалив створити у Києві ще один драматичний театр. Головною частиною його творчої групи становитиме молодь, яка входить в українську групу випускників Державного інституту театрального мистецтва ім. Луначарського в

Москві. *Радянська Україна. – 1944. – 22 грудня.*

24 грудня (неділя).

1. Війська 2-го Українського фронту визволили чехословацьке місто Левіце. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 392.*

1. Війська 3-го Українського фронту оволоділи населеними пунктами Угорщини містами Секешфехервар і Бічке і населеними пунктами Мартон-Вашар, Пазманд, Ловашберень, Патка, Пакозд, Сабад-Халу-Батьян, Урхіда, Тац, Фюле, Тарнок, Уйфалу, Валь, Вертешача, Шошкут, Єтьєк, Табайд, Фельчут, Вертешбоглар, Бодмер, Вертешкозма, Торбадь, Обарок, Саар. *Радянська Україна. – 1944. – 26 грудня.*

25 грудня (понеділок).

1. Вийшов Указ Президії Верховної Ради УРСР про відстрочку виборів в обласні, районні, міські, сільські і селищні ради депутатів до грудня 1945 року у зв'язку з воєнними діями і про продовження повноважень цих Рад. *Радянська Україна. – 1944. – 27 грудня.*

4. Київський медичний інститут нагороджено орденом Червоного Прапора у зв'язку з 100-річчям з дня заснування і за видатні заслуги в галузі підготовки медичних кадрів. *Радянська Україна. – 1944. – 26 грудня.*

26 грудня (вівторок).

1. Опубліковано повідомлення Надзвичайної Державної Комісії по встановленню і розслідуванню злочинств німецько-фашистських загарбників на території Львівської області. *Радянська Україна. – 1944. – 26 грудня.*

1. Війська 3-го Українського фронту оволоділи угорським містом Естерг і зайняли західні передмістя Будапешта – Будафок, Будаєрш, Зуглігет, Піпотмезе, Харшакаля, Пештхідегкут, Пілішверешвар, Пілішборошене, Юрем, населені пункти Чованка, Помаз, Кестелц, Байна, Тарян, Вертешшамло, Орослань, Чаквар. *Радянська Україна. – 1944. – 27 грудня.*

27 грудня (середа).

4. Відновило діяльність видавництво “Радянський письменник”. *Радянська Україна. – 1944. – 27 грудня.*

4. У Києві розпочав роботу Український інститут проектування промислових підприємств штучного палива і газу – філіал Всесоюзного інституту “Типрогазтоппром”. *Радянська Україна. – 1944. – 27 грудня.*

28 грудня (четвер).

1. Відбувся великий бій між сотнею УПА “Полтавці” з частинами НКВС біля с. Кореличі, Перемишлянського району Львівської області. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 200.*

29 грудня (п’ятниця).

1. Командування 2-го і 3-го Українського фронтів направило командуванню оточеного у Будапешті угруповання супротивника ультиматум з пропозицією гуманних умов капітуляції. Німецьке командування відхилило ультиматум. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941-1945. Справочник. – Москва, 2000. – С. 392.*

30 грудня (субота).

3. У Львові створено художньо-промисловий комбінат. *Радянська Україна. – 1944. – 30 грудня.*

В 1944 році на Україні з’явилися такі видання УПА: Присяга вояка Української Повстанчої Армії; Повстанець (журнал для бійців УПА), ч.1., 16 стор.; За що бореться Українська Повстанча Армія?; За что ведет борьбу Украинская Повстанческая Армия?; Слово к бойцам и командирам Красной Армии, 55 стор.; Український Перець (сатиричний журнал), ч.2., 10 стор.; Бойцовий правильник піхоти, чотири книжечки: Боєць, Рій, Чота, Сотня – розм. 322 стор. *Літопис УПА. Видання Головного Командування УПА. Нова серія, том I. – Київ – Торонто, 1995. – С. 201-202.*

ОЛЕКСАНД ЛИСЕНКО
МАРИНА ЛОБОДА

ХРОНІКА 1945

1 січня (понеділок).

1. Тернопільська область. По м. Чорткову і 17 південним районам, області прикріплених до Чортківського пункту переселення, станом на цей день надійшли заяви про виїзд до Польщі від 3377 сімей (10467 чоловік). *Переселення поляків та українців 1944–1946. – Варшава – К., 2000. – С. 314.*

3. Дрогобицька область. Повідомляється, що станом на 1 січня відновлено 20 МТС, в яких налічувалось 102 трактори, 504 сільськогосподарських машин, 60 верстатів та приладів. План посіву в господарствах виконано на 105 %, оранки на зяб – на 59 %, обмолоту – на 83 %, збирання цукрового буряка – на 100 %, держпоставок – на 100,2 %, здачі до фонду РСЧА – на 80,6 %, здачі молока – на 55 %, заготівлі сіна – на 94 %, картоплі – на 80,6 %, м'яса – на 156 %, картоплі до фонду РСЧА – на 116 %. В області проведено 17 тис. зборів на різні політичні теми, у яких брали участь 1 млн. 300 тис. громадян. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1695, арк. 37–50; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 363, 364.*

3. Горлівка. Введена в дію вугільна шахта № 19/20. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий. – К., 1985. – С. 573.*

6. В УРСР станом на цей день нормованими продовольчими і промисловими товарами по картках через торгівельну сітку постачалося 10,5 млн. чоловік. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий. – К., 1985. – С. 574.*

6. В УРСР станом на цей день взято на облік 3 938 867 сімей військовослужбовців, з них державну допомогу отримували 1 483 487 сімей, пенсії – 323 044 сім'ї. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 574.*

7. Просмеріц (Австрія). Помер Микола Лепкий – відомий український громадський діяч. *Краківські вісті (Український щоденник)*. – 1945. – 24 січня.

2 січня (вівторок).

1. Війська 3-го Українського фронту розпочали Балатонську оборонну операцію. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 574.

1. Військова рада 4-го Українського фронту прийняла постанову про виділення 400 т керосину населенню Закарпатської України. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий*. – К., 1985. – С. 574.

3. Нікополь. Пущена перша черга Нікопольського південно-трубного заводу. *Радянська Україна*. – 1945. – 3 січня.

4. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про поновлення роботи Херсонського музичного училища”. *Культурне будівництво в Українській РСР. Найважливіші рішення комуністичної партії і радянського уряду. Збірник документів Т. 2. (червень 1941–1960 рр.)*. – К., 1961. – С. 77, 78.

6. Миколаївська область. Завідуючий Вознесенським районним відділом народної освіти направив в райком КП(б)У доповідну записку про відновлення роботи учбових закладів і культурно-просвітніх установ. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий*. – К., 1985. – С. 574.

3 січня (середа).

1. Тернопільська область. У доповідній записці начальника спецгрупи відділу по боротьбі з бандитизмом УНКВС по Тернопільській обл. на ім'я начальника I відділу Головного управління боротьби з бандитизмом НКВС СРСР генерал-майора Горшкова повідомлялося, що під час операції поблизу с. Лісники Бережанського району серед інших вбито “командуючого південною групою УПА “Гордієнка”. (На думку П. Соболя, мова йшла про І. Твердохліба). *Кентій А. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр.* – К., 1999. – С. 178.

3. Суми. Бюро обкому КП(б)У прийняло постанову про хід відбудовних робіт у машино-тракторних станціях області. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 574.

3. Київ. У державному театрі опери та балету ім. Т. Шевченка відбувся зліт передовиків сільського господарства Київщини, присвячений урочистому врученню області перехідного Червоного Прапора ДКО за видатні успіхи у другому турі Всесоюзного соціалістичного змагання за високий врожай. *Радянська Україна*. – 1945. – 5 січня; *Киевщина в годы Великой Отечественной войны 1941–1945. Сборник документов*. – К., 1963. – С. 647.

6. Дрогобич. В українському театрі відбулася прем'єра п'єси І. Франка "Украдене щастя". *Радянська Україна*. – 1945. – 3 січня.

6. Київ. Відкрилася республіканська нарада-семінар директорів спеціальних шкіл для глухонімих, сліпих та розумово відсталих дітей, скликана Наркомосом УРСР. На нараді опрацьовані такі питання: підсумки праці і чергові завдання спеціальних шкіл, підвищення ідейно-політичного рівня і фахові кваліфікації вчителів спеціальних шкіл, про роботу з сліпими і глухонімими інвалідами Вітчизняної війни. *Радянська Україна*. – 1945. – 3 січня; *Радянська освіта*. – 1945. – 21 січня.

4 січня (четвер).

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військам 2-го і 3-го Українських фронтів щодо відсічі контрудару ворога із району Комарно. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6)*. – М., 1999. – С. 189.

1. Львівська область. Вночі загін УПА кількістю 250 бійців здійснив напад на райцентр Глиняни. Сутичка тривала чотири години. *Киричук Ю. Український національний рух 40-50 років XX століття: ідеологія і практика*. – Львів, 2003. – С. 192.

6. Ворошиловград. Відбулася нарада працівників мистецтва, кінофікації і радіо, скликана обкомом КП(б)У. Нарада обговорила шляхи поліпшення становища культурного обслуговування трудящих області,

зокрема, щодо розвитку художньої самодіяльності, розширення радіомережі у вугільних та сільських районах. *Радянська Україна*. – 1945. – 5 січня.

5 січня (п'ятниця).

1. Командуючий військами 2-го Українського фронту віддав бойовий наказ командуючому 40-ї армії щодо продовження бойових дій у Словаччині. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы*. – М., 1985. – С. 386.

5 – 9 січня (п'ятниця – вівторок).

6. Львів. У приміщенні театру ім. Марії Заньковецької розпочалася міжобласна нарада активу вчителів західних областей України. У нараді брали участь близько 1000 чоловік. Відкрив нараду народний комісар освіти УРСР академік П. Тичина. *Радянська Україна*. – 1945. – 12 січня; *Правда Украины*. – 1945. – 13 января.

6 січня (субота).

3. Сталіно. Відбулася нарада керівників вугільних трестів та секретарів міських і районних комітетів КП(б)У, присвячена підсумкам роботи комбінату “Сталінвугілля” в 1944 р. і обговоренню планів на 1945 р. *Радянська Україна*. – 1945. – 7 січня.

6. Львів. У залі будинку пропаганди і агітації міськкому КП(б)У відбувся літературний вечір, в якому брали участь А. Малишко, С. Морозенко, П. Дорошенко, П. Карманський, Т. Масенко. *Радянська Україна*. – 1945. – 6 січня.

6. Київ. Голова президії ВР УРСР М. Гречуха вручив ордени і медалі групі народних партизанів, працівникам НКДБ та НКВС за успішне виконання спеціального завдання уряду в умовах воєнного часу. *Радянська Україна*. – 1945. – 9 січня.

7. Помер В. Вернадський – видатний вчений, геолог і геохімік академік – один з організаторів і перший президент Української академії наук. *Радянська Україна*. – 1945. – 9 січня.

7 січня (неділя).

1. Війська 2-го Українського фронту залишили м. Естергом в Угорщині, північніше міста відкинули ворога на 20 км; 6-та гвардійська ТА зав'язала бої на східній окраїні м. Комарно. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты: Справочник / Под. Ред. О.А. Ржешевского. – 2-е изд., доп. – М.: Республика, 2000. – С. 393.*

4. Київ. В приміщенні музею Російського мистецтва відкрилася виставка конкурсних проектів майбутнього Хрещатика. *Радянська Україна. – 1945. – 9 січня.*

4. Москва. РНК СРСР прийняла постанову про увічнення пам'яті В. Вернадського. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий. – К., 1985. – С. 575.*

8 січня (понеділок).

1. с. Колодруби Бібрківського району Львівської області. Відбувся бій: відділ УПА під командуванням “Дира” знищив близько 100 бійців та командирів НКВС, втративши при цьому 30 повстанців. *Кентій А. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр. – К., 1999. – С. 172.*

3. Волинська область. Повідомляється про відновлення і введення в дію 414 підприємств місцевої і кооперативної промисловості, 743 школи. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского. – М., 1990. – С. 244.*

6. Харків. Відновлено діяльність Центральної наукової бібліотеки – одного з найстаріших книгосховищ країни. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронологический справочник. – К., 1990. – С. 377.*

9 січня (вівторок).

1. Дрогобич. На базарному майдані згідно вироку військового трибуналу “за розстріл 3-х радянських партизанів та пограбування місцевого населення” повішено двох вояків УПА – Безика й Білого, відповідно

1923 і 1921 р.н., мешканців Дрогобицького району. Під час екзекуції були присутні 8000 місцевих громадян. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1695, арк. 2; Літопис нескореної України. – Львів, 1997. – Кн. II. – С. 167, 168.*

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військам 2-го і 3-го Українських фронтів про знищення мостів через Дунай. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6). – М., 1999. – С. 190.*

2. Кіровоградська область. Громадськість відзначила річницю визволення області з німецької неволі. *Радянська Україна. – 1945. – 10 січня.*

3. Повідомляється, що на водогоні р. Північний Донець закінчуються відбудовні роботи. Вже відремонтовано два потужні насоси. *Радянська Україна. – 1945. – 10 січня.*

6. Київ. Повідомляється, що Народний комісаріат охорони здоров'я УРСР оголосив конкурс на виготовлення зразків протезних виробів: протезу руки для кукси після ампутації плеча, протезу ноги для кукси після ампутації стегна і візка-самоката для інвалідів з високою ампутацією обох стегон або з паралічем обох нижніх кінцівок, коли збереглися нормальні верхні кінцівки. *Радянська Україна. – 1945. – 9 січня.*

6. Повідомляється, що після визволення Трускавецький курорт відкриває свій перший сезон. *Радянська Україна. – 1945. – 9 січня.*

10 січня (середа).

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову “Про посилення боротьби з українськими націоналістами в західних областях УРСР”. У постанові перед НКВС, НКДБ ставились такі завдання: посилити репресії, не залишаючи поза увагою жоден випадок “бандпроявів”; поліпшити підготовку чекістсько-військових заходів та їх поступальність; у кожному населеному пункті створити відділи самоохорони; до 15 лютого провести в сільській місцевості облік місцевих жителів у віці від 15 років; домогтися розширення агентурної мережі, що дозволила б виявити місцезнаходження “банд”, їх керівників і плани. Обкоми партії мали підняти ефективність агітаційно-пропагандистської роботи в

масах, а також організувати допомогу (лісоматеріалами, худобою тощо) мешканцям, які зазнали збитків у результаті дій “банд українсько-німецьких націоналістів за рахунок конфіскованого у бандитів майна”. *Сергіичук В. Десять буремних літ: Західноукраїнські землі у 1944–1953 рр.: Нові документи і матеріали.* – К., 1998. – С. 197; *ЦДАГО України.* – Ф. 1, оп. 23, спр. 1674, арк. 2-11.

1. Львівська область. Відбулася нарада секретарів райкомів КП(б)У, НКДБ і НКВС, на якій обговорювалася ситуація на місцях і заходи, спрямовані на посилення каральних операцій проти українського національно-визвольного руху. *Літопис нескореної України. Документи, матеріали, спогади.* – Кн. 1. – Львів, 1993. – С. 210-224.

1. Станом на цей день із 53483 чоловік польської національності, що підлягали евакуації, зареєструвалися на виїзд 50232 особи, виїхали до Польщі – 6906. *Переселення поляків та українців 1944–1946.* – Варшава – К., 2000. – С. 336.

1. Радянські літаки бомбардували в Чорному лісі загін УПА під командуванням В. Андрусика. *В рядах УПА: Збірка споминів бувших воєнків Української Повстанської Армії.* – Нью-Йорк, 1957. – С. 64.

3. Мукачево. Повідомляється про відновлення роботи тютюнової фабрики. *Правда України.* – 1945. – 10 январа.

3. Кривий Ріг. Стали до ладу шахти № 7 рудника ім. Артема, та №1 “Східна” Інгулецького шахтоуправління. *Радянська Україна.* – 1945. – 10 січня.

3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про заходи щодо розвитку республіканської і місцевої промисловості міста Львова”. *Радянський Львів. 1939–1955. Документи і матеріали.* Під ред. М.К. Івасюта, В.Я. Пащенко, Г.С. Сизоненко. – Львів, 1959. – С. 249-258.

11 січня (четвер).

1. Стрий Дрогобицької області. У присутності 17 тис. мешканців міста і району через повішання страчені учасники національно-визвольного руху З. Гайсак, П. Стефанів, П. Бабій, М. Отецький, І. Рігус. *Киричук Ю. Український національний рух 40-50 років ХХ століття: ідеологія і*

практика. – Львів, 2003. – С. 191.

1. Шифротелеграма першого заступника наркома НКДБ СРСР Б. Кобулова Наркомату держбезпеки УРСР С. Савченку. Запропоновано арештувати осіб які агітують проти виїзду поляків до Польщі чи протидіють цьому і провадити слідство по цих фактах у прискореному порядку. *Переселення поляків та українців 1944–1946. – Варшава – Київ, 2000. – С. 324.*

6. Київ. Закінчилася республіканська нарада вченої медичної ради наркомату здоров'я УРСР спільно з працівниками протезної промисловості з питань протезування, працевлаштування інвалідів та відновлювальної хірургії. *Радянська Україна. – 1945. – 12 січня.*

6. Київ. Президія ВР СРСР прийняла постанову “Про продовження на 1945 р. дію постанови президії Верховної Ради СРСР від 9 квітня 1942 р. “Про тимчасове припинення виплати грошової компенсації за невикористану відпустку в 1942 році”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 576.*

12 січня (п'ятниця).

1. Розпочалася Сандомирсько-Сілезька стратегічна наступальна операція військ 1-го Українського фронту, що тривала до 3 лютого. Метою операції було розгромити кельце-радомську групу ворога, звільнити південну частину Польщі, вийти до р. Одер і захопити плацдарм на її лівому березі. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О. А. Ржешевского. – М., 1990. – С. 244.*

1. Розпочалася Західно-Карпатська стратегічна наступальна операція військ 4-го Українського і головних сил 2-го Українського фронтів, що тривала до 18 лютого. Метою операції було розбити угруповання військ ворога, що знаходилися в Західних Карпатах, подолати силами 4-го Українського фронту Західні Карпати і вийти на підступ до Моравсько-Остравського району. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ.*

ред. О.А. Ржешевського. – М., 1990. – С. 244.

1. Розпочалася Вісло-Одерська стратегічна наступальна операція радянських військ, яка тривала до 3 лютого. Метою операції було розгромити групу армії “А”, завершити звільнення Польщі і створити добрі умови для удару на Берлін. Даниленко В., Кокін С. *Всесвітня історія. Хронологія основних подій.* – К.: Либідь, 1997. – С. 218; *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевського.* – М., 1990. – С. 244.

3. Дніпропетровськ. На металургійному заводі ім. Дзержинського завершилися відбудовні роботи шостої за рахунком мартенівської печі № 9. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 577.

4. Одеса. Створене обласне книжково-журнальне видавництво. *Радянська Україна.* – 1945. – 12 січня.

4. Київ. Відбулося засідання президії АН УРСР, що розглянуло питання про заходи щодо впорядкування стану академічної бібліотеки. *Історія Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (1941 – 1964).* – К., 2003. – С. 80.

13 січня (субота).

1. Суми. Закінчила роботу міська партконференція, на якій було обрано новий склад міськкому в складі 39 чоловік. *Радянська Україна.* – 1945. – 14 січня.

1. Дрогобицька область. В с. Новосільці Ходорівського району група військ НКВС здійснювала “вилучення родин бандерівців”. На зворотньому шляху її обстріляли з лісу кулеметним і автоматним вогнем. У ході перестрілки три бійці отримали поранення, а лейтенанта держбезпеки Долгих – убито. *ЦДАГО України.* – Ф. 1, оп. 23, спр. 1195, арк. 12–13; *Літопис нескореної України.* – Львів, 1997. – Кн. II. – С. 169.

1. Житомирська область. У ніч з 12 на 13 січня загін УПА в кількості 200 осіб (згідно радянських даних) здійснив напад на райцентр Городниця вбивши 9 та поранивши 8 осіб районного активу і спаливши

приміщення райкому КП(б)У, райвиконкому, РВ НКВС, РВ НКДБ, відділення зв'язку та інших установ. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1707, арк. 29; Літопис нескореної України. – Львів, 1997. – Кн. II. – С. 168.*

1. Львівська область. Відділ УПА з 500 вояків захопив містечко Журавко й утримував його з 3 до 6 годин ранку. *Киричук Ю. Український національний рух 40-50 років ХХ століття: ідеологія і практика. – Львів, 2003. – С. 193.*

3. Сімферополь. Міськком ВКП(б) провів засідання керівників підприємств і установ житлового і комунального господарства, секретарів райкомів ВКП(б), голів виконкомів, заступників голів міськкомів, директорів торговельних організацій, на якому було обговорено питання активної участі робітників Сімферополя в змаганні за відбудову господарства міста. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 577.*

14 січня (неділя).

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили міста Лученець і Плешівець (Чехословаччина). *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 386; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 393.*

1. Ровенська область. Відбулася нарада партійно-радянського активу. Обговорено питання “Про хід боротьби з німецько-українськими націоналістами”. *ДАРО. – Ф. 400, оп. 1, спр. 50, арк. 19.*

15 січня (понеділок).

1. Війська 1-го Українського фронту розгромили ворожу групу в районі польського м. Кельце і звільнили міста Кельце, Енджихов. *Радянська Україна. – 1945. – 16 січня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 393.*

1. Станіславська область. Відділи НКВС штурмували “бандерівську столицю” – містечко Космач. У ході бою загинув командир дивізії ВВ НКВС Герой Радянського Союзу полковник М. Дергачов. *Василевський П. Бій за “бандерівську столицю” // За Вільну Україну. – 1995. – 13 січня.*

1. Війська 4-го Українського фронту, перейшовши в наступ з району на захід від м. Сянок, прорвали сильно укріплену оборону ворога. За чотири дні наступальних боїв просунулись на 80 км, розширивши прорив до 60 км по фронту. Форсували річки Віслюку і Дунаєвець, оволоділи містами Ясло і Горліце – важливими опорними пунктами оборони німців на Краківському напрямі. *Радянська Україна. – 1945. – 20 січня.*

4. Москва. РНК СРСР прийняла постанову про увічнення пам’яті українського композитора М. Лисенка. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 578.*

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про організацію колгоспних сестринських медичних пунктів Червоного Хреста і підготовку колгоспних медичних сестер”. Мета цих заходів – наблизити медичну допомогу до колгоспного населення, посилити оздоровчу роботу на селі та підвищити санітарну культуру колгоспного населення. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 2 (15 квітня). – С. 28, 29.*

7. Київ. Громадськість міста відмітила 150-річчя з дня народження російського письменника О. Грибоєдова. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 578.*

16 січня (вівторок).

1. Війська 1-го Українського фронту звільнили ряд міст на півночі і на північно-заході від Сандомира на ченстоховському і краківському напрямках. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 393.*

1. Дрогобицька область. Відбулась нарада секретарів райкомів та міськкомів партії, начальників міських і районних відділів НКВС і

НКДБ, голів міських і районних виконкомів та відповідальних працівників. В нараді взяли участь понад 200 осіб. На засіданнях заслухано рішення ЦК КП(б)У від 10 січня 1945 р. та доповіді з місць про стан боротьби з українсько-німецькими націоналістичними бандитами”. *Літопис УПА. Нова серія. Т.4. – К. – Торонто, 2002. – С. 365; Марчук С. Радянські методи боротьби з ОУН і УПА (за матеріалами 1944–1945 рр. з Дрогобицької та Львівської областей) // Дрогобицький краєзнавчий збірник. Спецвипуск до 60-річчя УПА. – Дрогобич, 2002. – С. 77.*

4. Дніпропетровськ. Відновлено видання обласної газети “Днепровская правда”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 578.*

6. Київ. За рішенням ЦК КП(б)У журнал “Агітатор” реорганізовано в журнал “Пропагандист і агітатор”. *Радянська Україна. – 1945. – 16 січня.*

6. Вінницька область. Розпочався місячник допомоги органам охорони здоров’я, організований Вінницьким обкомом КП(б)У. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 578.*

17 січня (середа).

1. Ставка ВГК видала директиву командуючому військами 1-го Українського фронту щодо розвитку наступу в Сілезії і оволодіння Краковом. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6). – М., 1999. – С. 190, 191.*

1. Війська 1-го Українського фронту форсували річки Піліцу і Варту, звільнили ряд польських міст. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 394.*

1. Київ. Президія ВР УРСР ухвалили Указ про виділення з складу Олександрійського району Кіровоградської області нового Червонокам’янського району з райцентром у с. Червона Кам’янка. *Радянська Україна. – 1945. – 19 січня.*

4. Київ. Президія ВР УРСР ухвалили Указ “Про перетворення Управління

в справах мистецтв при РНК УРСР в Комітет в справах мистецтв при РНК УРСР”. Головою призначено О. Корнійчука. *Радянська Україна. – 1945. – 19 січня; Література і мистецтво. – 1945. – 25 січня.*

18 січня (четвер).

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військами 2-го і 3-го Українських фронтів на заволодіння Будапештом і розвитком наступу до озера Балатон. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6). – М., 1999. – С. 192.*

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили східну частину м. Будапешта – Пешт. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 394.*

1. Війська 1-го Українського фронту звільнили польське м. Скаржиско-Каменна і, з’єднавшись з військами 1-го Білоруського фронту, розпочали звільнення Сілезького промислового району. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 394.*

1. Війська 1-го Українського фронту оволоділи містом і залізничною станцією Піотркув – важливим вузлом комунікацій і опорним пунктом оборони німців на Лодзинському напрямі. *Радянська Україна. – 1945. – 19 січня.*

3. Москва. ДКО прийняв постанову “Про план виробництва і ремонту танків, самохідних артилерійських установок, дизелів і доставляння танкових запасних частин Червоної армії на I квартал 1945 р.” *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 579.*

3. Москва. ДКО прийняв постанову “Про створення Комітету для розробки заходів щодо дальшої відбудови Донбасу.” *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 579.*

3. Москва. ДКО прийняв постанову “Про план добування вугілля і сланцю на I квартал і січень 1945 р. по Наркомвугіллю і заходів по

матеріально-технічному забезпеченні вугільної промисловості.” *Українська ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 579.*

18 – 19 січня (четвер-п’ятниця).

1. Війська 3-го Українського фронту на південь і південний-захід від м. Секешфехервара вели бої з великими силами піхоти і танків ворога, що намагалися прорватися до Дунаю і вийти до Будапешту з півдня. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 394.*

19 січня (п’ятниця).

1. Війська 4-го Українського фронту звільнили м. Кошіце. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 394.*

1. Війська 1-го Українського фронту звільнили м. Краків. Передові частини фронту ввійшли на територію Німеччини. *Радянська Україна. – 1945. – 20 січня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 394.*

1. Київ. ЦК КП(б)У прийняв постанову “Про проведення реєстрації населення в західних областях України”. Обкоми і райкоми партії зобов’язалися надати всіляку допомогу органам НКВС у проведенні цієї акції. *ДАРО. – Ф. 400, оп. 1, спр. 50, арк. 19.*

1. Станіславська область. У с. Глибоке Богородчанського району відбувся бій між підрозділами ВВ НКВС і куренями УПА “Скажені” та “Смертоносці”. *Содоль П. Українська Повстанська Армія. 1943–1949. Довідник другий. – Нью-Йорк, 1995. – С. 168.*

6. Чернівці. Відбулася обласна нарада інтелігенції Буковини, в якій взяли участь близько 800 чоловік. Заслухано доповіді про завдання інтелігенції Радянської Буковини. *Радянська Україна. – 1945. – 21 січня.*

20 січня (субота).

1. Війська 4-го Українського фронту оволоділи на території Польщі

м. Нови-Сонч, у Чехословаччині – містами Прешов, Кошіце. *Радянська Україна. – 1945. – 21 січня.*

1. Західні області УРСР. Органами держбезпеки арештовано 3225 учасників польського націоналістичного підпілля, агентів та співробітників німецької розвідки, зрадників, антирадянських елементів. *Переселення поляків та українців 1944–1946. – Варшава – Київ, 2000. – С. 358.*

1. Волинська область. У Горохові відбулася привселюдна страта через повішення повстанців Є. Янука (“Морозенка”, “Підгайного”), С. Цибулі (“Зубенка”), О. Кожі (“Труші”). На майдан вивели учнів місцевої школи. *Шлях перемоги. – 1995. – 18 лютого. – С. 5.*

21 січня (неділя).

1. Штаб 4-го Українського фронту видав директиву командирі 1-го Чехословацького армійського корпусу про перепідпорядкування корпусу 18-й армії. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 416.*

1. Ставка ВГК видала директиву “Про координацію дій військ 2-го і 3-го Українських фронтів”. Згідно неї координація дій 2-го і 3-го Українських фронтів покладалася на маршала С. Тимошенка, якого водночас звільняли від координації діями 4-го Українського фронту. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6). – М., 1999. – С. 194.*

1. Війська 1-го Українського фронту, наступаючи на захід від Ченстохов, прорвали сильно укріплену оборону німців на південно-східному кордоні Німеччини, вторглися у межі німецької Сілезії на 30 км вглиб і на 90 км по фронту. Оволоділи містами Крайцбург, Розенберг, Пітшен, Ландсберг, Гуттенгат, які прикривали шлях на Бреслау (Вроцлав). *Радянська Україна. – 1945. – 22 січня.*

1. Тернопільська область. Сотня УПА вчинила напад на районний центр Великий Глибочок і знищила райвідділи НКВС, НКДБ та військовий комісаріат. *Літопис УПА: в 36 т. – Торонто, 1989. – Т. 12. – С. 58.*

1. Французька газета “Ле Монд” опублікувала матеріал про Чехословаччину, автор якої наголошував, що “дуже активні радянські елементи

Підкарпатської Русі, здається, ведуть кампанію за приєднання цієї провінції до Радянської України”. *Le Monde*. – 1945. – 21 janvier.

6. Повідомляється, що Укрдержвидав випустив з друку твори В. Леніна українською мовою: “Як організувати змагання?”, “Чергові завдання радянської влади”, “Завдання спілок молоді”. Надруковано також збірка витягів з творів В. Леніна і Й. Сталіна “Ленін і Сталін про захист соціалістичної Вітчизни”. *Радянська освіта*. – 1945. – 21 січня.

6. Берлін (Німеччина). В одному з найбільших залів міста “Європа Гавс” відбувся український концерт, організований Українською головною управою пропаганди. Серед глядачів були присутні гетьман П. Скоропадський та єпископ Мстислав. *Краківські вісті (Український щоденник)*. – 1945. – 30 січня.

7. Відень (Угорщина). Помер Василь Даденюк – відомий український митець-маляр. *Краківські вісті (Український щоденник)*. – 1945. – 27 січня.

22 січня (понеділок).

1. Передові частини 1-го Українського фронту вийшли до р. Одер. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского*. – М., 1990. – С. 247.

1. Війська 3-го Українського фронту залишили м. Секешфехервар в Угорщині. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты*. – М.: Республика, 2000. – С. 394.

1. Розпорядження штабу 3-го Українського фронту “Про додаткові виділення протитанкових і протипіхотних мін для 1-ї Болгарської армії”. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы*. – М., 1985. – С. 151.

1. Дрогобич. Вночі з приміщення польської комісії по переселенню поляків з України до Польщі викрадено і частково спалено всі документи (списки виїжджаючих, звіти, фінансові матеріали, листування, бланки, штамп). На думку працівників радянських і польських спецслужб, акція вчинена польським національним підпіллям. *Переселення поляків*

та українців 1944–1946. – Варшава – Київ, 2000. – С. 338-342.

1. Директива генерального штабу Червоної армії командуючому військами Харківського військового округу і головнокомандуючому військом Польським “Про включення до складу війська Польського 1-го Польського змішаного авіакорпусу”. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы.* – М., 1985. – С. 354.

4. Київ. Інститут археології АН УРСР розпочав роботу по виявленню, обліку і збереженню пам’ятників стародавнього Києва. *Радянська Україна.* – 1945. – 22 січня.

4. Київ. У Державному видавництві вийшли з друку роман П. Мирного “Хіба ревуть воли, як ясла повні?” і нарис Є. Кирилюка про життя та творчість видатного українського письменника. *Радянська Україна.* – 1945. – 22 січня.

4. Харків. Організовано міжобласне книжково-журнальне видавництво. *Радянська Україна.* – 1945. – 22 січня.

6. Львів. При санітарно-бактеріологічному інституті створено пастерівський та протикірний відділи, які мають налагодити виготовлення сироватки проти сказу та протикірної. *Радянська Україна.* – 1945. – 22 січня.

6. Львів. На Кадетській вулиці відкрито дитячий будинок. *Радянська Україна.* – 1945. – 22 січня.

8. Берлін (Німеччина). Відбулася перша конференція української преси, організована Українською головною управою пропаганди. В роботі конференції взяли участь представники від 21 українських часописів і журналів, що виходили в Німеччині. *Краківські вісті (Український щоденник).* – 1945. – 25 січня.

23 січня (вівторок).

1. Й. Сталін надіслав особисте послання президенту Чехословаччини Е. Бенешу, в якому запевнив, що Радянський Союз не мав наміру розв’язати проблему державної приналежності Закарпаття в односторонньому порядку і водночас не “забороняв населенню Закарпатської України виявляти свою волю”. Вирішення цього питання “може бути

здійснене лише шляхом домовленості між Чехословаччиною і Радянським Союзом ще до кінця війни проти Німеччини або по війні, коли обидві сторони визнають це своєчасним”, – зазначалося в посланні. *Маркусь В. Приєднання Закарпатської України до Радянської України 1944–1945. – К., 1992. – С. 94, 95.*

1. Війська 1-го Українського фронту у Сілезії оволоділи містами Міліч, Бернштадт, Намслау, Тост і вийшли до р. Одер в районі м. Бреслау (Врацлав). *Радянська Україна. – 1945. – 25 січня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 394.*

1. Війська 2-го Українського фронту прорвали оборону ворога в районі на північ від м. Мішкольц і звільнили в Чехословаччині міста Рожнява і Йелшава. *Радянська Україна. – 1945. – 25 січня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты – М.: Республика, 2000. – С. 394.*

24 січня (середа).

1. Війська 1-го Українського фронту зайняли м. Оппельн – центр військової промисловості Сілезії, в Німеччині – м. Трахенберг. *Радянська Україна. – 1945. – 25 січня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 394.*

1. Війська 1-го Українського фронту штурмом оволоділи великим центром Сілезького промислового району Німеччини – м. Глейвіц. В Польщі війська з боями зайняли м. Хжанув – один із великих районів Домбровського вугільного басейну. *Радянська Україна. – 1945. – 26 січня.*

4. Київ. Президія ВР УРСР ухвалила Указ “Про утворення Управління в справах кінематографії при РНК УРСР”. Начальником управління призначено О. Воскобійника. *Радянська Україна. – 1945. – 25 січня; Література і мистецтво. – 1945. – 25 січня.*

4. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про поновлення роботи учбових закладів системи Комітету в справах мистецтв при РНК УРСР у західних областях України”. *Культурне будівництво в*

Українській РСР. Найважливіші рішення комуністичної партії і радянського уряду. Збірник документів Т. 2. (червень 1941–1960 рр.). – К., 1961. – С. 78, 79.

25 січня (четвер).

1. Ударна група 1-го Українського фронту вийшла до р. Одер на ділянці Кебен – Оппельн і відразу захопила кілька плацдармів на його західному березі. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 394.*

1. За даними НКВС УРСР станом на цей день у 496 бойових одиницях ОУН та УПА налічувалося 25 353 вояки. *Кентій А. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр. – К., 1999. – С. 156.*

1. Війська 1-го Українського фронту оволоділи на території Польщі м. Острув, в Німецькій Сілезії – м. Ельс. *Радянська Україна. – 1945. – 26 січня.*

4. Львів. Обком КП(б)У прийняв постанову про організацію обласного книжково-газетного видавництва на базі обласного газетного видавництва “Вільна Україна”. *Культурне будівництво в УРСР, червень 1941–1950: Збірник документів і матеріалів – К., 1989. – С. 171.*

26 січня (п'ятниця).

1. Війська 1-го Українського фронту штурмом оволоділи великим центром промислового району німецької Сілезії м. Гінденбург. *Радянська Україна. – 1945. – 28 січня.*

3. Відбудовано Корсунь-Шевченківську ГЕС. *Шлях колгоспника. – 1945. – 26 січня; Києвщина в годы Великой Отечественной войны 1941–1945. Сб. док. – К., 1963 – С. 654.*

3. У Приазов'ї, за 40 км. від Мелітополя, відкрито родовища природного газу. *Радянська Україна. – 1945. – 30 січня.*

4. Харків. В Інструментальних оптичних майстернях Науково-дослідного інституту офтальмології ім. проф. Гіршмана вперше виготовлено, з вітчизняних матеріалів зразки апарату для дослідження рефракції очей. *Радянська Україна. – 1945. – 26 січня.*

4. Київ. В Українському державному видавництві вийшли з друку вибрані твори В. Самійленка, С. Васильченка, В. Стефаника. *Радянська Україна. – 1945. – 26 січня.*

4. Одеса. Відкрився недільний університет, завданням якого ставилось – допомогти слухачам набути певні систематизовані знання з природознавства, історії, техніки, літератури та інших галузей. *Радянська Україна. – 1945. – 30 січня.*

4. Одеса. Відновив діяльність інститут інженерів зв'язку – єдиний в Україні вуз з підготовки висококваліфікованих спеціалістів зв'язку. *Радянська Україна. – 1945. – 30 січня.*

6. Ромни Сумської області. Організовано ляльковий театр. *Радянська Україна. – 1945. – 30 січня.*

6. Повідомляється, що на залізничній лінії Київ – Москва почали курсувати чотири радіофіковані і електрифіковані поїзди. *Радянська Україна. – 1945. – 26 січня.*

8. Повідомляється, що радянські республіки відправляють населенню визволеної Варшави 60 тис. тон хліба, в тому числі УРСР виділила 25 тис. тон хліба. *Радянська Україна. – 1945. – 28 січня; Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 581.*

27 січня (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту звільнили в'язнів концтабору Аутвіц (Освенцим). За час існування табору (з травня 1940 р.) в ньому було знищено 4 млн. чоловік 27 національностей. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. Справочник. – М.: Республика, 2000. – С. 395.*

1. Війська 1-го Українського фронту оволоділи містами Сосновець, Бендзін, Домрова-Гурне, Челядзь і Мисловіце, Катовіце – великими центрами Домбровського вугільного басейну. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. Справочник. – М.: Республика, 2000. – С. 395.*

1. Москва. ЦК ВКП(б) прийняв постанову “Про масову політичну

роботу на селі у зв'язку з підготовкою до весняного посіву 1945 р.” *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 581.*

1. Війська 4-го Українського фронту продовжуючи наступ у важких умовах гірничо-лісної місцевості у смузі Карпат з боєм оволоділи містами Вадовіце, Спішська-Нова-Вес, Спішська-Стара-Вес і Левоча. *Радянська Україна. – 1945. – 28 січня.*

1. Київ. ЦК КП(б)У прийняв спеціальне рішення про організацію річних республіканських партійних шкіл. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 581.*

6. Військова рада 4-го Українського фронту прийняла постанову про продаж 3 тис. тон хлібного зерна і про продаж 60 тон господарського мила населенню Закарпатської України. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 581.*

7. Київ. В будинку письменника відбувся урочистий вечір присвячений 25-річчю з дня смерті українського письменника Панаса Мирного. *Радянська Україна. – 1945. – 28 січня.*

7. Грацу (Австрія). Помер О. Яковлів – відомий драматичний артист і режисер українських театрів в Галичині. *Краківські вісті (Український щоденник). – 1945. – 1, 14 лютого.*

28 січня (неділя).

1. Війська 1-го Українського фронту звільнили центр Домбровського вугільного басейну м. Катовіце, ряд інших польських міст. *Радянська Україна. – 1945. – 30 січня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 396.*

1. Війська 4-го Українського фронту оволоділи адміністративним центром Чехословаччини м. Попрад. *Радянська Україна. – 1945. – 30 січня; Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 416.*

3. Москва. РНК СРСР прийняла постанову “Про заходи по відновленню і розвитку птахівництва в колгоспах, радгоспах”. *Украинская*

ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 581.

29 січня (понеділок).

1. Війська 4-го Українського фронту у смузі Карпат оволоділи м. Нови-Тарг. *Радянська Україна. – 1945. – 30 січня.*

1. Командуючий військами 2-го Українського фронту віддав бойовий наказ командуючому 40-ї і 53-ї арміям про організацію переслідування ворога в південній Словаччині. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы.* – М., 1985. – С. 387.

1. Війська 1-го Українського фронту звільнили більше 70 населених пунктів на південний-захід і південь від м. Катовіце, повністю очистили Сілезький промисловий район від ворога. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 582; *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы.* – М., 1985. – С. 304.

3. Москва. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) прийняли постанову “Про Державний народногосподарський план на I квартал 1945 р.” *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржевского.* – М., 1990. – С. 249.

3. Москва. ДКО прийняв постанови: “Про план виробництва літаків і авіаційних моторів на I квартал 1945 р.”; “Про заходи по матеріально-технічному забезпеченню підприємств чорної металургії на I квартал 1945 р.”; “Про заходи по допомозі підприємствам кольорової металургії на I квартал 1945 р.” *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 581, 582.

30 січня (вівторок).

1. Війська 4-го Українського фронту звільнили в Чехословаччині м. Закопане. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945.*

Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 396.

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про порядок встановлення цін на вироби широкого вжитку”. *Хронологічне зібрання законів, указів президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду УРСР Т. 2. 1942–1951 рр.* – К., 1963. – С. 80-82.

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову: “Про впорядкування похоронної справи і благоустрою кладовищ у містах УРСР”. Постановила зобов’язати виконками обласних, міських і районних Рад депутатів трудящих організувати при похоронних управліннях, конторах і бюро майстерні з виготовлення трун, надгробних пам’ятників, плит і вінків; забезпечити похоронні бюро транспортом, необхідним матеріалом; забезпечити охорону кладовищ, укомплектувати штати сторожів та інші завдання. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР.* – 1945. – № 2 (15 квітня). – С. 28, 29.

31 січня (середа).

1. Дрогобицька область. Вночі загін УПА в кількості 50 осіб здійснив напад на с. Корчин Сколівського району. Під час нападу вбито 7 осіб, які неодноразово викликалися в “Смерш” і лояльно ставилися до радянської влади. *Літопис нескореної України. Документи, матеріали, спогади.* – Кн. 1. – Львів, 1993. – С. 226.

1. Газета “Ле Монд” опублікувала заяву міністра закордонних справ Чехословаччини Г. Ріпки, у якій наголошувалося: “Чутки з приводу незгод чехословацького уряду і Радянського Союзу щодо Закарпатської України абсолютно необ’рунтовані”. *Le Monde.* – 1945. – 31 janvier.

1. Американська газета “Нью-Йорк Таймс” опублікувала матеріал, в якому розкривається стратегія і тактика Кремля в питанні про майбутнє Закарпаття. Автори звертають увагу на те, що Москва тримається осторонь кампанії на користь приєднання Закарпатської України і заявляє, що дана справа цікавить виключно українців і керує цією акцією нарком закордонних справ у Києві. *New-York Times.* – 1945. – 31 січня.

Січень.

1. Москва. Пленум ЦК ВЛКСМ прийняв постанову “Про покращення

політично-виховної роботи комсомольських організацій серед молоді”.
Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 582.

3. Чернігів. Введена в дію фабрика первинної обробки вовни. *Радянська Україна. – 1945. – 7 січня.*

4. Київ. Відновив роботу відділ російської і слов'янської літератури Інституту української літератури ім. Т. Шевченка АН УРСР. *Літературна газета. – 1945. – 4 липня.*

4. Станом на січень місяць відбудовано і відновили свою роботу 147 вузів із 162, що працювали в 1941 р. на території України. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 582.*

1 лютого (четвер).

1. Дрогобич. Обком партії провів нараду секретарів райкомів КП(б)У, начальників відділів НКВС і НКДБ, на якій обговорювалась інформація про хід виконання постанови ЦК КП(б)У від 10 січня 1945 р. у Ходорівському, Миколаївському та інших районах. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1695, арк. 37-50; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 369.*

1. Війська 1-го Українського фронту перейшли німецький кордон західніше м. Лісси і зайняли міста Шлезірге і Фрауштадт. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 396.*

1. С. Бандера разом з дружиною Ярославою і донькою Наталкою без дозволу німецьких властей виїхав з Берліна до Тірля (Австрія) і перейшов на нелегальне становище. *Український самостійник. – 1960. – СіЧ. – С. 26.*

3. Харків. На тракторному заводі ім. Орджонікідзе відновлено серійний випуск тракторів. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 583.*

6. Повідомляється, що орденами і медалями СРСР нагороджено 72 196 жінок-воїнів Червоної армії, 44 жінки удостоєні звання Героя Радянського

Союзу. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского.* – М., 1990. – С. 255.

1. Уповноважений уряду Чехословаччини на визволеній від гітлерівських загарбників території Закарпаття міністр Ф. Немець передав свій мандат українцю І. Петрущаківі, який репрезентував ту частину громадськості краю, що виступала за його приєднання до СРСР. *Маркусь В. Приєднання Закарпатської України до Радянської України. 1944–1945.* – К., 1992. – С. 41.

2 лютого (п'ятниця).

1. Станіславська область. Українські повстанці висадили в повітря блок-пост залізничної станції Тисменищани та устій дерев'яного мосту на ділянці Калуш – Рожнятів, пошкодили зв'язок. *ЦДАГО України.* – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 23; *Літопис УПА. Нова серія.* – Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 315.

9. Повідомляється, що у всіх обласних центрах України організовано і розпочали роботу дворічні дитячі спортивні школи. Прийнято вже 5500 дівчаток і хлопчиків – учнів неповних середніх і середніх шкіл. *Радянська освіта.* – 1945. – 2 лютого.

3 лютого (субота).

1. Тернопільська область. Повстанський підрозділ у кількості 50 осіб спробував атакувати с. Задорово Коропецького повіту. Бійці групи самозахисту відбили напад, не допустивши загін у село. *ЦДАГО України.* – Ф. 1, оп. 23, спр. 1695, арк. 37-50; *Літопис УПА. Нова серія.* – Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 357.

1. Успішно закінчилися Вісло-Одерська, Варшавсько-Познанська і Сандомирсько-Сілезька наступальні операції радянських військ. *Українская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 583.

1. Війська 1-го Українського фронту, що здійснювали Сандомирсько-Сілезьку операцію, розгромили 4-ту танкову і головні сили 17-ї армії

ворога, просунулись на 400–500 км, захопили кілька плацдармів на лівому березі Одера північно-західніше і південно-східніше Бреслау (Вроцлав) і закріпилися на них разом з 1-м Білоруським і 4-м Українським фронтами, звільнили південні райони Польщі і перенесли військові дії на територію Німеччини. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты.* – М.: Республика, 2000. – С. 396.

6. Запорізька область. Оріхівський районний комітет КП(б)У прийняв постанову “Про допомогу сім’ям фронтників і дітям сиротам”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 583.

4 лютого (неділя).

1. Президент Чехословаччини Е. Бенеш надіслав відповідь на особисте послання Й. Сталіна від 23 січня, в якому висловив переконання в необхідності дотримання двосторонньої угоди між двома державами і розв’язання проблеми Закарпаття лише шляхом домовленості між Чехословаччиною та СРСР після завершення війни й відновлення кордонів Чехословацької Республіки з Німеччиною та Польщею. Водночас Е. Бенеш засвідчив незмінність своєї позиції в питанні приналежності Закарпаття до Чехословаччини. *Маркусь В. Приєднання Закарпатської України до Радянської України. 1944–1945.* – К., 1992. – С. 95, 96.

4 – 11 лютого (неділя – неділя).

1. Ялта. Відбулася конференція глав урядів антигітлерівської коаліції СРСР, США, Великобританії. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты* – М.: Республика, 2000. – С. 396; *Даниленко В., Кокін С. Всесвітня історія. Хронологія основних подій.* – К.: Либідь, 1997. – С. 218.

5 лютого (понеділок).

4. Москва. За розпорядженням РНК СРСР Бібліотека АН УРСР та її філія були зараховані до бібліотек 1-ї категорії, що вплинуло на обсяг

фінансування та збільшення кількості штатних одиниць. *Історія Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (1941–1964)*. – К., 2003. – С. 79, 83.

5 – 6 лютого (понеділок – вівторок).

1. Поблизу Бережан Тернопільської області відбулась нарада Головного проводу ОУН(б) за участю Р. Шухевича, Д. Маївського, Я. Бусела, Д. Грицяя, Р. Кравчука, М. Арсенича, В. Кука, П. Дужого. На нараді розглядалися напрями розбудови та зміцнення мережі бандерівського підпілля. Присутні висловилися проти приїзду С. Бандери в Україну, тому практичне керівництво самостійницьким підпіллям залишалося прерогативою Р. Шухевича. *Дужий П. Степан Бандера – символ нації. У 2 Ч. – Львів, 1996. – Ч. 2. – С. 247, 306; Вбивство Степана Бандери. – Львів, 1993. – С. 12.*

6 лютого (вівторок).

1. Війська 1-го Українського фронту, продовжуючи наступ, форсували річку Одер на південний схід від міста Бреслау (Вроцлав). *Радянська Україна. – 1945. – 7 лютого.*

4. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про затвердження статуту Академії наук УРСР”. У статуті відображалися: загальні положення; склад Академії наук УРСР; порядок обрання дійсних членів, почесних членів і членів-кореспондентів, загальні органи управління Академії наук УРСР, заклади Академії наук УРСР. *Хронологічне зібрання законів, указів президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду УРСР Т. 2. 1942–1951 рр. – К., 1963. – С. 82-89; Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 2 (15 квітня). – С. 32-36.*

6. Москва. РНК СРСР прийняла постанову “Про заходи для подальшого розвитку індивідуального і колективного городництва робітників і службовців”. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского. – М., 1990. – С. 251.*

7 лютого (середа).

3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про шефство областей України над Дніпробудом”. Згідно цієї постанови партійні, радянські і господарські організації, через виняткове важливе значення відбудування Дніпровської гідроелектростанції, зобов’язуються подавати Дніпробудові всебічну допомогу. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 2 (15 квітня). – С. 26, 27.*

4. Київ. ЦК КП(б)У прийняв постанову “Про забезпечення вузів УРСР викладачами суспільних наук”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 584.*

8 лютого (четвер).

1. Розпочалася Нижньосілезька наступальна операція військ 1-го Українського фронту, що тривала до 24 лютого. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 397.*

6. Москва. РНК СРСР прийняла постанову “Про розвиток сільської електрофікації”. У постанові затверджувався план будівництва в 1945 р. дрібних електростанцій. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского. – М., 1990. – С. 251.*

9. Ворошиловград. Повідомляється про закінчення районних лижних змагань колгоспної молоді, в яких взяли участь до 23 000 юнаків і дівчат. *Колгоспник України. – 1945. – 8 лютого.*

9 – 13 лютого (п’ятниця – вівторок).

4. Київ. Відбулася сесія АН УРСР, на якій до складу АН УРСР обрано 15 дійсних членів: М. Гудзій (історія української літератури), А. Думанський (неорганічна та аналітична хімія), О. Душечкін (агрохімія насінництва), П. Єфименко (археологія), Б. Ісаченко (мікробіологія), А. Кіпріанов (органічна хімія), А. Криштофович (палеоботаніка), В. Лашкарьов (експериментальна фізика), С. Лебедев (електротехніка), В. Лужицький

(петрографія), П. Лященко (економіка сільського господарства), Д. Мануїльський (історія України), В. Протопопов (психіатрія), К. Хренов (електрозварювання), В. Юр'єв (селекція та насінництво) і 18 членів-кореспондентів: В. Беліцер (біохімія), Б. Гнеденко (прикладна математика), В. Данилов (металознавство), В. Дашкевич (етнографія), І. Іщенко (хірургія), Р. Кравецький (патофізіологія), Б. Ларін (мовознавство), Г. Латишев (експериментальна фізика), М. Петровський (історія України), П. Погрібняк (екологія та географія рослин), М. Поляков (гірничі машини та механізми), М. Попов (екологія та географія рослин), Г. Савін (теорія пружності), П. Свириденко (експериментальна зоологія), В. Старченко (агрохімія), Я. Фіалков (неорганічна хімія), А. Філіпов (гідромеханіка), Є. Шилов (органічна хімія). *Історія Академії Наук України 1918–1993 / ред. кол. Б.Є. Патон, В.Г. Бар'яхтар та ін. – К., 1994. – С. 283, 302, 303.*

4. Київ. Указом президії ВР УРСР створено Комітет у справах культурно-освітніх установ при РНК УРСР. *Радянська Україна. – 1945. – 10 лютого; Література і мистецтво. – 1945. – 15 лютого.*

6. Кам'янець-Подільський. Міськком КП(б)У прийняв постанову “Про відбудову комунального господарства міста”. *Українська ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 585.*

10 лютого (субота).

1. Директива командуючого військами 3-го Українського фронту командуючому 1-ї Болгарської армії про приведення військ у повну бойову готовність. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 130.*

4. Станіслав. Відновив роботу обласний музично-драматичний театр ім. І. Франка. *Радянське Прикарпаття 1939–1959. Документи і матеріали – Ужгород, 1964. – С. 148.*

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову: “Про запровадження на території західних, Ізмаїльської та Чернівецької областей УРСР земельних книг реєстрації трудового селянського землекористування”. Мета

зазначених заходів – налагодження чіткого обліку земель та організації систематичного обліку змін, що відбувалися в складі землекористування і земельних угідь у західних, Ізмаїльській та Чернівецькій областях УРСР. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 2 (15 квітня). – С. 36-38.*

10 – 12 лютого (субота – понеділок).

6. Прага (Чехословачія). Українська громада влаштувала в Лікарському домі вечір з нагоди 5-х роковин смерті української громадської діячки, професора Софії Русової. *Краківські вісті (Український щоденник). – 1945. – 24 лютого.*

10 – 15 лютого (субота – четвер).

9. Київ. У наркоматі освіти України відбулася інструктивно-методична нарада в справі військового й фізичного навчання в школах. У роботі наради взяли участь представники військових відділів ЦК КП(б)У, ЦК ЛКСМ України, Комітет фізкультури й спорту, Тсоавіахіму, начальники відділів Всеобучу військових округ України, облвійськоматів, Київського міського відділу народної освіти, Київського військового комісаріату. *Радянська освіта. – 1945. – 16 лютого.*

12 лютого (понеділок).

1. Війська 4-го Українського фронту звільнили польське місто Бельско-Бяла. *Радянська Україна. – 1945. – 13 лютого; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 397.*

1. Поблизу с. Оржів Клеванського району Рівненської області. Повідомляється, що в ході спеціальної військово-чекістської операції підрозділ 20-ї бригади внутрішніх військ НКВС під командуванням начальника штабу 233-го стрілецького батальйону старшого лейтенанта Хабібуліна вбито трьох озброєних людей, у т.ч. командира УПА – Північ Д. Клячківського (“Клима Савура”). *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1700, арк. 40-43.*

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про впорядкування розбирання зруйнованих будівель у містах УРСР”. Постанова прийнята з метою впорядкування робіт з розбирання зруйнованих будівель у містах УРСР та використання одержаних від розборки матеріалів для відбудови міського господарства. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 2 (15 квітня). – С. 39, 40.*

13 лютого (вівторок).

1. Війська 2-го Українського фронту, при сприянні військ 3-го Українського фронту, після півторамісячної облоги і жорстоких боїв, повністю оволоділи столицею Угорщини містом Будапешт – стратегічно важливим вузлом оборони німців на шляху до Відня. *Радянська Україна. – 1945. – 14 лютого; Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 239.*

4. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про поновлення роботи Київської хореографічної школи (10-річки)”. *Культурне будівництво в Українській РСР. Найважливіші рішення комуністичної партії і радянського уряду. Збірник документів Т. 2. (червень 1941–1960 рр.). – К., 1961. – С. 79.*

4. Київ. Президія ВР УРСР ухвалила Указ “Про присвоєння Інституту мовознавства АН УРСР імені професора-лінгвіста О. Потебні”. *Українська ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 586; Збірник законів УРСР в 2-х тамах, Т. 1. Укази президії Верховної Ради УРСР 1938–1973. – К., 1974. – С. 387.*

8. Тимчасовий уряд Польщі одностайно схвалив пропозицію Державного репатріаційного управління ПУР про безумовне стягнення з зареєстрованих на виїзд українців усіх повинностей на користь держави, призов їх до війська, ліквідацію збройного підпілля і негайну заборону діяльності українських комітетів у Ярославському і Перемишльському повітах. Це відкрило шлях для збройної акції польських спецслужб проти українського населення і “націоналістичних банд”. *Drozd R., Halagida I. Ukraincy w Polsce 1944–1989 Walko o tozsamosc*

(*Dokumenty i materialy*). – Warszawa, 1999. – S. 33, 34.

14 лютого (середа).

1. Станіславська область. Українські повстанці здійснили напад на залізничну станцію Ланчин, вбили оперуповноваженого РВ НКДБ ст. Коломия комсомольця Аверіка і забрали з собою начальника станції Голочана, чергового пострілочника. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 23; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – К.–Торонто, 2002. – С. 316.*

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про поліпшення матеріально-побутових умов студентів вузів”. Постанова зобов’язала народних комісарів і керівників відомств УРСР посилити керівництво роботою вузів та відділів робітничого постачання в галузі матеріально-побутового обслуговування студентів. *Культурне будівництво в УРСР, червень 1941–1950: Збірник документів і матеріалів – К., 1989. – С. 173.*

6. Київ. В приміщенні державного академічного театру опери і балету ім. Т. Шевченка відбулося урочисте відкриття республіканської олімпіади художньої самодіяльності. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 586.*

15 лютого (четвер).

1. Війська 1-го Українського фронту вийшли до р. Нейсе і захопили плацдарми на її західному березі. У районі Бреслау війська фронту закінчили оточення 40-тисячного угруповання ворога. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 397.*

1. Станом на цей день у західних областях України діяли 292 винищувальні батальйони (24 тис. бійців), спрямованих на боротьбу проти збройного українського самостійницького підпілля. *Украинская ССР в Великой Отечественной войне Советского Союза 1941–1945 гг. – Т. 3. – К., 1975. – С. 147.*

4. Відбулося засідання поетичної секції Спілки радянських письменників України, присвячене читанню та обговоренню творів з англійської поезії в українському перекладі Г. Левіна. *Література і*

мистецтво. –1945. – 22 лютого.

8. Станом на цей день із 737662 поляків, що підлягали переселенню зареєструвалися на виїзд 284958, а виїхали – 52016 чоловік. *Переселення поляків та українців 1944–1946. – Варшава – К., 2000. – С. 374.*

16 лютого (п'ятниця).

6. Москва. РНК СРСР прийняла постанову “Про покращення постачання дітей фронтовиків”. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского. – М., 1990. – С. 252.*

17 лютого (субота).

1. Рівне. Відбулася нарада активу області. Під час наради М. Хрущов наголосив на необхідності проведення більш активного вербування проти оунівської агентури серед місцевого населення. *ДАРО. – Ф. 400, оп. 1, спр. 51, арк. 5.*

1. Тернопільська область. Група винищувального батальйону спільно з групою самозахисту с. Велика Гора мала сутичку з повстанським загonom у кількості 150 осіб. У результаті 9-годинного бою останній втратив 27 вояків. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1695, арк. 37-50; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 357.*

1. Війська 2-го Українського фронту розпочали відсіч контрудару ворога, що наносився з району східніше Комарно на Солдіни-Паркань. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 397.*

18 лютого (неділя).

1. Закінчилася Західно-Карпатська операція. Рух військ 4-го Українського фронту було зупинено ворогом на межі західніше Струменя, Жівца, західніше Яблонки, східніше Ліптовська – Светі-Мікулаш; фронт перейшов до оборони. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. Справочник. – М.: Республика, 2000. – С. 398.*

8. Прага (Чехословаччина). В “Репрезентативному Домі” відбувся концерт “Вечір української пісні”. Відомі оперні співаків Київської опери М. Лозицька та Д. Йоха виконали низку сольних співів на слова Т. Шевченка, І. Франка та П. Вороного, народні та стрілецькі пісні. *Краківські вісті (Український щоденник)*. – 1945. – 2 березня.

20 лютого (вівторок).

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про поновлення в УРСР діяльності добровільних пожежних товариств і поліпшення пожежної охорони”. Постанова прийнята з метою найшвидшого поновлення пожежної охорони в містах УРСР і залучення населення до участі в протипожежних заходах. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду УРСР Т. 2. 1942–1951 рр.* – К., 1963. – С. 90-92; *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР.* – 1945. – № 2 (15 квітня). – С. 47-49.

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про заходи по поліпшенню сітки дитячих закладів та поліпшенню медичного і побутового обслуговування жінок і дітей”. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду УРСР Т. 2. 1942–1951 рр.* – К., 1963. – С. 93-96.

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про заходи в справі дальшого піднесення санітарного стану Донбасу та Криворіжжя”. Постанова зобов’язувала Народний комісаріат охорони здоров’я УРСР: поновити в довоєнних розмірах мережу санітарно-епідемічних станцій, санітарно-бактеріологічних лабораторій і санітарної організації в Донбасі та Криворіжжі; посилити контроль за санітарним станом населених пунктів, промислових підприємств, їдалень, гуртожитків у містах шляхом залучення громадськості, а також застосування репресій за порушення вимог санітарного законодавства; організувати на великих шахтах підземні пункти меддопомоги та інші заходи. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду УРСР Т. 2. 1942–1951 рр.* – К., 1963. – С. 96; *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР.* – 1945. – № 2 (15 квітня). – С. 52-54.

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про друкування, зберігання, облік і видачу карток на хліб, продовольчі і промислові товари”. Прийнята з метою налагодження організації друкування, зберігання, обліку і видачі хлібних, продовольчих та промислових карток на друкарських пунктах у містах Києві, Харкові, Житомирі й Одесі та в обласних карткових бюро. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 2 (15 квітня). – С. 49-52.*

20 – 26 лютого (вівторок – понеділок).

6. Чортків. В кінотеатрі ім. Т. Шевченка проходив тематичний кінофестиваль “Червона Армія – визволителька від фашистського ярма”. Переглянуто ряд патріотичних кінострічок: “Березень-квітень”, “В ім’я Батьківщини”, “Олександр Пархоменко”, “Небо Москви”, “Народні месники”, “Чапаєв”, “Сталінград”, “Радуга”. *Вільне життя. – 1945. – 4 березня.*

21 лютого (середа).

9. Київ. Розпочалася спартакіада Київського військового округу, присвячена 27 роковинам Червоної армії. У змаганнях взяли участь збірні команди всіх військових частин і військово-навчальних закладів КВО – всього понад 2000 чоловік. *Радянська Україна. – 1945. – 25 лютого.*

22 лютого (четвер).

6. Москва. РНК СРСР прийняла постанову “Про будівництво метрополітену в м. Києві”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 589.*

22 – 28 лютого (четвер – середа).

6. Київ. У зв’язку з 110-річчям Київського державного університету ім. Т. Шевченка, відбулася конференція присвячена розвитку науки і культури в Україні. *Радянська освіта. – 1945. – 2 березня.*

23 лютого (п'ятниця).

1. Москва. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) прийняли постанову “Про державний план розвитку сільського господарства на 1945 р.” У постанові висувалося завдання збільшити посівну площу всіх сільськогосподарських культур під врожай 1945 р. по всьому сільському господарству на 8,1 млн. га порівняно з 1944 р. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 589.

4. Київ. Президія АН УРСР прийняла рішення про виділення Бібліотеці АН 500 тис. руб. на упорядкування фондів. *Історія Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (1941–1964)*. – К., 2003. – С. 80.

4. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про роботу вечірніх шкіл робітничої та селянської молоді УРСР”. Постанова зобов'язувала: голів виконкомів обласних Рад депутатів трудящих, секретарів обкомів, міськкомів райкомів КП(б)У забезпечити школи приміщеннями, обладнанням, опаленням, освітленням, створити нормальні умови для навчання; Народний комісаріат освіти УРСР протягом березня – лютого – укомплектувати вечірні школи директорами, завпедами та учителями; програмами, методичними вказівками, підручниками та необхідним шкільним приладдям та ін. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 3 (1 травня)*. – С. 58, 59.

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про категорії осіб, за якими зберігається житлова площа в попередньому розмірі при вилученні лишків житлової площі”. А саме, постановили при вилученні лишків житлової площі понад житлову норму, встановлену РНК УРСР для окремих міст на період воєнного часу, зберегти житлову площу в попередньому розмірі за: Героями Радянського Союзу, Героями Соціалістичної праці та особами нагородженими орденами СРСР, а також у випадку смерті цих осіб або визнання їх безвісно відсутніми – за членами їх родин, які мають право на одержання пенсії за вмерлого або безвісно відсутнього; військовослужбовцями, що перебувають у лавах Червоної армії, Військово-морського флоту та військ НКВС; науковими працівниками, які мають науковий ступінь або звання; винахідниками, що мають авторські свідоцтва; письменниками, композиторами, художниками,

скульпторами; народними і заслуженими артистами; керівними працівниками; персональними пенсіонерами; інвалідами Вітчизняної війни; тяжко хворими; медичними і зубними лікарями. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 3 (1 травня). – С. 69, 70.*

8. Відень (Угорщина). Українське академічне товариство “Січ” організувало літературний вечір, присвячений творчості визначного українського літературного критика, поета і перекладача, професора Київського університету – Миколи Зерова з нагоди 55-річчя з дня його народження. *Краківські вісті (Український щоденник). – 1945. – 1 березня.*

24 лютого (субота).

1. Закінчилася Нижньосілезька наступальна операція: прорвавши оборону ворога в 250 км війська 1-го Українського фронту завдали відчутної поразки 4-й танковій і 17-й польовій армії, продвинувшись правим крилом більш ніж на 100 км заволоділи одним із важливих військово-промислових районів – Нижню Сілезію, зайняли межу по р. Нейсе для завершального удару на берлінському напрямку. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского. – М., 1990. – С. 253, 254.*

1. Грубешівський повіт (Польща). В с. Руське Село місцева міліція замордувала понад 20 українських мешканців. *Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. Т. 1. – Львів, 1996. – С. 460-462.*

1. Війська 2-го Українського фронту залишили плацдарм на західному березі р. Грон і перейшли до оборони на східному березі річки. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 398.*

3. Станіславська область. Українські повстанці підірвали залізничне полотно на перегоні Калуш – Рожнятів, у результаті чого пущено під укіс паливний поїзд. Матеріальні збитки оцінені в 50 тис. руб. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 23; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – К.–Торонто, 2002. – С. 315.*

25 лютого (неділя).

1. с. Підбуковина (Польща). Міліцією було вбито 12 українських мешканців, пограбовано їх майно. *Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. Т. 1. – Львів, 1996. – С. 460-462.*

5. Прага (Чехословаччина). В залі “Лікарського дому” відбулася Служба божа з окремою молитвою за багатостраждальну Україну та за багатоліття її народу, а також по знищених ворожими літаками українців у Празі. *Краківські вісті (Український щоденник). – 1945. – 8 березня.*

5. Аргентина. Відбулася перша українська Проща до Люхан. *Данилишин М. Українці в Аргентині. Монографія про суспільно-організаційне і релігійне життя Української спільноти в Аргентині. – Буенос-Айрес, 1979. – С. 327.*

26 лютого (понеділок).

1. Київ. Відбувся пленум ЦК КП(б)У, на якому ухвалено постанову “Про хід виконання постанови ЦК КП(б)У від 10 січня 1945 р. “Про посилення боротьби з українсько-німецькими націоналістами в Західних областях УРСР”. Поставлено завдання партійним, державним, комсомольським органам у справі остаточної ліквідації самостійницького руху до 15 березня 1945 р. У матеріалах пленуму зазначалося, що за період від 10 січня до 23 лютого 1945 р. на території західноукраїнських областей вбито понад 11 тис. повстанців та членів ОУН, полонено 26 тис., прибуло з повинною 22 тис. повстанців та оунівців та понад 13 тис. призовників, які ухилилися від мобілізації до Червоної армії. *Сергійчук В. Десять буремних літ.: Західноукраїнські землі у 1944–1953 рр.: Нові документи і матеріали. – К., 1998. – С. 238-247.*

27 лютого (вівторок).

1. Вночі на 93 км шосе Львів – Тернопіль відбулися переговори між представниками ОУН і УПА Д. Маївським, Я. Бусеком та офіцерами НКДБ С. Кариним і О. Хорошуном. Підпільники домагалися легалізації ОУН, натомість радянська сторона пропонувала умови почесної

капітуляції повстанців. 5-годинні переговори закінчились безрезультатно. *Потічний П. Політична думка українського підпілля 1943–1951 // Зустрічі. – 1991. – № 2. – С. 141.*

6. Київ. У театрі ім. І. Франка відбулося урочисте засідання урядового ювілейного комітету, присвячене 100-літньому ювілею Київської астрономічної обсерваторії. *Радянська Україна. – 1945. – 28 лютого.*

8. Воєнна рада 4-го Українського фронту видала постанову про передачу музейних і церковних цінностей Чехословацькому уряду. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 436.*

8. Любачівський повіт (Польща). На території повіту польські військовослужбовці спалили с. Монастир і розстріляли 51 українця, оголосивши їх бандитами. *Переселення поляків та українців 1944–1946. – Варшава – К., 2000. – С. 380.*

28 лютого (середа).

1. Лопатинський район Львівської області. Поблизу с. Грицеволя повстанці вбили першого секретаря райкому КП(б)У Ю. Маланчука і начальника райвідділу НКВС О. Ткаченка. *Киричук Ю. Український національний рух 40-50 років XX століття: ідеологія та політика. – Львів, 2003. – С. 193.*

4. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про увічнення пам’яті великого діяча української культури, поета-філософа Г. Сковороди”. Постановили: встановити бронзовий бюст Г. Сковороди в історичному музеї Києва і в бібліотеці АН УРСР, надати ім’я Сковороди в м. Харкові – педагогічному інституті, в м. Переяслав-Хмельницькому – педагогічному училищу, встановити стипендію ім. Г. Сковороди в ряді вищих навчальних закладах республіки. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 3 (1 травня). – С. 59.*

Лютий.

3. Херсон. Колектив судноремонтного заводу ім. Комінтерну на відзнаку 27 річниці Червоної армії достроково спустив на воду криголам

“Спартак”. *Радянська Україна*. – 1945. – 24 лютого.

3. Харків. Конструктори заводу “Електроверстат” розробили нову конструкцію рубильників. *Радянська Україна*. – 1945. – 14 лютого.

3. Львів. Електроламповий завод розпочав випуск основної продукції. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 590.

3. Сталінська область. На Костянтинівському металургійному заводі ім. Фрунзе відбудовано тонколистий стан 700 мм. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронологический справочник* – К., 1990. – С. 378.

3. Львівський фармацевтичний завод, лабораторія Харківського венерологічного інституту та Київський завод ім. Ломоносова приступили до виробництва “Пеніциліну”. *Радянська Україна*. – 1945. – 10 лютого.

4. Київ. При АН УРСР створено лабораторію швидкохідних машин і механізмів. *Радянська Україна*. – 1945. – 9 лютого.

4. Миколаїв. Почала виходити нова обласна газета російською мовою “Бугская зоря”. *Радянська Україна*. – 1945. – 10 лютого.

4. Київ. У видавництві АН УРСР вийшли з друку: “Україна в роки столипінської реакції” Ф. Лося, “Творчість Тараса Шевченка і російська революційно-демократична література” Д. Тамарченка, збірка “Пам’яті Т.Г. Шевченка”, в якій вміщено доповіді, прочитані на ювілейній шевченківській сесії АН УРСР. *Радянська Україна*. – 1945. – 10 лютого.

4. Чернівецька область. Відновило діяльність Вишницьке художньо-промислове училище. *Радянська Буковина 1940–1945. Документи і матеріали*. – К., 1967. – С. 299.

6. В Херсонській області станом на цей місяць відбудовано і знову відкрито 18 районних клубів, 26 районних і міських бібліотек, 143 сільських клуби, 225 хат-читалень, 108 червоних куточків, у Херсоні відбудовано обласний будинок колгоспника, обласний краєзнавчий музей і обласний Палац піонерів. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 590.

9. Київ. Відбулася спартакіада важкоатлетів військово-морських сил Радянського Союзу. *Радянська Україна*. – 1945. – 18 лютого.

1 березня (четвер).

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову: “Про підручники з української та російської мов для початкових шкіл УРСР”, якою зобов’язали Наркомосвіти УРСР оголосити конкурс на складання нових підручників з української та російської мов для початкових шкіл УРСР, залучивши до участі в ньому як наукових працівників так і найдосвідченіших учителів шкіл; у нових підручниках передбачалось: забезпечити наукову систему знань учнів, відповідно до вікових особливостей дітей, показати в лексичному й стилістичному відношенні спорідненість двох братніх мов, широко використати для навчання дітей фольклорний матеріал, спадщину класичної української та російської літератури, твори видатних радянських письменників та ін. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР*. – 1945. – № 3 (1 травня). – С. 59-61.

8. Станом на 1 березня з Польщі до УРСР згідно міждержавної угоди переселено 216 686 родин (81 323 особи). *Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз*. – У двох кн. – Кн. 1. – К., 1994. – С. 218.

8. Пряшев (Чехословаччина). На з’їзді народних представників українського населення було засновано Українську народну раду Пряшівщини. *Бага Ю., Ковач А., Штець М. Чому, Коли і Як? Запитання й відповіді з історії і культури русинів-українців Чехо-Словаччини*. – Пряшів – Київ, 1992. – С. 37.

2 березня (п’ятниця).

1. Станіславська область. Проведено нараду комсомольського активу області, в якій взяли участь перші та другі секретарі райкомів ЛКСМ України, секретарі сільських комсомольських організацій. *ЦДАГО України*. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 23; *Літопис УПА. Нова серія*. – Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 316.

1. Польща. Польські військовослужбовці повністю спалили с. Сед-лиська, а його українських мешканців розстріляли. *Переселення поляків та українців в 1944–1946.* – Варшава – К., 2000. – С. 380.

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про заходи щодо подальшого розвитку індивідуального та колективного городництва робітників і службовців УРСР у 1945 році”. Згідно якої, заборонялося адміністрації підприємств і установ перерозподіляти між робітниками та службовцями відведені під індивідуальні городи земельні ділянки з земель міст, робітничих селищ та державного земельного фонду, закріплені за ними на 5–7 років. Із звільненням з роботи, робітники та службовці, позбавлялися права користуватися ділянками, за винятком звільнення з роботи в зв’язку з призивом до Червоної армії, виходом на пенсію, інвалідністю, хворобою, відрядженням на навчання і переведення на іншу роботу. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР.* – 1945. – № 3 (1 травня). – С. 72, 73.

3 березня (субота).

1. Польща. Підрозділ колишніх партизанів Армії Крайової під командуванням полковника Ю. Бісса (“Вацлава”) разом з польськими озброєними селянами напав на с. Павлокому, вбивши 365 українців, у т.ч. жінок та дітей. *Szczesniak A.B., Szota W.Z. Droga do nikad.* – Warszawa, 1973. – S. 187-188.

4. Львів. Відкрита обласна Державна картинна галерея. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 592.

4 березня (неділя).

4. Бережани Тернопільської області. Повідомляється, що відбулася нарада дружин фронтовиків на яку зібралось 200 жінок. Заслухано доповідь заступника голови виконкому районної Ради депутатів трудящих Шагай про піклування органів радянської влади про родини військовослужбовців та про залучення їх до активної участі в громадському і політичному житті. *Вільне життя.* – 1945. – 4 березня.

6. Київ. В залі філармонії відбувся концерт радянської та англо-американської музики у виконанні Державного симфонічного оркестру УРСР під керуванням заслуженого артиста УРСР Н. Рахліна. *Радянська Україна. – 1945. – 7 березня.*

5 березня (понеділок).

1. У донесенні заступника головного уповноваженого уряду УРСР у справах евакуації Т. Кальченка на ім'я секретаря ЦК КП(б)У Д. Коротченка зазначено: “АК і ОУН розв'язали терор в усіх повітах, з яких евакуюється українське населення. Вбивають і грабують, переважно в Грубешівському повіті. В лютому 1942 р. тут зареєстровано понад 20 випадків масового пограбування. Пограбовано близько 250 господарств. Забрано 219 коней, 111 корів і 112 свиней, домашні речі і харчі”. *Siwidci M. Dzieje konfliktow polsko-ukrainskich. – T. 3. – Warszawa, 1994. – S. 372.*

1. Станіславська область. Упівці здійснили збройний напад на ст. Тисменичани, підірвали котел водокачки, знищили 6 телефонних апаратів, завдавши збитків на суму 10 тис. руб. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 23; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 316.*

1. Дрогобицька область. О 22 год. на вантажному подвір'ї ст. Самбір невідомі вчинили диверсійний акт, підірвавши один вагон з евакуйованими поляками, в результаті якого кілька осіб отримали пошкодження, один – поранення. *Переселення поляків та українців в 1944–1946. – Варшава – К., 2000. – С. 384.*

6 березня (вівторок).

1. Станіславська область. Повідомляється про 10-денний семінар директорів МТС. Обговорювалися питання технічного забезпечення сільськогосподарських робіт, а також політична ситуація в краї. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 23; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 398.*

6. Бутанський район. Повідомляється, що команда мінерів, підготовлена районною радою Тсоавіахіму, розмінувала 38 мінних полів,

зібрала і знешкодила 64 000 вибухово-небезпечних одиниць, перевірили при цьому площу в 16 000 га. *Вільне життя*. – 1945. – 6 березня.

7 березня (середа).

1. Наказ командуючого військами 3-го Українського фронту командуючому 57-ї і 1-ї Болгарської арміям про ліквідацію плацдарму німецьких військ на північ від Дольни-Міхоляц. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы*. – М., 1985. – С. 131.

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили м. Банска-Штявніца в Чехословаччині. *Радянська Україна*. – 1945. – 9 березня; *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы*. – М., 1985. – С. 388.

1. Чортківський район. В с. Росоха група працівників НКВС та бійців винищувального батальйону пограбували 13 господарств, з них 5 родин військовослужбовців; у с. Угринь того ж району бійці винищувального батальйону спалили будинок і пограбували Дартушинську, чоловік якої служив у Червоній армії. *ЦДАГО України*. – Ф. 1, оп. 23, спр. 2408, арк. 26-29; *Літопис УПА. Нова серія*. – Т. 4. – Львів – Торонто, 2002. – С. 446.

7. В таборі Нацвайлер гітлерівцями був страчений уродженець с. Іза що на Закарпатті поет-революціонер Д. Вакаров. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 593.

8. Польща. Польські мешканці кількох населених пунктів Сяноцького повіту на підводах вчинили збройний напад на с. Лубно з переважачим українським населенням, забрали худобу, коней, майно, яке завантажили на 400 підвод. *І. Білас Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз*. – У двох кн. – Кн. 1. – К., 1994. – С. 224.

8 березня (четвер).

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про відновлення і розвиток культурно-освітніх установ, покращення медичної

допомоги і соціального забезпечення населення західних областей УРСР”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 593.

9 березня (п'ятниця).

1. Наказ командуючого військами 3-го Українського фронту командуючому 1-ї Болгарської і 57-й арміями про ліквідацію плацдармів німецько-фашистських військ північніше річки Драва. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы.* – М., 1985. – С. 133.

1. Загін польської поліції в кількості 150 осіб оточив с. Синявку, спалив 31 будинок, школу й розстріляв 22 мешканців, у тому числі солтиса й секретаря, поранив двох і забрав з собою ще двох. У місцевих жителів конфісковано 80 голів великої рогатої худоби, 60 коней. 1. Білас *Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз.* – У двох кн. – Кн. 1. – К., 1994. – С. 223.

1. Директива ставки ВГК командуючим 2-гим і 3-тім Українськими фронтами про завершення оборонних боїв і перехід у наступу в напрямку Дьєр і Шопрон. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы.* – М., 1985. – С. 240.

1. Директива ставки ВГК командуючому військами 2-го Українського фронту про відновлення Румунської адміністрації на території Трансільванії. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6).* – М., 1999. – С. 208.

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про хід робіт по поверненню трудящим селянам земель, відібраних німецькими загартниками в західних, Ізмаїльській та Чернівецькій областях УРСР”, якою зобов’язували відповідні органи роботу закінчити до 1 квітня 1945 р. по поверненню землі трудящим селянам. Проводити цю роботу доручалося земельним комісіям сільських Рад депутатів трудящих із залученням широких мас самих трудящих селян. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 3 (1 травня).* – С. 66-68.

10 березня (субота).

1. Війська 4-го Українського фронту розпочали Моравсько-Островську наступальну операцію, що тривала до 5 травня. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты.* – М.: Республика, 2000. – С. 400.

7. Одеса. Повідомляється, що громадськість відмітила 70-річчя з дня народження і 50-річчя наукової, лікарської, педагогічної і громадської діяльності лауреата Державної премії академіка В. Філатова. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 594.

8. Відень (Угорщина). У “Концертному домі” виступив з концертом оперний співак Мирослав Старицький. В програму входили твори переважно українських композиторів. *Краківські вісті (Український щоденник).* – 1945. – 13 березня.

11 березня (неділя).

8. Берлін (Німеччина). Український штаб пропаганди організував святкову “Шевченківську академію”. Зал заповнювали представники української науки і мистецтв, воїни та старшини Української національної армії, були присутні також генерал П. Шандрук і Гетьман П. Скоропадський. *Краківські вісті. (Український щоденник).* – 1945. – 29 березня.

12 березня (понеділок).

1. Станіславська область. Проведено обласну нараду голів сілрад з метою їх активізації в боротьбі проти українських націоналістів. *ЦДА-ГО України.* – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 23; *Літопис УПА. Нова серія.* – Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 399.

1. Німеччина. А. Розенберг повідомив діячів Українського національного комітету: “1. Німецький уряд визнає УНК як єдиного представника українського народу. 2. Національний комітет має право заступати своє розуміння майбутньої України і проголошувати його в своїх деклараціях і маніфестах. При остаточному виясненні питання, як

мають бути організовані українці, що борються в складі німецьких збройних сил, я обстоюватиму думку, щоб українські військові частини забрати разом в українську визвольну армію”. *Колісник Р. Від дивізії “Галичина” до Української Національної Армії під командуванням Павла Шандрука // Вісті комбатакто. – 1995. – № 1. – С. 63.*

13 березня (вівторок).

4. Лінц (Австрія). Відкрито гімназію з українською мовою навчання. Викладають професори західноукраїнських шкіл. *Український шлях (Краківські вісті). – 1945. – 30 березня.*

14 березня (середа).

1. Київ. ЦК КП(б)У і РНК УРСР прийняли постанову про державний план розвитку сільського господарства в Українській РСР на 1945 р. *Українська ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 594.*

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили м. Зволен в Чехословаччині. *Радянська Україна. – 1945. – 16 березня; Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 388.*

1. Станіславська область. Відбулася нарада районних прокурорів за участю наркома юстиції УРСР Р. Руденка, на якій обговорювалася роль органів прокуратури в боротьбі з ОУН та УПА. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 23; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 399.*

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про відновлення ставкового рибного господарства в колгоспах УРСР та організацію риборозплідників”. *Радянська Україна. – 1945. – 18 березня.*

15 березня (четвер).

6. Збараж. Відбувся кінофестиваль радянських фільмів. Глядачі переглянули картини: “Два бійці”, “Секретар райкому”, “В ім’я Батьківщини”, “Битва за Росію”, “О 6 годині вечора після війни”. *Вільне життя.*

– 1945. – 28 березня.

6. Київ. Із аеропорту Жуляни відновилися регулярні рейси літаків по шести маршрутам. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронологический справочник.* – К., 1990. – С. 378.

15 – 31 березня (четвер – субота).

1. Тривала Верхньосілезька наступальна операція військ лівого крила 1-го Українського фронту (з межі рік Одер і Нейсе). У результаті операції – звільнено південно-західну частину Верхньої Сілезії. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты.* – М.: Республика, 2000. – С. 400.

16 березня (п'ятниця).

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військами 1-го і 4-го Українських фронтів про зміни розмежувальної лінії: до Велички – колишня і далі Освенцим, Зорау, Сирін, Хухелна, Троппау (Опава); всі пункти для 4-го Українського фронту включно. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6).* – М., 1999. – С. 209.

16 березня – 15 квітня (п'ятниця – неділя).

1. Проходила Віденська стратегічна наступальна операція військ правого крила 3-го Українського і лівого крила 2-го Українського фронту. У результаті операції – завершено розгром німецьких військ у західній частині Угорщини і звільнено столицю Угорщини м. Відень. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты.* – М.: Республика, 2000. – С. 401.

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про дозвіл колгоспам, колгоспникам і одноосібним господарствам продажу та обміну зерна, борошна і печеного хліба в областях, що виконали державний план хлібозаготівель з урожаю 1944 року”. Такий дозвіл був наданий колгоспам, колгоспникам та одноосібним господарствам у Київській, Чернігівській, Житомирській, Вінницькій, Кам'янець-Подільській, Полтавській,

Сталінській, Дніпропетровській, Запорізькій, Кіровоградській, Миколаївській, Херсонській, Волинській, Дрогобицькій, Ровенській, Львівській, Станіславській, Тернопільській, Чернівецькій та Ізмаїльській областях. *Збірник постанов і розпоряджень уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. 1945. № 2–9, 11–18. – С. 28, 29.*

6. Москва. ДКО прийняв постанову “Про надання допомоги населенню Закарпатської України, продовольством, насінням і промисловими товарами”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 595.*

7. Київ. В АН УРСР відбулася конференція, присвячена пам’яті колишнього президента АН УРСР, засновника інституту мікробіології, академіка Д. Заболотного. *Радянська Україна. – 1945. – 17 березня.*

17 березня (субота).

1. Москва. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) прийняли постанову “Про Державний народногосподарський план на II квартал 1945 р.” *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского. – М., 1990. – С. 256.*

1. Станіславська область. В с. Стопчатів повстанці вбили голову сільради Ю. Атаманюка, який лише три дні працював головою, дружину бійця винищувального батальйону У. Романюк, заступника голови сільради М. Дарницького, та ще 8 сільських активістів. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 119-123; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – Львів – Торонто, 2002. – С. 405.*

8. Німеччина. В Декларації Українського національного комітету повідомляється, що з волі української громадськості, яка перебуває на території Німеччини та в союзних з нею країнах утворився Комітет, який є виразом прагнень громадянства до створення Національної суверенної держави і тому Комітет приступає до створення Української національної армії. До її складу передусім увійдуть українці, що перебувають у німецькому війську і в інших військових і поліційних формаціях. УНА стоятиме в українській уніформі, під власними бойовими національними

прапорами та ін. Президія Українського національного комітету призначила генерала-хорунжого генерального штабу П. Шандрука командуючим УНА, заступниками стали: В. Кубійович та О. Семененко, секретарем – П. Терещенко. *Український шлях (Краківські вісті)*. – 1945. – 30 березня; Шандрук П. *Українська Національна Армія // Сурмач*. – 1995. – № 1-4. – С. 7.

18 березня (неділя).

1. Війська 1-го Українського фронту оточили в районі м. Оппельн більше 5 дивізій ворога. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты*. – М.: Республика, 2000. – С. 401; *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы*. – М., 1985. – С. 311.

1. Війська 3-го Українського фронту зламали супротив танкових військ ворога і форсували р. Шарвіз. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты*. – М.: Республика, 2000. – С. 401.

1. Станіславська область. В с. Лючая повстанці вбили і повісили трьох жінок і одного чоловіка старшого віку, який у 1940 р. працював заступником голови сільради. *ЦДАГО України*. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 119-123; *Літопис УПА. Нова серія*. – Т. 4. – Львів – Торонто, 2002. – С. 405.

1. Костопільський район Ровенська область. Під час чекістсько-військової операції вбито курінного “Вовка”, взято його ад’ютанта Арсена Бенедюка. *ЦДАГО України*. – Ф. 1, оп. 75, спр. 4, арк. 78, 79; *Літопис нескореної України*. – Львів, 1997. – Кн. II. – С. 233.

1. Станіславська область. На перегоні Болахів – Долина вирізано родину сторожа переїзду Цюка (4 особи) і вбито обхідника Мелешка. Виконавцями теракту партійні органи вважали збройне націоналістичне підпілля. *ЦДАГО України*. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 23; *Літопис УПА. Нова серія*. – Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 316.

4. Київ. Повідомляється, що з Уфи та інших міст СРСР проводиться реевакуація музейних цінностей, які були евакуйовані на початку війни

в глибок СРСР. Серед зберегшихся експонатів – картини Рембрандта, Р. Веласкеса, Рафаеля, Тіціана та ін. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 596.

19 березня (понеділок).

1. Війська 1-го Українського фронту розгромили угруповання ворога, оточене в районі м. Оппельн. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты.* – М.: Республика, 2000. – С. 401.

6. Повідомляється, що фронтова бригада Запорізького драматичного театру ім. Щорса протягом двох місяців дала 155 концертів для бійців і командирів наступаючих частин 4-го Українського фронту. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 596.

20 березня (вівторок).

1. Війська 3-го Українського фронту нанесли удари в напрямку на Польгард і Лепшень. Війська 2-го Українського фронту вийшли до Дунаю північніше м. Тавароша. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты.* – М.: Республика, 2000. – С. 401.

1. В результаті чекістсько-військової операції з ліквідації обласної “Української державної служби безпеки” ОУН (УДСБ ОУН), яка оперувала в Раві-Руському, Магерівському, Жавківському, Кам’яно-Струмилівському, Львівському та інших районах вбито її керівника “Крука” і 18 вояків, відбито обоз з 3 возів, 6 коней, зброя, боєприпаси, спорядження. Вилучені документи свідчать, що боївка СБ займалася розширенням агентурної мережі, а також затримувала, допитувала і знищувала тих, хто співпрацював з радянською владою. *Літопис нескореної України. Документи, матеріали, спогади.* – Львів, 1993. – Кн. 1. – С. 227.

6. У західних областях України закінчився кінофестиваль присвячений 27-й річниці Червоної армії. Протягом місяця було переглянуто 30 художніх і 15 хронікальних фільмів, які відображали героїчну боротьбу

проти німецьких загарбників. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 596.

7. Київ. Громадськість міста відзначила 50-річчя з дня народження і 35-річчя творчої діяльності поета-академіка М. Рильського. *Радянська Україна. – 1945. – 21 березня.*

20 – 24 березня (вівторок – субота).

6. Львів. Відбулася нарада керівних працівників народної освіти західних областей України, в якій взяло участь близько 400 чоловік. Було обговорено доповіді: “Про заходи підвищення ідейно-політичного рівня та ділової кваліфікації вчителів та директорів шкіл”, “Психологічні коріння формалізму в навчанні”, “Радянська література у дні Вітчизняної війни”. *Радянська освіта. – 1945. – 30 березня.*

21 березня (середа).

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили м. Естергом (вдруге). *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 401.*

1. Київ. ЦК КП(б)У ухвалив рішення “Про факти грубих порушень радянської законності в західних областях УРСР”. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 2408, арк. 26-29; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – Львів – Торонто, 2002. – С. 445.*

1. Польща. Другий самостійний операційний батальйон Корпусу внутрішньої безпеки провів пацифікацію сіл Люблінєць Старий і Люблінєць Новий (Польща) внаслідок чого замордовано щонайменше 58 осіб. *1947. Про пам’ятна книга / Упор. Б.Гук. – Варшава, 1997. – С. 393.*

1. Станіславська область. Поблизу с. Санжари Богородчанського району відбувся тривалий і жорстокий бій між куренями УПА “Смертосці” з підрозділом внутрішніх військ НКВС. В результаті бою загинули 110 повстанців. *Соболь П. Українська Повстанська Армія. 1943–1949. Довідник другий. Нью-Йорк, 1995. – С. 102.*

6. Херсон. Повідомляється, що в місті відбудовано всі промислові підприємства, відновили роботу 2 інститути, 12 технікумів, 21 школа,

філармонія, клуби і бібліотеки. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 596.

21 – 22 березня (середа – четвер).

4. Київ. Відбулася наукова сесія, присвячена творчій діяльності композитора Миколи Лисенка організована Спілкою радянських письменників України і Київською державною консерваторією. *Радянське мистецтво. – 1945. – 3 квітня.*

22 березня (четвер).

1. Львівська область. В с. Верни Куликівського району радянські війська розбили загін УПА. Вбито 40 повстанців. *У боротьбі за волю під бойовим прапором УПА. – Авсбург, 1949. – С. 66.*

1. Війська 3-го Українського фронту звільнили в Угорщині м. Секешфехервар (вдруге), розпочали переслідування ворога, що відступав до оборонної межі на р. Рабе. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 401.*

23 березня (п'ятниця).

1. Війська 3-го Українського фронту звільнили в Угорщині м. Веспрем. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 401.*

6. Київ. Відбулась конференція з питань воєнної терапії, скликана управлінням Н-ського розподільного евакопункту. Учасники конференції заслухали понад 20 доповідей з найактуальніших питань воєнно-польової терапії. *Радянська Україна. – 1945. – 23 березня.*

24 березня (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту оволоділи в Сілезії, на захід від Одера, містами Нейссе і Леобшютц – сильними опорними пунктами німців. *Радянська Україна. – 1945. – 25 березня.*

1. Київ. ЦК КП(б)У ухвалив постанову “Про перевірку робітників та службовців на підприємствах промисловості, транспорту і радянських установах західних областей України” *ЦДАГО України*. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 119-123; *Літопис УПА. Нова серія*. – Т. 4. – Львів – Торонто, 2002. – С. 405.

4. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про затвердження Положення про Комітет у справах культурно-освітніх установ при Українській РСР”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР*. – 1945. – № 4-5 (15 травня). – С. 89-96.

4. Москва. Постановою РНК СРСР створена Рада з координації наукової діяльності академій наук союзних республік. Голова Ради – президент АН СРСР В. Комаров. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 597.

25 березня (неділя).

1. Директива командуючого військами 3-го Українського фронту командуючому 1-ї Болгарської армії про наступ на Надканижському напрямку. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы*. – М., 1985. – С. 140-142.

1. Наказ ставки ВГК про зміну командуючого військами 4-го Українського фронту. Генерала армії І. Петрова замінено на генерала армії А. Єременка. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6)*. – М., 1999. – С. 214.

1. Війська 2-го Українського фронту, прорвали сильну оборону німців у горах Вертешедьшег на захід від Будапешта, розгромили групу німецьких військ у районі Естергома, і просунулись вперед на 45 км. *Радянська Україна*. – 1945. – 27 березня.

1. Москва. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) прийняли постанову про державний план відбудови і розвитку народного господарства СРСР на 1945 р. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 597.

25 березня – 5 травня (неділя – субота).

1. Тривала Братиславсько-Брновська наступальна операція військ 2-го Українського фронту. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты* – М.: Республика, 2000. – С. 401; *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы.* – М., 1985. – С. 390.

26 березня (понеділок).

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи в Чехословаччині містом Банська Бистриця. *Радянська Україна. – 1945. – 27 березня.*

1. Війська 3-го Українського фронту оволоділи містами Папа і Девечер – великими вузлами шляхів і сильними опорними пунктами оборони німців, що прикривали шляхи до кордонів Австрії. *Радянська Україна. – 1945. – 27 березня*

1. В районі м. Каменіце (Південна Чехія) десантувалася організована партизанська група в складі 15 чоловік на чолі з І. Івановим і І. Незвалом. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 598.

9. Станіслав. Організовано дитячу спортивну школу. *Радянське Прикарпаття 1939–1959. Документи і матеріали* – Ужгород, 1964. – С. 149, 150.

26 – 30 березня (понеділок – п'ятниця).

6. Відбувся пленум ВЦРПС, який прийняв постанову про покращення роботи профспілкових організацій з задоволення побутових потреб робітників і службовців. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 599.

27 березня (вівторок).

1. Війська лівого крила 2-го Українського фронту при підтримці Дунайської військової флотилії знищили естергомсько-таварошське угруповання ворога. *Кто был кто в Великой Отечественной войне*

1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 401.

1. Польша. Підрозділи УПА з куреня “Залізняка” здійснили напад на пости міліції у Любачівському і Ярославському повітах, убили 30 співробітників міліції та 43 цивільні особи. *Szczesniak A.B., Szota W.Z. Droga do nikad. – Warszawa, 1973. – S. 281.*

1. “Селянсько-робітничий комітет Лемківщини” (голова М. Собин, заступник – М. Донський, секретар – Д. Перун) звернувся до молоді краю з закликом добровільно вступати до лав Червоної армії. *Шафран П. Депортація колишніх українців. // Депортації українців та поляків: кінець 1939 – початок 50-х років. м Львів, 1998. – С. 81.*

1. Польша. Загін НСЗ (Народове сіли збройне), яким командував “Шарий” (Міхал Паздерський), увійшов до с. Верховин і вбив 194 українці. У відповідь загони УПА вчинили відплатні акції. *Motyka G., Wnuk R. Pany i rezuny. Wspolpraca AK-WIN i UPA 1945 – 1947. – Warszawa, 1997. – S. 139-154.*

1. Війська 1-го Українського фронту, оволоділи на території Сілезії містами Штрелен і Рибнік – великими вузлами шляхів і сильними опорними пунктами оборони німців. *Радянська Україна. – 1945. – 28 березня.*

28 березня (середа).

1. Війська 2-го Українського фронту розширили прорив у напрямку на Братиславу, Брно до 135 км по фронту і просунулись на 40 км. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты: Справочник / Под. Ред. О.А. Ржевского. – 2-е изд., доп. – М.: Республика, 2000. – С. 401.*

1. Німеччина. Вояки Української національної армії (командувач – генерал П. Шандрук, начальник штабу генерал А. Валійський) склали присягу на вірність Україні, хоча вона підпорядковувалась німецькому командуванню і виконувала його завдання. *Гунчак Т. У мундирах ворога // Вільна Україна. – 1993. – № 9. – С. 93.*

1. Війська 2-го і 3-го Українського фронту звільнили Дьер і Комаром та повністю очистили від ворога південний берег Дунаю на ділянці Естергом – устя річки Раба. *Радянська Україна. – 1945. – 30 березня; Кто был*

кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 401.

29 березня (четвер).

1. Війська лівого крила 3-го Українського фронту перейшли в наступ у напрямку м. Граца. Війська правого крила 3-го Українського фронту звільнили в Угорщині ряд міст. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты.* – М.: Республика, 2000. – С. 401.

4. Москва. РНК СРСР прийняла постанову про встановлення академічних звань. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 598.

7. Львів. Відбулася наукова сесія присвячена пам'яті видатного композитора М. Лисенка. *Радянське мистецтво.* – 1945. – 10 квітня.

30 березня (п'ятниця).

1. Війська 2-го Українського фронту форсували ріки Грон і Нітра, прорвали оборону противника по західних берегах цих рік, і, просунувшись вперед на 50 км, оволоділи містами Комарно, Нови-Замки, Шурани, Врабле – сильними опорними пунктами німців на Братіславському напрямі. *Радянська Україна.* – 1945. – 31 березня.

1. Війська 3-го Українського фронту продовжуючи наступ на захід від озера Балатон оволоділи містами Залаегерсег і Кестель, а також зайняли понад 150 інших населених пунктів, у тому числі Деменгер, Фельшеоско, Андрашфа, Каратфельд, Богод, Нагикапорнак, Неметфалу. *Радянська Україна.* – 1945. – 31 березня.

1. Київ. РНК УРСР затвердила Положення про Державний арбітраж Української РСР. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР.* – 1945. – № 2 (15 квітня). – С. 28, 29.

1. Директива командуючого військами 3-го Українського фронту командуючому 1-ї Болгарської армії про форсування річки Мур. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы.* – М., 1985. – С. 143.

1. Львівська область. Упівці здійснили напад на взвод ремонтно-відновлюваного загону зв'язку який здійснював ремонт лінії на ділянці Коцинів – Бездомирі, забрали з собою 20 бійців разом з командиром взводу лейтенантом Гладковим, захопили інструменти і зброю. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1844, арк. 2-6; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – Львів – Торонто, 2002. – С. 444.*

2. Київ. Відбулася республіканська нарада активу організацій Тсоавіахіму України на якій було обговорено підсумки 1944 р. та плани на 1945 р. *Радянська Україна. – 1945. – 30 березня.*

3. На Дніпробуді закінчено будівництво бетонного заводу. Його потужність – 500 кубометрів бетону на добу. *Радянська Україна. – 1945. – 30 березня.*

6. Сталінська область. Обком КП(б)У прийняв постанову “Про насінневу допомогу бідняцько-середняцьким господарствам області для весняного посіву 1945 р.” *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 599.*

31 березня (субота).

1. Війська 1-го Українського фронту оволоділи містами Ратібор і Біскау – важливими вузлами шляхів і сильними опорними пунктами оборони німців на лівому березі Одера. Закінчилася Верхньосілезька операція. *Радянська Україна. – 1945. – 1 квітня; Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 316.*

1. Війська 3-го Українського фронту оволоділи містами Вашвар, Керменд, Сентготтард – важливими пунктами оборони німців на р. Раба. *Радянська Україна. – 1945. – 1 квітня.*

1. Дрогобицька область. Група працівників Славського райвідділу НКВС на чолі з його начальником Мірошниченком та винищувальний батальйон виїхали в села Козьова, Орявчик та інші для участі в чекістсько-військовій операції. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1691, арк. 130-132; Літопис нескореної України. – Львів, 1997. – Кн. II. – С. 208, 209.*

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи м. Нітра, форсували р. Ваг, з боєм зайняли місто Галанта – важливий вузол доріг на шляхах до Братіслави. *Радянська Україна. – 1945. – 1 квітня.*

Березень.

1. Польща. Згідно даних заступника головного уповноваженого уряду УРСР у справах евакуації Т. Кальненка протягом березня польським підпіллям спалено 959 і пограбовано 500 українських господарств, вбито і поранено 925 українців, забрано 500 коней, 520 корів, здійснено 5 замахів на радянських співробітників евакослужб. *Siwidci M. Dzieje konfliktow polsko-ukrainskich. – T. 3. – Warszawa, 1994. – S. 383, 384.*

3. Горлівка Сталінська область. Відбудована і введена в дію вугільна шахта ім. Румянцева. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронологический справочник. – К., 1990. – С. 378.*

6. В західних областях республіки ЦК КП(б)У створив відділи обкомів по роботі серед жінок і встановив посади жінорганізаторів у міськкомах і райкомах партії. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 600.*

6. Харків. Створені трьохмісячні курси по підготовці і перепідготовці районної ланки радянських робітників – замісників голів і завідуючих відділами райвиконкомів, голів сільських Рад та інших радянських робітників західних областей республік, які проявили себе на практичній роботі. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 600.*

6. Одеська область. На кошти профспілок України відкрито 2 дитячих будинки на 500 місць, в Сталінській – 3 на 550 місць, в Харківській, Ворошиловградській і Київській – по одному дитячому будинку на 200 місць кожний. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 600.*

8. Софія (Болгарія). Відбувся собор – зустріч представників громадськості Болгарії та делегації слов'янських країн, у якій взяла участь делегація слов'янських народів СРСР у складі академіка М. Державіна, поета П. Тичини та ін. Учасники форуму ухвалили текст відозви, в

якому наголошувалося, що монолітність і непорушність єдності та дружби слов'янських народів є запорукою перемоги над фашизмом і встановлення міцного миру у світі. *Словянски събор в София 3 март 1945 година. Възпоменателен сборник. – София, 1945. – С. 73.*

1 квітня (неділя).

1. Ставка ВГК видала директиву командуючому військами 2-го Українського фронту про розвиток наступу на Братиславу і Відень. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6). – М., 1999. – С. 219.*

1. Війська 1-го Українського фронту знищили гарнізон ворога, оточений в фортеці Глогау на правому березі Одера. *Радянська Україна. – 1945. – 3 квітня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945; Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 316.*

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили в Чехословаччині м. Трнава, Глоговец, Сенец. *Радянська Україна. – 1945. – 3 квітня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты: Справочник / Под. Ред. О.А. Ржешевского. – 2-е изд., доп. – М.: Республика, 2000. – С. 402.*

1. Війська 3-го Українського фронту наступаючи на Віденському напрямку, звільнили м. Шопрон. *Радянська Україна. – 1945. – 3 квітня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты: Справочник / Под. Ред. О.А. Ржешевского. – 2-е изд., доп. – М.: Республика, 2000. – С. 402.*

3. Нікополь. Відбудовано трубоволоочильний цех Південнотрубного металургійного заводу. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 600.*

4. Київ. ЦК КП(б)У і РНК УРСР прийняли ряд постанов про реєвакцію музейних експонатів і відновлення роботи музеїв республіки. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронол. Справ. – К., 1990. – С. 378.*

2 квітня (понеділок).

1. Війська 2-го Українського фронту вийшли на угорсько-австрійський кордон р. Дунай і оз. Нойзідлер. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты.* – М.: Республика, 2000. – С. 402.

1. Війська 3-го Українського фронту разом з 1-ю Болгарською армією звільнили центр нафтової промисловості Угорщини – м. Надьканіжа. На території Австрії війська фронту вийшли з півдня на підступ до Відня. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты: Справочник / Под. Ред. О.А. Ржешевского.* – 2-е изд., доп. – М.: Республика, 2000. – С. 402.

6. Чернівці. Облвиконком прийняв рішення про організацію земельних общин в усіх селах області. Згідно рішення земельні общини організовувались в кожному селі, яке нараховувало не менше 25 господарств. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 601.

3 квітня (вівторок).

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військами 1-го Українського фронту про знищення угруповання ворога в районі Котбуса і південніше Берліна. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6).* – М., 1999. – С. 225.

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військами 4-го і 2-го Українських фронтів про знищення Моравсько-Островського угруповання ворога. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6).* – М., 1999. – С. 224.

1. Війська 3-го Українського фронту оволоділи на території Австрії промисловим містом і великим залізничним вузлом Вінер-Нойштадт, а також містами Ейзенштадт, Неункірхен, Глоггнітц – важливими пунктами оборони німців на підступах до Відня. *Радянська Україна.* – 1945. – 4 квітня.

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили м. Кремніца в Чехословаччині. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди.*

Документи. – М., 1990. – С. 258.

1. Станіславська область. На залізничному перегоні Хриплин – Братківці вибухом пошкоджено 6 ланок рейок та 40 шпал, паровоз і 4 вагони. Матеріальні збитки, завдані диверсією українських повстанців, оцінені в 148 тис. руб. *ЦДАГО України.* – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 316; *Літопис УПА. Нова серія.* – Т. 4. – Львів – Торонто, 2002. – С. 316.

4 квітня (середа).

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили за допомогою Дунайської військової флотилії головне місто Словаччини Братіславу. *Радянська Україна.* – 1945. – 6 квітня.

1. Дрогобицька область. Українські повстанці напали на спецзв'язок на маршруті Ходорів – Стрілисько Нове. Викрили 34 таємних пакети, забрали з собою фельдегеря Абрамова, стрілка ВОХР та їздового. *ЦДАГО України.* – Ф. 1, оп. 23, спр. 1844, арк. 2-6; *Літопис УПА. Нова серія.* – Т. 4. – Львів – Торонто, 2002. – С. 448.

1. Війська 3-го Українського фронту звільнили м. Баден та інші австрійські населені пункти. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы.* – М., 1985. – С. 483.

1. Війська 2-го і 3-го Українського фронту завершили з допомогою болгарських військ звільнення Угорщини. 46-а армія 2-го Українського фронту вийшла на підступи до Відня з південного-сходу. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты* – М.: Республика, 2000. – С. 402.

4. Київ. Вийшов перший номер щотижневої газети “Радянське мистецтво” – орган комітету в справах мистецтв при РНК УРСР та управління в справах кінематографії при РНК УРСР. *Радянська Україна.* – 1945. – 4 квітня.

6. Львів. Повідомляється про відкриття виставки картин місцевих художників. *Радянська Україна.* – 1945. – 4 квітня.

5 квітня (четвер).

1. Війська 4-го Українського фронту разом з чехословацькими військами звільнили міста Ружомберок і Живец – важливий вузол доріг і опорний пункт німців на річці Ваг у Чехословаччині. *Радянська Україна. – 1945. – 6 квітня.*

1. Війська 4-го Українського фронту перехопили автостраду Відень – Лінц, в Югославії разом з болгарськими частинами звільнили м. Дольні Лентава. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 402.*

1. Любачівський повіт (Польща). Другий самостійний оперативний батальйон Корпусу внутрішньої безпеки здійснив напад на с. Горасць, вбили щонайменше 155 осіб української національності, у т.ч. жінок та дітей, пограбували та спалили обістя. *1947. Пропам'ятна книга. / Упор. Б.Гук. – Варшава, 1997. – С. 160.*

4. Білгород-Дністровський Ізмаїльської області. Відкриття українського музично-драматичного театру. *Радянське мистецтво. – 1945. – 30 червня.*

6. Київ. ЦК КП(б)У прийняв постанову “Про роботу серед жінок у західних областях України”. У відповідність з нею в обкомах партії західноукраїнського регіону створено відділи по роботі серед жінок, в райкомах – інститути жіночих організаторів, на підприємствах, у колгоспах, радгоспах та установах – жіночі ради з земельними, культурно-побутовими, кооперативно-торгівельними, шкільними, охорони здоров'я та іншими секціями. *Коваль М. Общественно-политическая деятельность Украинской ССР в период Великой Отечественной войны. – К., 1977. – С. 168.*

1. Кошице (Чехословаччина). Ухвалено (т. зв. “Кошицьку програму”). Стосовно приналежності Закарпаття в документі вказувалося: “На підставі нашого сусідства з Радянським Союзом ми намагатимемося підтримувати найтісніші і найбільш дружні контакти з великим українським народом. Не існує жодної перешкоди для нашої постійної співпраці. Проблему Закарпатської України буде розв'язано відповідно до волі українського народу Закарпатської України, виявлені демократичним

шляхом і в дусі дружби між Чехословацькою Республікою та Радянським Союзом”. *Известия*. – 1945. – 10 апреля.

5 – 6 квітня (четвер – п’ятниця).

6. Київ. Відбулися концерти лауреата Всесоюзного і міжнародних конкурсів піаністів Еміля Гілельса, який виконав твори С. Рахманінова, М. Равеля, Ф. Ліста, І. Альбеніса, С. Прокоф’єва, І. Баха. *Радянське мистецтво*. – 1945. – 10 квітня.

6 квітня (п’ятниця).

1. Передові частини 3-го Українського фронту ввійшли в околиці Відня. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты*. – М.: Республика, 2000. – С. 402.

1. Директива командуючого військами 3-го Українського фронту командуючому 1-ї Болгарської армії про форсування річки Драва і наступ разом з югославськими військами в напрямку Дольні-Міхоляц. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы*. – М., 1985. – С. 143, 144.

1. В смугі Карпат, на північний захід від міста Ружомберок, війська 4-го Українського фронту разом з чехословацькими військами зайняли понад 30 населених пунктів. *Радянська Україна*. – 1945. – 7 квітня.

7 квітня (субота).

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили м. Нове-Место в Чехословаччині. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты*. – М.: Республика, 2000. – С. 402.

1. Війська 3-го Українського фронту відрізали оборонявшимся у Відні угрупованням ворога шляхи відходу на захід і зав’язали бої на околицях міста. В Югославії війська фронту разом з болгарськими частинами звільнили міста Чаковец і Мурско-Средішце. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты*. – М.: Республика, 2000. – С. 402.

1. Станіславська область. Оунівська боївка в с. Колокольники

Букачівського району вчинила напад на опергрупу. В результаті нападу вбито старшого слідчого відділу боротьби з бандитизмом УНКВС Моїсєєва, 2 червоноармійців, 3 бійців винищувального батальйону, важко поранено представника НКВС УРСР майора Пастельняка, оперуповноважених РВ НКВС Комісарова й Авер'янова, 6 червоноармійців та одного “яструбка”. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1697, арк. 226; Літопис нескореної України. – Львів, 1997. – Кн. II. – С. 230.*

1. В Карпатах розпочалася широкомасштабна військово-чекістська операція “прочісування”. У облавах на учасників націоналістичного підпілля й повстанського руху було задіяно 40 тис. військовослужбовців. *Літопис нескореної України. Документи, матеріали, спогади. – Львів, 1997. – Кн. 2. – С. 31.*

3. Львів. Відбулася нарада технічної інтелігенції, присвячена її участі в промисловій реконструкції міста. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 602.*

6. РНК УРСР прийняла постанову “Про затвердження складу Комісії з призначення персональних пенсій республіканського значення при РНК УРСР”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 4–5. – С. 106.*

6. Київ. Відбувся симфонічний концерт під диригуванням заслуженого артиста УРСР Натана Рахліна за участю Емілія Гілельса. *Радянське мистецтво. – 1945. – 10 квітня.*

8 квітня (неділя).

1. Війська 3-го Українського фронту звільнили в Австрії мм. Тульн, Ной-Ленгбах і вели успішні бої в західній і південній частині Відня. *Радянська Україна. – 1945. – 10 січня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 402.*

1. Директива командуючого військами 1-го Українського фронту командуючому 2-ї армії війська Польського про проведення операції з розгрому угруповання ворога в районі Котбуса і південніше Берліна.

Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 332.

1. Війська 2-го Українського фронту продовжуючи наступ зайняли в Чехословаччині понад 60 населених пунктів, у тому числі Правно, Гайдел, Тужіна, Слатіна, та ін. Одночасно війська фронту, форсувавши рр. Морава і Дунай на північний захід і на захід від Братіслави, захопили плацдарм з населеними пунктами Ангерн, Баумгартен, Мархегг, Марктхоф, Енгельхартштеттен, Лоймерсдорф, Пфрама, Екартзау і вели бої по розширенню захопленого плацдарму. *Радянська Україна.* – 1945. – 10 квітня.

1. Директива командуючого військами 3-го Українського фронту командуючому 1-ї Болгарської армії про форсування наступу в напрямку Марібор. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы.* – М., 1985. – С. 145.

1. Берлін (Німеччина). Газета “Українські вісті” опублікувала відозву Українського національного комітету до українського громадянства і заклик його голови генерала П. Шандрука. В них наголошувалося, що УНК стане виразником прагнень українців до суверенної національної держави, співпрацюючи з іншими національними комітетами (малися на увазі ті комітети, що діяли під егідою власовського КВНР) на рівноправній основі. *Грицак Я. Нарис історії України. – Формування модерної української нації. ХІХ – ХХ століття.* – К., 1996. – С. 260.

1. Директива командуючого військами 3-го Українського фронту командуючому 1-ї Болгарської армії про вихід на рубіж зустрічі з англо-американськими військами. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы.* – М., 1985. – С. 146.

5. Львів. Обласна преса опублікувала статтю В. Росовича (Я. Галана) “З хрестом чи ножем”, спрямовану проти Греко-католицької церкви і покійного митрополита А. Шептицького, яка стала одним з ідеологічних інструментів антиунійної акції Кремля. *Даниленко С. Дорогою ганьби і зради: історична хроніка.* – К., 1972. – С. 297.

6. Одеса. Повідомляється, що у місті повністю чи частково відбудовано 324 промислових підприємств, 25 санаторіїв і будинків відпочинку, 159 тис. м² житлової площі. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского. – М., 1990. – С. 259.*

9 квітня (понеділок).

3. Ворошиловград. На заводі ім. Жовтневої революції успішно пройшла обкатку-випробування, перша в Радянському Союзі механізована кам'янорізальна машина, сконструйована інженером С. Зільберглітом. *Радянська Україна. – 1945. – 11 квітня.*

6. Київ. ЦК КП(б)У і РНК УРСР прийняли постанову “Про розвиток сільської електрифікації в областях УРСР”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 603.*

10 квітня (вівторок).

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили м. Тренчин в Чехословаччині. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 402.*

1. Війська 3-го Українського фронту вибили ворога з південної частини Відня. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 402.*

1. Наказ командуючого військами 3-го Українського фронту начальнику інженерних військ про організацію розмінування Відня та інших населених пунктів Австрії. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 497.*

1. Перемишльський повіт (Польща). В с. Третчиця у присутності мешканців села українські повстанці розстріляли А. Мариняка, який за два дні до того отримав від радянського референта 25 бланків на евакуацію українців з цього села і роздавав їх односельцям. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 75, спр. 4, арк. 78-90; Літопис нескореної України. – Львів, 1997. – Кн. II. – С. 234.*

4. Запоріжжя. Відновлено вихід обласної газети “Большевик Запорозжя”. *Запорожская область в годы Великой Отечественной войны. (1941–1945 гг.) Сборник документов. – Запорожье, 1959. – С. 330, 331.*

6. Київ. У музеї російського мистецтва проходив урядовий перегляд ескізів-проектів пам’ятника генералові армії М. Ватутіну. Прийнято за основу проект роботи московського скульптора Є. Вучетіча. *Літературна газета. – 1945. – 19 квітня.*

6. Київ. Управління в справах архітектури при РНК УРСР організувало ряд закритих конкурсів з проектування різних типів будівельних споруд, що будуть збудовані в 1945–1946 рр. *Радянське мистецтво. – 1945. – 10 квітня.*

6. Київ. Повідомляється, що у медичному інституті відбулася теоретична конференція, присвячена темі: “Природничо-науковий матеріалізм у Росії в XVIII і XIX століттях”. *Радянська Україна. – 1945. – 10 квітня.*

12 квітня (четвер).

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили в Чехословаччині м. Скалицу та понад 30 інших населених пунктів. *Радянська Україна. – 1945. – 13 квітня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 402.*

4. Одеса. Повідомляється, що до міста повернуто 759 цінних картин, які зберігалися в тилу. Серед них полотна І. Рєпіна, В. Серова, М. Врубеля, І. Крамського, В. Верещагіна, В. Полєнова та інших майстрів. *Українська ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 603.*

5. Вночі радянськими спецслужбами арештовано весь єпископат Української греко-католицької церкви Галицької митрополії: митрополита Й. Сліпого, єпископа Г. Хомишина і єпископа-помічника І. Латишевського зі Станіслава, єпископа М. Будку зі Львова, єпископа М. Чернецького з Волині. *Календар світла на божий рік 1955. – Торонто, 1955. – С. 88.*

6. Львів. Повідомляється про відкриття в Будинку Червоної армії

Львівського військового округу виставки картин художників міста. *Літературна газета*. – 1945. – 12 квітня.

6. Свердловськ. Повідомляється про літературний вечір присвячений 50-річчю з дня народження і 35-річчя літературної діяльності Максима Рильського. *Літературна газета*. – 1945. – 12 квітня.

13 квітня (п'ятниця).

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили в Чехословаччині м. Годонін – важливий вузол доріг і сильний опорний пункт оборони німців на західному березі р. Морава. *Радянська Україна*. – 1945. – 14 квітня; *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты*. – М.: Республика, 2000. – С. 403.

1. Війська 3-го Українського фронту при підтримці військ 2-го Українського фронту і кораблів Дунайської військової флотилії звільнили столицю Австрії м. Відень. *Радянська Україна*. – 1945. – 14 квітня; *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты*. – М.: Республика, 2000. – С. 403.

1. Декретом Народної Ради Закарпаття створено прикордонну поліцію, організація і командування якою покладалося на полковника О. Тканка, що очолював штаб “народної дружини” всієї Закарпатської України. *Маркусь В. Приєднання Закарпатської України до Радянської України 1944–1945*. – К., 1992. – С. 49.

3. Москва. ДКО прийняв постанову “Про заходи у відбудові вугільної промисловості Донбасу”. Постанова зобов'язала Наркомат вугільної промисловості до червня 1945 р. довести добування вугілля в Донбасі до 100 тис. тон за добу. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 604.

3. Москва. ДКО прийняв постанову “Про план видобування нафти, виробітку нафтопродуктів і матеріально-технічного постачання нафтової промисловості в другому кварталі 1945 р.” *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 604.

14 квітня (субота).

6. Київ. Спілка радянських письменників України провела вечір, присвячений 15-річчю з дня смерті В. Маяковського. В Київському державному університеті ім. Т.Г. Шевченка організовано виставку творів поета. *Літературна газета*. – 1945. – 19 квітня.

15 квітня (неділя).

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили в Австрії промислові райони мм. Корнейбург, Флорисдорф і Штадлау. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы*. – М., 1985. – С. 490.

1. Війська 3-го Українського фронту при підтримці військ 2-го Українського успішно завершили Віденську наступальну операцію. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 604.

1. Війська 3-го Українського фронту, оволоділи м. Санкт-Пельтен (Австрія) – вузлом доріг і сильним опорним пунктом німців на р. Трайзен. *Радянська Україна*. – 1945. – 17 квітня; *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы*. – М., 1985. – С. 491.

4. Київ. Відкриття філіалу Центрального музею В. Леніна. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 605.

10. Малков (Польща). Підрозділ батальйонів хлопських вбив 116 мешканців українського походження, головним чином жінок та дітей. *Мотука G. Tak bylo w Bieszczadach*. – Warszawa, 1999. – S. 260.

16 квітня (понеділок).

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили в Чехословаччині м. Бржеслав. *Радянська Україна*. – 1945. – 17 квітня; *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты*. – М.: Республика, 2000. – С. 403.

1. Війська 3-го Українського фронту звільнили в Австрії ряд міст

серед них м. Фюрстенфельд. *Радянська Україна. – 1945. – 17 квітня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 403.*

16 квітня – 8 травня (понеділок – вівторок).

1. Відбулася Берлінська стратегічна наступальна операція військ 1-го і 2-го Білоруських і 1-го Українського фронтів. У результаті – завершено повний розгром німецьких армій. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 605.*

17 квітня (вівторок).

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили в Австрії м. Цистерсдорф – центр нафтового району. *Радянська Україна. – 1945. – 18 квітня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 403.*

1. Ярославський повіт (Польща). Підрозділ Армії Крайової чисельністю 100 осіб здійснив напад на с. Піскуровичі, вбили в жорстокий спосіб понад 700 українських селян, пограбували майно, забрали 600 голів худоби. *І. Білас Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. – У двох кн. – Кн. 1. – К., 1994. – С. 224.*

1. с. В'язівниці (Польща). Підрозділи УПА (курінь “Залізняка”) вбили 91 місцевого мешканця. *Bereza T. Tragiczne mikrohistorie i Wiazownica, 19 kwietnia 1945 r. // Akcja Wisla. – Warszawa, 2003. – S. 195.*

4. Київ. Створено Державний драматичний театр УРСР. *Радянське мистецтво. – 1945. – 17 квітня.*

4. Київ. Повідомляється про конференцію з питань планування населених місць. Взяли участь представники архітектурної громадськості Києва, Управління в справах архітектури при РНК УРСР, Український державний інститут проектування міст і наукові працівники Московського інституту містобудівництва при Академії архітектури СРСР. Конференція намітила розв'язання ряду актуальних архітектурних

проблем. *Радянське мистецтво. – 1945. – 17 квітня.*

18 квітня (середа).

1. Війська 1-го Українського фронту завершили прорив нейсенської межі оборони ворога, форсували р. Шпре і забезпечили умови для оточення Берліну. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 403.*

1. Війська 4-го Українського фронту на південний захід і на південь від м. Ратібор зайняли понад 30 населених пунктів. *Радянська Україна. – 1945. – 20 квітня.*

3. Миколаїв. Повідомляється про введення в дію першої черги енергокомбінату. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского. – М., 1990. – С. 262.*

19 квітня (четвер).

4. Київ. РНК і ЦК КП(б)У РСР прийняли постанову “Про створення музейного заповідника в м. Чернівцях”. *Хронологічне зібрання законів, указів президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду УРСР. Т. 2. 1942–1951 рр. – К., 1963. – С. 115, 116.*

4. Київ. Видавництво Спілки радянських письменників України випустило ряд творів українських письменників: збірник оповідань О. Копиленка “Невтомне життя”, історичну повість Ф. Бурлаки “Битва на Кодимі”, драматичну поему І. Кочерги “Свіччине весілля”. *Літературна газета. – 1945. – 19 квітня.*

20 квітня (п'ятниця).

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військами 1-го і 2-го Білоруських і 1-го Українського фронтів про необхідність гуманного ставлення до німецького населення і військовополонених. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6). – М., 1999. – С. 229.*

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військами 1-го і 2-го

Білоруських і 1-го Українського фронтів про встановлення знаків і сигналів для взаємного впізнання радянських і англо-американських військ. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6).* – М., 1999. – С. 230.

1. Війська 1-го Українського фронту вийшли до першої кільцевої полони оборони Берліна, обійшли із заходу коттбуське угруповання ворога і притиснули його до р. Шпрє, зайняли міста Шпремберг, Гойерсверд. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты.* – М.: Республика, 2000. – С. 404.

1. За мужність, відвагу, героїзм, проявлені в боях проти німецько-фашистських загарбників за м. Миколаїв, 67 морякам-десантникам під командуванням старшого лейтенанта К. Ольшанського Указом Президії ВР СРСР присвоєно звання Героя Радянського Союзу. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 606.

1. В 13 годин 50 хвилин дальнобійна артилерія 79-го стрілкового корпусу 3-ї ударної армії першою відкрила вогонь по Берліну – це поклато початок штурму столиці фашистської Німеччини. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 606.

21 квітня (субота).

1. 3-тя і 4-та гвардійська танкова армія 1-го Українського фронту ввірвалися на південну околицю Берліна, вийшли на південні підступи до Потсдаму. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты.* – М.: Республика, 2000. – С. 404.

1. Війська 4-го Українського фронту вийшли до зовнішнього оборонного обводу м. Моравська-Острава що в Чехословаччині. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты.* – М.: Республика, 2000. – С. 404.

1. Польща. Загін української самооборони спалив с. Боровницю як відплату за участь його мешканців у нападі на с. Павлокому. В ході акції вбито щонайменше 27 осіб. *Мотука Г. Так было в Bieszczadach.* –

Warszawa, 1999. – S. 262.

1. Поблизу Динова (Жешувщина, Польща) підписано угоду між УПА і польським підпіллям про припинення ворожнечі й спільні дії проти комуністичної влади. *Motyka G., Wnuk R. Pany i rezuny. Wspolpraca AK-WIN i UPA 1945 – 1947. – Warszawa, 1997. – S. 85-138.*

22 квітня (неділя).

1. Війська 1-го Українського фронту завершили розгром оточених в районах Коттбуса і Шпремберга великих груп ворога. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 404; Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 514.*

1. Війська 4-го Українського фронту звільнили в Чехословаччині м. Троппау. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 404; Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 332.*

6. Київ. У Державній українській філармонії відбувся концерт за участю Державної заслуженої академічної капели “Думка” (диригент – О. Петровський) та Державного симфонічного оркестру (диригент – Н. Рахлін). *Літературна газета. – 1945. – 26 квітня.*

23 квітня (понеділок).

1. Війська 1-го Українського фронту ввірвались в Берлін з півдня, вийшли на р. Ельбу панічно-західніше м. Дрездена. *Радянська Україна. – 1945. – 24 квітня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 404.*

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили в Чехословаччині м. Микулов, вийшли на підступи до м. Брно. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 404.*

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військами 1-го Білоруського і 1-го Українського фронтів про завершення оточення

франкфуртсько-губенського угруповання ворога. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6).* – М., 1999. – С. 231.

1. Ставка ВКГ видала директиву командуючим військами 1-го і 2-го Білоруських і 1-го Українського фронтів про порядок зустрічі з американськими і англійськими військами. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6).* – М., 1999. – С. 231, 232.

24 – 27 квітня (вівторок – п'ятниця).

3. Москва. XI сесія Верховної Ради СРСР прийняла закон про державний бюджет СРСР на 1945 рік. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронол. Справ.* – К., 1990. – С. 378.

25 квітня (середа).

1. Военної рада 4-го Українського фронту прийняла постанову про передачу Чехословацькому уряду взятих у ході бойових дій під охорону військами фронту промислових підприємств, розташованих на території Чехословаччини. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы.* – М., 1985. – С. 440.

1. Війська 1-го Білоруського і 1-го Українського фронтів з'єдналися західніше Берліна, закінчивши оточення берлінського угруповання ворога. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 607.

1. Війська 5-ї гвардійської армії 1-го Українського фронту вийшли до р. Ельби і в районі Торгау перетнулися з частинами 1-ї американської армії. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 607.

8. Сан-Франциско (США). Розпочалася конференція ООН скликана від імені СРСР, США, Великобританії і Китаю для підготовки (до виконання рішення Кримської конференції 1945 р.) кінцевого тексту Статуту ООН. *Даниленко В., Кокін С. Всесвітня історія. Хронологія основних подій.* – К.: Либідь, 1997. – С. 219.

26 квітня (четвер).

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи великим промисловим центром Чехословаччини м. Брно (Брюн) – важливим вузлом сполучень і оборони німців. *Радянська Україна. – 1945. – 27 квітня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 404.*

4. Кам'янець Кіровоградської області. Поновлено роботу музею П. Чайковського. *Культурне будівництво в Українській РСР. Найважливіші рішення комуністичної партії і радянського уряду. Збірник документів Т. 2. (червень 1941–1960 рр.). – К., 1961. – С. 80.*

5. Повідомлення НКДБ УРСР ЦК КП(б)У про реагування населення західних земель України на статтю “З хрестом чи ножем” і арешти уніатського духовенства. *Культурне життя в Україні. Західні землі. Т. 1. (1939–1953). – К., 1995. – С. 262-267.*

6. Київ. Повідомляється, що у Комітеті в справах мистецтв при РНК УРСР було прослухано 3-тю симфонію А. Гозенпуда та 2-у симфонію В. Нахабіна. У обговоренні творів взяли участь представники кафедри історії музики Київської держаної консерваторії та Спілки радянських композиторів України. *Літературна газета. – 1945. – 26 квітня.*

6. Київ. Повідомляється про вечір присвячений пам'яті В. Маяковського, що проходив у Інституті літератури АН УРСР. *Літературна газета. – 1945. – 26 квітня.*

7. с. Меттен (Німеччина). Помер Павло Скоропадський. *Войцено О. Літопис українського життя в Канаді Т. 5. – Вінніпег-Канада, 1973. – С. 209.*

8. Сан-Франциско (США). Уряд УРСР представив конференції ООН заяву про бажання взяти участь в роботі конференції і стати членом міжнародної організації. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 607.*

27 квітня (п'ятниця).

1. Війська 1-го Українського фронту разом з військами 1-го Білоруського фронту оволоділи містом Потсдам. Війська 1-го Українського

фронту зайняли місто Віттенберг. *Радянська Україна. – 1945. – 28 квітня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 404.*

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили в Чехословаччині мм. Угерські Броди і Угерські Остроги. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 404.*

1. Радехів Львівської області. Вночі відділ УПА (понад 400 чоловік) вчинив напад на містечко, у ході нападу повстанці обстріляли приміщення райвідділів, приміщення НКВС, НКДБ, партійно-радянських органів і звільнили 110 родин (163 осіб) “бандпосібників”. *Літопис нескореної України. Документи, матеріали, спогади. – Львів, 1993. – Кн. 1. – С. 244, 245.*

6. Київ. РНК УРСР та ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про будівництво жилих будинків колгоспників, виробничих будівель у колгоспах і культурно-побутових споруд на селі”. *Радянська Україна. – 1945. – 8 травня.*

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про поновлення діяльності управлінь по експлуатації меліоративних систем у східних областях УРСР”. Постанова передбачала відновити діяльність ряду управлінь з експлуатації меліоративних систем, які існували до початку Вітчизняної війни. Відновлення управлінь покладалося на народний комісаріат земельних справ УРСР та на виконкоми обласних Рад депутатів трудящих. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 4–5 (15 травня). – С. 120, 121.*

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про реєстрацію розпізнавальних товарних знаків”, з метою здійснення контролю за якістю товарів широкого вжитку та інших виробів, що їх випускає промисловість УРСР. Постановлялося ввести в дію по УРСР Правила реєстрації товарних знаків; затвердити список товарів широкого вжитку, апаратури й устаткування, виготовлених промисловістю УРСР, які в обов’язковому порядку повинні мати товарні знаки; зобов’язати керівників організацій і підприємств УРСР розробити у визначений термін товарні знаки на

товари широкого вжитку й інші вироби і подати їх на розгляд експертно-художньої ради при Українській філії Всесоюзної торгівельної палати, зареєструвати їх в двохмісячний термін у Народному комісаріаті торгівлі СРСР. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 4–5 (15 травня). – С. 123-130.*

28 квітня (субота).

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військами 1-го Білоруського і 1-го Українського фронтів про зміну розмежувальної лінії. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6). – М., 1999. – С. 232.*

1. В Берліні війська 1-го Українського фронту зайняли райони Фріденау, Груневальд, Рулебен. Берлінське угруповання роз'єднане на три частини. *Радянська Україна. – 1945. – 29 квітня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М.: Республика, 2000. – С. 404.*

1. Наказом Ч.12. командира крайової команди УПА – Захід “Шелеста” внесено зміни до тактики відділів, які мали перейти до дій чотами і навіть роями, а також ширше практикувати рейди. Ставилося завдання ліквідації “зайвих” структур (військової розвідки, жандармерії, оргмобів тощо), а також “чистки” повстанських лав. *Кентій А. Українська повстанська армія в 1944?1945 рр. – К., 1999. – С. 167.*

7. Київ. Відбувся урочистий вечір, організований АН УРСР і Спілкою радянських письменників України, присвячений 60-річчю з дня народження і 35-річчю наукової та педагогічної діяльності дійсного члена АН УРСР О. Білецького. *Радянська Україна. – 1945. – 29 квітня; Літературна газета. – 1945. – 5 травня.*

29 квітня (неділя).

1. Поблизу Динова на Жешівщині (Польща). Представники УПА і проаківського польського підпілля домовилися укласти угоду про припинення конфронтації і протидію польському і радянському комуністичним режимам. *Зашикільняк Л. Українське питання в політиці*

польського еміграційного уряду і підпілля в 1939–1945 роках. – У кн.: *Волинь і Холмицина 1938–1947. Польсько-українське протистояння та його відлуння. Дослідження, документи, спогади.* – Львів, 2003. – С. 198.

6. Київ. На Хрещатику відбувся масовий недільник, у якому взяли участь 12 тис. трудящих міста. *Радянська Україна.* – 1945. – 30 квітня.

30 квітня (понеділок).

1. Війська 4-го Українського фронту штурмом оволоділи м. Моравська-Острава в Чехословаччині. *Радянська Україна.* – 1945. – 1 травня; *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты.* – М.: Республика, 2000. – С. 405.

1. Війська 1-го Білоруського фронту о 5 годині ранку розпочали штурм рейхстага. О 13 годині 50 хвилин підрозділи радянських військ через проломи в стінах увірвалися в будинок рейхстагу. Розвідники сержанти М. Єгоров і М. Кантарія прикріпили Прапор Перемоги на будинку рейхстагу. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 608.

6. Київ. Відкриття республіканської виставки “Партизани України в боротьбі проти німецько-фашистських загарбників”. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 608.

8. Сан-Франциско (США). Відкриття п’ятого пленарного засідання конференції ООН, на якому схвалено рекомендацію керівного комітету про негайне надіслання Україні запрошення взяти участь в конференції. *Радянська Україна.* – 1945 – 1 травня; *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 609.

Квітень.

3. Відновлено діяльність на повну довоєнну потужність Київської ТЕЦ-3. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 609.

1 травня (вівторок).

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військами 1-го Білоруського і 1-го Українського фронтів про розгром ворога в районі Берліна і Луккенвальда і підготовку наступу на Прагу. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВГК: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6).* – М., 1999. – С. 233.

1. Директива командуючого військами 3-го Українського фронту командуючому 26-ї армії про передачу 1-ї Угорської піхотної дивізії в склад армії. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы.* – М., 1985. – С. 254.

2 травня (середа).

1. Війська 1-го Українського фронту під командуванням маршала Радянського Союзу І. Конєва разом з військами 1-го Білоруського фронту під командуванням маршала Радянського Союзу Г. Жукова повністю оволоділи столицею Німеччини м. Берлін. До 21 години нашими військами було взято в полон в місті Берліні понад 70 000 солдатів і офіцерів. *Радянська Україна. – 1945. – 4 травня; Даниленко В., Кокін С. Всесвітня історія. Хронологія основних подій.* – К.: Либідь, 1997. – С. 219.

1. Москва. Президія ВР СРСР ухвалила Указ про нагородження орденами 28 організаторів партизанського руху на Україні. Орденом Суворова I ступеня: С. Ковпака, Д. Коротченка, Т. Строкача, О. Федорова, М. Хрушова. Орденом Червоного Прапора: Л. Бугаєнка, Ф. Бровка, Т. Константинова, М. Салогора, В. Костенка, С. Маликова, Д. Бурченка. Орденом Богдана Хмельницького I ступеня: П. Вершигору, М. Гречуху, Л. Корнійця, А. Олексенка, В. Старченка, Г. Рудя. Орденом Богдана Хмельницького II ступеня: З. Богатиря, А. Зленка, К. Литвина, С. Савченка, М. Співака. Орденом Вітчизняної Війни I ступеня: В. Бегму, В. Дружиніна, М. Кузнецова, М. Наумова, О. Сабурова. *Радянська Україна. – 1945. – 4 травня; Літературна газета. – 1945. – 26 квітня.*

1. Президія ВР СРСР ухвалила Указ про нагородження орденами і медалями 4847 партизан і партизанок УРСР. *Радянська Україна. – 1945.*

– 5, 6 травня; *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 610.

1. Ставка ВГК видала директиву командуючому військами 2-го Українського фронту про наступ на Прагу. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6)*. – М., 1999. – С. 233; *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы*. – М., 1985. – С. 398.

3 травня (четвер).

1. Війська 4-го Українського фронту оволоділи містом Цешін в Чехословаччині. *Радянська Україна. – 1945. – 4 травня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты*. – М., 2000. – С. 406.

1. Львів. Відбувся загальноміський 100-тисячний мітинг присвячений взяттю Берліна. *Радянська Україна. – 1945. – 4 травня*.

4 травня (п'ятниця).

1. Війська 4-го Українського фронту з боями зайняли місто Вігштадтль (Вітков). *Радянська Україна. – 1945. – 5 травня*.

1. Директива командуючого військами 1-го Українського фронту командуючому 2-ї армії війська польського про перехід у наступ на Празькому напрямку. *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы*. – М., 1985. – С. 335.

1. З'явилась “Декларація Проводу ОУН” (бандерівської), яка містила заклик продовжувати боротьбу, покладаючись на власні сили, накреслювала широку програму і тактику дій. Намічено було перейти до вужчих форм підпільної боротьби, щоб тим забезпечити себе від значних втрат, створити умови для можливості розглянути рух опору в часі, зміцнити й розбудувати конспіративну мережу. *Баган О. Націоналізм і націоналістичний рух. – Дрогобич. 1994. – С. 164*.

1. Лінц (Австрія). Частини, сформовані з кубанських і донських

козаків, які воювали на боці Німеччини, здалися англійському військово-муну командуванню. Толстой Н. Жертвы Ялты // Юность. – 1991. – № 6. – С. 58; Іванис В. Ще одна трагедія козаків. – Б/м, 1961. – С. 1-36.

3. Москва. РНК СРСР прийняла постанову про випуск четвертої Державної воєнної позики на суму 25 млрд. рублів терміном на 20 років. Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 611.

5 травня (субота).

1. Війська 2-го Українського фронту звільнили в Чехословаччині м. Кромержіж. Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М, 2000. – С. 406.

1. Закінчилася Моравсько-Островська операція: війська 4-го Українського фронту нанесли поразку 1-й ТА ворога і оволоділи Моравсько-Островським промисловим районом. Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М, 2000. – С. 406.

1. Поблизу с. Біличів Старосамбірського району Дрогобицької області, упівці зробили засідку на партійно-радянський актив району, вбивши 25 осіб, у тому числі секретаря райкому КП(б)У Нудьгу, районного прокурора Степанова, оперуповноважених НКВС Авдеева, Зілінського, Росадіна, Кириченка, директора маслозаводу Коновалова та інших. Літопис нескореної України. – Львів, 1997. – Кн. II. – С. 32.

4. Київ. Народний комісар освіти академік П.Тичина підписав, і отже, надав чинності схваленій 1943 року новій (3-й) редакції правопису, що її почали розробляти 1938 року. У правописі 1945 р. не невідновлено жодного з вилучених правил 1928 р. Деякі елементи далі наближено до російського правопису, зокрема введено флексію -і в родовому відмінку однини іменників із -ен: імені замість імени. Кубайчук В. Хронологія мовних подій в Україні (Зовнішня історія української мови). – К., 2004. – С. 97, 98; Німчук В. Проблеми українського правопису в ХХ ст. // Український правопис (проект найновішої редакції). – К., 1999. – С. 270.

4. Київ. РНК УРСР схвалила проект українського правопису, розроблений Інститутом мовознавства АН УРСР під керівництвом дійсного

члена АН УРСР тов. Л. Булаховського. *Радянська Україна. – 1945. – 11 липня.*

6. Київ. Пленум ЦК КП(б)У прийняв постанову “Про відбудову і будівництво міського господарства, будівництво житлових будинків колгоспників, виробничих будівель в колгоспах і культурно-побутових будівель на селі”. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронол. Справ. – К., 1990. – С. 378.*

6 травня (неділя).

1. Війська 4-го Українського фронту, наступаючи на захід і на південний захід від міста Моравська Острава, з боями зайняли міста Беніш, Штернберг, Пржібор, Новий Ічин, Френштат, Валаш Межірічі, Голешов. *Радянська Україна. – 1945. – 8 травня.*

1. Бреслау (Польща). У ніч на 6 травня бойова група німецьких антифашистів – слухачів фронтової антифашистської школи 1-го Українського фронту – в складі 80 чоловік під командуванням лейтенанта Хорса Фідта розпочала бойові дії проти есесівського гарнізону в місті. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 611.*

1. Війська 4-го Українського фронту оволоділи в Чехословаччині м. Штернберком і вийшли на підступ до м. Оломоуц. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М, 2000. – С. 407.*

8. Сан-Франциско (США). Делегація УРСР прибула на конференцію ООН. *Радянська Україна. – 1945. – 16 травня.*

6 – 11 травня (неділя – субота).

1. Проходила Празька стратегічна наступальна операція військ 1, 4 і 2-го Українських фронтів. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М, 2000. – С. 407.*

7 травня (понеділок).

1. Польща. Війська 1-го Українського фронту повністю оволоділи

містом і фортецею Бреславль (Бреслау). *Радянська Україна. – 1945. – 8 травня.*

3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про заходи по відбудові та дальшому розвитку господарства у Львівській, Станіславській, Дрогобицькій, Тернопільській, Ровенській, Волинській і Чернігівській областях УРСР на 1945 рік”. *Радянська Україна. – 1945. – 8 травня.*

1. Війська 2-го Українського фронту перейшли наступ в на Прагу. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М, 2000. – С. 407.*

1. Війська 1-го Українського фронту прорвали оборону ворога західніше м. Дрездена. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М, 2000. – С. 407.*

6. Станом на цей день в західних областях України відновили свою діяльність 5374 школи, 14 вищих навчальних закладів і 65 технікумів. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 612.*

8 травня (вівторок).

1. В пригороді Берліна Карлсхорсте, в будинку колишнього військово-інженерного училища, представники німецького головнокомандування в присутності представників Верховного головнокомандування радянських військ і представників Верховного головнокомандування англо-американських і французьких військ підписали акт про беззастережну капітуляцію Німеччини. Виконання акту розпочалося з 24 години. *Літературна газета. – 1945. – 11 травня; Безсмертя. Книга пам'яті України 1941–1945. – К., 2000. – С. 678; Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 612.*

1. Москва. Президія ВР СРСР ухвалила Указ “Про оголошення 9 травня святом Перемоги” *Радянське мистецтво. – 1945. – 13 травня.*

1. Війська 2-го Українського фронту оволоділи в Чехословаччині містами Яромержіце, Зноймо і на території Австрії – містами Голлабрунн

і Штоккерау. *Радянська Україна. – 1945. – 9 травня.*

1. Війська 1-го Українського фронту оволоділи містом Дрезден, перейшли німецько-чехословацький кордон. *Радянська Україна. – 1945. – 9 травня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М, 2000. – С. 407.*

1. Війська 4-го Українського фронту оволоділи містом і великим залізничним вузлом Оломоуц – важливим опорним пунктом оборони німців на р. Мораві. *Радянська Україна. – 1945. – 9 травня.*

9 травня (середа).

1. Війська 1-го Українського фронту разом з повстанцями звільнили столицю Чехословаччини Прагу. В Прагу вступили також війська 4-го і 2-го Українських фронтів. *Радянська Україна. – 1945. – 10 травня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М, 2000. – С. 408.*

1. Москва. Президія ВР СРСР ухвалила Указ про заснування медалі “За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.” *Радянська Україна. – 1945. – 10 травня; Радянське мистецтво. – 1945. – 13 травня; Літературна газета. – 1945. – 11 травня.*

1. З оперативного зведення за 9 травня: війська 4-го Українського фронту зайняли на території Чехословаччини міста Шілперк, Мюгліц, Моравська Трюбау, Літовель, Простеев; війська 2-го Українського фронту – міста: Велікіє Межирічі, Йіглава, Брод, Бенешов, Тржебіч; війська 3-го Українського фронту зайняли на території Австрії міста: Лоосдорф, Візельбург, Амштеттен, Мюрцсумлаг, Брук, Грац і з’єдналися з американськими військами в районі Амштеттен. *Радянська Україна. 1945. – 10 травня.*

1. Святкування в Радянському Союзі Дня Перемоги над Німеччиною. *Даниленко В., Кокін С. Всесвітня історія. Хронологія основних подій. – К.: Либідь, 1997. – С. 219.*

1. ЦК ВКП(б) і РНК СРСР привітали радянський народ з перемогою над фашистською Німеччиною. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий – К., 1985. – С. 612.*

2. Вінницька область. У населених пунктах області відбулися мітинги і демонстрації, в яких взяли участь більше одного мільйонна чоловік. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 613.

2. Львівська область. У населених пунктах області відбулися мітинги і демонстрації, в яких взяло участь близько 300 тис. чоловік. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 613.

2. Київ. Відбувся 200-тисячний мітинг робітників, присвячений перемозі. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 613.

3. Дніпропетровськ. Відбудовано завод металургійного обладнання. *Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий* – К., 1985. – С. 613.

6. Київ. Український радіокомітет організував великий літературно-музичний концерт на честь Дня Перемоги. Взяли участь: В. Сосюра “Радійте, настала жадана година” і “Цвіти, Україно”; О. Новицький – вірш “Слався, наш батьку”, М. Терещенко – “Стільки літ ми мріяли про щастя”. Народна артистка СРСР Н. Ужвій та народні артисти УзРСР Є. Пономаренко та О. Юрський виступили з читанням поезій М. Рильського, М. Терещенка, Т. Масенка. *Літературна газета*. – 1945. – 11 травня.

10 травня (четвер).

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військами 2-го Українського фронту про просування на зустріч союзникам. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6)*. – М., 1999. – С. 235.

1. Війська 3-го Українського фронту встановили зв'язок з англійськими військами західніше м. Грац. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О. А. Ржевского*. – М., 1990. – С. 269; *Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы*. – М., 1985. – С. 495.

1. Верховний головнокомандуючий видав наказ командуючому військами 3-го Українського фронту про передачу авіаційної техніки Югославській армії. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 23 (12–4) – М., 2001. – С. 705; Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 217.*

6. Київ. Відбулося святкування Дня Перемоги. *Київська правда. – 1945. – 10 травня; Киевщина в годы Великой Отечественной войны. 1941–1945. Сб. док. – К., 1963. – С. 663.*

11 травня (п'ятниця).

1. Закінчилась Празька операція військ 1, 2, і 4-го Українських фронтів. Червона армія ліквідувала останню велику групу німецьких військ, повністю звільнила територію Чехословаччини. Радянські війська вийшли на лінію Хемніц – Карлові Вари – Пльзень і стикувалися з американськими частинами. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М, 2000. – С. 408.*

6. Київ. РНК УРСР ухвалила постанову “Про надання органам Державної автомобільної інспекції Управління міліції НКРС УРСР право вилучати незаконно придбані автомобілі і мотоцикли”. *Хронологічне зібрання законів, указів президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду УРСР. Т. 2. 1942–1951 рр. – К., 1963. – С. 116.*

12 травня (субота).

1. Війська 1, 2, і 4-го Українських фронтів звільнили територію Чехословаччини і Австрії від розрізаних загонів німецьких військ. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М, 2000. – С. 408.*

4. Київ. Створено Інститут загальної і неорганічної хімії АН УРСР. *Історія Академії Наук України 1918–1993 / Ред. Кол. Б.Є. Патон, В.Г. Бар'ятар та ін. – К., 1994. – С. 283.*

7. Київ. В конференц-залі АН УРСР відбулося урочисте засідання

присвячене 75-річчю з дня народження і 50-річчю наукової діяльності Героя Соціалістичної Праці, дійсного члена АН УРСР, заслуженого діяча науки Євгена Патона. *Радянська Україна. – 1945. – 12 травня.*

9 – 12 травня (середа – субота).

1. Війська Українських фронтів взяли в полон числену кількість німецьких солдатів і офіцерів: війська 1-го Українського фронту – 168.000 (з них – 7 генералів), війська 2-го Українського фронту – 135.000 (з них – 8 генералів), війська 3-го Українського фронту – 114.766 (з них – 5 генералів), війська 4-го Українського фронту – 56.280. *Радянська Україна. – 1945. – 13 травня.*

13 травня (неділя).

1. Між селами Біличі й Стільбище Старо-Самбірського району Дрогобицької області група партійних і радянських працівників потрапила в засідку, організовану підрозділом УПА. У результаті загинуло 26 осіб, у тому числі перший секретар Старо-Самбірського РК КП(б)У В. Нудьга і 5 жінок. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1695, арк. 136-140; Сергійчук В. Десять буремних літ: Західноукраїнські землі у 1944–1953 рр.: Нові документи і матеріали – К., 1998. – С. 291–295.*

3. Краматорськ. Повідомляється про введення в дію металургійного заводу. *Радянська Україна. – 1945. – 13 травня.*

8. Буенос-Айрес (Аргентина). Створено Український допомоговий комітет для допомоги потерпілим у війні. *Данилишин М. Українці в Аргентині. Монографія про суспільно-організаційне і релігійне життя Української спільноти в Аргентині. – Буенос-Айрес, 1979. – С. 327.*

9. Київ. На стадіоні “Динамо” відбувся перший футбольний матч на першість Радянського Союзу з футболу між командами “Динамо” (Київ) – “Локомотив” (Москва). Гра закінчилась з рахунком 1:1. *Радянська Україна. – 1945. – 15 травня.*

14 травня (понеділок).

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про надання допомоги

довготерміновим кредитом бідняцько-середняцьким господарствам західних, Чернівецької та Ізмаїльської областей УРСР на відбудову і нове будівництво житлових і господарських будівель, придбання робочої і продуктивної худоби та сільськогосподарського реманенту”. Кредит з 3,5 % річних передбачалося видавати на такі заходи: на відбудову і на нове будівництво житлового будинку і господарських будівель – до 5000 руб. на одне господарство, строком на 5 років; на придбання коней і волів – до 3000 руб. строком на 5 років, продуктивної худоби (корів, овець, кіз, свиней, птиці, бджолородин) – до 2000 руб. строком на 2 роки; найпростішого сільськогосподарського реманенту – 500 руб. строком на 2 роки. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 4–5 (15 травня). – С. 130, 131.*

15 травня (вівторок).

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військами 3-го Українського фронту про виведення Болгарських і Радянських військ з території Югославії і підпорядкування 3-ї Югославської армії командуючому військами 3-го Українського фронту. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6). – М., 1999. – С. 237, 238; Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985. – С. 199.*

1. Львів. Проведено нараду секретарів обкомів КП(б)У і начальників управлінь НКВС та НКДБ західних областей УРСР, на якій М. Хрущов виклав рекомендації щодо застосування нових методів боротьби проти націоналістичного підпілля, що мали репресивне спрямування. *І. Білас Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. – У двох кн. – Кн. I. – К., 1994. – С. 271.*

6. Київ. Розпочав роботу Цирк-шапіто. *Радянське мистецтво. – 1945. – 23 травня.*

16 травня (середа).

1. Агентство Рейтер повідомляло, що у відповідь прем'єр-міністра

Чехословаччини 3. Фірлінгера на запитання про його ставлення до автономного уряду Закарпатської України, яке складається з українців, котрі розмовляють мовою селян з Полтавщини і Харківщини, щойно утворило свій автономний уряд і висловлює бажання об'єднатися з Радянським Союзом, однак визнає поки що владу нашого уряду... Президент Бенеш і наш уряд бажають урегулювати питання Закарпатської України з Москвою в атмосфері найбільш сердечній, враховуючи щирі побажання, висловлені місцевим населенням". *Combat*. – 1945. – 16 травня.

3. Повідомляється, що станом на цей день в УРСР відбудовано 26448 колгоспів і 1187 МТС. *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского. – М., 1990. – С. 270.*

4. Київ. Закінчився пленум Спілки радянських композиторів України, на якому були заслухі і обговорені твори українських композиторів, написані ними за роки Великої Вітчизняної війни. *Радянська Україна. – 1945. – 18 травня.*

17 травня (четвер).

4. Київ. Повідомляється про відкриття кабінету-музею М. Лисенка при державній консерваторії. В експозиції представлені документи і матеріали, що пов'язані з дитячими і студентськими роками композитора, його музичною освітою, творчою, концертною, педагогічною і науковою діяльністю. *Радянське мистецтво. – 1945. – 17 травня.*

6. Львів. Повідомляється про прибуття першого прямого поїзду Москва – Львів. Цим рейсом розпочалося пряме регулярне сполучення між Москвою і Львовом. *Радянська Україна. – 1945. . – 18 травня.*

6. Київ. Повідомляється, що Народний комісаріат промисловості будівельних матеріалів УРСР і Український філіал Академії архітектури СРСР оголосили закритий конкурс на виготовлення зразків виробів архітектурно-художньої кераміки для зовнішнього і внутрішнього оформлення будинків. *Радянське мистецтво. – 1945. – 17 травня.*

7. Київ. В конференц-залі АН УРСР відбулася наукова сесія,

присвячена 100-річчю з дня народження великого російського вченого І. Мечнікова. Відкрито виставку, присвячену життю і науковій діяльності вченого. *Радянська Україна. – 1945. – 18 травня.*

18 травня (п'ятниця).

1. Москва. На відзначення капітуляції гітлерівської Німеччини керівництво Радянського Союзу оголосило чергову амністію для учасників самостійницького руху, причому останнім днем явки з повинною визначено 20 липня. Однак цією можливістю скористалися переважно дезертири радянських Збройних Сил. *Киричук Ю. Український національний рух 40-50 років XX століття: ідеологія та практика. – Львів, 2003. – С. 238.*

1. Підрозділи УПА напали на сс. Радків, Лаховці, Жеплін і Посадів (Польща) і спалили більшість будинків та вбили близько 60 осіб польського походження. *Sowa A. Stosunki polsko-ukrainskie 1939 – 1947. – Krakow. 1998. – S. 289.*

19 травня (субота).

1. Київ. ЦК КП(б)У прийняв постанову “Про хід виконання рішень ЦК КП(б)У від 21.03.1945 р. “Про факти грубих порушень радянської законності в західних областях УРСР”, в якій викладено нові факти злочинів співробітників силових структур і заходи, спрямовані на їх недопущення в майбутньому. *Сергійчук В. Десять буремних літ: Західноукраїнські землі у 1944–1953 рр.: Нові документи і матеріали – К., 1998. – С. 295-301.*

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про видачу одноразової допомоги нужденній інтелігенції західних областей УРСР”. Допомога мала видаватися за рішенням виконавчих комітетів обласних Рад депутатів трудящих в розмірі 1-2 тисячі карбованців на кожну сім'ю. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 6 (1 червня). – С. 143.*

9. Київ. Розпочався розіграш всесоюзної першості з важкої атлетики спортивного товариства “Спартак”. *Радянська Україна. – 1945. – 20 травня.*

20 травня (неділя).

6. Київ. У залі філармонії відбувся авторський концерт композитора, народного артиста СРСР Р. Глієра. *Радянська Україна. – 1945. – 22 травня.*

9. Київ. Відбувся футбольний матч на першість СРСР між командами “Динамо” (Київ) – “Торпедо” (Москва). Матч закінчився з рахунком 2:1 на користь киян. *Радянська Україна. – 1945. – 22 травня.*

21 травня (понеділок).

1. В Руді Ружанецькій на Грубенівщині (Польща) відбулася зустріч представників українського та польського національного підпілля. Українську сторону презентував уповноважений УГВР і ГК УПА підполковник Лопатинський, польську – капітан Голембійовський. Вони повідомили про припинення антипольських дій на Львівщині, Станіславщині, Тернопільщині й антиукраїнських – у повітах Володава, Холм, Грубешів, Томашів Люблінський, Білгорай. Сторони висловилися за зближення та співпрацю в справі протидії радянській країні. Всупереч домовленості наступних зустрічей не відбулося. *Ковалевський З. Польське питання у післявоєнній стратегії української повстанської армії. – У кн.: Волинь і Холмищина 1939–1947. Польсько-українське протистояння та його відлуння. Дослідження, документи, спогади. – Львів. 2003. – С. 314, 315; Motyka G., Wnuk R. Pany i rezuny. Wspolpraca AK-WIN i UPA 1945–1947. – Warszawa, 1997. – S. 85-138.*

1. Органи НКВС Станіславської області виявили могилу з трупами 35 задушених повстанців (точне місце в документі не вказане). *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1626, арк. 52-61; Літопис УПА; Нова серія. – Т. 4. – Львів – Торонто, 2002. – С. 418.*

22 травня (вівторок).

1. Ровенська область. На території області проведено 13 чекістсько-військових операцій, в результаті яких вбито 16 і поранено 23 “бандити”. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1629, арк. 73-77; Літопис УПА; Нова серія. – Т. 4. – Львів – Торонто, 2002. – С. 423.*

8. Сан-Франциско (США). Під час прес-конференції народний комісар закордонних справ УРСР Д. Мануїльський заявив: “Ми вважаємо, що Закарпатська Україна цілком мирним шляхом може бути об’єднана з країною, з якою вона бажає поєднати свою долю”. *Маркусь В. Приєднання Закарпатської України до Радянської України 1944–1945.* – К., 1992. – С. 66.

1. Москва. Наркомат шляхів сполучення СРСР видав спеціальний наказ № 517 ц про порядок виділення рухомого залізничного складу для забезпечення українсько-польського переселення. *Переселення поляків та українців 1944–1946.* – Варшава – Київ, 2000. – С. 414.

3. Київ. РНК УРСР ухвалила постанову “Про організацію Львівської науково-дослідної станції рільництва”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР.* – 1945. – № 6 (1 червня). – С. 143, 144.

6. Київ. У Політехнічному музеї відбувся вечір української літератури. З читанням творів виступили: М. Рильський, В. Сосюра, П. Панич, Н. Забіла, О. Вишня, І. Нехода, поети-перекладачі М. Ушаков, М. Браун, В. Звьягінцева та артисти московських театрів. *Літературна газета.* – 1945. – 30 травня.

23 травня (середа).

1. Ровенська область. У ході 6 чекістсько-військових операцій на території області вбито 10 і поранено 9 “бандитів”. *ЦДАГО України.* – Ф. 1, оп. 23, спр. 1629, арк. 73-77; *Літопис УПА: Нова серія.* – Т. 4. – Львів – Торонто, 2002. – С. 423.

1. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У ухвалили постанову “Про утворення в м. Ворошиловграді історико-краєзнавчого музею”. *Культурне будівництво в Українській РСР. Найважливіші рішення комуністичної партії і радянського уряду. Збірник документів Т. 2. (червень 1941–1960 рр.).* – К., 1961. – С. 83.

3. Одеса. Повідомляється, що джутова фабрика випустила першу партію мішкової тканини. *Радянська Україна.* – 1945. – 23 травня.

3. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про відновлення державних актів на безстрокове (довічне) користування колгоспів землею і

земельних шнурових книг у колгоспах районів Української РСР, визво-
лених від німецько-фашистської окупації”. *Хронологічне зібрання зако-
нів, указів президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду
УРСР. Т. 2. 1942–1951 рр. – К., 1963. – С. 120, 121.*

24 травня (четвер).

1. У Жаб’євському районі Станіславщини протягом одного дня в ра-
дянські органи з’явилося з повинною 86 повстанців, які здали 4 кулемети,
19 гвинтівок, 4000 набоїв. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1626, арк.
52-61; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – Львів – Торонто, 2002. – С. 417.*

6. Харків. Після 4-річної перерви відновив свою діяльність держав-
ний театр опери і балету. *Радянська Україна. – 1945. – 23 травня.*

25 травня (п’ятниця).

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про заходи по боротьбі з
малярією”. Відповідно якої: затверджувався план проти малярійних за-
ходів і забезпечувався контроль за їх виконанням; заборонялося здій-
снювати посіви рису в межах трикілометрової зони міст, населених
пунктів, територій підприємств, радгоспів; забезпечити підготовку кад-
рів по боротьбі з малярією, лікувальні заклади – протималярійними
препаратами. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної
Ради, постанов і розпоряджень Уряду УРСР. Т. 2. 1942–1951 рр. – К.,
1963. – С. 121, 122.*

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про санітарно-протиепіде-
мічні заходи по боротьбі та запобіганню шлунково-кишковим захворю-
ванням у 1945 році”. Згідно неї планувалося до 15 червня поточного ро-
ку розгорнути додатково 12500 тимчасових ліжок для госпіталізації
хворих, провести в установлений строк запобіжні щеплення, забезпечи-
ти постачання областям УРСР потрібних дезинфекційних речовин та
засоби проти мух. Зобов’язати Народний комісаріат м’ясомолочної про-
мисловості УРСР забезпечувати дитячі установи доброякісним свіжим
молоком, згідно з встановленими нормами. Передбачалася забезпечувати
очистку міст і населених пунктів від сміття і нечистот, перевіряти

санітарний стан гуртожитків та інтернатів та ін. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР Республіки. 1945. – № 2–9, 11–18. – С. 151–158.*

25 – 27 травня (п'ятниця – неділя).

1. Відбувся черговий IV пленум ЦК ЛКСМУ за участю секретарів обкомів ЛКСМУ. *Радянська Україна. – 1945. – 30 травня.*

3. Сталіно. У приміщенні музичного театру відбулася технічна конференція вугільників, присвячена питанням відбудови шахт Донбасу. *Радянська Україна. – 1945. – 26 травня.*

26 травня (субота).

3. Москва. ДКО видав постанову про поступове переведення промисловості на мирне виробництво. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронол. Справ. – К., 1990. – С. 380.*

6. Херсон. Повідомляється про створення дитячої технічної сільсько-господарської станції. *Радянська Україна. – 1945. – 20 травня.*

6. Одеса. Розпочала діяльність радіомовна станція. *Радянська Україна. – 1945. – 26 травня.*

27 травня (неділя).

1. Грубешівщина (Польща). Відділи УПА й АК-ВІН здійснили спеціальну акцію в селах Варез і Хоробров, знищили 15 комуністичних діячів й агентів і видалили звернення до українців про припинення братовбивства та спільну боротьбу проти комуністичної влади. *Motyka G. Tak bylo w Bieszczadoch. Walki polsko-ukrainske 1943–1948. – Warszawa, 1999. – S. 166.*

3. Харків. Повідомляється про створення на заводі “Світло шахтаря” конструкції нової навалочної машини “УН-45”. *Радянська Україна. – 1945. – 27 травня.*

6. Харків. Відкриття виставки картин І. Репіна, С. Васильківського, Т. Шевченка, М. Мурашка та інших видатних майстрів живопису. *Радянська Україна. – 1945. – 27 травня.*

28 травня (понеділок).

1. Груберів (Польща). Стався спільний напад 120 вояків УПА і 25 – АК на підрозділ польської служби безпеки і батальйон НКВС, приміщення місцевого комітету Польської робітничої партії, пошту. Під час нападу вбито 15 польських і радянських військовослужбовців, визволено 20 в'язнів, зруйновано будівлю польської служби безпеки, знищено документи ПРП, спалено шість житлових будинків. *Макар Юрій Українсько-польське протистояння на Холмищині: причини, характер наслідки.* – У кн.: *Волинь і Холмищина 1938–1947: Польсько-українське протистояння та його відлуння. Дослідження, документи, спогади.*

5. На адресу РНК УРСР надійшло звернення керівників “Ініціативного комітету для об’єднання Греко-католицької церкви з Російською православною церквою” (т.зв. “Ініціативної групи”) отців Г. Костельника, М. Мельника й А. Пельвецького, в якому у вірнопідданицькому дусі викладається мотивація об’єднаної акції й міститься клопотання затвердити “Ініціативну групу” та покласти на неї керівництво цією справою. *Андрусів І. Релігійне життя на Прикарпатті: 1944–1990 роки.* – Івано-Франківськ, 2004. – С. 27-32.

29 травня (вівторок).

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військами 1-го Українського фронту про перейменування фронту в Центральну групу військ і її склад. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6).* – М., 1999. – С. 240, 241.

1. Ставка ВГК видала директиву командуючим військами 3-го Українського фронту про перейменування фронту в Південну групу військ і її склад. *Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6).* – М., 1999. – С. 243, 244.

3. Повідомляється, що в Донбасі відбудовано 67 головних шахт, в 70 інших почалося добування вугілля, введено в дію 35 районних електростанцій, відроджено діяльність Єнакієвського, Маріупольського, Ново-Краматорського заводів. *Великая Отечественная война,*

1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского. – М., 1990. – С. 272.

30 травня (середа).

4. Київ. Повідомляється, що в Українському державному видавництві вийшли з друку нові книги: “Календар-довідник на 1945 рік” під ред. О. Біолуса, М. Дерегуса, К. Дубини; історично-літературний нарис О. Дорошкевича “Українська культура в двох столицях Росії”; повість Ванди Василевської “Просто Любов” у перекладі з польської мови М. Пригари; оповідання П. Панича “Малий партизан” та історичний нарис М. Супруненка “Микола Щорс”. *Літературна газета*. – 1945. – 30 травня.

Травень.

1. Головнокомандувач УПА Т. Чупринка видав наказ “До бійців і командирів Української Повстанської Армії”. У ньому викладено наміри “до останнього боронити ідеї української самостійності”. *Мірчук П. Українська Повстанська Армія. 1942–1952. – Мюнхен, 1953. – С. 288.*

1. Відбулася міжреспубліканська нарада голів обласних комітетів Товариства Червоного Хреста Української, Молдавської РСР та Кримської АРСР. Обговорювалася діяльність червонохрестівських організацій на звільненій від ворога території, її перші результати і плани на майбутнє. *ЦДАГО України. – Ф. 1, Оп. 30, Спр. 45, Арк. 9, 9 зв; Коваль М. Общественно-политическая деятельность трудящихся Украинской ССР в период Великой Отечественной войны. – К., 1977. – С. 66.*

1. Оприлюднено “Декларацію Проводу Організації Українських Націоналістів після закінчення другої світової війни в Європі”, яка містила оцінку геополітичної ситуації й перспективи розв’язання “українського питання” і націлювала національно свідомі сили на реалізацію “ідеї української самостійної соборної церкви”. *Причинки до суспільного мислення. – Торонто, 1982. – С. 142; Галамай С. Боротьба за визволення України 1929–1989 – Торонто-Нью-Йорк, 1991. – С. 214.*

4. Львів. Відкриття музею українського мистецтва. В експозиції

представлено зразки сучасного і старовинного малярства, різьбарства, графіки. *Радянська Україна. – 1945. – 16 травня.*

6. Повідомляється, що між Києвом та Гомелем розпочались регулярні рейси товарно-пасажирських пароплавів. На цій лінії курсують пароплави “Молотов” та “Каманін”. *Радянська Україна. – 1945. – 16 травня.*

7. Помер письменник Ісай Шкаровський (Ішин). *Радянська Україна. – 1945. – 25 травня.*

1 червня (п'ятниця).

3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про транспортне освоєння малих річок УРСР”. При РНК УРСР і при виконавчих комітетах обласних Рад депутатів трудящих Київської, Вінницької, Житомирської, Чернігівської, Кіровоградської, Кам'янець-Подільської, Полтавської, Волинської, Ровенської, Чернівецької і Станіславської областей організовувалося Управління, а при Держплані при РНК УРСР – сектор по транспортному освоєнні малих річок. На Управління даних областей покладалося: опрацювання схем комплексного використання малих річок і складання перспективних планів на їх освоєння, опрацювання та здійснення заходів щодо приведення річок у судноплавний стан, будівництво дрібнотоннажного флоту та його експлуатації, улаштування ставів у верхів'ях річок і балок з метою регулювання стоку та утворення сприятливих умов для роботи водного транспорту і гідроелектростанцій та інші завдання. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 6. (1 червня). – С. 134, 135.*

1 – 3 червня (п'ятниця – неділя).

6. Київ. Відбулася I республіканська нарада працівників вищої школи. На нараді підведено підсумки з відновлення мережі вузів, намічено головні напрямки їх учбової, виховної і наукової роботи. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронол. Справ. – К., 1990. – С. 380.*

3 червня (неділя).

3. Москва. Комітет у справах вищої школи при РНК СРСР затвердив нові правила прийому до вищих учбових закладів СРСР в 1945 р. *Радянська Україна*. – 1945. – 3 червня.

4 червня (понеділок).

1. с. Дев'ятники Львівської області. В ході “військово-чекістських” операцій виявлено криївку. Застосувавши газ, облавники в непритомному стані захопили оунівців Петра і Миколу Дужих, Є.-М. Мартина, Д. Сусіка, І. Пеленського, М. Філіповського, а М. Медвідь (“Карпович”) загинув. *Содоль П. Українська Повстанська Армія. 1943 –1949. Довідник другий*. – Нью-Йорк, 1995. – С. 80, 81.

5 червня (вівторок).

4. Київ. Повідомляється, що Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР підготував до друку першу збірку “Фольклор Великої Вітчизняної війни”. *Літературна газета*. – 1945. – 5 червня.

6. Львів. Повідомляється про проведення щотижневих молодіжних “понеділків”, зініційованих міським комітетом ЛКСМ України. *Літературна газета*. – 1945. – 5 червня.

5 – 8 червня (вівторок – п'ятниця).

3. Київ. Відбувся пленум ЦК КП(б) України. Заслухано і обговорено наступні питання: про підсумки весняної сівби, підготовку і проведення збирання врожаю і заготівель сільськогосподарських продуктів; про відновлення і будівництво міського господарства, будівництво жилих будинків колгоспників, виробничих будівель у колгоспах і культурно-побутових споруд на селі. *Радянська Україна*. – 1945. – 9 червня.

6 червня (середа).

1. Польща. Чотири загони НСЗ під командуванням капітана “Шаре-го” вбили 194 українських мешканців у тому числі 65 дітей в с. Верховини (на стику Красноставського і Холмського повіту) і пограбували їх

майно. Після завершення акції її учасники зіткнулися з радянськими військами НКВС і в ході сутички зазнали людських і матеріальних втрат (у тому числі і все награвоване). *Ражак Н. Ya samostijna Ukraine. – Lublin. 1992. – S. 88, 89.*

1. Москва. Президія ВР СРСР ухвалила Указ “Про заснування медалі “За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.” *Безсмертя. Книга пам’яті України 1941–1945. – К., 2000. – С. 695.*

8 червня (п’ятниця).

1. ст. Руба між Влодавою і Холмом (Польща). Вночі радянськими військовослужбовцями і польськими залізничниками пограбовано залізничний ешелон з українськими селянами, які евакуювалися в Україну. Силою змусивши переселенців залишити вагони, військовики перевантажили худобу в службовий вагон і передали польським залізничникам за горілку і гроші. *Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. – У двох кн. – Кн. I. – К., 1994. – С. 224.*

8 – 9 червня (п’ятниця – субота).

6. Київ. У Будинку Червоної армії відбувся заключний концерт учасників I-го республіканського конкурсу музик-виконавців та майстрів художнього читання. Всього у конкурсі взяли участь більше 400 чоловік, 15 виконавців здобули звання лауреата конкурсу. *Літературна газета. – 1945. – 13 червня: Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронол. Справ. – К., 1990. – С. 380.*

9 червня (субота).

1. Москва. Президія ВР СРСР ухвалила Указ: “Про заснування медалей “За взяття Будапешта”, “За взяття Кенігсберга”, “За взяття Відня”, “За взяття Берліна”, “Про заснування медалей “За визволення Белграда”, “За визволення Варшави” та “За визволення Праги”. *Безсмертя. Книга пам’яті України 1941–1945. – К., 2000. – С. 695-698.*

11 – 14 червня (понеділок – четвер).

6. Київ. У наркомосвіті УРСР відбулася республіканська науково-методична нарада з питання створення нових підручників з російської і української мови для початкових шкіл України. *Радянська Україна*. – 1945. – 17 червня.

12 червня (вівторок).

1. Підрозділи 341-го полку 12-ї бригади промвійськ прийняли під охорону газові промисли в районі Дашави й Опари. Ще раніше вони взяли під охорону 6-й промисел у с. Ріпне і завод № 2 у Дрогобичі, а через кілька днів – нафтопромисли №№ 4, 8, 9 у Бориславі, та № 5 – у Східниці й Уричах. Вивільнені підрозділи оперативного полку НКВС кинуті на боротьбу проти ОУН та УПА. *ЦДАГО України*. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1695, арк. 146; *Літопис УПА. Нова серія*. – Т. 4. – Львів – Торонто, 2002. – С. 424.

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про підготовку початкових, семирічних і середніх шкіл до нового 1945/46 навчального року”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР*. – 1945. – № 7. – 15 червня. – С. 167-180.

12 – 15 червня (вівторок – п’ятниця).

6. Київ. Відбувся пленум міськкому ЛКСМУ. Обговорено питання про організацію позашкільної роботи з дітьми і про зростання міської чисельності комсомольської організації. *Радянська Україна*. – 1945. – 16 червня.

18 червня (понеділок).

1. Москва. Розпочався показовий судовий процес над 16 високопосадовими командирами Армії Крайової, яка залишалася головною силою, що перешкоджала встановленню прокомуністичного режиму в Польщі. *Носова А. Введение // НКВД и польское подполье. 1944–1945. (По “Особым папкам” Й. В. Сталина)*. – М., 1994. – С. 3-27.

5. Київ. РНК УРСР надав повноваження до церковно-адміністративного

органу членам ініціативної групи з ліквідації Греко-католицької церкви в Західній Україні. *Культурне життя в Україні. Західні землі. Т. 1. (1939–1953).* – К., 1995. – С. 279.

19 червня (вівторок).

4. Київ. РНК УРСР прийняла постанову про організацію Державного інституту проектування сільського та колгоспного будівництва – “Дніпросільбуд”. Основне завдання новостворюваної установи – забезпечити будівництво на селі типовими проектами житлових будинків колгоспників, народних будинків, шкіл та дитячих будинків. *Радянське мистецтво. – 1945. – 30 червня; Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 8. (1 липня).* – С. 204.

4. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про статут Українського театрального товариства”. У статуті висвітлювалися мета і завдання Театрального товариства, порядок вступу і вибуття членів товариства, органи управління і структура, порядок надходження коштів та ін. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень Уряду УРСР. Т. 2. 1942–1951 рр. – К., 1963. – С. 130-140; Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 8. (1 липня).* – С. 209-217.

6. Київ. У клубі Спілки радянських письменників України відбувся творчий вечір поета-академіка М. Рильського. *Радянська Україна. – 1945. – 20 червня.*

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про поліпшення якості товарів широкого вжитку, що виробляються харчовою, м’ясо-молочною, легкою та місцевою промисловістю, промисловою кооперацією і кооперацією інвалідів”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 8. (1 липня).* – С. 198-204.

20 червня (середа).

4. Київ. Повідомляється, що Інститут мистецтвознавства АН УРСР під керівництвом дійсного члена АН УРСР Л. Булаховського опрацював видання “Українського правопису”. Видання затверджено Народним

комісаром освіти УРСР П.Тичиною і схвалено РНК УРСР. *Літературна газета*. – 1945. – 20 червня.

21 червня (четвер).

7. Київ. Помер український диригент і композитор, заслужений артист УРСР В. Йориш. *Радянська Україна*. – 1945. – 22 червня.

4. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про організацію на базі Київського філіалу Академії архітектури СРСР Академії архітектури УРСР”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР*. – 1945. – № 7. (15 червня). – С. 181-189; *Літературна газета*. – 1945. – 12, 19 липня.

22 червня (п'ятниця).

3. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про заборону місцевим вуглевидобувним організаціям непланового продажу вугілля”. Заборонялося відпускати вугілля поза планом, в окремих випадках дозволялося відпускати вугілля лише за розпорядженням РНК УРСР, в іншому випадку винні у відпуску притягуватимуться до кримінальної відповідальності. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень Уряду УРСР*. Т. 2. 1942–1951 рр. –К., 1963. – С. 140, 141; *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР*. – 1945. – № 8. (1 липня). – С. 223, 224.

23 червня (субота).

6. Київ. Громадськість столиці в Державному театрі опери та балету ім. Т. Шевченка відзначила 50-річчя з дня народження і 30-річчя творчої діяльності народного художника СРСР Анатолія Петрицького. *Літературна газета*. – 1945. – 26 червня.

6. Москва. Верховна Рада СРСР ухвалила закон “Про демобілізацію старшого за віком особового складу діючої армії”. *Літературна газета*. – 1945. – 26 червня.

24 червня (неділя).

5. На території Львівської області з'явилась летючка ОУН і УПА з текстом відозви “Свобода віросповідання в СРСР”, у якій розкривається спрямування й характер антиунійної акції сталінського режиму, розповідається про безчинства влади щодо Греко-католицької церкви, репресії стосовно духовенства й архієреїв. *Кентій А. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр. – К., 1999. – С. 250-252.*

26 червня (вівторок).

1. Опубліковано судовий процес у справі про організаторів, керівників та учасників польського підпілля в тилу Червоної армії на території Польщі, Литви та західних районів Білорусії і України. *Літературна газета. – 1945. – 26 червня.*

1. Москва. Президія ВР СРСР ухвалила Указ “Про встановлення вищого військового звання – Генералісімус Радянського Союзу”. *Радянське мистецтво. – 1945. – 27 червня.*

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про республіканський конкурс на одноактну п'єсу”, якою зобов'язали Комітет у справах мистецтв при РНК УРСР провести відповідний конкурс з 1 липня по 1 листопада поточного року. Затверджено журі конкурсу – І. Кочерга, Ю. Шумський, І. Золотоверхий, І. Чабаненко, О. Борцагівський, Ю. Смолич, встановлено дев'ять премій по 8000, 6000, 4000, 2000 руб. Мета курсу – забезпечити гуртки самодіяльного мистецтва високохудожнім репертуаром на актуальні теми. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 8. (1 липня). – С. 208-209.*

8. Сан-Франциско (США). Підписання Статуту ООН. Разом з іншими делегаціями його підписали представники УРСР як однієї з країн – засновниць організації. *Історія УРСР у 8-ми томах, 10-ти книгах. Т. 7. – К., 1977. – С. 488.*

27 червня (середа).

6. Одеса. Повідомляється про прибуття теплоходу “Фрідріх Енгельс” – перше радянське судно, яке після закінчення війни прибуло з Тихого океану до Чорного моря. *Радянська Україна. – 1945. – 27 червня.*

29 червня (п'ятниця).

1. Москва. Підписано договір між СРСР і Чехословацькою республікою про Закарпатську Україну. Закарпатська Україна (за чехословацькою конституцією – Підкарпатська Русь), яка на основі Договору від 10-го червня 1919 року укладеного в Сен-Жермен ан Ле увійшла як автономна одиниця до рамок Чехословацької Республіки, виходячи з проявленого її населенням бажання, з'єдналась з Україною і включалась в склад УРСР. *Радянська Україна. – 1945. – 30 червня; Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты – М, 2000. – С. 409; Внешняя политика Советского Союза в период Отечественной войны. – Т. 3. – 1947. – С. 309, 310.*

30 червня (субота).

1. Ліквідована Кримська АРСР. Кримські татари примусово виселені із займаної території. *Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты. – М, 2000. – С. 410.*

30 червня – 1 липня (субота – неділя).

8. Канада. Відбувся канадсько-український фестиваль, присвячений перемозі над нацистською Німеччиною. Взяли участь 25 осіб. *Коваль М. Общественно-политическая деятельность трудящихся Украинской ССР в период Великой Отечественной войны. – К., 1977. – С. 186.*

Червень.

3. На Дзержинському руднику введено в дію першу чергу найпотужнішої залізорудної шахти “Гігант”. *Радянська Україна. – 1945. – 9 червня.*

3. В Кіровоградському шахтоуправлінні до ладу стала шахта “Піонер-біс-3”. *Радянська Україна. – 1945. – 9 червня.*

6. ВЦРПС ухвалила рішення щодо поліпшення підготовки профспілкових кадрів, в якому значну увагу приділялося роботі однорічної Харківської школи профспілкового руху ВЦРПС. На школу покладалося завдання готувати кваліфіковані профспілкові кадри для України, Молдавії та півдня РРФСР. *Нариси історії професійних спілок України /*

Федерація профспілок України. Гол. редактор О.М.Стоян; керівник авторського колективу О.П.Решт. – К., 2002. – С. 452.

8. Відбулося об'єднане засідання керівників Американо-російського інституту в Каліфорнії і членів української делегації, які представляють Українське товариство культурного зв'язку з закордоном. Делегати з української сторони: академік Палладін, член-кореспондент АН УРСР професор М. Петровський, Л. Новіченко. *Радянська Україна. – 1945. – 16 червня.*

1 липня (неділя).

1. Львів. Повідомляється, що станом на цей день військовий відділ обкому КП(б)У беручи участь у боротьбі з оунівським бандитизмом, дезертирами та злочинними елементами, протягом півріччя затримав: бандитів і їх посібників – 1830, ставлеників і посібників ворога – 115, солдатів і офіцерів ворога – 13, осіб без документів і підозрілих 842 тощо. *Львівщина у Великій Вітчизняній війні (1941–1945 рр.) – Львів, 1968. – С. 227.*

2. Станом на 1 липня в УРСР відновлено і створено 44 осередки Тсоавіахіму, що об'єднували 1 млн. 200 тис. членів. *Суспільно-політичні організації та рухи України в період Другої світової війни. 1939–1945 рр. – К., 2004. – С. 505.*

2. Станом на 1 липня в УРСР налічувалося 14980 первинних партійних осередків і близько 1500 кандидатських і партійно-комсомольських груп, у які об'єднувалися понад 200 тис. комуністів. *Суспільно-політичні організації та рухи України в період Другої світової війни. 1939–1945 рр. – К., 2004. – С. 486.*

3. Сталіно. Відбудована і введена в дію друга черга содового заводу. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронологический справочник. – К., 1990. – С. 381.*

8. Мюнхен (Німеччина). Засновано Лігу українських політичних в'язнів, яка прагнула стати єдиним виразником інтересів українських політв'язнів, зокрема у справі розподілу допомоги з міжнародних джерел та відшкодувань жертвам нацизму. *Маруняк В. Українська еміграція*

в Німеччині і Австрії по Другій світовій війні. – Мюнхен, 1985. – Т. I. – С. 303.

2 липня (вівторок).

б. Дніпропетровськ. Виконком обласної Ради депутатів трудящихся і обкому КП(б)У прийняв постанову про організацію прийому і влаштування воїнів-фронтовиків, демобілізованих із діючої Червоної армії. *Днепропетровская область в годы Великой Отечественной войны Советского Союза (1941–1945 гг.)*. – Днепропетровск, 1962. – С. 330–332.

4. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про утворення відділів науково-дослідних інститутів АН УРСР в м. Львові”. Згідно постанови у Львові створювалися відділи інститутів геології, математики, ботаніки, зоології, енергетики. *Культурне будівництво в Українській РСР. Найважливіші рішення комуністичної партії і радянського уряду. Збірник документів Т. 2. (червень 1941–1960 рр.)*. – К., 1961. – С. 83, 84.

3 – 7 липня (середа – неділя).

1. Київ. Відбулася республіканська нарада обласних прокурорів, на якій обговорено доповіді: “Про стан соціалістичної законності”, “Про посилення судового нагляду по кримінальних справах”. *Радянська Україна*. – 1945. – 11 липня.

4 липня (четвер).

б. Київ. У музеї українського мистецтва відкрилася виставка творів української художниці Олени Кульчицької. *Літературна газета*. – 1945. – 4 липня.

6 липня (субота).

б. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про встановлення для осіб, що працюють на виробництві і навчаються в школі робітничої молоді, на час випускних екзаменів додаткових відпусток із збереженням заробітної плати”. Встановлювався термін відпустки для 10-х класів – 20 робочих днів, для 7-х – 15 робочих днів; учні решти класів шкіл робітничої

молоді звільняти в дні іспитів від роботи із зарахуванням цих днів при наданні їм чергової відпустки; зобов'язувати керівників підприємств, за бажанням учнів, надавати їм чергової відпустки, пристосовуючи їх до часу екзаменів і іспитів. *Хронологічне зібрання законів, указів президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду УРСР. Т. 2. 1942–1951 рр. – К., 1963. – С. 142.*

7 – 11 липня (неділя – четвер).

6. Київ. Відбулася I республіканська нарада вчителів початкових шкіл. *Радянська Україна. – 1945. – 8 липня.*

9 – 12 липня (вівторок – п'ятниця).

6. Київ. Перебування в Києві директора Національної ради америкорадянської дружби Евіна Смітта. Під час візиту він, відвідав: Інститут біохімії АН УРСР, Інститут експериментальної біології і патології ім. академіка О. Богомольця; Спілку радянських художників України; виставку архітектурних проектів щодо відбудови Києва та інші установи. *Радянське мистецтво. – 1945. – 14 липня; Радянська Україна. – 1945. – 13 липня.*

10 липня (середа).

6. Київ. Повідомляється, що мешканці міста зможуть спостерігати сонячне затемнення, яке в Києві триватиме протягом 16 год. 23 хв. ? 18 год. 33 хв. Найбільша фаза затемнення припадатиме на 17 год. 27 хв. – в цей момент місяць закрийє 0,82 % сонячного диску. *Радянська Україна. – 1945. – 10 липня.*

12 липня (п'ятниця).

4. Київ. Повідомляється про проведення конференції юних читачів міста, організованої Комітетом у справах культурно-освітніх установ при РНК УРСР в обласній бібліотеці для дітей і юнацтва. *Літературна газета. – 1945. – 12 липня.*

12 – 13 липня (п'ятниця – субота).

6. Київ. У Наркомземі відбулася нарада директорів міжобласних контор “Сільелектро” з питань відбудування та розвитку електрифікації сільського господарства в республіці. *Радянська Україна. – 1945. – 14 липня.*

13 липня (субота).

6. Київ. Президія ВР УРСР ухвалила Указ, яким відстрочила вибори до Верховної Ради УРСР до червня 1946 р., і одночасно продовжила на той же строк повноваження ВР УРСР першого скликання. *Радянська Україна. – 1945. – 14 липня.*

14 – 18 липня (неділя – четвер).

5. Київ. Прибула делегація болгарського духовництва в супроводі голови Ради в справах російської православної церкви при РНК СРСР тов. Г. Карпова і Екзарха України Митрополита Київського і Галицького Іоанна, щоб віддячити українському народові за велику участь його у визволенні Болгарії, а також, щоб відвідати святі місця: Києво-Печерську Лавру, Софіївський, Володимирський, Михайлівський собори та інші храми. *Радянська Україна. – 1945. – 15 липня.*

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про заходи щодо матеріально-побутового, медичного обслуговування і трудового влаштування інвалідів Вітчизняної війни офіцерського складу”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 9 (15 липня). – С. 234-240.*

15 липня (понеділок).

6. Київ. У театрі ім. І. Франка розпочалися гастролі Чернівецького музично-драматичного театру УРСР, очолюваного народним артистом СРСР В. Васильком. *Радянська Україна. – 1945. – 17 липня.*

17 липня (середа).

3. Київ. Повідомляється, що професор філіалу Центрального науково-дослідного інституту цукрової промисловості М. Кондак сконструював апарат для пунктирної і гніздової сівби цукрових буряків. *Радянська*

Україна. – 1945. – 17 липня.

8. Буенос-Айрес (Аргентина). В залі “Консехо де Мухерес” відбулася прем'єра опери “Причинна”, написана і поставлена композитором і диригентом Анастасієм Ліхнякевичем. *Данилишин М. Українці в Аргентині. Монографія про суспільно-організаційне і релігійне життя Української спільноти в Аргентині. – Буенос-Айрес, 1979. – С. 327.*

19 липня (п'ятниця).

4. Київ. Повідомляється про проходження VI пленуму Спілки радянських архітекторів України – перший пленум українських архітекторів за останні чотири роки. *Літературна газета. – 1945. – 19 липня.*

6. Київ. У клубі Спілки радянських письменників України відбувся творчий вечір єврейської поетеси Дори Хайкіної. На вечері зачитано окремі поезії з циклів написаних у дні війни. *Літературна газета. – 1945. – 26 липня.*

19 – 20 липня (п'ятниця – субота).

6. Відбулася I республіканська конференція професійної спілки працівників преси. Під час роботи конференції обговорено стан професійної роботи в колективах редакцій і видавництвах України, та намічено ряд заходів спрямованих на його поліпшення. Обрано республіканський комітет в складі 17 чоловік на чолі з Ю. Доленком *Радянська Україна. – 1945. – 25 липня.*

20 липня (субота).

4. Київ. ЦК КП(б)У та Народна рада Закарпатської України прийняли постанову про утворення Закарпатсько-Українського університету. *Культурне будівництво в УРСР, червень 1941–1950: Збірник документів і матеріалів – К., 1989. – С. 205, 206.*

6. Київ. На засіданні Колегії комітету в справах мистецтв при РНК УРСР відбулося прослуховування музики до нового балету “Лісова пісня” композитора М. Скорульського. *Літературна газета. – 1945. – 26 липня.*

22 липня (понеділок).

4. Ужгород. На військовому братньому кладовищі відкрито меморіал на “Холме Славы”. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронол. Справ. – К., 1990. – С. 381.*

24 липня (середа).

8. Варшава. Президія Ради міністрів збрала на нараду представників українського населення Ряшівського, Краківського і Люблінського воєводств з приводу вирішення майбутньої долі української меншини в повоєнній Польщі. Делегати всіх регіонів висловилися за те, щоб залишитись у польській державі, а також за добровільність українсько-польського трансферу. *Киричук Ю. Ставлення ОУН – УПА до депортації українського і польського населення в 1944–1947 рр. // Республіканець. – 1993. – № 4. – С. 25.*

25 липня (четвер).

4. Київ. Відкриття перших загальних зборів дійсних членів Академії архітектури УРСР. На зборах обрано президента – дійсного члена Академії архітектури УРСР, члена-кореспондента Академії архітектури СРСР, лауреата Сталінської премії В. Заболотного, віце-президента – дійсного члена Академії архітектури УРСР П. Альошина; членом президії – дійсного члена Академії Архітектури УРСР, члена-кореспондента Академії архітектури СРСР А. Власова. Сесія обрала також керівників відділів Академії, затвердила директорів інститутів і наукових кабінетів Академії. *Радянська Україна. – 1945. – 27 липня.*

4. Харків. Повідомляється про відкриття музею в приміщенні будинку де жив і працював російський художник-баталіст М. Самокіш. У музеї зібрано ранні твори художника, його картини з часу російсько-японської і Першої світової воєн. *Радянська Україна. – 1945. – 25 липня.*

9. До Москви для участі у Всесоюзному параді фізкультурників виїхала делегація кращих спортсменів України на чолі з головою Комітету в справах фізкультури і спорту при РНК УРСР М. Бунчуком та секретарем ЦК ЛКСМУ з військової роботи В. Клочком. *Радянська Україна. – 1945. – 27 липня.*

26 липня (п'ятниця).

3. Київ. Відкрилася наукова конференція інституту економіки АН УРСР, присвячена відбудові народного господарства України. *Радянська Україна*. – 1945. – 27 липня.

3. Маріуполь. На металургійному заводі “Азовсталь” ім. Орджонікідзе відбудована і введена в дію перша за рахунком доменна піч № 3. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронол. Справ.* – К., 1990. – С. 382.

27 липня (субота).

6. Львів. Громадськість міста святкувала першу річницю звільнення від фашистсько-німецьких загарбників. *Літературна газета*. – 1945. – 8 серпня.

28 липня (неділя).

4. Корсунь-Шевченківський. У місті, згідно постанови, РНК УРСР і ЦК КП(б)У створювався державний історичний музей. *Культурне будівництво в Українській РСР. Найважливіші рішення комуністичної партії і радянського уряду. Збірник документів Т. 2. (червень 1941–1960 рр.)*. – К., 1961. – С. 84, 85.

4. Львів. Відбудовано історичний музей. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронол. Справ.* – К., 1990. – С. 382.

29 липня (понеділок).

4. Львів. Повідомляється про відкриття музею І. Франка. *Радянська Україна*. – 1945. – 29 липня.

30 липня (вівторок).

4. Київ. Розпочалася республіканська нарада активу працівників народної освіти УРСР, на якій обговорювалися: доповідь “Про виконання постанови РНК СРСР від 21 червня 1944 року “Про заходи по поліпшенню якості навчання в школі”, і завдання органів народної освіти та шкіл у післявоєнний період”. *Радянська Україна*. – 1945. – 31 липня.

1 серпня (середа).

1. Бад Кіссінгем (Британія). А. Мельник у порозумінні з А. Лівицьким скликав нараду представників уряду УНР, ОУН(б), Союзу гетьманців-державників, у якій також взяли участь бандерівець Соловій, гетьманці Рознятовський і Сегейда, мельниківець О. Байдуник. Хоча досягти повного погодження позицій, все ж виразно виявилось бажання сторін рухатися назустріч і шукати шляхів зближення і порозуміння. *Спогади про Андрія Мельника. – Нестерів, Б/р. – С. 84, 85.*

4. Львів. Вийшов з друку після чотирьохрічної перерви перший номер літературно-громадського і політичного журналу “Радянський Львів”. *Радянська Україна. – 1945. – 1 серпня.*

6. Москва. РНК СРСР прийняла постанову про збереження податкових пільг для демобілізованих із Червоної армії і членів їх сімей. Демобілізовані воїни звільнялися від військового податку; для них і їх дружин зберігалися пільги щодо податку на холостяків, одиноких і малосімейних громадян СРСР, встановлені для військовослужбовців (на один рік з дня демобілізації). *Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского. – М., 1990. – С. 276.*

1 – 3 серпня (середа – п’ятниця).

3. Київ. Відбулася республіканська нарада керівних банківських працівників України, яка прийняла рішення про поліпшення роботи установ Держбанку і Цекомбанку на Україні і посилення контролю за роботою організацій, покликаних забезпечувати надходження готівки в каси Держбанку, а також щодо посилення контролю за правильним витрачанням коштів підприємствами і установами. *Радянська Україна. – 1945. – 5 серпня.*

2 серпня (четвер).

4. Чернівці. Згідно постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У в місті створювався літературний музей ім. Юрія Федьковича. *Літературна газета. – 1945. – 2 серпня.*

6. Колектив Харківського державного драматичного театру ім. Т.Г. Шевченка виїхав на гастролі до Москви. *Літературна газета*. – 1945. – 2 серпня.

3 серпня (п'ятниця).

7. Київ. Громадськість міста відзначила 50-річчя з дня народження Івана Ле. *Радянське мистецтво*. – 1945. – 4 серпня; *Літературна газета*. – 1945. – 8 серпня.

4 серпня (субота).

1. Борщівський район Тернопільської області. В с. Шешівці група повстанців, одягнена в червоноармійську форму, розбила два трактори, спалили молотарку і знищила документи в сільській раді. *ЦДАГО України*. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 22–23; *Літопис УПА. Нова серія*. – Т. 4. – К.– Торонто, 2002. – С. 453.

5 серпня (неділя).

1. Люблінське воєводство (Польща). Відбулися збори представників українського населення Томасівського повіту. Учасники зборів висловилися проти переїзду до СРСР і створили повітовий комітет українських мешканців з представників кожної гілки (7 осіб) “який був би зв'язком українців з державною владою”. *Misilo E. Repatriacja czy deportacja. Przesiedlenia Ukraińców do USRR 1944–1946*. – Т. 1. – Warszawa, 1996. – S. 174, 175.

8 серпня (середа).

3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову про хід хлібозаготівель. *Радянська Україна*. – 1945. – 9 серпня.

6. Київ. Повідомляється про вихід на екрани столиці нового кінофільму Московської кіностудії “Союздержфільм” – “Це було в Донбасі”. Режисер – Л. Луков. Сценарій – Б. Горбатова, М. Блеймана, С. Антонова. *Літературна газета*. – 1945. – 8 серпня.

9 серпня (четвер).

10. У довідці районної комісії про встановлення злочинів, вчинених над громадянами СРСР німецько-фашистськими загарбниками в Бродівському районі Львівської області вказано, що станом на 9 серпня 1945 р. загинуло 17005 чоловік: розстріляно 16812, повішено 4, померло після катування 3, загинуло від вибухів снарядів чи бомб 186 чоловік. Заарештовано 31 чоловік. *Львівщина у Великій Вітчизняній війні (1941–1945 рр.) – Львів, 1968. – С. 185, 186.*

11 серпня (субота).

4. Львів. Повідомляється про наукову сесію Львівського філіалу АН УРСР, присвячену Закарпатській Україні. *Радянська Україна. – 1945. – 11 серпня.*

6. Одеса. Повідомляється, що в кінотеатрах міста відбулися кінофестивали на тему: “Комсомол та молодь у бою і в праці”. *Радянське мистецтво. – 1945. – 11 серпня.*

14 серпня (вівторок).

1. Скала-Подільський район Тернопільської області. Група повстанців спалила у колгоспі ім. Сталіна 8 копиць хліба і молотарку. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 22-23; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – К.– Торонто, 2002. – С. 453.*

9. Київ. На стадіоні “Динамо” відбувся футбольний матч на першість СРСР між командами “Динамо” (Київ) – “Крылья Советов” (Москва). Матч завершився з рахунком 2:2. *Радянська Україна. – 1945. – 15 серпня.*

14–15 серпня (вівторок – середа).

1. У Слов’ятинському лісі відбулася нарада групи командирів Тернопільської ВО 3 “Поділля” на чолі з “Бондаренком”, у якій брали участь курінні “Гордієнко” і “Левко”, сотенні “Довбня”, “Овоч”, “Ясмин”, організаційно-мобілізаційний референт проводу ОУН Кам’янець-Подільської області “Рубач”. *Кентій А. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр. – К., 1999. – С. 170.*

15 серпня (середа).

3. Дрогобицька область. Пущено в дію електростанцію, почав працювати нафтоперегінний завод № 2. ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1695, арк. 37-50; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – К.–Торонто, 2002. – С. 362.

4. Одеса. Повідомляється про відновлення діяльності державного музею західноєвропейського і східного мистецтва. *Радянська Україна. – 1945. – 15 серпня.*

6. Харків. Повідомляється, що відновила свою роботу міжобласна станція санітарної авіації швидкої допомоги, яка обслуговує Харківську, Полтавську і Сумську області. *Радянська Україна. – 1945. – 15 серпня.*

16 серпня (четвер).

8. У зв'язку з прийняттям УРСР в члени Організації Адміністрації по наданню допомоги відбудові Об'єднаних Націй (ЮНРРА), делегація уряду УРСР виїхала до Лондона на третю сесію ЮНРРА. *Радянська Україна. – 1945. – 18 серпня.*

8. Підписано радянсько-польський договір про дружбу і кордон. Згідно цієї угоди кордони між СРСР і Республікою Польща встановилися вздовж т. зв. “лінії Керзона” з відхиленням від неї у деяких місцях від 5 до 8 км на користь Польщі. Радянська сторона поступилася на користь Польщі додатково територією на північ від Рави-Руської до річок Буг, Солокія на північ від Рави-Руської глибиною до 30 км. В межах Польської Республіки залишилися українські етнічні території – Холмщина, Підляшшя, Посяння, Лемківщина. *Політична історія України. XX століття. У шести томах. – К., 2003. – Т. 4. – С. 555.*

18 серпня (субота).

1. Сяноцький повіт (Польща). Сотня УПА (курінь “Река”) зайняли Одрехову і навколишні ліси, де на них напала комбінована група під командуванням майора Я. Грабліса при підтримці 5 самохідних гармат. Під час бою загинуло близько 80 повстанців, 2 польських військовослужбовців дістали поранення. *Переселення поляків та українців 1944 – 1946. – Варшава – К., 2000. – С. 448-468.*

20 серпня (понеділок).

6. Київ. Розпочалася республіканська олімпіада художньої самодіяльності учнів ремісничих училищ та шкіл ФЗН України. В огляді взяли участь понад 1000 молодих ремісників з усіх областей України. *Радянська Україна*. – 1945. – 22 серпня.

6. Москва. В приміщенні МХАТ відбулося вшанування старійшого діяча українського театру народного артиста СРСР Івана Мар'яненка з нагоди 50-річчя його акторської діяльності. *Літературна газета*. – 1945. – 30 серпня.

21 серпня (вівторок).

3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову про незадовільний хід хлібозаготівель і збирання врожаю зернових культур. *Радянська Україна*. – 1945. – 22 серпня.

22 серпня (середа).

1. Відбулась нарада у міністра громадської адміністрації Польщі за участю начальника Генштабу генерала Кориця, на якій вирішено оголосити українському населенню про 14-денний термін його виїзду в УРСР. В іншому випадку передбачалося застосування примусових засобів виселення. *Буцько О. К історії українсько-польського переселення. 1944–1946 гг. // Україна у Другій світовій війні. Уроки історії та сучасність: Матеріали міжнародної наукової конференції*. – К., 1995. – С. 244.

8. Київ. Президія ВР УРСР ратифікувала Статут Організації Об'єднаних Націй, підписаний в Сан-Франциско (США) 26 червня 1945 р. *Радянська Україна*. – 1945. – 24 серпня; *Збірник законів УРСР в 2-х томах, Т. 1. Укази президії Верховної Ради УРСР 1938–1973*. – К., 1974. – С. 336.

6. Ворошиловград. Прибули президент Американського товариства допомоги Радянському Союзу Едвард Картер і член правління товариства Давід Вейнгард. Вони побували на Гострій Могилі, де споруджено пам'ятник жертвам німецько-фашистських загарбників, відвідали обласну лікарню та ін. *Радянська Україна*. – 1945. – 25 серпня.

4. Одеса. Згідно постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У в місті створювався музей “Оборона Одеси”. *Культурне будівництво в Українській РСР. Найважливіші рішення комуністичної партії і радянського уряду. Збірник документів Т. 2. (червень 1941–1960 рр.). – К., 1961. – С. 85.*

24 серпня (п'ятниця).

1. Тернопільська область. 8 боївкарів здійснили напад на прокурора Бережанського району Саглицького і заступника директора місцевої МТС Опанасенка, які перебували в с. Жуків. Саглицький загинув від вибуху гранати. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 22–23; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – К.– Торонто, 2002. – С. 453.*

26 серпня – 2 вересня (неділя – неділя).

9. Київ. Відбулися змагання учасників першої республіканської спартакіади. *Радянська Україна. – 1945. – 4 вересня.*

28 серпня (вівторок).

1. У Кортівському районі Станіславської області повстанці напали на оперативну групу райвідділу НКВС, яка охороняла посіви хліба поляків, що виїхали до Польщі. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 22, 23; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 4. – К.– Торонто, 2002. – С. 453.*

30 серпня (четвер).

3. ДКО прийняв рішення про відбудову і введення в дію в першому півріччі 1947 р. Дніпровського магнієвого заводу потужністю 5000 т. магнія на рік. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 4667, арк. 5.*

31 серпня (п'ятниця).

7. Київ. У Інституті української літератури ім. Т. Шевченка АН УРСР відбулося наукове засідання присвячене 100-річчю від дня народження українського письменника критика та фольклориста Івана Білика (І. Рудченка). *Радянська Україна. – 1945. – 1 вересня.*

Серпень.

2. Закарпаття. Почала працювати бригада ВЦРПС, яка допомогла організувати окружні та обласну ради спілок, надала допомогу 20 фабзавкомам і комітетам, провела семінар з профактивом, передала місцевим осередкам методичну, довідкову та іншу профспілкову літературу, 100 репродукторів, 2 кіноустановки, 30 студтехінструментів. *Очерки истории профессиональных союзов Украинской ССР. – М. 1976. – С. 399.*

1 вересня (субота).

1. Львівська область. Станом на цей день заарештовано 3319 вояків Армії Крайової, у тому числі коменданти двох округів та Львівського обшару АК. *Кентій А. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр. – К., 1999. – С. 116.*

1. Золочівський район Львівської області. Повстанська боївка здійснила напад на с. Жалеево, в якому перебував гарнізон з 16 бійців. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 43-47; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 461.*

1. Рокитнянський район Ровенської області. На с. Клинки напали загони “Сіромаза”, “Павленка”, “Велеса” загальною кількістю 200 осіб. В ході бою вбито дільничного уповноваженого райвідділу НКВС, 8 бійців групи самооборони, 20 відведено в ліс. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 43-47; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 461.*

1. Заліщицький район Тернопільської області. В с. Торське повстанці забрали до лісу уповноваженого по хлібозаготівлі заступника директора Заліщицької МТС з політчастини Петренка, доля якого залишилася невідомою. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 43-47; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 461.*

3. Сталінська область. Відбудовано і введено в експлуатацію першу чергу Ново-Єнакієвського коксохімічного заводу. *Радянська Україна. – 1945. – 1 вересня.*

3. Полтавська область. Крюківський вагонобудівний завод приступив до випуску головної продукції. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В.*

История Украинской ССР: Хронологический справочник. – К., 1990. – С. 382.

6. Харків. Проведено перший повоєнний набір у школу профспілкового руху ВЦРПС. *Нариси історії професійних спілок України / Федерація профспілок України. Гол. редактор О.М.Стоян; керівник авторського колективу О.П.Решт. – К., 2002. – С. 452.*

3. Станом на цей день із 108 заводів машинобудівної промисловості союзного підпорядкування, які діяли на території УРСР до війни, стали в стрій 95, а 93 із них розпочали випуск основної продукції. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронологический справочник. – К., 1990. – С. 382.*

2 вересня (неділя).

1. Київ. Президія ВР УРСР ухвалила Указ про оголошення 3 вересня Святом Перемоги над Японією. *Радянська Україна. – 1945. – 4 вересня.*

1. Городоцький район Львівської області. В с. Зашків з засідки обстріляно уповноважених по хлібозаготівлі. Жертв не було. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 43-47; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 461.*

1. Обертинський район Станіславської області. В с. Санжари “Лісовики” перехопили обоз з зерном, що направлявся на пункт “Заготзерна”. Відібравши всі 25 ц хліба, вони відпустили візників разом з підводами. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 43-47; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 461.*

1. Підписаний акт про беззастережну капітуляцію Японії. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронологический справочник. – К., 1990. – С. 382.*

1. Загін УПА “Залізняка” спробував перейти радянсько-польський кордон, але був зупинений вогнем прикордонних частин Рава-Руського району. Після радіоповідомлення прикордонники також виставили заслони в Мачерівському і Яворівському районах. У результаті переслідування загін втратив 58 убитими і 4 пораненими, у т. ч. вбито “Залізняка”. Втрати радянської сторони становили 3 вбитими і 4 пораненими.

ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 43-47; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 461.

6. Харків. Повідомляється, що у державному музеї українського мистецтва відкрилася виставка творів видатних російських художників. Представлено картини: І. Шишкіна, Н. Ге, Г. М'ясоєдова, В. Васнецова, В. Маковського, І. Рєпіна. *Радянська Україна. – 1945. – 2 вересня.*

3 вересня (понеділок).

1. До південно-східної Польщі вирушили 3, 8 і 9-та дивізії Війська Польського, на яких покладалося виселення українців, причому Управління безпеки в Жешуві дав вказівку виселяти навіть мішані родини, якщо батько не був поляком. *Грицак П. Вежі і кулемети. – Мюнхен, 1964. – С. 148.*

4 вересня (вівторок).

1. Лопатинський район Львівської області. В с. Сморгів до лісу виведено голову сільради Кучинського. Протримавши бранця до вечора, повстанці відпустили його, попередивши, що коли він продовжуватиме хлібозаготівлі, на нього чекає смерть. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 43-47; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 461.*

1. Москва. Президія ВР СРСР ухвалила Указ про ліквідацію Державного Комітету Оборони СРСР. *Верстюк В., Дзюба Е., Рєпринцев В. Історія Української ССР: Хронол. Справ. – К., 1990. – С. 382.*

3. Заліщицький район Тернопільської області. В с. Тарське повстанці розбили два трактори і молотарку.

6. Москва. Президія ВР ухвалила Указ “Про встановлення нагрудного знаку для осіб, які закінчили державний університет”. *Радянська освіта. – 1945. – 4 вересня.*

5 вересня (середа).

3. Рогатинський район Станіславської області. В с. Завільне вночі повстанці обстріляли запалювальними кулями скирту хліба. Пожежа

знищила молотарку Рогатинської МТС і 15 копиць хліба. ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 43-47; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 461.

6 вересня (четвер).

1. Перемишлянський повіт Жешувського воєводства (Польща). В с. Тисово вночі загін УПА (30 осіб) атакував батальйон Війська Польського, який здійснював депортацію українського населення. Попри значні втрати повстанцям вдалося на деякий час припинити переселенську акцію. Кентій А. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр. – К., 1999. – С. 115.

3. В Меденицькому районі Дрогобицької області здійснено напад на пункт “Заготзерно”: облили керосином 16 тонн ячменю і пшениці. ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 2258, арк. 26-28; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 470.

3. Пробіжнянський район Тернопільської області. У колгоспі с. Гринківці повстанці підпалили скирту соломи. У результаті розповсюдження вогню згоріла молотарка і нескошена пшениця на площі 16 га. ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 43-47; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 461.

7 вересня (п'ятниця).

7. Львів. Повідомляється, що в музеї І. Франка відбулася наукова сесія, присвячена 80-річчю з дня народження письменника. Радянська Україна. – 1945. – 7 вересня.

8 вересня (субота).

3. Жидачівський район Дрогобицької області. В с. Хусковиці упівці спалили склад з хлібом у кількості 35 тон, який призначався для здачі державі. ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 2258, арк. 26-28; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 470.

10 вересня (понеділок).

1. Ракитновський район Ровенської області. Біля с. Бути вчинено напад з засідки на групу партійно-радянського активу і групу бійців. У результаті зіткнення вбито три бійці самоохорони та уповноважений райкому КП(б)У по хлібозаготівлі Силенко. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 43-47; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 461.*

1. Чорнолицький район Станіславської області. У радгоспі Михальце повстанці спалили три скирти хліба і приміщення радгоспу. В с. Сохи Клесівський район Ровенської області повстанці спалили 500 тон сіна, заготовленого військовою частиною *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 49-51; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 463.*

5. Перемишль (Польща). Єпископ Перемиський Й. Коциловський передав двома посланцями в американське і британське посольства інформацію про характер польсько-українського трансферу, над ужиття утисків й порушення прав громадян, які при цьому мали місце, а також прохання про допомогу. *Потічний П. Акція “Вісла”. Переселення українців в Польщу у 1947 році // Вісті комбатанта. – 1988. – Ч. 1. – С. 30.*

6. Київ. Повідомляється, що для студентів літературного факультету Київського університету за рішенням РНК УРСР і ЦК КП(б)У встановлено стипендію ім. Карпенка-Карого (І. Тобілевича). *Радянське мистецтво. – 1945. – 10 вересня.*

7. Київ. У конференц-залі АН УРСР відбулася ювілейна сесія відділу суспільних наук АН УРСР, присвячена 100-річчю з дня народження українського драматурга і актора І. Карпенка-Карого (І. Тобілевича). *Радянське мистецтво. – 1945. – 17 вересня; Літературна газета. – 1945. – 13 вересня.*

11 вересня (вівторок).

1. Лісок (Польща). Провідник ОУН 5-го району Ігор і пропагандист цього ж району “Сокіл” провели конспіративну зустріч з головою комітету Польської робітничої партії Станіславом Гером і обговорили

можливості протидії переселенській акції. Кентій А. *Українська повстанська армія в 1944–1945 рр.* – К., 1999. – С. 516-520.

1. Золотопотоцький район Тернопільської області. В с. Русилово повстанська група з 10 осіб зірвала всі гасла і плакати у приміщенні сільради. На стіні сільради вони залишили напис: “Селяни! Хліба не здавайте, бо буде голод”. Після цього на точку між селами Русилово і Зубринці боївкарі спалили молотарку. *ЦДАГО України.* – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 49-51; *Літопис УПА. Нова серія. Т. 4.* – К. – Торонто, 2002. – С. 463.

12 вересня (середа).

1. Гримайлівський район Тернопільської області. Підрозділ УПА з 30 вояків напав на групу самоохорони в с. Товсте обеззброївши чотирьох бійців з групи самоохорони, повстанці забрали до лісу дільничого уповноваженого райвідділу НКВС Балікаєва, подальша доля якого невідома. *ЦДАГО України.* – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 49-51; *Літопис УПА. Нова серія. Т. 4.* – К. – Торонто, 2002. – С. 463.

1. Дрогобицька дільниця Львівської залізниці. Невідома повстанська група вночі напала на залізничні станції Речиця, Олехівці, Гає-Вижня; знищили телефонний зв'язок на лініях і телеграфно-телефонну апаратуру. *ЦДАГО України.* – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 49-51; *Літопис УПА. Нова серія. Т. 4.* – К. – Торонто, 2002. – С. 464.

1. Клесово Ровенської області. Вночі повстанський загін невстановленої чисельності увірвався у приміщення групи самоохорони райцентру: застрелили двох бійців, забрали 17 гвинтівок і телефонний апарат. *ЦДАГО України.* – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 49-51; *Літопис УПА. Нова серія. Т. 4.* – К. – Торонто, 2002. – С. 463.

13 вересня (четвер).

1. Буданівський район Тернопільської області. В с. Мшанець українські повстанці обеззброїли групу самоохорони, спалили радгоспну молотарку і забрали з собою дільничого уповноваженого райвідділу НКВС Колоса. *ЦДАГО України.* – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 49-51; *Літопис УПА.*

Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 464.

1. Буданівський район Тернопільської області. В с. Могильниці боївкарі вбили уповноваженого обкому партії з хлібозаготівлі Педченка – директора Тернопільського тресту їдалень і ресторанів. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 49-51; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 464.*

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про організацію додаткового (одинадцятого) педагогічного класу при шести жіночих середніх школах”. У результаті реалізації постанови планувалося збільшити число кваліфікованих учителів для початкових шкіл УРСР *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 13–14 (15 вересня). – С. 306-308.*

14 вересня (п'ятниця).

1. Стрийський район Львівської області. Повстанці забрали до лісу голову сільради с. Угорсько Сокала, який активно проводив хлібозаготівлю. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 2258, арк. 26-28; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 470.*

15 вересня (субота)

3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про хід виконання державного плану розвитку тваринництва та підготовку до зимівлі худоби в колгоспах і радгоспах УРСР”. *Радянська Україна. – 1945. – 18 вересня.*

17 вересня (понеділок).

1. До міністра внутрішніх справ Польщі надіслано клопотання від імені мешканців південно-західної частини Сяноцького та Ліського повітів (Лемківщина), підтримане волосним управлінням у Команчі, про бажання і надалі жити в межах Польської держави і гарантії лояльності до влади. *Кентій А. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр. – К., 1999. – С. 522-526.*

1. м. Любасів Люблінського воєводства (Польща). Група українських

підпільників, видавала себе за членів польсько-радянської комісії в справах евакуації, розвішала по місту листівки з текстом відозви, в якій заклиалося чинити спротив переселенській акції. *Кентій А. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр. – К., 1999. – С. 530.*

7. м. Снятин Чернівецької області. Загинув курінний УПА майор В. Лукашевич (“Ягода”, “Черник”). *Сокольський О. Дивізія “Галичина” та Українська Повстанська Армія // Сурмач. – 1995. – Ч. 1–4. – С. 13.*

18 вересня (вівторок).

3. Любачівський повіт Ряшівського воєводства (Польща). В с. Старе Село згідно повідомлення польських властей “українські диверсійні банди” дощенту спалили 280 господарств, звідки напередодні вивезено українські родини. *Кентій А. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр. – К., 1999. – С. 546.*

19 вересня (середа).

9. Мелітополь. Повідомляється, що відбудовано і пущено міську паротурбінну електростанцію. *Радянська Україна. – 1945. – 19 вересня.*

20 вересня (четвер).

4. Київ. Повідомляється, що в бібліотеці АН УРСР відкрито виставку присвячену 200-річчю з дня народження М. Кутузова. *Літературна газета. – 1945. – 20 вересня.*

4. Київ. Постановою РНК УРСР у складі Відділення сільськогосподарських наук створено Інститут лісівництва АН УРСР. *Історія Академії Наук України 1918–1993 / Ред. кол. Б.Є. Патон, В.Г. Бар'яхтар та ін. – К., 1994. – С. 283.*

21 вересня (п'ятниця).

5. Перемишль (Польща). Польські органи державної безпеки заарештували єпископа Перемиського Й. Коциловського і передали радянським властям. У такий спосіб вирішувалося двоєдине завдання: підштовхувалося до виїзду в СРСР місцеве населення і здійснювалися

заходи по ліквідації греко-католицької церкви. Місило Є. *Греко-католицька церква в Польщі (1944–1947) // Варшавські українознавчі записки. – Варшава, 1989. – Зошит 1. – С. 210.*

22 вересня (субота).

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про компенсацію за озимі посіви, залишені в Польщі господарствами, які переселились в Українську РСР”. Згідно неї господарствам, що переселилися з Польщі на територію УРСР, залишені озимі посіви компенсувалися продовольчим зерном озимих культур у кількості 4 центнера за кожен гектар. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 13–14 (15 вересня). – С. 308, 309.*

23 вересня (неділя).

1. За 15 км від Станіслава. Підпільна боївка обстріляла три легкові автомашини, на яких поверталися з полювання офіцери Червоної армії. В результаті обстрілу смертельно поранено заступника начальника політвідділу 38-ої армії полковника Горбачова і легко поранено підполковників Харцієва і Селіхова. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1705, арк. 53; Літопис УПА. Нова серія. Т. 4. – К. – Торонто, 2002. – С. 468.*

6. Вінницька область. Повідомляється, що профспілкова організація та управління Вінницької залізниці організували культпобутовий поїзд для обслуговування залізничників віддалених станцій. Поїзд має вагон-клуб, побутові майстерні та ін. *Радянська Україна. – 1945. – 23 вересня.*

25 вересня (вівторок).

1. Москва. Президія ВР СРСР ухвалила Указ про другу чергу демобілізації з лав радянських збройних сил. Демобілізації підлягали 10 категорій воїнів (фахівці, студенти, учителі, жінки та ін.), окрім спеціалістів, які вирішили продовжити професійну службу в армії. *Радянська Україна. – 1945. – 26 вересня.*

26 вересня (середа).

б. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про заходи по поліпшенню роботи товариства Червоного Хреста УРСР”. На ЦК Червоного Хреста УРСР поклалися зобов’язання: поліпшити керівництво обласними і районними комітетами Червоного Хреста, організаційно змінити червонохресні первинні організації та забезпечити добір і закріплення керівних кадрів комітетів Червоного Хреста; організувати матеріальне і культурне шефство міських і сільських організацій Червоного Хреста над евакогоспіталями, будинками інвалідів Вітчизняної війни, дитячими будинками, сім’ями військовослужбовців і інвалідами одинаками; встановити перехідний Червоний прапор ЦК товариства Червоного Хреста УРСР; зобов’язати ЦК ЛКСМУ забезпечити активну участь комсомольських організацій у червонохресній роботі та інші заходи. *Хронологічне зібрання законів, указів президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду УРСР. Т. 2. 1942–1951 рр. – К., 1963. – С. 156-169.*

27 вересня (четвер).

б. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про підвищення заробітної плати викладачам, директорам та завідувачам навчальної частини педагогічних училищ”. Спеціалістам, які мають вищу освіту з стажем педагогічної роботи до 5 років зарплата збільшувалася до 650 руб., від 5 до 10 років до 725 руб., понад 10 років до 800 руб.; викладачам, що не мають закінченої вищої освіти відповідно – 625 – 675 – 750руб.; директорам з вищою освітою 1250 – 1100 – 1000 руб., тим, що не мають закінченої вищої освіти – 1000 – 950 – 850 руб.; завідувачам навчальної частини з вищою освітою 1100 – 950 – 850 руб. і без закінченої вищої освіти – 950 – 800 – 700 руб. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 15–16 (1 листопада). – С. 360, 361.*

30 вересня (неділя).

1. Москва. Президія ВР СРСР ухвалила Указ “Про заснування медалі “За перемогу над Японією”. *Радянська Україна. – 1945. – 2 жовтня;*

Безсмертя. Книга пам'яті України 1941–1945. – К., 2000. – С. 698.

Вересень.

6. Київ. У бібліотеці АН УРСР із закінченням ремонтних робіт відбувся перехід на двозмінне обслуговування читачів. Крім того, для прискорення виконання замовлень на літературу створено групу шифрування читацьких вимог. *Історія Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського (1941–1964). – К., 2003. – С. 113.*

3. Дніпропетровськ. Повідомляється, що став до ладу і випустив першу продукцію цех віконного скла на цегельному заводі № 8-9. *Радянська Україна. – 1945. – 28 вересня.*

2 жовтня (вівторок).

7. Крим. Громадськість відзначила 70-річчя з дня народження і 45-річчя літературної діяльності лауреата Сталінської премії, академіка С. Сергеева-Ценського. *Радянська Україна. – 1945. – 2 жовтня.*

3 жовтня (середа).

1. Дилячов, Бортівка, Лончкі, Сільниця, Павлове (Польща). Відділ УПА провів відплатну акцію на польські села, які заселяли поляки після того, коли тут у березні 1945 р. вояками Армії Крайової були замордовані місцеві мешканці. *Повстанські могили. Пам'ятна книга впавши на полі слави вояків Української Повстанської Армії Захід–Сян: У 2 т. – Варшава – Торонто, 1995. – Т. 1. – С. 54.*

6. Київ. У Державному академічному театрі опери і балету ім. Т. Шевченка відбулася прем'єра опери “Євгеній Онегін”. *Радянська Україна. – 1945. – 5 жовтня.*

4 жовтня (четвер).

4. Київ. Повідомляється, що РНК УРСР і ЦК КП(б)У ухвалили відновити видання 25-томного зібрання творів Івана Франка. *Літературна газета. – 1945. – 4 жовтня.*

5 жовтня (п'ятниця).

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про хід виконання плану заходів по розширенню сітки дитячих закладів і поліпшенню медичного та побутового обслуговування жінок і дітей”. *Радянська Україна*. – 1945. – 19 жовтня.

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про заходи по збільшенню виробництва товарів широкого вжитку і продовольчих товарів підприємствами місцевої промисловості, промислової кооперації і кооперації інвалідів УРСР”. *Радянська Україна*. – 1945. – 26 жовтня; *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР*. – 1945. – № 15–16 (1 листопада). – С. 319–350.

7 жовтня (неділя).

3. Одеса. Повідомляється про відкриття нового машинобудівного заводу НКШ, що випускає компостери, пломбіри, щипці та ін. *Радянська Україна*. – 1945. – 7 жовтня.

8 жовтня (понеділок).

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову про організацію видання бібліотеки “Університет на дому”. *Культурне будівництво в Українській РСР. Найважливіші рішення комуністичної партії і радянського уряду. Збірник документів Т. 2. (червень 1941–1960 рр.)*. – К., 1961. – С. 85, 86.

9 жовтня (вівторок).

1. Дніпродзержинськ. Указом президії ВР УРСР у місті утворено райони – Дніпровський, Сталінський та Баглійський. *Радянська Україна*. – 1945. – 12 жовтня.

3. Костопіль. Повідомляється, що відбудовано і здано у експлуатацію скляний завод. *Радянська Україна*. – 1945. – 9 жовтня.

11 жовтня (четвер).

1. Грубешівський повіт (Польща). 0. 20 год. Українські повстанські

підрозділи, протидіючи акції переселення, підпалили села Черничин, Черничинок, Терebin, Терebinець, Масломенч, Метелін з хуторами, *Переселення поляків та українців 1944–1946. – Варшава – К., 2000. – С. 590.*

15 жовтня (понеділок).

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про незаконні збори з населення”. Постановою заборонялося будькому ухвалювати рішення й давати вказівки про проведення зборів з населення, якщо вони не встановлені законом або на проведення їх немає спеціального дозволу РНК СРСР. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 15–16 (1 листопада). – С. 352.*

18 жовтня (четвер).

4. Ужгород. Згідно постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У в місті відкривався Державний університет з філологічним, історичним, біологічним та медичним факультетами. *Культурне будівництво в Українській РСР. – К., 1961. – Т. 2. – С. 86, 87; Культурне життя в Україні. Західні землі. Т. 1. (1939–1953). – К., 1995. – С. 292; Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 15–16 (1 листопада). – С. 353.*

8. Київ. РНК УРСР прийняла постанову про передачу з музеїв України історичних і культурних цінностей польського народу Тимчасовому Урядові національної єдності Польської Республіки. *Культурне будівництво в УРСР, червень 1941–1950: Збірник документів і матеріалів – К., 1989. – С. 215.*

19 жовтня (п'ятниця).

4. Київ. Повідомляється, що Спілка радянських письменників України відрядила свою делегацію в складі Л. Новиченка, В. Сосюри, О. Копиленка, А. Головка для участі в пленумі Спілки письменників Грузії, приуроченому до 100-річчя з дня смерті видатного грузинського поета Н. Бараташвілі. *Радянська Україна. – 1945. – 19 жовтня.*

20 жовтня (субота).

4. Київ. Постановою РНК УРСР у складі відділення сільськогосподарських наук АН УРСР створено Інститут ентомології і фітопатології АН УРСР. *Історія Академії Наук України 1918–1993 / Ред. кол. Б.Є. Патон, В.Г. Бар'яхтар та ін. – К., 1994. – С. 283; Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 15–16 (1 листопада). – С. 354, 355.*

4. Київ. Постановою РНК УРСР створено Інститут фізіології сільськогосподарських рослин і агрохімії АН УРСР. *Історія Академії Наук України 1918–1993 / Ред. кол. Б.Є. Патон, В.Г. Бар'яхтар та ін. – К., 1994. – С. 283; Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 15–16 (1 листопада). – С. 354, 355.*

4. Снятин. Повідомляється про заснування літературно-меморіального музею Марка Черемшини. *Радянське Прикарпаття 1939–1959. Документи і матеріали. – Ужгород, 1964. – С. –167, 168.*

22 жовтня (понеділок).

1. Бірча (Польща). Українські повстанці після півгодинного бою вступили до цього населеного пункту, де вбили 150 поляків і спалили 40 будівель, в тому числі казарми. *Содоль П. Українська Повстанська Армія. 1943–1949. Довідник другий. – Нью-Йорк, 1995. – С. 169.*

1. Кузьміні (Польща). Загін УПА здійснив напад на місто. *Содоль П. Українська Повстанська Армія. 1943–1949. Довідник другий. – Нью-Йорк, 1995. – С. 169.*

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про надання інвалідам Вітчизняної війни та членам їх сімей права залишення роботи на підприємствах і установах у разі переїзду на місце постійного проживання”. *Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду УРСР. Т. 2. 1942–1951 рр. – К., 1963. – С. 169.*

23 жовтня (вівторок).

3. Ворошиловоград. На паровозобудівельному заводі ім. Жовтневої революції випущений перший післявоєнний паровоз серії “СО” (Серго

Орджонікідзе). *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронол. Справ. – К., 1990. – С. 383.*

1. Вночі з філіалу Львівського історичного музею у с. Підгірці викрадено 18 цінних картин, меблі та інші предмети мистецтва. Слідство встановило, що крадіжку зі зломом встановили військовослужбовці одного з підрозділів в/ч № 1365 (зенітно-артилерійського полку). *Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953. – Кн. 1. – К., 1994. – С. 185.*

24 жовтня (середа).

3. Київ. Розпочала роботу республіканська нарада головних інженерів облземвідділів, директорів і головних інженерів облремтрестів, ремонтних заводів та МТС і старших механіків передових МТС республіки з питань осінньо-зимового ремонту тракторів. *Радянська Україна. – 1945. – 28 жовтня.*

25 жовтня (четвер).

6. Київ. Повідомляється про організацію загальноміської конференції жінок-вчених м. Києва, з метою підведення підсумків участі жінок-вчених у Великій Вітчизняній війні. *Радянська Україна. – 1945. – 21 жовтня.*

26 жовтня – 7 листопада (п'ятниця – середа).

9. Львів. Відбулися всесоюзні змагання з рукопашного бою й фехтування. *Радянська Україна. – 1945. – 11 листопада.*

27 жовтня (субота)

1. У колонії Хорошанка (Підляшшя) (Польща). Представник УПА С. Мартинюк “Граб” наладив контакти з польським підпіллям й домовився про припинення взаємного протистояння, обмін розвідувальними і пропагандистськими матеріалами. Цим завершувався перший етап міжнаціонального конфлікту в південно-західних районах Польщі. *Motyka G. Tak było w Bieszczadoch. Walki polsko-ukraińskie 1943–1948. – Warszawa, 1999. – S. 273.*

28 жовтня (неділя).

3. Одеса. Повідомляється про відкриття технікуму з підготовки техніків нафтової промисловості. *Радянська Україна*. – 1945. – 28 жовтня.

9. Київ. На стадіоні “Динамо” відбувся футбольний матч на кубок УРСР між командами “Динамо” (Київ) – “Локомотив” (Запоріжжя). Матч закінчився з рахунком 1:1. *Радянська Україна*. – 1945. – 30 жовтня.

30 жовтня (вівторок).

6. Львів. Повідомляється про відкриття регулярного автобусного сполучення Львів–Тернопіль. *Радянська Україна*. – 1945. – 30 жовтня.

1. Київ. ЦК КП(б)У ухвалив постанову “Про хід виконання постанови ЦК КП(б)У 24 липня 1945 р. “Про ліквідацію залишків банд українсько-німецьких націоналістів у західних областях УРСР”, у якій ішлося про додаткові заходи в боротьбі проти повстанського руху. *Сергійчук В. Десять буремних літ: Західноукраїнські землі у 1944–1953 рр. Нові документи і матеріали* – К., 1998. – С. 365.

31 жовтня (середа).

3. Рівне. Відбудована і почала працювати трикотажна фабрика Ровенського обллегпрому. *Радянська Україна*. – 1945. – 31 жовтня.

6. Київ. Повідомляється, що для українців видавництво “Известия” вперше після війни, знову почало друкувати газету в Києві. *Радянська Україна*. – 1945. – 31 жовтня.

6. Повідомляється про реорганізацію Васильківського пересувного українського театру в Київській обласний український театр. *Радянська Україна*. – 1945. – 31 жовтня.

6. Москва. Всесоюзний комітет у справах вищої школи при РНК СРСР видав інструкцію про порядок вручення нагрудних знаків, встановлених Указом Президії ВР СРСР від 4 вересня 1945 р. для осіб, які закінчили державні університети СРСР до 1945 р. За цією інструкцією правом на одержання нагрудного знаку користуються всі особи, які закінчили державні університети в період з 1918 по 1945 рік і мають про це оригінали дипломів або свідоцтва раніш установлених форм. *Радянська Україна*. – 1945. – 30 грудня.

Жовтень.

8. Карль Сфельді біля Мюнхена (Німеччина). Відбувся з'їзд пласту-нів, на якому засновано Пласт і прийнято назву “Союз Українських Пластунів”. *На громадській ниві (до 25-ліття Центрального Пред-ставництва Української Еміграції в Німеччині). / під ред. О. Зеленецького. – Мюнхен, 1972. – С. 20.*

8. Варшава (Польща). Передано всім закордонним представництвам відкритого листа англійською, французькою та німецькою мовами “До цілого культурного світу від імені “представників усіх верств українського населення за лінією Керзона”. У документі міститься апеляція до глав держав, першоієрархів світових церков, міжнародного Червоного Хреста, політичних і громадських організацій з приводу брутального порушення прав автохтонного населення земель, що увійшли до складу Польщі і “стали жертвою політиканства Москви і Варшави”, а також мотивація дій УПА, що виявилася наодинці з карально-репресивним апаратом СРСР і Польщі. *Мірчук П. Українська Повстанська Армія. Документи і матеріали. – Львів, 1994. – С. 141-146.*

1 листопада (четвер).

8. Створено Центральне представництво української еміграції. Своє завдання ЦПУЕ вбачало у тому, щоб припинити примусову репатріацію до СРСР. Воно відіграло значну роль у моральній та матеріальній підтримці біженців у Європі. *Безмертя. Книга пам'яті України 1941–1945. – К., 2000. – С. 473.*

3 листопада (субота).

4. Одеса. Повідомляється, що при філармонії організовано університет музичної культури. *Радянська Україна. – 1945. – 3 листопада.*

3. Сталінська область. Відбудовано цементний завод “Шляхопро-від”. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронол. Справ. – К., 1990. – С. 383.*

4 листопада (неділя).

3. Стрийський район Львівської області. Повідомляється, що в с. Ходовичі став до ладу зруйнований німцями завод по виробництву скла. *Радянська Україна. – 1945. – 4 листопада.*

5 листопада (понеділок).

1. Київ. Опубліковано чергове звернення керівництва республіки УРСР до учасників націоналістичного підпілля з пропозицією скласти зброю та обіцянкою амністії. *Марчук П. Роман Шухевич. Нью-Йорк, Торонто, Лондон, 1970. – С. 152.*

6. Київ. У приміщенні Музею українського мистецтва, відкрилася 8 республіканська художня виставка. В 10 залах розміщено близько 1500 праць митців України. *Радянська Україна. – 1945. – 4 листопада; Радянська Україна. – 1945. – 6 листопада.*

11 листопада (неділя).

9. Київ. На стадіоні “Динамо” відбувся футбольний матч між переможцями змагань за кубок УРСР харківською командою “Локомотив” і збірною командою Ужгорода. Перемогу здобули харків’яни з рахунком 5:0. *Радянська Україна. – 1945. – 13 листопада.*

12 листопада (понеділок).

1. Р. Шухевич підписав інструкцію Крайового проводу ОУН надрайонним провідникам, в якій, окрім інших, розглядалося кадрове питання. У документі наголошується на необхідності зближення тогочасних функціонерів ОУН з тими, які мали ще довоєнний досвід; підвищенні ролі політвиховників. Стосовно загальної маси населення зазначалося, що вона “є тільки національно свідомо, а не революційна... Ми не сміємо допустити до того, щоб у боротьбі брав участь тільки революційний актив, бо тоді маса залишається без провідного елемента і не буде здатна докінчити боротьбу”. Особлива увага зверталася на підростаюче покоління. Щоб виховати його в національному і релігійному дусі, ставилося завдання всіма засобами виривати його з-під впливу більшовицько-

го агітпропу, комсомольських та піонерських організацій. У плані підготовки до зими вказувалося на важливість закріплення за кожним командиром певної кількості відділів УПА, організації пунктів зв'язку, створення спецбоївки поблизу кожного районного центра для виконання диверсійно-терористичних акцій, опанування містами, створення перешкод для радянських господарчих органів у справі лісозаготівель. *Національні відносини в Україні у XX ст. – К., 1994. – С. 281-285.*

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про поліпшення матеріально-побутового становища старих більшовиків – членів ВКП(б) з дожовтневим партійним стажем – персональних пенсіонерів республіканського значення”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 17–18 (15 грудня). – С. 378.*

13 листопада (вівторок).

6. Київ. Відбувся пленум обкому КП(б)У, на якому обговорювалося питання про хід виконання плану поставок хліба державі. *Радянська Україна. – 1945. – 16 листопада.*

15 листопада (четвер).

1. Київ. У конференц-залі АН УРСР відбулося вручення медалей “За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.” науковим співробітникам АН УРСР. Всього медалі отримали 437 чоловік. *Радянська Україна. – 1945. – 17 листопада.*

6. Київ. Розпочалася республіканська нарада працівників дитячих і рододопоміжних закладів Наркомздоров'я УРСР, на якій були присутні понад 500 чол. *Радянська Україна. – 1945. – 17 листопада.*

16 листопада (п'ятниця).

8. Авгсбург (Німеччина). Створення Української Вільної Академії. *На громадській ниві (до 25-ліття Центрального Представництва Української Еміграції в Німеччині). / під ред. О. Зеленецького. – Мюнхен, 1972. – С. 18.*

19 – 21 листопада (понеділок).

6. Київ. Відбулася республіканська конференція профспілки працівників мистецтва України, на якій обрано республіканський комітет і ревізійну комісію спілки. *Радянська Україна. – 1945. – 23 листопада.*

20 листопада (вівторок).

5. Львівська область. Співробітники управління НКДБ в області арештували 140 греко-католицьких архієреїв, священників, ченців, студентів-богословів, дияконів та членів націоналістичного підпілля в руслі заходів, спрямованих на ліквідацію Греко-католицької церкви. *Культурне життя в Україні. Західні землі. Документи і матеріали. Т. 1. – 1939–1953. – К., 1995. – С. 296, 297.*

21 листопада (середа).

4. Київ. Розпочався I-й Всесоюзний конкурс музик-виконавців. *Радянська Україна. – 1945. – 28 листопада.*

22 листопада (четвер).

8. Прага. Тимчасові Національні збори Чехословацької Республіки ухвалили Конституційний закон, яким підтверджувалася (ратифікувалася) угода між ЧСР та СРСР від 29 червня 1945 р. і додатковий протокол до угоди про перехід Закарпатської України до складу Радянського Союзу. *Маркусь В. Приєднання Закарпатської України до Радянської України. – 1944–1945. – К., 1992. – С. 100.*

3 листопада (п'ятниця).

3. Лохвиця Полтавської області. Введено в дію відбудований цукровий завод ім. Сталіна. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронол. Справ. – К., 1990. – С. 383.*

27 листопада (вівторок).

3. Сталіно. Повідомляється, про технічну конференцію із застосування циркону та цирконію в промисловості. *Радянська Україна. –*

1945. – 27 листопада.

8. Москва. Президія ВР СРСР ратифікувала Договір між СРСР і Чехословацькою Республікою про Закарпатську Україну, який був підписаний у Москві 29 червня 1945 р. *Радянська Україна. – 1945. – 28 листопада.*

28 листопада (середа).

6. Київ. РНК УРСР прийняла постанову “Про перевід на державний бюджет колгоспних дитячих будинків”. *Хронологічне зібрання законів, указів президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду УРСР. Т. 2. 1942–1951 рр. – К., 1963. – С. 175; Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945. – № 17–18 (15 грудня). – С. 406.*

29 листопада (четвер).

8. Київ. Раднаркому УРСР надійшов лист посольства Польщі в Москві з пропозицією співробітництва в галузі культури. *Культурне будівництво в УРСР, червень 1941–1950: Збірник документів і матеріалів – К., 1989. – С. 215.*

30 листопада (п'ятниця).

4. Київ. Повідомляється, що АН УРСР організувала комплексну експедицію у Молдавію та Ізмаїльську області з метою всебічного вивчення продуктивних сил цих територій. *Радянська Україна. – 1945. – 30 листопада.*

Листопад.

4. Москва. На прохання АН УРСР РМ СРСР прийняла постанову про надання 26 бібліотекам найбільших інститутів планового спеціалізованого обов'язкового примірника видань друку СРСР. *Історія Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського (1941–1964). – К., 2003. – С. 97.*

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про заходи до поліпшення протезування, трудовлаштування, виробничого навчання

та медичного обслуговування інвалідів Вітчизняної війни”. *Радянська Україна*. – 1945. – 14 листопада.

3. Маріуполь. Пущено першу відбудовану мартенівську піч заводу “Азовсталь”. *Радянська Україна*. – 1945. – 20 листопада.

1 грудня (субота).

3. Повідомляється, що за рішенням РНК СРСР на Україні створено новий вугільний комбінат – “Укрвугілля”. *Радянська Україна*. – 1945. – 1 грудня.

2 грудня (неділя).

3. Повідомляється, що колектив паровозобудівельного заводу ім. Жовтневої Революції завершив складання другого післявоєнного паровозу серії “СО”. *Радянська Україна*. – 1945. – 2 грудня.

6. Вінниця. Повідомляється про проведення в кінотеатрі міста кінофестивалю на тему “Сила і могутність нашої Батьківщини”. *Радянська Україна*. – 1945. – 2 грудня.

3 грудня (понеділок).

6. Київ. Відбулася Республіканська нарада з питань репертуару театрів, філармоній і естрадних колективів. *Радянське мистецтво*. – 1945. – 11 грудня.

6. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про заходи до побутового влаштування агрономів, зоотехніків, ветеринарних лікарів і землевпорядників, які працюють в сільському господарстві і проживають в сільській місцевості”. Згідно постанови розмір присадибної ділянки для даної категорії населення досягав до 0,25 га, включаючи площу зайняту будівлями. Виділення присадибних ділянок проводилося за рахунок земель державного фонду міст та інших населених пунктів, земель радгоспів, а також за рахунок земель вільного присадибного фонду колгоспів, за згодою останніх. *Радянська Україна*. – 1945. – 4 грудня; *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР*. – 1945. – № 17–18 (15 грудня). – С. 395-400.

5 грудня (середа).

3. Запоріжжя. Повідомляється, що колектив заводу феростопів здав у експлуатацію другу піч. Одержано перше топлення карбід-кальцію високої якості. *Радянська Україна*. – 1945. – 5 грудня.

6 грудня (четвер).

4. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У прийняли постанову “Про заходи до впорядкування стану пам’ятників культури, старовини і природи на території УРСР”. Згідно неї затверджено Положення про пам’ятники культури і старовини, а також склад урядової комісії по охороні пам’ятників культури і старовини при РНК УРСР (М. Бажан (голова), М. Пащин (заступник), М. Остапенко, О. Пащенко, В. Заболотний, П. Єфименко, Л. Мартинюк). *Культурне будівництво в Українській РСР. Найважливіші рішення комуністичної партії і радянського уряду. Збірник документів Т. 2. (червень 1941–1960 рр.)*. – К., 1961. – С. 87-89; *Збірник постанов і розпоряджень уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. 1945. № 2–9, 11–18*. – С. 400-403.

9 грудня (неділя).

3. Харків. Повідомляється, що на заводі міста було спроектовано тепловоз з механічною передачею, потужністю в 300 кінських сил. *Радянська Україна*. – 1945. – 9 грудня

10 грудня (понеділок).

1. Львівська область. Поблизу с. Нова Скварява опергрупа Жавківського РВ НКВС разом з підрозділом ВВ НКВС провели операцію в результаті якої виявлено оунівську типографію. Три підпільники, що перебували в схроні де містилась типографія, підірвали себе гранатами. У схроні виявлено один розмножувальний апарат, склограф, шрифти, багато гасел і плакатів, дві друкарські машинки, документи. *ЦДАГО України*. – Ф. 1, оп. 23, спр. 1706, арк. 39; *Літопис нескореної України*. – Львів, 1997. – Кн. II. – С. 235.

11 грудня (вівторок).

1. Надіслана телеграма секретарям обкомів КП(б)У, начальникам обласних управлінь НКВС і НКДБ західноукраїнського регіону з вимогою посилення боротьби проти національно-визвольного руху. *Кентій А. Українська повстанська армія в 1944-1945 рр. – К., 1999. – С. 189.*

12 грудня (середа).

3. Одеса. Повідомляється про відкриття першого після війни пленуму наукової ради Українського курортного управління, на який з'їхалися представники наукових і лікувальних закладів усіх курортів республіки. На пленумі обговорено питання подальшої відбудови курортів та ін. *Радянська Україна. – 1945. – 12 грудня.*

12 – 14 грудня (середа – п'ятниця).

1. Київ. Відбувся пленум ЦК КП(б)У, на якому було заслухано і обговорено питання: про завершення хлібозготівель з урожаю 1945 р. та про політичну і агітаційно-масову роботу в парторганізаціях України в зв'язку з виборами до Верховної Ради СРСР. *Радянська Україна. – 1945. – 15 грудня.*

13 грудня (четвер).

4. Харків. Відновлено навчання в театральному інституті. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронол. Справ. – К., 1990. – С. 384.*

14 грудня (п'ятниця).

8. Варшава (Польща). Заступник голови РНК УРСР М. Бажан і прем'єр-міністр Польської Республіки Осубка-Моравський підписали додатковий протокол до угоди між УРСР та Тимчасовим урядом національної єдності Польської Республіки про евакуацію українського населення з території Польщі і польських громадян з території УРСР від 9 вересня 1944 р. За додатковим протоколом у числі інших положень продовжено строк переселення особам, які підпадають під чинність угоди

від 9 вересня 1944 р., до 15 червня 1946 р. *Радянська Україна. – 1945. – 18 грудня.*

16 грудня (неділя).

4. З Кременчука до міста Хотин Чернівецької області переведено на постійну роботу музично-драматичний театр ім. Котляревського. *Радянська Україна. – 1945. – 16 грудня.*

4. Харків. Повідомляється про організацію наукової сесії в зв'язку з 140-річчям з дня заснування Харківського університету. *Радянська Україна. – 1945. – 16 грудня.*

19 грудня (середа).

6. Проскурів. Повідомляється про відкриття оптичної майстерні, яка випустила вже першу партію окулярів. *Радянська Україна. – 1945. – 19 грудня.*

20 грудня (четвер).

4. Київ. В Закарпатську Україну виїхала комплексна експедиція, організована Інститутом мистецтвознавства, фольклору і етнографії АН УРСР, з метою дослідження всього комплексу “новорічного” (різдвяного) циклу, матеріальної культури, обрядовості, запису фольклору Вітчизняної війни. *Радянська Україна. – 1945. – 25 грудня.*

21 грудня (п'ятниця).

1. Москва. Політбюро ЦК ВКП(б) ухвалило рішення про входження КПЗУ до складу ВКП(б) та утворення Закарпатської обласної партійної організації в якості територіальної одиниці КП(б)У. *ЦДАГО України. – Ф. 1, оп. 46, спр. 301, арк. 2-3.*

22 грудня (субота).

4. Київ. Повідомляється про розширену нараду представників філії Бібліотеки академії наук УРСР у Львові, а також Державного університету та Інституту літератури АН УРСР Києва, щодо складання бібліографії

української книги. *Історія Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (1941–1964)*. – К., 2003. – С. 117.

23 грудня (неділя).

3. Макіївка. Працівник науково-дослідного інституту Скляренко сконструював новий прилад – індикатор, який дає можливість встановити і заміряти газ у шахті. *Радянська Україна*. – 1945. – 23 грудня.

25 грудня (середа).

3. На Дніпродзержинській ДРЕС закінчено монтаж і здано в експлуатацію турбогенератор № 1 потужністю в 24 тис. кВт. *Радянська Україна*. – 1945. – 25 грудня.

27 грудня (четвер).

6. Київ. В Державному академічному театрі опери і балету ім. Т. Шевченка відбулися урочисті збори, присвячені 25-річчю Київського педагогічного інституту ім. Горького. *Радянська Україна*. – 1945. – 28 грудня.

28 грудня (неділя).

4. Львів. Повідомляється про відкриття пам'ятника героям-танкістам, учасникам визволення Львова. *Радянська Україна 1945*. – 28 грудня; *Радянський Львів. 1939–1955: Документи і матеріали / під ред. М.К. Івасюта, В.Я. Пащенко, Г.С. Сизоненко* – Львів, 1959. – С. 278, 279.

31 грудня (понеділок).

4. Київ. Згідно з постановою Ради міністрів УРСР створено Лабораторію металофізики АН УРСР. *Історія Академії Наук України 1918–1993 / Ред. кол. Б.Є. Патон, В.Г. Бар'яхтар та ін.* – К., 1994. – С. 283.

Грудень.

3. Наркомату сільськогосподарського машинобудування було пере-

дано кілька великих підприємств республіки: Одеський завод ім. Жовтневої революції, Осипенківський “Першотравневий”, Кіровоградський “Червона зірка”, Запорізький “Комунар”, Харківський ім. Фрунзе, “Серп і молот” та Львівський завод сільськогосподарських машин. *Історія УРСР в 8 томах, десяти книгах. Т. 8. – К., 1979. – С. 28.*

3. Київ. Збудовано мотоциклетний завод. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. Історія Української ССР: Хронол. Справ. – К., 1990. – С. 384.*

3. Сталінська область. Введена в дію відновлена вугільна шахта № 40 “Кураховка”. *Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. Історія Української ССР: Хронол. Справ. – К., 1990. – С. 384.*

4. Відкрилася республіканська конференція молодих металургів України скликана Народним комісаріатом чорної металургії СРСР та ЦК ЛКСМУ. На конференції були присутні понад 600 делегатів металургійних заводів півдня та ін. *Радянська Україна. – 1945. – 9 грудня.*

4. Київ. Президія правління Спілки радянських художників України ухвалила рішення про створення в Закарпатській Україні свого відділу. *Радянська Україна. – 1945. – 26 грудня.*

8. Мюнхен (ФРН). Організовано Центральний Еміграційний Союз Українського Студентства. *На громадській ниві (до 25-ліття Центрального Представництва Української Еміграції в Німеччині). / під ред. О. Зеленецького. – Мюнхен, 1972. – С. 21.*

СКОРОЧЕННЯ

АДД – авіація далекої дії
АК – Армія Кайова
АН – Академія наук
АРСР – Автономна Радянська Соціалістична Республіка
бл. – близько
ВВ НКВС – Внутрішні війська НКВС
ВГК – Верховне головнокомандування
виконком – виконавчий комітет
ВКП(б) – Всесоюзна комуністична партія (більшовиків)
ВЛКСМ – Всесоюзна ленінська комуністична спілка молоді
ВОХР – (рос. Вооруженная охрана)
ВР – Верховна рада
вул. – вулиця
ВЦРПС – Всесоюзна центральна рада професійних спілок
га – гектар.
ГЕС – гідроелектростанція
год. – годин
гр. а. – група армій.
ГРЕС – Гідравлічна районна електростанція
ДАРО – Державний архів Рівненської області
ДКО – Державний комітет оборони
д-р – доктор
ДРЕС – Державна районна електростанція
Зх. – захід
ім. – імені
КВНР – Комітет визволення народів Росії
КВО – Київський військовий округ
кВт – кіловат
коп. – копійки
КПЗУ – Комуністична партія Закарпатської України
крб. – карбованці

ЛКСМУ – Ленінська комуністична спілка молоді України
м. – метри
м. – місто
міськком – міський комітет
млн. – мільйон
млрд. – мільярд
МТС – машинно-тракторна станція
МХАТ – Московський художній академічний театр
нар. – народився
Наркозем – Народний комісаріат в земельних справах
Наркомат – Народний комісаріат
Наркомздорів'я – Народний комісаріат охорони здоров'я
Наркомосвіти, Наркомос – Народний комісаріат освіти
НВАЮ – Національна визвольна армія Югославії
нім. – німецький
НКВС – Народний комісаріат внутрішніх справ
НКДБ – Народний комісаріат державної безпеки
НКО – Народний комісаріат оборони
обком – обласний комітет
обл. – область
облземвідділ – обласний земельний відділ
облтрест – обласний трест
опергрупа – оперативна група
ОУН – Організація українських націоналістів
ОУН(б) – Організація українських націоналістів під проводом Степана Бандери
парторганізація – партійна організація
Пд. – південь
Пн. – північ
Політвідділ – політичний відділ
ПРП – Польська робітничка партія
ПУР – Польське управління репатріацією
р. – рік
р. – річка

р.н. – рік народження
Райвідділ – районний відділ
РВ НКВС – Районний відділ НКВС
РМ – Рада міністрів
р-н. – район
РНК – Рада народних комісарів
РРФСР – Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка
РСЧА – Робітничо-селянська Червона армія
РТС – ремонтно-тракторна станція
руб. – рублі
рум. – румунський
с. – село
СБ ОУН – Служба безпеки ОУН
СК – Спортивний клуб
спецбоївки – спеціальні боївки
спецслужба – спеціальна служба
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
ст. – станція
Сх. – схід
США – Сполучені Штати Америки
т.ч. – тому числі
ТА – танкова армія
ТЕЦ – теплоелектроцентрально
тис. – тисяча (-чі)
УАПЦ – Українська автокефальна православна церква
УГВР – Українська головна визвольна рада
УзРСР – Узбецька Радянська Соціалістична Республіка
УНК – Український національний комітет
УНКВС – Управління НКВС (обласне)
УПА – Українська повстанська армія
УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка
УЦК – Український центральний комітет
УШПР – Український штаб партизанського руху

ФЗН – Фабрично-заводське навчання

хв. – хвилини

ц – центнер

ЦБЧА – Центральний будинок Червоної армії

ЦВК – Центральний виконавчий комітет

ЦДАГО України – Центральний держ. архів громадських об'єднань України

ЦК КП(б) – Центральний комітет комуністичної партії (більшовиків)

ЦК КП(б)У – Центральний комітет комуністичної партії (більшовиків) України

ЦК ЛКСМУ – Центральний комітет ленінської комуністичної спілки
молоді України

ЦПУЕ – Центральне представництво української еміграції

ЦШПР – Центральний штаб партизанського руху

ЧА – Червона армія

чол. – чоловік

Шуцбатальйон – батальйон шуцманшафту на німецькій службі

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. 1947. Пропам'ятна книга / Упор. Б. Гук. – Варшава, 1997.
2. *Bereza T.* Tragiczne mikrohistorie i Wiazownica, 19 kwietnia 1945 r. // *Akcja Wisla.* – Warszawa, 2003.
3. *Combat.* ? 1945.
4. *Drozd R., Halagida I.* Ukraińcy w Polsce 1944–1989 Walka o tozsamosc (Dokumenty i materialy). – Warszawa, 1999.
5. *Le Monde.* – 1945.
6. *Misilo E.* Repatriacja czy deportacja. Przesiedlenia Ukraińców do USRR 1944–1946. – Т. 1. – Warszawa, 1996.
7. *Motyka G.* Tak bylo w Bieszczadaoch. Walki polsko-ukrainske 1943–1948. – Warszawa, 1999. – S. 166.
8. *Motyka G., Wnuk R.* Pany i rezuny. Wspolpraca AK-WIN i UPA 1945–1947. – Warszawa, 1997.
9. *Munoz A., Romanko O.* Hitler's White Russians: Collaboration, Extermination and Anti-Partisan Warfare in Byelorussia, 1941–1944. – Bayside: Axis Europa books, 2003.
10. *New-York Times.* – 1945.
11. *Nove Ceskoslovensko.* – 1945.
12. *Operations of Encircled Forces. German Experiences in Russia.* – Washington, DC: Army Department, 1952.
13. *Siwidci M.* Dzieje konfliktow polsko-ukrainskich. – Т. 3. – Warszawa, 1994.
14. *Sowa A.* Stosunki polsko-ukrainskie 1939–1947. – Krakow. 1998.
15. *Андрусів І.* Релігійне життя на Прикарпатті: 1944–1990 роки. – Івано-Франківськ, 2004.
16. *Бага Ю., Ковач А., Штець М.* Чому, Коли і Як – Запитання й відповіді з історії і культури русинів-українців Чехо-Словаччини. – Пряшів – Київ, 1992.
17. *Баган О.* Націоналізм і національстичний рух. – Дрогобич. 1994.
18. *Безсмертя.* Книга пам'яті України 1941–1945. – К., 2000.
19. *Білас І.* Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. – У двох кн. – Кн. 1. – К., 1994.
20. *Боевой отряд советских патриотов. Очерки истории ДОСААФ УССР.* – К., 1976.

21. Буцько О. К истории украинско-польского переселения. 1944–1946 гг. // Україна у Другій світовій війні. Уроки історії та сучасність: Матеріали міжнародної наукової конференції. – К., 1995.
22. В рядах УПА: Збірка споминів бувших вояків Української Повстанської Армії. – Нью-Йорк, 1957.
23. Вбивство Степана Бандери. – Львів, 1993.
24. Великая Отечественная война, 1941–1945. События. Люди. Документы: Краткий исторический справочник / Под. общ. ред. О.А. Ржешевского. – М., 1990.
25. Великая Отечественная война, 1941–1945: Энциклопедия. – М., 1985.
26. Верстюк В., Дзюба Е., Репринцев В. История Украинской ССР: Хронологический справочник. – К., 1990.
27. Винниченко І. Україна 1920–1980-х: депортації, заслання, вислання. – К. 1994.
28. Вільне життя. – 1945.
29. Вінниччина у Великій Вітчизняній війні (1941–1945 рр.). Збірник документів і матеріалів. – Одеса, 1971.
30. Вінок безсмертя: Книга-меморіал / Ред. кол.: О.Ф. Федоров та ін. – К.: Політвидав України, 1987.
31. Власовський І. Нарис історії Української Православної Церкви. – Т. IV. – Ч. 2. – К., 1998.
32. Внешняя политика Советского Союза в период Отечественной войны. – Т. 3. – 1947.
33. Военный Энциклопедический Словарь. – М., 1983.
34. Войцєнко О. Літопис українського життя в Канаді. Т. 5. – Вінніпег–Канада, 1973.
35. Гладков Т. Легенда советской разведки. – М., 2001.
36. Грицак Я. Вежі і кулемети. – Мюнхен, 1964.
37. Грицак Я. Нарис історії України. ? Формування модерної української нації. ХІХ – ХХ століття. – К., 1996.
38. Гунчак Т. У мундирах ворога // Вільна Україна. – 1993.
39. Даниленко В., Кокін С. Всесвітня історія. Хронологія основних подій. – К., 1997.
40. Даниленко С. Дорогою ганьби і зради: історична хроніка. – К., 1972.
41. Данилишин М. Українці в Аргентині. Монографія про суспільно-організаційне

і релігійне життя Української спільноти в Аргентині. – Буенос-Айрес, 1979.

42. Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. Т. 1. – Львів, 1996.

43. *Дерейко І.* Від колаборації до резистансу: діяльність 115/62 батальйону шуцманшафту на теренах Білорусі і Франції в 1942–1944 рр. // 3 архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. – 2003 р. – № 1.

44. Днепропетровская область в годы Великой Отечественной войны Советского Союза (1941–1945 гг.). Сборник документів та матеріалов. – Днепропетровск, 1962.

45. *Дужий П.* Степан Бандера – символ нації. У 2 Ч. – Львів, 1996.

46. Житомирщина у Великий Вітчизняній війні 1941–1945 рр. Збірник документів та матеріалів. К., 1968.

47. Запорожская область в годы Великой Отечественной войны (1941–1945 гг.). Сборник документов. – Запорожье, 1959.

48. *Зашикільняк Л.* Українське питання в політиці польського еміграційного уряду і підпілля в 1939–1945 роках. – У кн.: Волинь і Холмщина 1938–1947. Польсько-українське протистояння та його відлуння. Дослідження, документи, спогади. – Львів, 2003.

49. Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1945.

50. Известия. – 1945.

51. Йосиф Сталин – Лаврентію Беріи: „Их надо депортировать ...”: Документи, факты, комментарии. – М., 1992.

52. История советских органов государственной безопасности. – М., 1977.

53. История Украинской ССР. Т. 7. Украинская ССР в Великой Отечественной войне Советского Союза (1941–1945). – К., 1977.

54. *Іванис В.* Ще одна трагедія козаків. – Б/м, 1961.

55. *Льюшин І.* Волинська трагедія: 1943–1944 рр. – К., 2003.

56. *Льюшин І.* Польське підпілля на території Західної України в роки Другої світової війни // “Г”. Волинь 1943: Боротьба за землю. – 2003.

57. Історія Академії Наук України 1918–1993 / Ред. кол. Б.Є. Патон, В.Г. Бар’яхтар та ін. – К., 1994.

58. Історія Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (1941–1964). – К., 2003.

59. Історія УРСР у 8-ми томах, 10-ти книгах. Т. 7. – К., 1977.

60. *Кентій А.* Українська повстанська армія в 1944?1945 рр. – К., 1999.

61. Киевщина в годы Великой Отечественной войны 1941–1945. Сборник документов. – К., 1963.
62. Київська правда. – 1945.
63. *Киричук Ю.* Ставлення ОУН – УПА до депортації українського і польського населення в 1944–1947 рр. // Республіканець. – 1993. – № 4.
64. *Киричук Ю.* Український національний рух 40-50 років XX століття: ідеологія і практика. – Львів, 2003.
65. *Ковалевський З.* Польське питання у післявоєнній стратегії української повстанської армії. – У кн.: Волинь і Холмщина 1939–1947. Польсько-українське протистояння та його відлуння. Дослідження, документи, спогади. – Львів, 2003.
66. *Коваль М.* Общественно-политическая деятельность Украинской ССР в период Великой Отечественной войны. – К., 1977.
67. *Колісник Р.* Від дивізії “Галичина” до Української Національної Армії під командуванням Павла Шандрука // Вісті комбатакто. – 1995. – № 1.
68. *Косик В.* Україна і Німеччина у Другій Світовій війні. – Львів, 1993.
69. Краківські вісті (Український щоденник). – 1945.
70. Крым в период Великой Отечественной войны. 1941–1945. Сборник документов и материалов. Симферополь, 1973.
71. Кто был кто в Великой Отечественной войне 1941–1945. Люди. События. Факты: Справочник / Под. Ред. О.А. Ржешевского. – 2-е изд., доп. – М., 2000.
72. *Кубайчук В.* Хронологія мовних подій в Україні (Зовнішня історія української мови). – К., 2004.
73. Культурне будівництво в Українській РСР. Найважливіші рішення комуністичної партії і радянського уряду. Збірник документів Т. 2. (червень 1941–1960 рр.). – К., 1961.
74. Культурне будівництво в УРСР, червень 1941–1950. Збірник документів і матеріалів – К., 1989.
75. Культурне життя в Україні. Західні землі. Т. 1. (1939–1953). – К., 1995.
76. Література і мистецтво. – 1945.
77. Літературна газета. – 1945.
78. Літопис нескореної України. – Львів, 1997. ? Кн. II
79. Літопис нескореної України. – Львів, 1993. ? Кн. I.
80. Літопис УПА. Нова серія, Т 3. – К. – Торонто, 2001.

81. Літопис УПА. Нова серія, Т. I. – К.–Торонто, 1995.
82. Літопис УПА. Нова серія. Т.4. – К. – Торонто, 2002.
83. Літопис УПА: в 36 т. – Торонто, 1989. – Т. 12.
84. Львівські вісті. – 1943, 1944.
85. Львівщина у Великій Вітчизняній війні (1941–1945 рр.). – Львів, 1968.
86. *Макар Ю.* Українсько-польське протистояння на Холмщині: причини, характер наслідки. – У кн.: Волинь і Холмщина 1938–1947: Польсько–українське протистояння та його відлуння. Дослідження, документи, спогади. – Львів, 2003.
87. *Маркус В.* Приєднання Закарпатської України до Радянської України. 1944–1945. – К., 1992.
88. *Маруняк В.* Українська еміграція в Німеччині і Австрії по Другій світовій війні. – Мюнхен, 1985.
89. *Марчук П.* Роман Шухевич. Нью-Йорк, Торонто, Лондон, 1970.
90. *Марчук С.* Радянські методи боротьби з ОУН і УПА (за матеріалами 1944–1945 рр. з Дрогобицької та Львівської областей) // Дрогобицький краєзнавчий збірник. Спецвипуск до 60-річчя УПА. – Дрогобич, 2002.
91. *Митчем С., Мюллер Дж.* Командири Третього рейха. – Смоленск, 1995.
92. *Мірчук П.* Українська Повстанська Армія. 1942–1952. – Мюнхен, 1953.
93. *Мірчук П.* Українська Повстанська Армія. Документи і матеріали. – Львів, 1994.
94. *Мірчук П.* Українська Повстанська Армія: 1942–1952. Документи і матеріали. – Львів, 1991.
95. *Місило Є.* Греко-католицька церква в Польщі (1944?1947) // Варшавські українознавчі записки. – Варшава, 1989.
96. *Мотика Г.* Антипольська акція ОУН-УПА // “Г”. Волинь 1943: Боротьба за землю. – 2003. – Ч. 28.
97. *Мюллер-Гиллебранд Б.* Сухопутная армия Германии 1939–1945 гг. – М., 2002.
98. На громадській ниві (до 25-ліття Центрального Представництва Української Еміграції в Німеччині). /під ред. О. Зеленецького. – Мюнхен, 1972.
99. Нариси історії професійних спілок України / Федерація профспілок України. Гол. редактор О.М. Стоян; керівник авторського колективу О.П. Реєнт. – К., 2002.
100. Національні відносини в Україні у ХХ ст. – К., 1994.
101. Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. Збірник документів і матеріалів. – К., 1963.

102. Німчук В. Проблеми українського правопису в ХХ ст. // Український правопис (проект найновішої редакції). – К., 1999.
103. Носова А. Введение // НКВД и польское подполье. 1944–1945. (По “Особым папкам” Й. В. Сталина). – М., 1994.
104. Освободительная миссия Советских Вооруженных Сил в Европе во Второй мировой войне: Документы и материалы. – М., 1985.
105. Переписка Председателя Совета Министров СССР с президентами США и премьер-министрами Великобритании во время Великой Отечественной войны. 1941–1945. – М., 1958.
106. Переселення поляків та українців 1944–1946. – Варшава – К., 2000.
107. Повстанські могили. Пам’ятна книга впадши на полі слави вояків Української Повстанської Армії Захід – Сян: У 2 т. – Варшава – Торонто, 1995. – Т. 1.
108. Політична історія України. ХХ століття. У шести томах. – К., 2003.
109. Політичний терор і тероризм в Україні ХІХ–ХХ ст.: Історичні нариси. – К., 2002.
110. Понамарев С. Антифашистский комитет советской молодежи. Дисс. к. и. н. – М., 1996.
111. Потічний П. Акція “Вісла”. Переселення українців в Польщу у 1947 році // Вісті комбатанта. – 1988. – Ч. 1.
112. Потічний П. Політична думка українського підпілля 1943–1951. // Зустрічі. – 1991. – № 2.
113. Правда Украины. – 1945.
114. Причинки до суспільного мислення. – Торонто, 1982.
115. Радянська Буковина 1940?1945. Документи і матеріали. – К., 1967.
116. Радянська освіта. – 1945.
117. Радянська Україна. – 1944, 1945.
118. Радянське мистецтво. – 1945.
119. Радянське Прикарпаття 1939–1959. Документи і матеріали. – Ужгород, 1964.
129. Радянський Львів 1939–1955. Документи і матеріали /під ред. М.К. Івасюта, В.Я. Пашенко, Г.С. Сизоненко. – Львів, 1959.
121. Русский архив: Великая Отечественная война. Партизанское движение в годы Великой Отечественной войны 1941–1945 гг. : Документы и материалы. Т. 20 (9). М., 1999.

122. Русский Архив: Великая Отечественная. Главные политические органы Вооруженных Сил СССР в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.: Документы и материалы. – Т. 17–18 (1–2). – М., 1996.
123. Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 16 (5–6). – М., 1999.
124. Русский архив: Великая Отечественная. Ставка ВКГ: Документы и материалы 1944–1945. Т. 23 (12–4) – М., 2001.
125. *Сергійчук В.* Десять буремних літ: Західноукраїнські землі у 1944–1953 рр.: Нові документи і матеріали. – К., 1998.
126. *Сергійчук В.* Етнічні межі і державний кордон України. – К., 2000.
127. *Сергійчук В.* Поляки на Волині у роки Другої світової війни. Документи з українських архівів і польські публікації. – Київ., 2003.
128. Словянски събор в София 3 март 1945 година. Възпоменателен сборник. – София, 1945.
129. Советская Украина в годы Великой Отечественной войны 1941–1945. Док. и матер. в 3-х томах. – К., 1980.
130. *Содоль П.* Українська Повстанська Армія. 1943?1949. Довідник другий. – Нью-Йорк, 1995.
131. *Соколов Б.В.* Неизвестный Жуков: портрет без ретуши в зеркале эпохи. — Мн., 2000.
132. *Соколюський О.* Дивізія “Галичина” та Українська Повстанська Армія // Сурмач. – 1995. – Ч. 1–4.
133. Спогади про Андрія Мельника. – Нестерив, Б/р.
134. Спогади українців про польсько-український конфлікт на Волині. // “Г”. Волинь 1943: Боротьба за землю. – 2003. – Ч. 28.
135. Сумская область в период Великой Отечественной войны. 1941–1945. Сборник материалов и документов. – К., 1988.
136. *Толстой Н.* Жертвы Ялты // Юность. – 1991. – № 6.
137. У боротьбі за волю під бойовим прапором УПА. – Авсбург, 1949.
138. Украинская ССР в годы Великой Отечественной войны Советского Союза: Хроника событий. – К., 1985.
139. Український самостійник. – 1960. – СіЧ.
140. Федорович В. Дивний альянс. // Вісті комбатанта. – 1984. – Ч. 1.

141. Хронологічне зібрання законів, указів президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень уряду УРСР Т. 2. 1942–1951 рр. – К., 1963.
142. Центральний державний архів громадських об'єднань України.
143. Чорна книга України. Збірник документів, архівних матеріалів, листів, доповідей, статей, досліджень, есе / упор. Ф. Зубанича. – К., 1998.
144. *Шандрук П.* Українська Національна Армія // Сурмач. – 1995.
145. *Шанковський Л.* Українська Повстанча Армія // Історія українського війська (1917–1995). – Львів., 1996.
146. *Шаталов Б.* Испытание войной. – М., 2002.
147. *Шафран П.* Депортація колишніх українців. // Депортації українців та поляків: кінець 1939 – початок 50-х років. – Львів, 1998.
148. Шлях перемоги. – 1995.